

Aprobat în ședința Guvernului din _____ 2025

Decizia protocolară nr. _____/2025

Proiect

UE

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

L E G E

privind medierea și statutul mediatorului

În scopul facilitării accesului la soluționarea alternativă a litigiilor și promovării soluționării pe cale amiabilă a acestora prin încurajarea utilizării medierii și asigurarea unui raport echilibrat între mediere și procedurile judiciare, Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege transpune Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială, CELEX: 32008L0052, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 136 din 24 mai 2008.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Obiectul și domeniul de reglementare

(1) Prezenta lege stabilește principiile fundamentale ale medierii și reglementează particularitățile acesteia în domenii specifice, procedura de accesare în profesia de mediator, statutul acestuia și modalitățile de organizare și autoadministrare a mediatorilor.

(2) Prezenta lege nu se aplică litigiilor din domeniile fiscal, vamal, administrativ și nici răspunderii statului pentru actele sau omisiunile autorităților publice efectuate în regim de putere publică.

Articolul 2. Noțiuni

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni:

contract de mediere – acord încheiat între mediator, pe de o parte și părțile aflate în litigiu, pe de altă parte, prin care mediatorul se obligă să medieze un litigiu în procedura stabilită de prezenta lege;

convenție de mediere – acord prin care părțile se angajează să supună medierii un litigiu existent sau unul care ar putea să apară între părți cu privire la un raport juridic contractual sau necontractual;

furnizor de formare – persoană juridică care este acreditată de către Uniunea Mediatorilor să organizeze cursuri de formare inițială și/sau continuă pentru mediatori conform standardelor de formare în domeniu, aprobate de Uniunea Mediatorilor;

litigiu – conflict între două sau mai multe persoane fizice și/sau juridice, care este sau poate fi obiect de examinare în instanța de judecată sau arbitraj;

mediator – persoană terță, licențiată conform prezentei legi și/sau legislației unui alt stat, cu care Republica Moldova are încheiate acorduri și/sau tratate internaționale, care conduce procesul de mediere într-o manieră eficientă, imparțială și competentă, în scopul soluționării litigiului dintre părți;

mediere – proces structurat, indiferent cum este denumit sau cum se face referire la acesta în legislația altor state, în care două sau mai multe părți într-un litigiu încearcă, din proprie inițiativă, să ajungă la un acord privind soluționarea acestuia, cu asistența unuia sau mai multor mediatori.

organizație de mediere – persoană juridică cu scop nelucrativ (necomercial), înregistrată conform legislației, care asigură, în condițiile legii, desfășurarea eficientă a activității de mediator, promovarea serviciilor de mediere, a modului de calculare a onorariilor mediatorilor, asigurarea cu spații pentru ședințele de mediere și acordarea altor servicii conexe activității de mediator;

parte – orice persoană fizică sau juridică care își exprimă acordul de a soluționa un litigiu prin mediere;

tranzacția de mediere - acordul încheiat de părți, în condițiile legii și contrasemnat de mediator, ca urmare a procesului de mediere, prin care părțile consimt asupra soluționării amiabile a unui litigiu și opțiunii de soluționare agreate de acestea.

Articolul 3. Principiile medierii

Medierea are la bază următoarele principii:

- a) participarea benevolă la procesul de mediere;
- b) confidențialitatea;
- c) libera alegere a mediatorului;
- d) egalitatea părților în proces;
- e) flexibilitatea procesului de mediere;
- f) independența, neutralitatea și imparțialitatea mediatorului;
- g) legalitatea.

Articolul 4. Participarea benevolă la procesul de mediere

(1) Părțile decid benevol inițierea și participarea la mediere, stabilesc termeni, reguli privind desfășurarea procesului de mediere, precum și convin asupra conținutului tranzacției de mediere.

(2) Pentru anumite categorii de litigii prevăzute de lege, părțile trebuie să efectueze cel puțin o ședință de mediere. În aceste cazuri, părțile decid benevol și de comun acord în privința începerii sau încetării procesului de mediere.

Articolul 5. Confidențialitatea

(1) Procesul de mediere nu este public și se desfășoară într-un mod care respectă principiul confidențialității, cu excepția cazului în care părțile decid altfel.

(2) Mediatorul este obligat să respecte confidențialitatea informației aflate în contextul activității realizate, cu excepțiile prevăzute la alin. (6), până la începerea și/sau în cadrul procesului de mediere, precum și după suspendarea sau încetarea activității de mediator.

(3) Mediatorul este obligat să atenționeze participanții la procesul de mediere asupra obligației de păstrare a confidențialității informației, fiind în drept, după caz, să solicite semnarea unui acord sau a unei clauze de confidențialitate.

(4) În procesul medierii, mediatorul nu are dreptul să divulge informațiile de care a luat cunoștință în decursul sesiunilor separate cu părțile și nu are dreptul să discute asemenea informații cu cealaltă parte, fără acordul părții vizate.

(5) În cazul în care litigiul supus medierii prezintă aspecte dificile, mediatorul, cu acordul părților, poate să solicite punctul de vedere al unui sau al mai multor specialiști în domeniul respectiv.

(6) Mediatorii sau alte persoane implicate în administrarea procesului de mediere sunt obligați să respecte confidențialitatea informației rezultate din/sau în legătură cu procesul de mediere, cu excepția cazului în care:

- a) acest lucru este necesar în vederea protecției ordinii publice;
- b) divulgarea informației este necesară pentru a asigura protecția interesului superior al copilului;
- c) divulgarea informației se face pentru a împiedica vătămarea sănătății, integrității fizice sau psihice a unei persoane;
- d) divulgarea conținutului tranzacției de mediere este necesară punerii în aplicare sau executării acesteia;
- e) acest lucru este necesar în vederea prevenirii și/sau curmării unei infracțiuni, cu excepția situațiilor prevăzute la art.276 din Codul de procedură penală.

Articolul 6. Interzicerea divulgării informației și audierii participanților la procesul de mediere

(1) În scopul asigurării confidențialității procesului de mediere, părțile, mediatorul sau oricare altă persoană care a participat la procesul de mediere nu poate divulga și nu poate invoca în alt proces de mediere, în arbitraj, informațiile de care a luat cunoștință în cadrul procesului de mediere sau în legătură cu acesta. Este interzisă, de asemenea, divulgarea următoarelor informații:

- a) propunerea unei părți de a iniția procesul de mediere sau exprimarea acordului unei părți de a participa la procesul de mediere;

b) opiniile sau propunerile enunțate de către una dintre părți cu privire la o eventuală soluționare amiabilă a litigiului;

c) declarațiile făcute de către o parte în cadrul procesului de mediere;

d) exprimarea acordului unei părți de a accepta propunerile înaintate de către mediator;

e) actele întocmite exclusiv în scopurile procesului de mediere.

(2) Mediatorul este în drept, cu consimțământul scris al părților, să facă declarații în favoarea acestora, însă darea declarațiilor, în aceste cazuri, exclude participarea lui ulterioară în procesul de mediere.

(3) În scopul asigurării confidențialității procesului de mediere, în temeiul și în condițiile legii, mediatorul și participanții la mediere nu pot fi audiați în privința faptelor sau actelor de care au luat cunoștință în cadrul procesului de mediere. În condițiile art. 5 alin. (6), mediatorul poate fi chemat în calitate de martor.

Articolul 7. Libera alegere a mediatorului

Părțile selectează din Registrul de stat al mediatorilor, ținut de Ministerul Justiției sau, după caz, din unul din registrele autorizate ale unui alt stat unul sau mai mulți mediatori a căror activitate nu este suspendată. Părțile pot renunța la serviciul mediatorului ales la orice etapă a procesului de mediere.

Articolul 8. Egalitatea părților în proces

Fiecare persoană dispune de acces liber și egal la mediere, indiferent de vârstă, statut social, rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, origine națională sau socială, avere sau alte împrejurări.

Articolul 9. Flexibilitatea procesului de mediere

Părțile de comun acord, cu asistența mediatorului, decid asupra regulilor și duratei procesului de mediere.

Articolul 10. Independența, neutralitatea și imparțialitatea mediatorului.

Mediatorul trebuie să fie independent și neutru față de litigiul și părțile implicate în soluționarea acestuia, să conducă procesul de mediere într-un mod imparțial și să respecte normele de etică profesională.

Articolul 11. Conflictul de interese

(1) Mediatorul este obligat să se abțină de la medierea litigiului și să aducă acest fapt la cunoștința părților, dacă apare o circumstanță de natură să afecteze scopul medierii, neutralitatea sau imparțialitatea mediatorului.

(2) Mediatorul nu este în drept să acționeze în calitate de arbitru în rezolvarea litigiului în care a fost desemnat ca mediator.

(3) Nu poate fi aleasă în calitate de mediator persoana care a reprezentat anterior interesele uneia dintre părți în instanța de judecată sau arbitraj ori a acordat alt gen de asistență în legătură cu obiectul litigiului.

(4) După încetarea procesului de mediere, mediatorul nu poate reprezenta părțile sau una dintre părți la soluționarea în instanța de judecată sau arbitraj a litigiului pentru care a fost desemnat ca mediator. În cazul în care a fost ales în calitate de mediator un avocat, acesta nu este în drept să accepte asistența sau reprezentarea ulterioară a intereselor oricărei dintre părțile procesului de mediere în legătură cu litigiul mediat.

(5) În cazul în care mediatorul este un notar, acesta nu este în drept să investească cu formulă executorie tranzacția de mediere încheiată de părți în procesul medierii.

(6) În cazul în care mediatorul este concomitent și reprezentant al unei profesii conexe justiției, acesta nu este în drept să presteze serviciile corespunzătoare profesiei deținute, în legătură cu litigiul mediat.

(7) Nu poate fi aleasă în calitate de mediator persoana care este ofițer de urmărire penală sau procuror în cauza penală sau contravențională în care este vizată una din părțile procesului de mediere, precum și persoana incompatibilă în baza prevederilor legilor speciale.

Articolul 12. Competența instituțiilor statului în domeniul medierii

(1) Ministerul Justiției are următoarele competențe în domeniul medierii:

a) elaborează, coordonează, promovează și monitorizează implementarea politicilor publice;

b) elaborează și promovează proiecte de acte normative și, după caz, aprobă acte normative în cazurile prevăzute de legislație;

c) avizează proiectele de acte normative, elaborate de Uniunea Mediatorilor, care urmează a fi aprobate de aceasta;

d) colaborează cu Uniunea Mediatorilor în vederea implementării și perfecționării cadrului normativ;

e) eliberează sau, după caz retrage licența pentru exercitarea profesiei de mediator;

f) înregistrează, suspendă sau încetează activitatea de mediator;

g) reprezintă interesele Republicii Moldova în organizațiile internaționale în domeniul medierii;

h) comunică structurilor internaționale denumirile autorităților competente să examineze solicitările de investire a tranzacțiilor cu formulă executorie;

i) duce evidența mediatorilor și ține Registrul de stat al mediatorilor;

j) asigură publicarea informației privind modalitățile de contactare a mediatorilor și a organizațiilor care oferă servicii de mediere pe pagina web oficială a ministerului;

k) alte atribuții prevăzute de lege.

(2) Instanțele judecătorești au următoarele competențe în domeniul medierii:

a) recomandă, sau, după caz, dispun medierea în cazurile prevăzute de legislație;

b) monitorizează realizarea de către părți a medierii recomandate sau dispuse;

c) colaborează cu Uniunea Mediatorilor în activitatea de identificare a mediatorilor, inclusiv prin schimb reciproc de informații;

d) confirmă tranzacțiile de mediere, în condițiile Codului de procedură civilă;

e) sesizează Uniunea Mediatorilor despre tranzacțiile de mediere încheiate de mediator cu încălcarea legislației și despre alte acțiuni sau inacțiuni neconforme, admise de mediator în activitatea profesională;

f) aplică o amendă judiciară în condițiile Codului de procedură civilă și Codului de procedură penală pentru eschivarea de la realizarea unei ședințe de mediere, prevăzută pentru categoriile de litigii stabilite la art. 44 alin. (3).

(3) Competențele organului de urmărire penală și/sau ale procurorului aferente medierii în cadrul procesului penal sunt stabilite în Codul de procedură penală.

Capitolul II

STATUTUL MEDIATORULUI

Secțiunea 1. Dobândirea calității de mediator

Articolul 13. Condițiile de dobândire a calității de mediator

(1) Profesia de mediator este de interes public. Activitatea de mediator este de liber-profesionist și nu poate fi raportată la activitatea de întreprinzător.

(2) Calitatea de mediator poate fi dobândită de persoana fizică care întrunește următoarele condiții:

a) nu este supusă unei măsuri de ocrotire judiciare;

b) deține diplomă de studii superioare de licență;

c) a absolvit cursurile de formare inițială a mediatorilor;

d) a susținut examenul de calificare în profesia de mediator;

e) este aptă din punct de vedere medical, pentru exercitarea profesiei de mediator;

f) are o reputație ireproșabilă.

(3) Nu se consideră că are reputație ireproșabilă persoana care:

a) a fost condamnată pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave săvârșite cu intenție, chiar dacă au fost stinse antecedentele penale, sau are antecedente penale pentru comiterea altor infracțiuni, ori are interdicții aplicate pentru comiterea acestora;

b) a fost exclusă dintr-o profesie conexă justiției sau din funcția de judecător, ori din organele de drept, urmare a comiterii unor abateri disciplinare;

c) are un comportament incompatibil sau desfășoară o activitate incompatibilă cu normele de etică ale profesiei de mediator.

Articolul 14. Formarea inițială și continuă a mediatorilor

(1) Formarea inițială și continuă a mediatorilor se efectuează conform Standardelor de formare, aprobate de Uniunea Mediatorilor.

(2) Formarea inițială și continuă a mediatorilor se asigură prin organizarea cursurilor de instruire de către formatorii și furnizorii de formare inițială și continuă.

(3) Formatorii și furnizorii de formare inițială și continuă a mediatorilor se acreditează odată la fiecare 5 ani de către Uniunea Mediatorilor. Regulamentul de acreditare a formatorilor și furnizorilor de formare inițială și continuă a mediatorilor este aprobat de Ministerul Justiției, după consultarea cu Uniunea Mediatorilor.

(4) Activitatea furnizorilor de formare este verificată de Uniunea Mediatorilor, dar nu mai des de 1 dată pe an. Verificările pot fi planificate sau inopinate și se efectuează conform regulamentului aprobat de Uniunea Mediatorilor.

Articolul 15. Examenul de calificare în profesia de mediator

(1) Persoana care a absolvit cursurile de formare inițială a mediatorilor susține examenul de calificare în profesia de mediator, organizat de Comisia de licențiere.

(2) Modul de desfășurare a examenului de calificare în profesia de mediator și de contestare a rezultatelor acestuia este aprobat de Ministerul Justiției, cu consultarea Uniunii Mediatorilor.

(3) Rezultatele examenului de calificare în profesia de mediator sunt aprobate printr-o hotărâre a Comisiei de licențiere, care se aduce la cunoștința persoanelor participante la examen, în termen de 5 zile lucrătoare de la data susținerii examenului și se publică pe paginile web oficiale ale Uniunii Mediatorilor și ale Ministerului Justiției.

(4) Hotărârea Comisiei de licențiere poate fi contestată în instanța de judecată în condițiile legii. Nu pot fi contestate în instanță notele acordate de către Comisia de licențiere.

Articolul 16. Licența pentru desfășurarea activității de mediator

(1) Licența pentru desfășurarea activității de mediator este actul care confirmă statutul mediatorului.

(2) Licența pentru desfășurarea activității de mediator se eliberează de Ministerul Justiției, pe un termen nelimitat, contra unei plăți în mărime de 450 de lei, achitate în contul Ministerului Justiției.

(3) Licența pentru desfășurarea activității de mediator se eliberează la cererea solicitantului, depusă la Ministerul Justiției, în cel mult 30 de zile de la emiterea hotărârii Comisiei de licențiere. Ministerul Justiției eliberează licența pentru desfășurarea activității de mediator în termen de 15 zile de la data depunerii cererii, dacă solicitantul îndeplinește condițiile prevăzute la art. 13 alin. (2).

(4) Prin decizie motivată, Ministerul Justiției poate suspenda procedura de eliberare a licenței pentru desfășurarea activității de mediator până la obținerea informațiilor complete sau poate refuza eliberarea acesteia, dacă constată că solicitantul nu îndeplinește condițiile prevăzute la art. 13 alin. (2). Decizia privind refuzul de eliberare a licenței pentru desfășurarea activității de mediator se contestă în ordinea contenciosului administrativ, fără respectarea procedurii prealabile.

(5) Licența pentru desfășurarea activității de mediator conține:

- a) denumirea autorității care a eliberat licența;
- b) seria, numărul și data eliberării licenței;
- c) numele și prenumele titularului;
- d) semnătura ministrului justiției, certificată prin ștampilă.

(6) Formularul licenței este un document de strictă evidență și se aprobă de Ministerul Justiției.

(7) Persoana care întrunește condițiile de la art. 13 alin. (2) și care a dobândit statutul de mediator în străinătate este în drept să solicite organului de autoadministrare al mediatorilor recunoașterea calității de mediator. Regulamentul privind procedura de recunoaștere a calității de mediator se aprobă de Consiliul Uniunii Mediatorilor, după consultarea cu Ministerul Justiției.

Articolul 17. Comisia de licențiere a profesiei de mediator

(1) Comisia de licențiere a profesiei de mediator își desfășoară activitatea în baza unui regulament, aprobat de Ministerul Justiției, fiind formată din 7 membri, numiți prin ordin al ministrului justiției, fiecare având câte un supleant, desemnat conform aceluiași reguli. Mandatul membrilor Comisiei de licențiere a profesiei de mediator este de 2 ani.

(2) Din Comisia de licențiere a profesiei de mediator fac parte:

- a) trei membri desemnați de Ministerul Justiției;
- b) trei membri desemnați de Uniunea Mediatorilor;
- c) un reprezentant al societății civile, selectat prin concurs, conform regulamentului aprobat prin ordinul ministrului justiției.

(3) În cazul în care, în termen de 45 de zile de la solicitarea ministrului justiției, nu sunt desemnați membrii comisiei indicați la alin. (2) lit. b) aceștia se desemnează de ministrul justiției.

(4) Calitatea de membru al Comisiei de licențiere a profesiei de mediator este incompatibilă cu calitatea de membru al Comisiei de etică, al Comisiei de disciplină, al Comisiei de cenzori și al Comisiei de soluționare a contestațiilor.

(5) Membrii Comisiei de licențiere a profesiei de mediator și membrii supleanți ai acestora, inclusiv din rândul funcționarilor publici, beneficiază pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a zecea parte din salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul în curs, achitată din contul mijloacelor financiare alocate Ministerului Justiției de la bugetul de stat, însă nu mai mult decât pentru 3 ședințe pe lună.

(6) Comisia de licențiere a profesiei de mediator are următoarele atribuții:

- a) adoptă hotărâri privind admiterea sau refuzul în admiterea la examenul de calificare în profesia de mediator;
- b) organizează examenul de calificare în profesia de mediator;
- c) aprobă rezultatele examenelor și adoptă hotărâri privind promovarea sau nepromovarea examenului de calificare în profesia de mediator.

(7) Ședințele Comisiei de licențiere a profesiei de mediator se consideră deliberative dacă la ele participă cel puțin 5 membri. Hotărârile Comisiei de licențiere a profesiei de mediator se adoptă cu votul majorității membrilor numiți.

(8) Comisia de licențiere a profesiei de mediator funcționează conform unui regulament aprobat de Ministerul Justiției.

(9) Hotărârile Comisiei de licențiere a profesiei de mediator se contestă:

- a) la Comisia de soluționare a contestațiilor;
- b) în instanța de judecată, pe aspecte de procedură, dacă Comisia de soluționare a contestațiilor a emis o hotărâre privind nepromovarea examenului de calificare în profesia de mediator.

Articolul 18. Comisia de soluționare a contestațiilor

(1) Comisia de soluționare a contestațiilor hotărârilor Comisiei de licențiere a profesiei de mediator este formată din 5 membri, numiți prin ordin al ministrului justiției, după cum urmează: 2 membri desemnați de Uniunea Mediatorilor și 3 membri desemnați de Ministerul Justiției.

(2) Calitatea de membru al Comisiei de soluționare a contestațiilor este incompatibilă cu calitatea de membru al Comisiei de licențiere a profesiei de mediator.

(3) În cazul în care, în termen de 7 de zile de la solicitarea ministrului justiției, nu sunt desemnați membrii comisiei indicați la alin. (1), aceștia se desemnează de ministrul justiției.

(4) Comisia de soluționare a contestațiilor funcționează conform unui regulament aprobat de Ministerul Justiției.

(5) Hotărârile Comisiei de licențiere a profesiei de mediator și ale Comisiei de soluționare a contestațiilor se publică pe pagina web oficială a Uniunii Mediatorilor, în termen de 24 de ore de la adoptare.

(6) Hotărârea Comisiei de soluționare a contestațiilor prin care este admisă contestația și este modificat calificativul se remite Comisiei de licențiere a profesiei de mediator pentru emiterea hotărârii privind admiterea în profesia de mediator.

(7) După adoptarea hotărârii Comisiei de soluționare a contestațiilor prin care este respinsă contestația, hotărârea Comisiei de licențiere a profesiei de mediator poate fi contestată pe aspecte de procedură în instanța de contencios administrativ în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

Secțiunea 2. Drepturile și obligațiile mediatorului

Articolul 19. Drepturile mediatorului

Mediatorul este în drept:

- a) să informeze societatea cu privire la activitatea pe care o desfășoară. Modalitatea și condițiile privind informarea publică cu referire la activitatea mediatorului sunt stabilite de Uniunea Mediatorilor, după consultarea cu Ministerul Justiției;
- b) să dețină acces, în limitele stabilite de legislație, la registrele de stat, care facilitează activitatea acestuia;
- c) să aplice un model propriu de organizare a procesului de mediere, cu respectarea dispozițiilor și principiilor prevăzute de prezenta lege.
- d) să atragă în procesul de mediere reprezentanți ai altor profesii conexe justiției și să negocieze condițiile de remunerare ale acestora, cu acordul părților;
- e) să refuze medierea unei cauze în cazul în care nu are studii și abilități suficiente care i-ar permite soluționarea eficientă a litigiului;
- f) să beneficieze de suport informațional și metodologic din partea Uniunii Mediatorilor al profesiei de mediator;
- g) să fie remunerat pentru serviciile prestate în conformitate cu legislația și contractul încheiat;
- h) să încheie în condițiile legii contracte de asigurare de răspundere civilă;
- i) alte drepturi prevăzute de legislație și de contractul de mediere.

Articolul 20. Obligațiile mediatorului

Mediatorul este obligat:

- a) să acționeze cu profesionalism, promptitudine, diligență și bună-credință, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, bunele moravuri și normele de etică profesională;
- b) să asigure prezența sa la birou pe parcursul a cel puțin 20 de ore pe săptămână și să afișeze programul său de lucru la sediul biroului;
- c) să notifice Ministerul Justiției și Uniunea Mediatorilor despre locul desfășurării activității și despre modificarea sediului biroului, retragerii sau asocierii la o organizație de mediere;
- d) să înregistreze, actualizeze și gestioneze dosarele de mediere în Sistemul Informațional „Platforma integrată a profesiilor juridice”;
- e) să țină arhivă și registre proprii, precum și să asigure păstrarea înregistrărilor audio/video ale ședințelor de mediere și evidența financiar-contabilă a plăților încasate;

- f) să prezinte Uniunii Mediatorilor date statistice depersonalizate;
- g) să participe anual la cursuri de formare continuă cu o durată de cel puțin 20 de ore academice și să prezinte Uniunii Mediatorilor dovada instruirilor efectuate la finele fiecărui an. Instruirea continuă nu este obligatorie pentru mediatorii - formatori, pe perioada acreditată;
- h) să achite contribuțiile la bugetul Uniunii Mediatorilor;
- i) să îndeplinească alte obligații prevăzute de prezenta lege, de statutul Uniunii Mediatorilor și Codului de etică al mediatorului.

Articolul 21. Remunerarea mediatorului

- (1) Activitatea de mediator poate fi exercitată cu titlu oneros sau cu titlu gratuit.
- (2) Activitatea de mediator este compatibilă cu orice altă profesie sau activitate, dacă actele legislative care reglementează profesiile sau activitățile respective nu prevăd altfel.
- (3) Mediatorul are dreptul la onorariu, precum și la compensarea cheltuielilor ocazionate de mediere, în mărimea stabilită prin acord cu părțile. Mediatorul poate negocia cu partea care l-a contactat avansarea cheltuielilor legate de căutarea și contactarea celeilalte părți.
- (4) În cazul medierii garantate de stat, remunerarea mediatorilor se efectuează în modul stabilit de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.
- (5) Remunerarea mediatorului pentru ședința de mediere realizată până la adresarea în instanță pentru categoriile de litigii prevăzute la art. 44 alin. (3) lit. a) și b) constituie 10 % din salariul minim pe țară. Suma respectivă se achită de partea care se adresează mediatorului sau, după caz, instanței de judecată și constituie cheltuieli de judecată, dacă părțile n-au soluționat litigiul prin mediere.

Secțiunea 3. Organizarea activității de mediator

Articolul 22. Formele de organizare a activității de mediator

- (1) Mediatorul își desfășoară activitatea în cadrul:
 - a) biroului individual al mediatorului;
 - b) biroului asociat al mediatorilor;
 - c) organizației de mediere.
- (2) Biroul individual al mediatorului este creat de un singur mediator și se prezintă în raporturile juridice ca persoană fizică.
- (3) Biroul asociat al mediatorilor este creat de mai mulți mediatori asociați și se prezintă în raporturile juridice ca persoană juridică, fiind supus regimului transparenței fiscale.
- (4) Raporturile dintre mediatorii care activează în cadrul biroului asociat al mediatorilor sunt reglementate în bază de contract de societate civilă.

(5) Biroul individual și cel asociat al mediatorilor se înregistrează în Registrul de stat al mediatorilor.

(6) Mediatorul poate fi inclus, în baza cererii scrise, în una sau mai multe liste ale mediatorilor, ținute de organizațiile de mediere, necondiționat de faptul că își desfășoară sau nu activitatea în cadrul unui birou de mediere.

(7) Reprezentanții profesiilor conexe justiției, care au dobândit calitatea de mediator, pot desfășura această activitate fără constituirea unui birou individual sau asociat și fără includerea lor în lista mediatorilor ținută de o organizație de mediere, cu condiția că dețin deja o formă de organizare înregistrată pentru profesia conexă.

(8) Se interzice exercitarea profesiei de mediator fără înregistrarea formei de organizare.

Articolul 23. Organizația de mediere

(1) Organizația de mediere se constituie de persoane fizice și/sau juridice cu forma juridică de organizare „asociație obștească”. Denumirea organizației de mediere conține în mod obligatoriu sintagma „Organizația de Mediere”.

(2) Uniunea Mediatorilor emite avizul privind înregistrarea organizației de mediere după prezentarea:

a) listei a cel puțin 2 mediatori care întrunesc criteriile de calificare, stabilite de organizație și care au consimțit înscrierea pe listă;

b) regulilor privind desfășurarea procesului de mediere în condițiile prezentei legi;

c) regulilor privind evaluarea și controlul calității serviciilor prestate de mediatorii înscriși pe lista aprobată de organizație, în conformitate cu legislația și Codul de etică al mediatorului.

(3) Organizația de mediere se înregistrează în calitate de persoană juridică la Agenția Servicii Publice, conform prevederilor Legii nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale și Legii nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, acestea fiind aplicate în măsura în care nu contravin prezentei legi.

(4) Organizația de mediere expune lista mediatorilor și serviciile prestate în incinta sediului sau o publică pe pagina sa web oficială. Organizația de mediere, la solicitarea părților, poate recomanda sau desemna unul sau mai mulți mediatori pentru medierea litigiului.

(5) Organizația de mediere poate fi acreditată ca furnizor de formare inițială sau continuă a mediatorilor în anumite domenii ale medierii, în condițiile prezentei legi.

(6) Înregistrarea modificărilor operate în statutul organizației de mediere și în datele înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice se efectuează în modul și condițiile prevăzute pentru înregistrarea acestora.

Secțiunea 4. Suspendarea, reluarea și încetarea activității de mediator

Articolul 24. Suspendarea și reluarea activității de mediator

(1) Activitatea mediatorului se suspendă în următoarele cazuri:

a) în cazul desfășurării unei activități incompatibile cu profesia de mediator;

b) la cererea scrisă a mediatorului, pentru un termen nelimitat dacă acesta nu a indicat un anumit termen;

c) în cazul aplicării sancțiunii disciplinare de suspendare a activității de mediator;

d) în cazul arestului preventiv sau arestul la domiciliu, aplicat de către instanța de judecată în calitate de măsură preventivă, pe durata aplicării măsurii respective;

e) incapacitatea temporară de muncă cu o durată mai mare de 6 luni consecutive;

f) neparticiparea la cursurile de formare continuă, până la prezentarea dovezii de participare la cursurile respective;

g) neachitarea contribuțiilor la bugetul Uniunii Mediatorilor timp de 3 luni, pentru perioada de până la achitarea integrală a acestora, dar nu mai mult de 1 an;

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a) și c), suspendarea se dispune prin ordin al ministrului justiției după prezentarea hotărârii Comisiei de disciplină a mediatorilor.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b) suspendarea se dispune prin ordin al ministrului justiției, ca urmare a solicitării mediatorului.

(4) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. d), suspendarea se dispune prin ordinul ministrului justiției din oficiu, la demersul motivat al procurorului sau la cererea Uniunii Mediatorilor.

(5) În cazurile prevăzute la alin.(1) lit. e), f) și lit. g), suspendarea se dispune prin ordinul ministrului justiției, în baza cererii Uniunii Mediatorilor.

(6) Mediatorul a cărui activitate a fost suspendată nu are dreptul să desfășoare activitatea de mediator.

(7) Ordinul ministrului justiției privind suspendarea sau reluarea activității de mediator se aduce la cunoștința mediatorului, utilizându-se datele de contact din Registrul de stat al mediatorilor.

(8) Reluarea activității de mediator se dispune prin ordinul ministrului justiției, emis în baza actului corespunzător. Cererea de reluare a activității se depune la Uniunea Mediatorilor, cu cel puțin 15 zile înainte de decăderea motivelor ce au cauzat suspendarea. La cerere se anexează actele ce justifică epuizarea circumstanțelor care au stat la baza suspendării activității de mediator. Dacă activitatea mediatorului a fost suspendată pentru o perioadă mai mare de 2 ani, reluarea activității acestuia are loc doar după urmarea formării continue, cu prezentarea actelor confirmative.

(9) Ordinul ministrului justiției privind suspendarea activității de mediator poate fi contestat în instanța de judecată în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

(10) În cazurile prevăzute la alin. (1), licența și legitimația mediatorului a cărui activitate este suspendată se transmit, în termen de 10 zile lucrătoare, Uniunii Mediatorilor, unde se păstrează pe parcursul perioadei de suspendare a activității de mediator. Mediatorul a cărui activitate se suspendă pe un termen mai mare de 6 luni, transmite Uniunii Mediatorilor arhiva, conform regulamentului aprobat de Ministerul Justiției.

Articolul 25. Încetarea activității mediatorului

(1) Activitatea mediatorului încetează:

- a) la cerere;
- b) în caz de neremediere în termen de 1 lună a situației de incompatibilitate cu activitatea de mediator;
- c) în cazul expirării termenului stabilit la art. 24 alin. (1) lit. g), dacă mediatorul suspendat nu a achitat contribuțiile la bugetul Uniunii Mediatorului;
- d) în cazul aplicării sancțiunii disciplinare de retragere a licenței pentru desfășurarea activității de mediator;
- e) în cazul neîntinerii condițiilor prevăzute art. 13 alin. (2);
- f) în cazul condamnării printr-o hotărâre definitivă și irevocabilă pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenție;
- g) în caz de deces.

(2) Încetarea activității mediatorului se dispune prin ordin al ministrului justiției din oficiu, la cererea mediatorului sau la cererea Uniunii Mediatorilor în termen de 15 zile.

(3) În cazul încetării, la cerere, a activității mediatorului, încetarea se dispune după notificarea de către acesta a Uniunii Mediatorilor.

(4) Ordinul ministrului justiției privind încetarea activității mediatorului servește drept temei pentru radierea acestuia din Registrul de stat al mediatorilor.

(5) Ordinul ministrului justiției privind încetarea activității mediatorului poate fi contestat în instanța de judecată în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

(6) Mediatorul a cărui activitate a încetat, este obligat să transmită Uniunii Mediatorilor, în termen de 10 zile, licența și legitimația de mediator și arhiva sa, conform regulamentului aprobat de Ministerul Justiției.

(7) Ordinul ministrului justiției privind suspendarea, reluarea și încetarea activității de mediere se publică pe paginile web ale Ministerului Justiției și ale Uniunii Mediatorilor și se aduce la cunoștința mediatorului, utilizându-se datele de contact din Registrul de stat al mediatorilor.

Secțiunea 5. Răspunderea disciplinară

Articolul 26. Răspunderea disciplinară

(1) Constituie abateri disciplinare:

- a) nerespectarea principiului confidențialității, neutralității și imparțialității, precum și încălcarea prevederilor privind conflictul de interese;
- b) încălcarea gravă sau sistematică a obligațiilor profesionale stabilite de lege;
- c) săvârșirea unor fapte care aduc atingere onoarei, probității profesionale ori bunelor moravuri, inclusiv încălcarea reglementărilor Codului de etică al mediatorului;
- d) nerespectarea hotărârilor, deciziilor, avizelor Uniunii Mediatorilor și ale comisiilor din cadrul acesteia;
- e) neprezentarea materialelor solicitate de către Ministerul Justiției, Uniunea Mediatorilor sau Comisia de disciplină a mediatorilor, necesare în vederea exercitării de către acestea a atribuțiilor lor legale/statutare;
- f) desfășurarea activității de mediator pe durata suspendării activității.
- g) desfășurarea concomitent cu activitatea de mediator a unei alte activități incompatibile cu aceasta.

(2) În caz de suspendare sau de încetare a activității mediatorului, acesta rămâne subiectul răspunderii disciplinare în ceea ce privește abaterile disciplinare prevăzute la alin.(1), săvârșite în perioada în care a activat în calitate de mediator.

(3) Sesizarea privind comiterea abaterii disciplinare poate fi depusă în termen de cel mult 12 luni de la data săvârșirii abaterii disciplinare.

(4) În cazul în care dintr-o hotărâre a unei instanțe judecătorești naționale sau internaționale rezultă săvârșirea unei abateri disciplinare de către mediator, sancțiunea disciplinară se aplică în termen de 12 luni de la data devenirii irevocabile a hotărârii instanței judecătorești naționale sau internaționale.

Articolul 27. Comisia de disciplină a mediatorilor

(1) Comisia de disciplină a mediatorilor este un organ independent, instituit în scopul examinării sesizărilor despre abaterile disciplinare comise de mediatorii și tragerii la răspundere disciplinară a acestora.

(2) Comisia disciplină a mediatorilor este formată din 7 membri, numiți prin ordin al ministrului justiției, fiecare având câte un supleant, desemnat conform aceluiași reguli, după cum urmează:

- a) trei membri desemnați de Ministerul Justiției;
- b) trei membri desemnați de Uniunea Mediatorilor;
- c) un reprezentant al societății civile, selectat prin concurs, conform regulamentului aprobat prin ordinul ministrului justiției.

(3) Activitatea de secretariat a Comisiei de disciplină a mediatorilor este asigurată de Uniunea Mediatorilor. În cazul în care lucrările de secretariat nu pot fi asigurate de Uniunea Mediatorilor, acestea sunt ținute de unul din membrii

Comisiei de disciplină, identificat conform procedurii stabilite în regulamentul indicat la alin. (13).

(4) În cazul în care, în termen de 45 de zile de la solicitarea ministrului justiției, Uniunea Mediatorilor nu a desemnat membrii în Comisia de disciplină a mediatorilor, aceștia se desemnează de ministrul justiției, din rândul mediatorilor a căror activitate a fost înregistrată și la momentul desemnării nu este suspendată.

(5) Președintele și vicepreședintele Comisiei de disciplină a mediatorilor se aleg cu votul secret al majorității membrilor acestuia. În lipsa președintelui, funcțiile acestuia sunt exercitate de vicepreședinte.

(6) Membrii Comisiei de disciplină a mediatorilor sunt desemnați pentru un mandat de 4 ani și nu pot activa în această calitate două mandate consecutiv. Mandatul de membru al Comisiei de disciplină a mediatorilor nu este compatibil cu calitatea de membru în alte comisii din cadrul Uniunii Mediatorilor.

(7) Membrii Comisiei de disciplină a mediatorilor și membrii supleanți ai acestora, inclusiv din rândul funcționarilor publici, beneficiază pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a zecea parte din salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul în curs, achitată din contul mijloacelor financiare alocate Ministerului Justiției de la bugetul de stat, însă nu mai mult decât pentru 3 ședințe pe lună.

(8) Mediatorii cărora le-au fost aplicate sancțiuni disciplinare în ultimii trei ani nu pot fi membri ai Comisiei de disciplină a mediatorilor. Dacă unul dintre membrii Comisiei de disciplină a mediatorilor este subiect al procedurii disciplinare, atunci acesta nu participă la ședințele comisiei, până la emiterea unei decizii pe acest caz.

(9) Comisia de disciplină a mediatorilor se convoacă în ședințe ori de câte ori este necesar. Ședințele Comisiei de disciplină a mediatorilor sunt deliberative dacă la ele participă cel puțin 5 membri.

(10) Comisia de disciplină a mediatorilor adoptă hotărâri cu votul deschis a cel puțin 4 membri. Abținerea de la vot nu se admite, cu excepția cazului existenței conflictului de interese.

(11) În cazul în care un membru al Comisiei de disciplină a mediatorilor este în conflict de interese, acesta este obligat să se abțină de la examinare sau poate fi recuzat printr-o decizie a Comisiei de disciplină a mediatorilor. Recuzarea membrului comisiei se soluționează prin vot secret.

(12) Membrii Comisiei de disciplină a mediatorilor sunt obligați să păstreze secretul profesional și să nu divulge informația aflată în cadrul procedurii disciplinare intentate, cu excepțiile prevăzute de lege.

(13) Comisia de disciplină a mediatorilor își desfășoară activitatea în baza Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Comisiei de disciplină a mediatorilor, aprobat de Ministerul Justiției, după consultarea Uniunii Mediatorilor.

Articolul 28. Încetarea și suspendarea mandatului de membru al Comisiei de disciplină a mediatorilor

(1) Mandatul membrului Comisiei de disciplină a mediatorilor încetează în caz de:

- a) expirare;
- b) renunțare la calitatea de membru;
- c) revocare a mandatului de către organul care a desemnat membrul respectiv, în condițiile alin. (2);
- d) aplicare a unei sancțiuni disciplinare pentru abaterile comise în cadrul exercitării atribuțiilor profesionale;
- e) condamnare de către instanța de judecată printr-o hotărâre irevocabilă și definitivă pentru săvârșirea unei infracțiuni;
- f) deces.

(2) Revocarea mandatului membrului Comisiei de disciplină a mediatorilor intervine în cazul:

- a) absenței nemotivate la trei ședințe consecutive ale comisiei;
- b) neîndeplinirii, din motive neîntemeiate a obligațiilor de membru stabilite în prezenta lege sau în Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comisiei de disciplină a mediatorilor;
- c) participării la examinarea sesizării în condițiile existenței unui conflict de interese;
- d) apariției situației de incompatibilitate.

(3) Calitatea de membru al Comisiei de disciplină a mediatorilor se suspendă în caz de începere a urmăririi penale împotriva membrului respectiv, dacă au fost aplicate măsuri procesuale de constrângere ce împiedică exercitarea mandatului.

(4) Suspendarea calității de membru al Comisiei de disciplină a mediatorilor nu suspendă curgerea duratei mandatului respectiv, acesta fiind preluat de membrul supleant.

(5) În cazul încetării mandatului de membru al Comisiei de disciplină a mediatorilor în temeiul alin. (1) lit. a), Uniunea Mediatorilor și Ministerul Justiției vor iniția desemnarea altor membri, cu cel puțin 1 lună înainte de expirarea mandatului respectiv. În actul de desemnare a membrului Comisiei de disciplină a mediatorilor se indică data începerii exercitării atribuțiilor acestuia, care nu trebuie să fie anterioară datei expirării mandatului membrului precedent.

(6) În cazul încetării mandatului de membru al Comisiei de disciplină a mediatorilor în temeiul alin. (1) lit. b)-f), Uniunea Mediatorilor sau, după caz, Ministerul Justiției vor desemna, în termen de 1 lună, altă persoană care va exercita atribuțiile membrului respectiv pentru durata rămasă a mandatului.

Articolul 29. Etapele procedurii disciplinare

Procedura disciplinară include următoarele etape:

- a) depunerea sesizării privind fapta ce poate constitui abatere disciplinară;

- b) verificarea corespunderii sesizării cu cerințele stabilite de prezenta lege;
- c) examinarea cauzei disciplinare;
- d) adoptarea unei hotărâri pe cauza disciplinară.

Articolul 30. Sesizarea Comisiei de disciplină a mediatorilor

(1) Sesizarea privind faptele care pot constitui abateri disciplinare comise de mediator se depune la Comisia de disciplină a mediatorilor de către:

a) orice persoană fizică sau juridică, ale cărei drepturi au fost încălcate de mediator sau persoana care poate invoca un interes legitim;

b) Ministerul Justiției;

c) Uniunea Mediatorilor sau, după caz, unul din organele acesteia.

(2) Sesizarea trebuie să conțină:

a) numele și prenumele sau, după caz, denumirea autorului sesizării;

b) datele de contact ale autorului sesizării;

c) datele despre procedura de mediere, dacă pretinsa abatere disciplinară a avut loc în cadrul unui proces de mediere;

d) numele și prenumele mediatorului în privința căruia se invocă săvârșirea unei abateri disciplinare;

e) descrierea succintă și clară a faptei care poate constitui abatere disciplinară, inclusiv data și locul săvârșirii faptei;

f) după caz, anexarea probelor care confirmă fapta invocată sau indicarea persoanelor care ar putea confirma cele relatate de autorul sesizării;

g) semnătura autorului sesizării sau a reprezentantului lui legal ori împuternicit, iar în cazul sesizării înaintate în formă electronică – semnătura electronică a acestora.

(3) Sesizarea depusă prin reprezentant trebuie să fie însoțită, după caz, de mandatul avocatului sau de procură, care confirmă împuternicirile reprezentantului.

(4) Comisia de disciplină a mediatorilor examinează sesizarea prin prisma respectării condițiilor prevăzute de prezenta lege și dispune, printr-o decizie nesusceptibilă de atac, în lipsa părților, după caz:

a) respingerea sesizării ca inadmisibilă;

b) admiterea sesizării și intentarea procedurii disciplinare.

(5) Sunt respinse ca inadmisibile sesizările care:

a) sunt înaintate de alți subiecți decât cei prevăzuți la alin.(1);

b) nu întrunesc condițiile de formă prevăzute la alin.(2);

c) sunt depuse de către persoane neîmputernicite;

d) descriu fapte ce pot constitui abateri disciplinare pentru care a expirat termenul de prescripție;

e) au același obiect și aceleași temeuri depuse în privința aceluiași mediator și au fost declarate anterior inadmisibile de către Comisia de disciplină a mediatorilor;

f) au fost depuse după expirarea termenului de 12 luni, stabilit la art. 26 alin.(3).

(6) Dacă sesizarea nu corespunde cerințelor prevăzute la alin. (2) și (3), Comisia de disciplină a mediatorilor indică autorului sesizării neajunsurile constatate și acordă acestuia un termen 10 zile pentru înlăturarea lor. În cazul în care autorul sesizării nu înlătură neajunsurile în termenul acordat, sesizarea se respinge ca fiind inadmisibilă.

(7) Dacă sesizarea a fost depusă în perioada aflării mediatorului în concediu de odihnă anual, în concediu medical, în concediu pentru îngrijirea copilului sau pe durata procedurii civile, contravenționale ori penale, procedura disciplinară se suspendă până la încetarea temeiului de suspendare.

(8) Decizia privind respingerea sesizării ca fiind inadmisibilă se adoptă cu votul unanim al membrilor Comisiei de disciplină a mediatorilor prezenți la ședință. Decizia trebuie motivată, indicându-se neajunsurile constatate de Comisia de disciplină a mediatorilor, potrivit alin. (5).

(9) Decizia privind admiterea sesizării și intentarea procedurii disciplinare este adoptată cu votul a cel puțin unui membru al Comisiei de disciplină a mediatorilor și nu se motivează.

(10) În cazul în care sunt mai multe sesizări cu referire la aceiași abatere disciplinară și același mediator, acestea se conexează și se examinează într-o singură procedură disciplinară.

Articolul 31. Examinarea cauzei disciplinare

(1) Data examinării în fond a sesizării se stabilește într-un termen de cel mult 15 zile de la data admiterii sesizării și intentării procedurii disciplinare. Data, ora și locul examinării se comunică autorului sesizării, precum și mediatorului vizat.

(2) Ședințele Comisiei de disciplină a mediatorilor se desfășoară cu prezența fizică a membrilor acesteia. Pentru motive temeinice care fac imposibilă prezența fizică a membrilor la ședințele Comisiei de disciplină, aceasta poate decide desfășurarea în regim online, prin intermediul mijloacelor de comunicații electronice, precum sistemul de teleconferință sau de videoconferință. Organizarea și desfășurarea ședințelor la distanță are loc conform regulamentului indicat la art. 27 alin. (13).

(3) Comisia de disciplină asigură accesul autorului sesizării, al mediatorului și al reprezentanților acestora la dosarul disciplinar.

(4) Ședințele Comisiei de disciplină sunt publice. Prin decizia motivată a Comisiei de disciplină, ședințele acesteia pot fi declarate închise în scopul protejării secretului de stat, a secretului comercial ori a altei informații a cărei divulgare este interzisă prin lege.

(5) Examinarea sesizărilor are loc în limba română. Persoanele interesate în soluționarea cauzei care nu posedă sau nu vorbesc limba română sunt în drept să

ia cunoștință de actele și lucrările Comisiei de disciplină a mediatorilor și să vorbească în ședință prin interpret, contractat în acest sens de persoana interesată.

(6) Mediatorul este obligat să prezinte Comisiei de disciplină a mediatorilor copia autenticată de pe materialele din dosarul de mediere care este obiect al sesizării și, după caz, orice alte acte relevante pentru examinarea sesizării, într-un termen rezonabil, stabilit de Comisia de disciplină a mediatorilor.

(7) Membrii Comisiei de disciplină a mediatorilor sunt în drept să solicite mediatorului prezentarea opiniei și a altor probe necesare pentru elucidarea faptelor invocate în sesizare.

(8) Ședința de examinare în fond a sesizării se desfășoară cu prezența autorului sesizării și a mediatorului vizat. Neprezentarea nejustificată la ședința Comisiei de disciplină a mediatorilor a autorului sesizării, a mediatorului sau a reprezentanților acestora nu împiedică examinarea cauzei disciplinare.

(9) În timpul examinării sesizării, autorul acesteia și mediatorul pot beneficia de asistență juridică.

(10) Mediatorul sau, după caz, reprezentantul acestuia, are dreptul să își expună opinia, să de-a explicații, să prezinte probe și să formuleze cereri. La ședințe pot fi invitați și audiați specialiști și experți.

(11) În cazul în care, pe parcursul examinării sesizării, se constată că acțiunile mediatorului care constituie obiect al sesizării sunt în același timp obiect de examinare în cadrul unui litigiu în instanța de judecată, Comisia de disciplină a mediatorilor suspendă examinarea sesizării până la pronunțarea unei decizii definitive a instanței judecătorești.

(12) Retragera sesizării constituie temei de încetare a examinării acesteia, cu excepția cazului în care în procesul de examinare sunt constatate fapte care au dus la lezarea drepturilor altor persoane interesate sau a altor interese ocrotite de lege.

(13) Dacă, în procesul de examinare a sesizării se identifică elementele altor abateri disciplinare decât cele invocate în sesizare, Comisia de disciplină informează despre aceasta autorul sesizării și mediatorul supus procedurii disciplinare.

(14) Cauza disciplinară se examinează în cel mult 6 luni de la data înregistrării sesizării, cu excepția stabilită la art. 30 alin. (7). Ținând cont de complexitatea cauzei, de comportamentul participanților, în baza unei solicitări motivate a membrului raportor, președintele Comisiei de disciplină a mediatorilor poate prelungi termenul de examinare a cauzei disciplinare până la cel mult 9 luni.

Articolul 32. Hotărârile Comisiei de disciplină a mediatorilor

(1) Comisia de disciplină a mediatorilor poate hotărî:

- a) constatarea lipsei abaterii disciplinare și încetarea procedurii disciplinare;
- b) constatarea abaterii disciplinare și aplicarea uneia dintre sancțiunile disciplinare prevăzute de prezenta lege.

(2) Dacă Comisia de disciplină a mediatorilor constată că faptele invocate în sesizare nu țin de competența sa, originalul sesizării și înscrisurile care o însoțesc se expediază autorității competente. În acest caz, Comisia de disciplină a mediatorilor emite o decizie prin care expune faptele constatate cu privire la lipsa competenței și argumentele în favoarea competenței instituției către care se remite spre examinare sesizarea. Despre acest fapt se informează autorul sesizării.

(3) Dispozitivul hotărârii privind examinarea sesizării se emite în ziua examinării în fond a sesizării respective și se semnează de către președintele ședinței Comisiei de disciplină a mediatorilor. Dacă există opinii separate ale membrilor Comisiei de disciplină a mediatorilor, acestea se expun în formă scrisă și se anexează la dosarul disciplinar.

(4) Dispozitivul hotărârii se publică în termen de 3 zile lucrătoare pe pagina web oficială a Ministerului Justiției și a Uniunii Mediatorilor. În cazul anulării prin hotărâre judecătorească definitivă a hotărârii Comisiei de disciplină a mediatorilor, Uniunea Mediatorilor și Ministerul Justiției vor efectua actualizarea din oficiu a informației respective pe paginile lor web oficiale.

(5) În termen de până la 15 zile lucrătoare de la pronunțarea dispozitivului hotărârii, Comisia de disciplină a mediatorilor întocmește hotărârea motivată, care se semnează de către președintele Comisiei de disciplină a mediatorilor. Același termen se aplică și pentru întocmirea opiniei separate. Hotărârea motivată se înmânează mediatorului vizat și autorului sesizării prin orice mijloace care permit probarea acestui fapt.

Articolul 33. Sancțiunile disciplinare

(1) Pentru săvârșirea unei abateri disciplinare prevăzute la art. 26 alin. (1) mediatorului îi este aplicată una dintre următoarele sancțiuni disciplinare:

- a) avertisment;
- b) muștrare;
- c) amendă;
- d) suspendarea activității mediatorului pe un termen de la 6 luni până la un an;
- e) retragerea licenței pentru exercitarea profesiei de mediator.

(2) La aplicarea sancțiunii disciplinare se ține cont de gravitatea abaterii, de circumstanțele în care a fost comisă, de activitatea și comportamentul mediatorului.

(3) Mărimea amenzii prevăzută la alin. (1) lit. c) este de la 50 la 100 de unități convenționale. Amenda se achită în contul Uniunii Mediatorilor. Hotărârea definitivă a Comisiei de disciplină a mediatorilor este un document executoriu.

(4) Hotărârea Comisiei de disciplină a mediatorilor privind aplicarea sancțiunii disciplinare poate fi contestată în instanța de judecată, în conformitate cu prevederile Codului administrativ. În acest caz, calitatea procesuală de pârât aparține Uniunii Mediatorilor.

(5) Hotărârea Comisiei de disciplină a mediatorilor prin care se propune aplicarea uneia din sancțiunile disciplinare prevăzute alin. (1) lit. d) și e) se transmite Ministerului Justiției în vederea emiterii ordinului ministrului justiției cu referire la suspendarea sau încetarea activității mediatorului, urmare a aplicării sancțiunii disciplinare.

(6) Ordinul ministrului justiției poate fi contestat în instanța de contencios administrativ fără a fi necesară o procedură prealabilă. Contestarea ordinului ministrului justiției privind suspendarea sau încetarea activității mediatorului nu suspendă executarea acestuia.

Capitolul III **UNIUNEA MEDIATORILOR**

Articolul 34. Uniunea Mediatorilor

(1) Uniunea Mediatorilor este o organul de autoadministrare al mediatorilor, de promovare și apărare a intereselor colective ale acestora, din care fac parte toți mediatorii din Republica Moldova, fiind constituit în temeiul prezentei legi și a statutului său, aprobat de Adunarea Generală a Mediatorilor.

(2) Uniunea Mediatorilor este o asociație profesională necomercială, cu personalitate juridică, cu patrimoniul și buget propriu, cu sediul în mun. Chișinău.

(3) Bugetul Uniunii Mediatorilor se formează din contribuțiile obligatorii ale mediatorilor, amenzile achitate de mediatori în calitate de sancțiuni disciplinare și din alte surse neinterzise de lege.

(4) În primul trimestru al fiecărui an, Uniunea Mediatorilor prezintă Ministerului Justiției un raport anual despre activitatea sa și activitatea mediatorilor.

(5) Modul de gestionare a mijloacelor acumulate în bugetul Uniunii Mediatorilor se verifică o dată la patru ani, printr-un audit independent.

Articolul 35. Competențele Uniunii Mediatorilor

În activitatea sa Uniunea Mediatorilor are următoarele competențe:

a) colaborează cu autoritățile publice în vederea implementării și perfecționării cadrului normativ în domeniul medierii;

b) elaborează și implementează standardele de formare profesională în domeniul medierii;

c) promovează medierea ca modalitate de soluționare alternativă a litigiilor, prin încurajarea utilizării medierii;

d) reprezintă interesele profesionale ale mediatorilor în organizațiile internaționale în domeniul medierii;

e) reglementează și monitorizează modul de organizare și desfășurare a cursurilor de formare a mediatorilor;

f) acreditează formatorii și furnizorii de formare inițială și continuă a mediatorilor;

g) creează comisii specializate, grupuri de lucru și aprobă competențele și modul de funcționare a acestora, conform Statutului Uniunii Mediatorilor;

h) elaborează și prezintă Ministerului Justiției raportul anual de activitate al Uniunii Mediatorilor;

i) coordonează activitatea profesională a mediatorilor și dezvoltarea continuă a profesiei de mediator;

j) supraveghează respectarea de către mediatori a eticii profesionale;

k) prezintă din oficiu sau la solicitarea Comisiei de disciplină a mediatorilor opinia cu privire la activitatea profesională a mediatorului;

l) duce evidența birourilor de mediere și organizațiilor de mediere;

m) ține dosarele personale ale mediatorilor;

n) aprobă modelul legitimației de mediator și asigură procesul de eliberare a acesteia;

o) aprobă suma minimă a contractului de asigurare de răspundere civilă a mediatorului;

p) îndeplinește alte atribuții prevăzute de lege.

Articolul 36. Organele Uniunii Mediatorilor

(1) Organele de administrare ale Uniunii Mediatorilor sunt:

a) Adunarea Generală a Mediatorilor;

b) Consiliul Uniunii Mediatorilor;

c) Președintele Uniunii Mediatorilor;

d) Secretarul general al Uniunii Mediatorilor;

(2) În cadrul Uniunii Mediatorilor se constituie și funcționează:

a) Comisia de etică;

b) Comisia de cenzori.

(3) Ședințele organelor colegiale ale Uniunii Mediatorilor se desfășoară cu prezența fizică a membrilor săi sau în regim online, prin intermediul mijloacelor de comunicații electronice, în conformitate cu statutul Uniunii Mediatorilor.

Articolul 37. Adunarea Generală a Mediatorilor

(1) Adunarea Generală a Mediatorilor este organul suprem al Uniunii Mediatorilor.

(2) Adunarea Generală a Mediatorilor se convoacă cel puțin o dată în an și este prezidată de Președintele Uniunii Mediatorilor. Ședințele pot fi ordinare și extraordinare.

(3) Ședința ordinară a Adunării Generale a Mediatorilor se convoacă de către Consiliul Uniunii Mediatorilor, care anunță mediatorii în prealabil, cu cel puțin o lună înainte, despre data, ora și locul sau, după caz, modul desfășurării ședinței. Anunțul privind convocarea Adunării Generale a Mediatorilor, ordinea de zi și materialele ce urmează a fi examinate se plasează pe pagina web oficială a Uniunii Mediatorilor.

(4) Ședința extraordinară se convoacă în termen de cel mult 10 zile la:

- a) inițiativa Consiliului Uniunii Mediatorilor;
- b) propunerea Ministerului Justiției;
- c) solicitarea a cel puțin 1/5 din numărul mediatorilor care au o formă de activitate înregistrată și nu sunt suspendați;
- d) solicitarea președintelui Uniunii Mediatorilor.

(5) Adunarea Generală a Mediatorilor este deliberativă dacă la ea participă cel puțin 50% din numărul total al mediatorilor, care la momentul convocării au înregistrată forma de organizare a activității de mediator.

(6) În cazul în care Adunarea Generală a Mediatorilor nu este deliberativă, Consiliul Uniunii Mediatorilor convoacă repetat Adunarea Generală a Mediatorilor în cel mult 15 zile. Adunarea generală convocată în aceste condiții este legal constituită dacă participă a cel puțin 1/3 din numărul total al mediatorilor.

(7) Fiecare mediator deține un singur vot.

(8) Hotărârile Adunării Generale a Mediatorilor se adoptă prin votul majorității mediatorilor prezenți, cu excepția deciziilor pe subiectele indicate la art. 38 lit. a) - c), care se adoptă cu votul a cel puțin 2/3 din numărul mediatorilor prezenți. Hotărârile privind alegerea și revocarea membrilor Comisiei de licențiere, ai Consiliului Uniunii Mediatorilor, ai Comisiei de disciplină se adoptă prin vot secret.

(9) Procedura privind convocarea, organizarea și desfășurarea ședințelor Adunării Generale a Mediatorilor se stabilește în Statutul Uniunii Mediatorilor.

(10) Adunarea Generală a Mediatorilor poate adopta hotărâri doar în raport cu subiectele incluse în ordinea de zi.

(11) Participarea mediatorilor la Adunarea Generală a Mediatorilor este obligatorie. Notificarea privind absența se efectuează în prealabil, în scris, la Secretarul general al Uniunii Mediatorilor. Nu se admite participarea prin reprezentant la Adunarea Generală a Mediatorilor.

(12) Hotărârile Adunării Generale a Mediatorilor pot fi contestate în instanța de contencios administrativ în conformitate cu prevederile Codului administrativ, fără a recurge la procedura prealabilă.

(13) În cadrul Adunării Generale a Mediatorilor votarea poate fi realizată și prin utilizarea mijloacelor electronice. Modul de organizare și desfășurare a votării și alegerilor în cadrul Uniunii Mediatorilor prin utilizarea mijloacelor electronice se stabilește în Statutul Uniunii Mediatorilor. Exprimarea dreptului de vot prin mijloace electronice se consideră participare la Adunarea Generală a Mediatorilor.

Articolul 38. Atribuțiile Adunării Generale a Mediatorilor

Adunarea Generală a Mediatorilor are următoarele atribuții:

- a) aprobă și modifică Statutul Uniunii Mediatorilor;
- b) alege și revocă membrii Consiliului Uniunii Mediatorilor, Comisiei de etică și Comisiei de cenzori;

- c) aprobă mărimea și modul de calcul al contribuției obligatorii a mediatorului;
- d) aprobă procedura de verificare a respectării de către mediatori a obligațiilor privind combaterea spălării banilor și finanțării terorismului;
- e) aprobă Codul de etică al mediatorului;
- f) aprobă rapoartele anuale ale președintelui Uniunii Mediatorilor și a Secretarului general al Uniunii Mediatorilor;
- g) aprobă planul de activitate și bugetul anual al Uniunii Mediatorilor;
- h) decide cu privire la necesitatea efectuării auditului intern sau extern;
- i) adoptă hotărâri cu referire la procurarea, distribuirea și înstrăinarea patrimoniului Uniunii Mediatorilor;
- j) desemnează membrii în Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat;
- k) exercită alte atribuții stabilite de lege.

Articolul 39. Consiliul Uniunii Mediatorilor

(1) Consiliul Uniunii Mediatorilor este organul executiv al Uniunii Mediatorilor, constituit din 7 mediatori, aleși de Adunarea Generală a Mediatorilor pe un termen de 4 ani. Președintele Uniunii Mediatorilor este de drept și Președintele Consiliului Uniunii Mediatorilor.

(2) Dacă, în termen de 30 de zile de la data expirării mandatului membrului Consiliului Uniunii Mediatorilor sau de la data încetării mandatului acestuia, Adunarea Generală a Mediatorilor nu a ales un nou membru al Consiliului Uniunii Mediatorilor, acesta este numit din rândul mediatorilor, de către ministrul justiției.

(3) Calitatea de membru al Consiliului Uniunii Mediatorilor este incompatibilă cu calitatea de membru în Comisia de licențiere a profesiei de mediator, Comisia de soluționare a contestațiilor, Comisia de disciplină, Comisia de etică și Comisia de cenzori.

(4) Consiliul Uniunii Mediatorilor se convoacă în ședințe ori de câte ori este necesar, dar nu mai rar decât o dată în trimestru.

(5) Ședințele Consiliului Uniunii Mediatorilor se consideră deliberative dacă la ele participă cel puțin 5 membri. Deciziile Consiliului Uniunii Mediatorilor se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți.

(6) Fiecare membru al Consiliului Uniunii Mediatorilor beneficiază, pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a treia parte (1/3) din salariul mediu pe economie, achitată de către Uniunea Mediatorilor.

(7) Consiliul Uniunii Mediatorilor are următoarele atribuții:

- a) elaborează și aprobă standarde profesionale și recomandări privind unificarea practicii în domeniul medierii;
- b) elaborează și aprobă recomandări cu privire la mărimea onorariilor mediatorilor;
- c) asigură îndeplinirea hotărârilor Adunării Generale a Mediatorilor, aprobă și prezintă rapoartele anuale privind activitatea Uniunii Mediatorilor;

d) elaborează și transmite Ministerului Justiției, spre promovare/aprobare, proiecte de acte normative și/sau proiecte de acte administrative cu caracter normativ din domeniul medierii;

e) aprobă regulamente interne ale Uniunii Mediatorilor, inclusiv Regulamentul cu privire la controlul calității serviciilor prestate de mediator;

f) organizează cursuri de instruire inițială sau continuă a mediatorilor,

g) delegă mediatorii pentru participare la seminare, conferințe și cursuri de instruire;

h) alege președintele Uniunii Mediatorilor dintre membrii săi și îl revocă;

i) emite opinii consultative asupra unor subiecte ce vizează medierea;

j) decide asupra tuturor chestiunilor care nu constituie competența exclusivă a altor organe ale Uniunii Mediatorilor;

k) angajează Secretarul General al Uniunii Mediatorilor;

l) aprobă contractele încheiate de secretarul general, care depășesc suma de 50 mii lei;

m) exercită alte atribuții stabilite de lege sau de statutul Uniunii Mediatorilor.

Articolul 40. Președintele Uniunii Mediatorilor

(1) Președintele Uniunii Mediatorilor se alege pe un termen de 2 ani și nu poate deține mai mult de două mandate consecutiv.

(2) Dacă, în termen de 30 de zile de la data expirării mandatului președintelui Uniunii Mediatorilor sau de la data încetării mandatului acestuia din diferite motive, Consiliul Uniunii Mediatorilor nu a ales un nou președinte, acesta este numit dintre membrii Consiliului Uniunii Mediatorilor, de către ministrul justiției.

(3) Funcția de președinte al Uniunii Mediatorilor este remunerată în mărimea stabilită de Adunarea Generală a Mediatorilor.

(4) Președintele Uniunii Mediatorilor are următoarele atribuții:

a) conduce și reprezintă Uniunea Mediatorilor în relațiile cu autoritățile publice, cu persoanele fizice și juridice atât la nivel național cât și internațional;

b) prezidează ședințele Consiliului Uniunii Mediatorilor;

c) semnează actele Consiliului Uniunii Mediatorilor și ale Uniunii Mediatorilor;

d) prezintă Adunării Generale a Mediatorilor și Ministerului Justiției raportul anual de activitate a Uniunii Mediatorilor;

e) exercită alte atribuții prevăzute de lege și de Statutul Uniunii Mediatorilor.

(5) Dacă funcția de președinte al Uniunii Mediatorilor este vacantă sau dacă președintele este demis, ori dacă se află în imposibilitate temporară de a-și exercita atribuțiile pentru o perioadă mai mare de 2 luni, interimatul este asigurat de către unul dintre membrii Consiliului Uniunii Mediatorilor, ales prin vot secret de către membrii Consiliului Uniunii Mediatorilor.

Articolul 41. Secretarul general al Uniunii Mediatorilor

(1) Activitatea organizatorică, administrativă, economică și financiară a Uniunii Mediatorilor se asigură de către Secretarul general al Uniunii Mediatorilor.

(2) Secretarul general al Uniunii Mediatorilor este angajat de către Consiliul Uniunii Mediatorilor, pe bază de concurs, pe un termen de 5 ani.

(3) În funcția de Secretar general al Uniunii Mediatorilor poate fi angajată persoana care are studii superioare în management, economie sau drept și o vechime în muncă de cel puțin 3 ani.

(4) Secretarul general al Uniunii Mediatorilor are următoarele atribuții:

- a) asigură gestiunea economico-financiară a Uniunii Mediatorilor;
- b) încheie acorduri și contracte în numele Uniunii Mediatorilor;
- c) gestionează bugetul Uniunii Mediatorilor;
- d) organizează elaborarea, fundamentarea și prezentarea spre aprobare Adunării Generale a Mediatorilor a proiectului de buget anual al Uniunii Mediatorilor;
- e) prezintă spre aprobare Adunării Generale a Mediatorilor raportul anual privind executarea bugetului;
- f) ține evidența bunurilor aflate în gestiunea Uniunii Mediatorilor;
- g) participă și organizează ședințele Adunării Generale a Mediatorilor și ale Consiliului Uniunii Mediatorilor, fără drept de vot;
- h) elaborează proiectul agendei și pregătește materialele pentru ședințele Adunării Generale și a Consiliului Uniunii Mediatorilor după consultarea cu ultimul;
- i) angajează personalul secretariatului și conduce activitatea acestuia;
- j) execută deciziile Adunării Generale a Mediatorilor și ale Consiliului Uniunii Mediatorilor ce se referă la activitatea sa;
- k) îndeplinește alte atribuții prevăzute în Statutul Uniunii Mediatorilor.

(5) În exercitarea atribuției prevăzute la alin. (4) lit. a), secretarul general al Uniunii Mediatorilor are obligația de a consulta în prealabil Președintele Uniunii Mediatorilor privind poziția instituțională pe care urmează să o exprime și de a respecta considerentele expuse de către Președintele Uniunii Mediatorilor.

(6) Pe perioada absenței temporare a secretarului general sau a vacanței funcției de secretar general, atribuțiile acestuia sunt exercitate de către o persoană din cadrul secretariatul Uniunii Mediatorilor, desemnată prini hotărâri ale Consiliul Uniunii Mediatorilor.

(7) Funcția de secretar general al Uniunii Mediatorilor este remunerată. Mărimea remunerației este stabilită de Consiliul Uniunii Mediatorilor.

(8) Pe perioada mandatului său, secretarul general al Uniunii Mediatorilor nu are dreptul să exercite prin cumul alte funcții sau activități remunerate, inclusiv pe cea de mediator, cu excepția funcțiilor didactice, științifice și de creație.

Articolul 42. Comisia de etică

(1) Comisia de etică este un organ independent, instituit în scopul examinării cazurilor de încălcare a Codului de etică al mediatorului și constatării abaterilor de la etica profesională.

(2) Comisia de etică este formată din 5 membri aleși de către Adunarea Generală a Mediatorilor. Mandatul membrilor Comisiei de etică este de 4 ani.

(3) Dacă, în termen de 30 de zile de la data expirării mandatului membrului Comisiei de etică sau de la data încetării mandatului acestuia din diferite motive, nu a fost ales un nou membru al Comisiei de etică, acesta este numit de către ministrul justiției.

(4) Calitatea de membru al Comisiei de etică este incompatibilă cu calitatea de membru al Comisiei de licențiere, al Comisiei de disciplină, al Comisiei de cenzori și al Consiliului Uniunii Mediatorilor.

(5) Ședințele Comisiei de etică se consideră deliberative dacă la ele participă cel puțin 3 membri. Hotărârile Comisiei de etică se adoptă cu votul a cel puțin 3 membri.

(6) În urma examinării cazurilor de încălcare a Codului de etică al mediatorului, Comisia de etică adoptă o hotărâre motivată privind:

a) stabilirea comiterii încălcării Codului de etică și recomandarea modului de ameliorare a comportamentului;

b) sesizarea Comisiei de disciplină referitor la abaterea disciplinară depistată;

c) lipsa încălcărilor Codului de etică în acțiunile mediatorului.

(7) Hotărârile Comisiei de etică se publică pe pagina web oficială a Uniunii Mediatorilor, în termen de 3 zile lucrătoare de la adoptare.

Articolul 43. Comisia de cenzori

(1) Comisia de cenzori este formată din 3 mediatori, cu o vechime în profesie de cel puțin 3 ani, aleși pentru un termen de 2 ani, fără dreptul de a exercita două mandate consecutive. Membrul comisiei de cenzori nu poate fi membru al altor comisii din cadrul Uniunii Mediatorilor.

(2) Comisia de cenzori exercită controlul activității economico-financiare a Uniunii Mediatorilor.

(3) Comisia de cenzori efectuează controlul ordinar o dată în an. La necesitate, poate fi efectuat controlul extraordinar, la cererea Consiliului Uniunii Mediatorilor, la cererea Președintelui Uniunii Mediatorilor sau la solicitarea Adunării Generale a Mediatorilor.

(4) După efectuarea controlului ordinar, după caz, extraordinar, Comisia de cenzori întocmește un raport, care reflectă perioada verificată, corelația bugetului cu cheltuielile efectuate, temeinicia cheltuielilor efectuate, concluziile și recomandările Comisiei de cenzori. Raportul se semnează de toți membrii Comisiei de cenzori. Membrul Comisiei de cenzori poate exprima opinie separată, care se anexează la raport.

(5) Raportul Comisiei de cenzori se aduce la cunoștința Consiliului Uniunii Mediatorilor și se aprobă la Adunarea Generală a Mediatorilor.

(6) Organizarea și funcționarea Comisiei de cenzori este prevăzută în Regulamentul său de activitate, aprobat de Consiliul Uniunii Mediatorilor.

Capitolul IV PROCESUL DE MEDIERE

Articolul 44. Recurgerea la mediere

(1) Medierea poate fi inițiată de către oricare dintre părți din proprie inițiativă, precum și, la recomandarea autorităților publice, instanțelor judecătorești, organului de urmărire penală. Medierea poate fi inițiată la orice etapă de examinare a litigiului.

(2) În cadrul procesului de mediere, o parte sau ambele părți au dreptul de a beneficia de serviciile garantate de stat ale unui mediator, în modul prevăzut de Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.

(3) Părțile trebuie să realizeze cel puțin o ședință de mediere, până la adresarea în instanța de judecată, pentru următoarele categorii de litigii:

- a) civile, indicate la art. 55 alin (2), cu excepția celor în care autoritatea publică are calitate de reclamant sau pârât;
- b) de familie, indicate la art. 56;
- c) de muncă, indicate la art. 57.

Articolul 45. Efectul medierii asupra termenilor de prescripție

(1) Inițierea medierii în condițiile prezentei legi suspendă termenele de prescripție pentru părți pe durata acesteia în condițiile legislației procesuale. Părțile care recurg la mediere în vederea soluționării unui litigiu sunt în drept de a iniția o procedură judiciară sau arbitrală privind respectivul litigiu ca urmare a împlinirii unor termene de decădere sau de prescripție extinctivă pe durata procesului de mediere.

(2) Alineatul (1) nu aduce atingere dispozițiilor privind termenele de decădere și de prescripție rezultate din tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 46. Motivarea părților pentru recurgerea la mediere

(1) Părțile care recurg la mediere sunt scutite de achitarea taxei de stat pentru confirmarea sau investirea cu formulă executorie a tranzacției în condițiile art. 52.

(2) În cazul în care, până la depunerea cererii de chemare în judecată, părțile au participat la procesul de mediere, dar procesul de mediere a încetat fără încheierea tranzacției de mediere, sau cu soluționarea parțială a litigiului dintre părți, sau în cazul în care procesul de mediere nu a fost inițiat urmare a neacceptării de către una din părți a invitației de a participa la mediere, atunci, la depunerea cererii de chemare în judecată, taxa de stat se reduce cu 25%.

(3) Părțile care recurg la mediere după depunerea cererii de chemare în judecată beneficiază de următoarele facilități:

- a) eșalonarea achitării taxei de stat;
- b) în cazul finalizării procesului de mediere prin tranzacția asupra tuturor pretențiilor, taxa de stat se restituie în proporție de:
 - 100% – pentru soluționarea prin mediere în instanța de fond;
 - 75% – pentru soluționarea prin mediere în instanța de apel;
 - 50% – pentru soluționarea prin mediere în instanța de recurs;
- c) în cazul finalizării procesului de mediere cu soluționarea parțială a litigiului cu referire la pretențiile patrimoniale, taxa de stat se reduce și se restituie proporțional valorii pretenției soluționate prin mediere.

(4) Părțile beneficiază de facilitățile prevăzute în prezentul articol, în modul stabilit de Legea taxei de stat nr. 213/2023 și Codul de procedură civilă.

Articolul 47. Etapele medierii

(1) Pentru categoriile de litigii prevăzute la art. 44 alin. (3), medierea se inițiază până la adresarea în instanța de judecată. Dacă urmare a medierii nu a fost încheiată tranzacția de mediere sau dacă a avut loc o soluționare parțială a litigiului, părțile se pot adresa în instanța de judecată făcând dovada realizării cel puțin a unei ședințe de mediere, sub sancțiunea restituirii cererii de chemare în judecată în conformitate cu art. 170, alin. (1) lit a) din Codul de procedură civilă. Sancțiunea restituirii cererii de chemare în judecată nu se aplică în situațiile prevăzute la alin. (10).

(2) Procesul de mediere începe la data semnării contractului de mediere. Dacă partea nu a acceptat notificarea mediatorului de a se prezenta la prima ședință de mediere sau a refuzat participarea la mediere, procesul de mediere se consideră neînceput.

(3) Contractul de mediere se încheie în formă scrisă, trebuie să corespundă cerințelor minime stabilite de Uniunea Mediatorilor și nu poate conține clauze care contravin legii sau ordinii publice.

(4) Începerea unui proces de mediere în condițiile prezentei legi sau, după caz, dispunerea de către instanța de judecată a efectuării unei ședințe de mediere, constituie temei pentru suspendarea procesului de judecată, începând cu data semnării contractului de mediere, până la soluționarea sau, după caz, constatarea imposibilității soluționării litigiului prin intermediul medierii.

(5) Părțile pot desemna prin acord comun unul sau mai mulți mediatorii sau pot solicita unei organizații de mediere desemnarea unui mediator conform regulilor aprobate de organizația respectivă. În cadrul procesului judiciar, instanța propune părților să participe la o ședință de mediere cu privire la soluționarea litigiilor prin mediere.

(6) Părțile se pot prezenta individual sau, după caz, împreună la mediator. În cazul în care se prezintă doar una dintre părți, mediatorul, la cererea acesteia, va adresa celeilalte părți notificarea scrisă în vederea informării și acceptării

medierii, stabilind un termen de cel mult 15 zile de la recepționarea notificării, dacă în convenția de mediere nu este prevăzut alt termen. În litigiile cu element de extraneitate, acest termen este de 30 de zile din momentul recepționării notificării. Notificarea se transmite prin orice mijloace care asigură confirmarea primirii acesteia. Partea solicitantă va prezenta mediatorului datele necesare contactării celeilalte părți, pe care le deține.

(7) Părțile sunt în drept de a determina prin acord comun toate aspectele ce țin de inițierea, derularea și finalizarea procesului de mediere.

(8) Până la încheierea contractului de mediere, mediatorul este obligat să informeze părțile despre scopul medierii, procedura, drepturile și obligațiile mediatorului și ale părților, precum și despre consecințele procesului de mediere, efectele semnării unei tranzacții de mediere și despre consecințele nerespectării prevederilor tranzacției de mediere semnate.

(9) Contractele de mediere, învestite cu formulă executorie, constituie document executoriu la data exigibilității creanței și oferă dreptul la executare silită extrajudiciară, fără adresarea unei cereri în instanța de judecată sau către notar, dacă părțile au convenit aceasta, în mod expres, în contract. Nu sunt învestite cu formulă executorie contractele de mediere care sunt contrare legii.

(10) Medierea nu se consideră inițiată, dacă după întreprinderea tuturor măsurilor de notificare, inclusiv cu implicarea părții, mediatorul este în imposibilitate de a desfășura ședința în condițiile alin. (1). În acest caz, prevederile alin. (1) referitoare la restituirea cererii de chemare în judecată nu se aplică, dacă partea vizată prezintă actul eliberat de mediator cu privire la imposibilitatea desfășurării ședinței de mediere.

(11) Dacă urmare a punerii cererii de chemare în judecată pe rolul instanței de judecată, s-a prezentat partea care nu a participat la ședința de mediere, instanța dispune participarea părților la o ședință de mediere și schimbă termenul de judecată, cu excepția cazului în care partea respectivă refuză expres participarea la ședința de mediere. Dacă partea respectivă repetat nu se prezintă la ședința de mediere, atunci instanța aplică acesteia o sancțiune prevăzută la art. 12 alin. (2) lit. f) și continuă examinarea cauzei.

Articolul 48. Notificarea

(1) Mediatorul informează partea sau, după caz, părțile privind data, ora și locul desfășurării ședinței de mediere, prin orice mijloc de comunicare ce asigură transmiterea și confirmarea primirii informației respective.

(2) Pentru toate litigiile, inclusiv pentru cele în care părțile potrivit legii trebuie să realizeze cel puțin o ședință de mediere până la adresarea în instanța de judecată, mediatorul întreprinde măsurile disponibile în vederea identificării locului aflării părții, pentru notificarea acesteia cu privire la desfășurarea ședinței de mediere solicitată de parte.

Articolul 49. Desfășurarea medierii

(1) Medierea se întemeiază pe cooperarea părților și utilizarea de către mediator a unor metode și tehnici specifice, bazate pe comunicare și negociere.

(2) Medierea litigiului are loc într-un termen care nu va depăși 3 luni de la data încheierii contractului de mediere. Până la expirarea termenului respectiv, părțile de comun acord pot solicita prelungirea acestuia.

(3) În cazul în care litigiul este deferit medierii în cadrul unui proces judiciar, sau în cadrul urmăririi penale, termenul de mediere poate fi prelungit doar cu acordul instanței de judecată sau, după caz, al procurorului.

(4) În procesul desfășurării medierii, mediatorul este în drept să se informeze în privința fondului cauzei.

(5) Părțile decid, de comun acord și cu asistența mediatorului, asupra regulilor și duratei procesului de mediere. Dacă părțile nu au ajuns la o înțelegere privind regulile de desfășurare a procesului de mediere, mediatorul este în drept să desfășoare procesul de mediere în maniera pe care acesta o consideră potrivită, fiind luate în considerare circumstanțele litigiului, doleanțele părților și necesitatea desfășurării procedurii într-un termen rezonabil.

(6) Părțile sunt în drept să renunțe la mediere în orice moment.

(7) Părțile participă la procesul de mediere personal. În cazul în care una dintre părți este persoană juridică, aceasta participă la procesul de mediere prin intermediul unui reprezentant împuternicit conform legii..

(8) Pe parcursul procesului de mediere, părțile pot fi asistate de avocați, traducători și/sau interpreți, precum și de specialiști în domeniul respectiv. Cu consimțământul părților, la procesul de mediere pot participa și alte persoane.

(9) Pe durata desfășurării procesului de mediere, mediatorul se poate întruni în ședințe comune cu ambele părți, sau în ședințe separate cu fiecare parte.

(10) Modul de desfășurare a ședințelor se negociază de către părți și mediator. Ședințele de mediere pot fi desfășurate, inclusiv, on-line.

(11) Înregistrarea audio sau video a ședințelor de mediere se efectuează cu acordul tuturor părților și a mediatorului.

Articolul 50. Soluționarea litigiului

(1) Părțile convin, de comun acord, asupra opțiunilor de soluționare a litigiului. Mediatorul nu poate decide asupra acestor opțiuni, dar, la cererea părților, poate înainta propuneri asupra posibilităților de soluționare a litigiului.

(2) Litigiile soluționate prin mediere se finalizează cu încheierea tranzacției de mediere. Părțile de comun acord, pot solicita acordarea unui termen, până la semnarea tranzacției, pentru a consulta opinia unor experți, astfel încât să-și poată exprima consimțământul liber și în cunoștință de cauză.

(3) Părțile pot formula în scris condițiile de soluționare a litigiului.

Articolul 51. Valabilitatea tranzacției de mediere

(1) Tranzacția de mediere se încheie în scris și trebuie să corespundă condițiilor de valabilitate prevăzute de prezenta lege și de alte acte normative.

(2) Nu se admite includerea în tranzacția de mediere a clauzelor care:

a) se referă la drepturi și obligații de care părțile nu pot dispune liber prin tranzacție;

b) încalcă normele imperative ale legii, ordinea publică și bunele moravuri;

c) sunt în mod vădit inechitabile;

d) prejudiciază interesul superior al copilului;

e) încalcă drepturile unor terțe persoane neantrenate în procesul de mediere.

Articolul 52. Executarea tranzacției de mediere

(1) Tranzacția de mediere este obligatorie pentru părți și se execută benevol în termen de 20 de zile, din momentul semnării acesteia, dacă părțile nu au stabilit altfel.

(2) Părțile, de comun acord, pot investi tranzacția de mediere cu formulă executorie la un notar ales de comun acord.

(3) Tranzacția de mediere, cu excepția celei încheiate pentru soluționarea unui conflict ce se referă la dreptul translativ de proprietate asupra unui bun imobil, este investită cu formulă executorie dacă fiecare parte a litigiului este reprezentată de avocat în procesul de mediere și tranzacția este semnată de mediator, de fiecare parte și de avocatul fiecărei părți.

(4) Dacă tranzacția de mediere încheiată în cadrul unui proces de mediere, care a avut loc în afara procesului civil, nu este executată benevol, dacă nu este investită cu formulă executorie, pentru a fi executată silit, aceasta poate fi confirmată de către instanța de judecată, în condițiile Codului de procedură civilă.

(5) Dacă tranzacția de mediere încheiată în cadrul unui proces de mediere, care a avut loc în cadrul procesului judiciar, nu este executată benevol, în scopul executării silite, la solicitarea părții interesate, aceasta este confirmată de către instanța de judecată, în condițiile Codului de procedură civilă.

(6) Dacă tranzacția de mediere încheiată în cadrul procesului arbitral, nu este executată benevol, în scopul executării silite, la solicitarea părții interesate, aceasta se confirmă prin hotărâre arbitrală în condițiile legii.

(7) Tranzacția de mediere nu poate fi investită cu formulă executorie dacă:

a) conținutul acesteia este contrar legislației naționale;

b) conținutul tranzacției cu element de extraneitate este contrar legislației statului respectiv;

c) legislația națională sau internațională pentru tranzacțiile cu element de extraneitate nu prevede posibilitatea conferirii acesteia un caracter executoriu.

Articolul 53. Suspendarea, reluarea și încetarea procesului de mediere

(1) Procesul de mediere se suspendă de drept în cazul:

a) suspendării a activității mediatorului;

- b) retragerii licenței pentru exercitarea profesiei de mediator;
- c) decesului mediatorului.
- (2) Procesul de mediere încetează în cazul:
 - a) semnării de către părți a tranzacției de mediere;
 - b) constatării de către mediator a imposibilității părților de a încheia tranzacția de mediere;
 - c) renunțării uneia sau ambelor părți la mediere;
 - d) expirării termenului stabilit pentru procesul de mediere, dacă părțile nu au solicitat prelungirea acestuia;
 - e) abținerii mediatorului de la medierea litigiului în condițiile art. 11 alin. (1);
 - f) decesului părții persoană fizică sau lichidării părții persoană juridică;
 - g) renunțării mediatorului la continuarea procesului de mediere în condițiile alin. (4) art. 56;
- (3) Încetarea medierii în temeiul alin. (2) se consemnează într-un proces-verbal, potrivit modelului aprobat de Uniunea Mediatorilor, semnat de mediator, care se înmânează părților și, după caz, se prezintă instanței de judecată, de arbitraj, organului de urmărire penală sau agentului constatat. În procesul-verbal nu se include informația referitoare la conținutul sesiunilor de mediere, opinia mediatorului referitoare la comportamentul părților, precum și altă informație a cărei divulgare contravine principiului confidențialității.
- (4) În cazurile prevăzute la alin. (1) dosarul de mediere se repartizează de către Uniunea Mediatorilor unui alt mediator identificat de părți sau, după caz, de Uniune, pentru reluarea procesului de mediere.
- (5) Mediatorul este obligat să asigure păstrarea procesului-verbal și a materialelor aferente procesului de mediere timp de cel puțin 4 ani de la expirarea datei scadente de executare integrală a tranzacției de mediere, conform unor reguli aprobate de Uniunea Mediatorilor.
- (6) Reluarea procesului de mediere cu atragerea aceluiași sau a unui alt mediator are loc în condițiile art. 44, 47-50.

Capitolul V. Procesul de mediere în domenii specifice

Secțiunea 1. Medierea în litigii civile, de familie și de muncă

Articolul 54. Convenția de mediere

- (1) Convenția de mediere se încheie în formă scrisă, înainte sau după apariția litigiului, în una din următoarele forme:
 - a) clauză de mediere inserată în contract;
 - b) acord de mediere.
- (2) Validitatea clauzei contractuale prin care părțile consimt de a supune medierii litigiile legate de valabilitatea, încheierea, interpretarea, executarea sau încetarea contractului este independentă de validitatea contractului în care se

conține clauza. Referința dintr-un contract la un alt înscris încheiat de aceleași părți, ce conține o clauză de mediere, valorează ca o convenție de mediere scrisă, dacă referința este suficientă de a face clauza parte din contract.

(3) În cazul în care părțile în proces au încheiat o convenție de mediere și una dintre ele o invocă în instanța de judecată, aceasta din urmă își verifică competența. Instanța va reține spre soluționare cauza dacă:

a) pârâțul și-a formulat apărarea în fond, fără nicio rezervă întemeiată pe convenția de mediere;

b) convenția de mediere este lovită de nulitate, și-a pierdut valabilitatea ori este nesusceptibilă de executare;

c) procesul de mediere nu poate avea loc din cauze vădit imputabile pârâtului.

(4) Partea pierde dreptul să invoce convenția de mediere în instanța de judecată dacă:

a) nu a acceptat notificarea celeilalte părți sau a mediatorului de a participa la mediere;

b) a refuzat anterior participarea la mediere.

Articolul 55. Medierea în litigiile civile

(1) Medierea în litigiile civile poate avea loc în cadrul sau în afara procesului judiciar sau arbitral. Pot fi supuse medierii litigiile civile cu privire la drepturile și obligațiile care sunt sau pot face obiect de examinare în instanța de judecată sau arbitraj și de care părțile pot dispune liber prin tranzacție de mediere, în condițiile legii.

(2) Părțile se pot adresa în instanța de judecată în vederea soluționării următoarelor tipuri de litigii, ale căror valoare nu depășește 50 de salarii medii pe economie stabilit prin hotărâre de Guvern pentru anul în curs, fără a se lua în considerare dobânzile, penalitățile, cheltuielile de judecată, doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în condițiile art. 44 alin. (3) lit. a):

a) încasarea datoriilor;

b) repararea prejudiciilor, inclusiv a celor cauzate prin contravenții și infracțiuni;

c) partajarea proprietății;

d) răspândirea informațiilor false și defăimătoare;

e) executarea contractelor de împrumut, donație, arendă, locațiune, bancare, de leasing și de asigurare;

f) procedura de insolabilitate.

Articolul 56. Medierea în litigiile de familie

(1) Părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în condițiile art. 44 alin. (3) lit. b), în vederea soluționării litigiilor ce rezultă din conflictele dintre soți, foști soți, alți membri de familie sau concubini, privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești,

stabilirea domiciliului copiilor, întreținerea copiilor și a altor membri ai familiei, inclusiv inapți de muncă, precum și orice alte neînțelegeri dintre aceștia, .cu excepția litigiilor aferente cazurilor de desfacere a căsătoriei. Litigiile aferente cazurilor de violență în familie nu pot fi soluționate prin mediere.

(2) Clauza de mediere poate fi inclusă în contractul matrimonial.

(3) În litigiile de familie care vizează interesele copilului, părțile prezintă avizul autorității tutelare.

(4) Dacă în procesul de mediere a unui litigiu de familie apar circumstanțe care creează sau ar putea crea un pericol pentru creșterea și dezvoltarea normală a copilului sau care lezează interesele lui legale, mediatorul este obligat să informeze autoritatea tutelară și este în drept să renunțe la continuarea procesului de mediere.

(5) Tranzacția cu privire la soluționarea litigiului de familie, care vizează creșterea și dezvoltarea normală sau interesul superior al copilului, se depune de către părți la autoritatea tutelară competentă pentru informare.

(6) Litigiile care vizează înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite sau exercitarea dreptului de vizitare a copilului pot fi soluționate în cadrul unui proces de mediere, cu consimțământul și în numele părților, în conformitate cu prevederile Legii nr. 292/2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite .

Articolul 57. Medierea în litigiile de muncă

Părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în condițiile art. 44 alin. (3) lit. c), în vedea soluționării următoarelor litigii de muncă:

a) litigiile individuale de muncă ce țin de restabilirea la locul de muncă, garanțiile salariale și despăgubirile rezultate din lipsa forțată de la locul de muncă, neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de către una dintre părțile contractului individual de muncă;

b) litigiile individuale de muncă privind încheierea, executarea, modificarea, suspendarea, încetarea și nulitatea contractului individual de muncă;

c) conflictele colective de muncă, în cazul în care părțile conflictului nu au ajuns la o înțelegere sau nu sunt de acord cu decizia comisiei de conciliere.

Articolul 58. Medierea în litigiile cu element de extraneitate

(1) Litigiul este cu element de extraneitate dacă cel puțin una dintre părți își are sediul sau, după caz, domiciliul într-un alt stat decât cel al oricărei alte părți, la data la care:

(a) părțile decid să recurgă la mediere după apariția litigiului;

(b) medierea este dispusă de instanță, sau de organul de urmărire penală;

(c) există o obligație de a recurge la mediere, care rezultă din legislația națională.

(2) Un litigiu civil este, în egală măsură, cu element de extraneitate dacă, la data survenirii cazurilor prevăzute la alin. (1), părțile își au domiciliul sau sediul în Republica Moldova, dar:

a) procedurile judiciare pentru soluționarea litigiului urmează a fi inițiate într-un alt stat;

b) obiectul litigiului se referă la obligații ce urmează a fi executate într-un alt stat sau bunurile care constituie obiectul litigiului se află pe teritoriul altui stat;

c) locul desfășurării activității de bază a uneia dintre părți se află într-un alt stat.

(3) În sensul aplicării alineatelor (1) și (2), domiciliul sau, după caz, sediul se determină în conformitate cu dispozițiile art. 38 și 183 din Codul civil.

(4) Tranzacțiile de mediere încheiate în litigiile civile și comerciale, se confirmă de arbitraj, dacă examinarea litigiului soluționat prin tranzacție este de competența arbitrajului internațional, conform clauzei arbitrale inserate în contract, sau prin acordul dintre părți. Aceste reguli se aplică în mod corespunzător atât litigiilor aflate pe rol, cât și procedurii de confirmare a tranzacțiilor de mediere încheiate nemijlocit de către părți, pentru a preveni un proces ce poate să înceapă și se desfășoare conform regulilor de procedură arbitrală.

Secțiunea 2. Medierea în cauzele penale și contravenționale

Articolul 59. Generalități privind medierea în cauzele penale și contravenționale

(1) Procesul de mediere în cauzele penale și contravenționale este reglementat de Codul penal, Codul de procedură penală, Codul contravențional, Legea nr. 198/2007 privind asistența juridică garantată de stat și prezenta lege.

(2) Medierea în cauzele penale și contravenționale se desfășoară astfel încât să fie garantat dreptul fiecărei părți la asistență juridică și, dacă este cazul, la serviciile unui interpret. Procesul-verbal întocmit potrivit prezentei legi, prin care încetează procesul de mediere, trebuie să conțină informații despre faptul dacă părțile au beneficiat de asistența unui avocat/apărător și de serviciile unui interpret ori, după caz, să se menționeze faptul că au renunțat expres la acestea.

(3) Participarea la mediere este personală și produce efecte numai asupra persoanei care a participat la mediere.

(4) Părți în procesul de mediere a aspectelor ce țin de latura penală sunt victima sau partea vătămată și făptuitorul. Părți în procesul de mediere a aspectelor ce țin de latura civilă sunt partea civilă și făptuitorul sau, după caz, partea civilmente responsabilă. Aceleași reguli sunt aplicabile și procesului contravențional.

(5) Dacă la medierea în cauzele penale și contravenționale una dintre părți este minoră, este obligatorie participarea reprezentantului legal, pedagogului și/sau a psihologului. În cazul în care o parte este o persoană iresponsabilă,

medierea se va desfășura ținându-se cont de prevederile art. 77 și art. 276 alin. (6) din Codul de procedură penală.

(6) Procesul de mediere nu substituie procesul penal sau contravențional.

(7) Faptul participării la mediere nu poate servi ca dovadă a recunoașterii vinovăției.

(8) La medierea dintre partea civilă și făptuitor sau, după caz, partea civilmente responsabilă, se aplică corespunzător prevederile prezentei legi referitoare la medierea litigiilor civile.

(9) Mediatorul poate desfășura ședințe comune cu victima doar dacă aceasta a consimțit expres, în scris, asupra acestui fapt.

Articolul 60. Informația oferită mediatorului în cauzele penale și contravenționale

(1) Mediatorul este în drept să solicite de la agentul constatatator, organul de urmărire penală, procuror sau instanța de judecată toate actele și informațiile relevante pentru procesul de mediere, conform Codului de procedură penală sau, după caz, Codului contravențional.

(2) Mediatorul poartă răspundere, în condițiile legii, pentru divulgarea informației puse la dispoziția lui la etapa de urmărire penală sau de judecare a cauzei penale ori a cauzei contravenționale.

Articolul 61. Tranzacția de mediere în cauzele penale și contravenționale

(1) În cazul încetării procesului de mediere, mediatorul prezintă agentului constatatator, organului de urmărire penală, procurorului sau instanței de judecată, actul de încetare a medierii, în termen de 3 zile de la data încetării medierii.

(2) Tranzacția de mediere se întocmește în condițiile Codului de procedură penală sau ale Codului contravențional și se anexează la procesul-verbal întocmit de mediator.

(3) Nesemnarea tranzacției de mediere în cauzele penale sau contravenționale nu poate prejudicia situația părților.

Capitolul VI

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 62. Dispoziții finale

(1) Prezenta lege intră în vigoare peste 6 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția prevederilor:

a) art. 44 alin. (3) lit. b) și c), ce țin de prima ședință de mediere, care trebuie realizată în litigiile de muncă și familie, care intră în vigoare peste 12 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

b) art. 44 alin. (3) lit. a), ce țin de prima ședință de mediere, care trebuie realizată în litigiile civile, care intră în vigoare peste 24 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republică Moldova, cu excepția litigiilor de insolvență.

(2) La data intrării în vigoare a prezentei legi, Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 224-233, art. 445), cu modificările ulterioare, se abrogă.

(3) Guvernul, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege.

(4) Ministerul Justiției:

a) în termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi, va aproba actele necesare executării prezentei legi;

b) în termen de 1 lună de la intrarea în vigoare a prezentei legi va convoca Adunarea Generală a Mediatorilor. În cazul în care prima Adunare Generală a Mediatorilor nu va fi deliberativă, următoarea convocare a acesteia se va considera deliberativă dacă la aceasta va participa cel puțin 1/5 din mediatorii cu activitate înregistrată.

(5) Consiliul Uniunii Mediatorilor, în termen de 3 luni de la data instituirii va elabora și aproba actele necesare implementării prezentei legi.

Articolul 63. Dispoziții tranzitorii

(1) Atestatul de mediator, eliberat până la intrarea în vigoare a prezentei legi este echivalent cu licența pentru exercitarea profesiei de mediator.

(2) Mediatorii, care până la data intrării în vigoare a prezentei legi nu și-au înregistrat forma de organizare și a căror atestat de mediator este mai vechi de 2 ani, pot solicita înregistrarea formei de organizare în condițiile prezentei legi, doar după efectuarea cursurilor de formare inițială, cu prezentarea actului confirmativ și a cazierului judiciar detaliat.

(3) Mandatul membrilor Consiliului de mediere în exercițiu la data intrării în vigoare a prezentei legi se prelungește de drept până la constituirea Consiliului Uniunii Mediatorilor.

(4) Actele normative subordonate legii, adoptate/emise în baza Legii nr. 137/2015 cu privire la mediere, se vor aplica până la modificarea sau abrogarea acestora, în măsura în care nu contravin prezentei legi.

NOTĂ DE FUNDAMENTARE
la proiectul de Lege privind medierea și statutul mediatorului

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul de *Lege privind medierea și statutul mediatorului* a fost elaborat de Ministerul Justiției în colaborare cu Consiliul de mediere.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

La baza elaborării proiectului sunt următoarele documente de politici:

- acțiunea nr. 227 din *Planul Național de Reglementare pentru anul 2025*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 841/2024: „Aprobarea proiectului de lege cu privire la mediere și statutul mediatorului”;

- Foaia de parcurs „Statul de Drept”, cap. 23;

- acțiunea 2.4.1. lit. b) din *Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025*, aprobat prin *Legea nr. 211/2021*, care prevede: „Examinarea oportunității instituirii obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanța de judecată.”;

- acțiunea 29 din *Planul de acțiuni al Ministerului Justiției pentru anul 2025*, aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 36 din 07.02.2025 „Elaborarea proiectului de lege cu privire la mediere și statutul mediatorului (transpunerea Directivei 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială)”.

Menționăm că în procesul de elaborare a proiectului de lege, în calitate de suport informativ a fost utilizat *Studiul privind Oportunitatea instituirii obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanța de judecată*¹, care a fost elaborat în cadrul Proiectului de cooperare tehnică BERD „Moldova – Medierea comercială și arbitraj (faza a IV-a)”, implementat de către BERD și IDLO, cu suportul financiar al USAID.

Rezultatele studiului menționat au arătat că modelul cel mai relevant pentru Republica Moldova de promovare a medierii este modelul italian, bazat pe participarea obligatorie a părților la o primă ședință de mediere, cu un cost rezonabil și cu realizare într-o durată de timp care să nu afecteze în nici un fel accesul la justiție și la instanțele de judecată. Argumentele cheie care susțin adoptarea acestui model sunt posibilitatea de a adapta cadrul normativ, menținând infrastructura existentă, precum și costurile reduse pentru părți și costurile minime pentru bugetul de stat.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Proiectul de lege este inițiat ca răspuns la problemele actuale din domeniul medierii, având ca obiectiv principal îmbunătățirea cadrului legal și eficientizarea mecanismelor existente.

¹ Studiul poate fi accesat la linkul: <https://justice.gov.md/advanced-page-type/arbitrajul-si-mediarea>

În prezent, sistemul judiciar din Republica Moldova se confruntă cu o creștere semnificativă a volumului de cauze examinate în instanțe. În anul 2023, numărul acestora a depășit numărul de 269.452 dosare. Estimativ, un număr similar de dosare a fost înregistrat și în anul 2024, ceea ce exercită o presiune considerabilă asupra instanțelor, în special asupra instanțelor de fond. Mai mult, statistica privind încărcătura judecătorilor relevă o situație alarmantă:

- ✓ un judecător din cadrul judecătoriilor naționale are în medie 1.070 de cauze pe rol;

- ✓ judecătorii curților de apel soluționează anual peste 900 de cauze fiecare;

- ✓ în ultimii 5 ani, numărul dosarelor nesoluționate a crescut cu aproape 30%, fenomen agravat de demisiile masive din rândul magistraților.

Această situație impune găsirea unor soluții alternative pentru gestionarea și soluționarea eficientă a litigiilor, precum și pentru reducerea volumului de muncă al instanțelor.

În acest context, se propune identificarea unor categorii de litigii care pot fi soluționate extrajudiciar, prin mediere. Această abordare va avea multiple beneficii, printre care:

- ✓ *Reducerea încărcăturii instanțelor judecătorești*, prin redirecționarea unor cauze spre soluționare amiabilă prin mediere.

- ✓ *Promovarea medierii* ca metodă alternativă eficientă de soluționare a litigiilor.

- ✓ *Creșterea calității și diversificarea serviciilor de mediere*, ceea ce va spori accesibilitatea acestora pentru cetățeni.

- ✓ *Reducerea costurilor judiciare* atât pentru stat, cât și pentru părțile implicate în litigii.

- ✓ *Îmbunătățirea calității actului judecătoresc*, prin crearea premiselor pentru judecători de a se concentra asupra dosarelor complexe, care nu pot fi soluționate prin alte metode.

- ✓ *Facilitarea accesului la justiție*, prin oferirea unor soluții rapide și eficiente pentru cetățeni.

O componentă esențială a reformei este și consolidarea mecanismului de autoadministrare a mediatorilor, prin **alinierii acestuia la standardele internaționale și la modelele de autogovernare existente în alte profesii conexe justiției.**

În prezent, Consiliul de Mediere are o dublă responsabilitate: implementarea politicilor în domeniul medierii și reprezentarea intereselor mediatorilor. Pentru asigurarea unei administrări eficiente și a unui sistem de mediere funcțional, este necesară o clarificare a atribuțiilor acestui consiliu și consolidarea capacității sale instituționale. În prezent, Consiliul de Mediere din Republica Moldova este alcătuit din 9 membri, având statut de persoană juridică de drept public, iar activitatea sa este finanțată integral de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției. Membrii Consiliului primesc o indemnizație pentru fiecare ședință ordinară, care are loc lunar, în valoare de 10% din salariul mediu pe economie, ceea ce în anul 2024 a echivalat cu 1.370 lei per ședință.

Experiența a demonstrat că actualul model de autoadministrare a profesiei este

dificil de gestionat, întrucât implică un efort semnificativ atât din partea Ministerului Justiției, cât și din punct de vedere al resurselor umane și financiare alocate. Consiliul de Mediere continuă să se confrunte cu dificultăți legate de infrastructură și funcționare, inclusiv lipsa unui sediu adecvat, a unui secretariat eficient și a unei gestiuni bugetare corespunzătoare.

Pe lângă aspectele menționate supra, în procesul accelerat de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, s-a conturat necesitatea de armonizare completă a legislației naționale cu acquis-ul comunitar. Deși *Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere* conține prevederi aliniate *Directivei (UE) 2008/52 a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială*, aceasta nu este transpusă integral în legislația națională.

Reieșind din cele expuse, pentru a atinge obiectivele enunțate anterior, ar fi necesară modificarea a peste 70% din această lege. Având în vedere amploarea schimbărilor necesare, s-a considerat oportună elaborarea și adoptarea unei noi legi, care să reglementeze în mod clar și eficient atât procesul de mediere, cât și statutul mediatorului.

Concluzionând, menționăm că, prin implementarea acestui proiect, se urmărește nu doar optimizarea sistemului de justiție prin degrevarea instanțelor, ci și promovarea medierii ca un instrument viabil, eficient și accesibil pentru soluționarea litigiilor. În plus, consolidarea autoadministrării mediatorilor va contribui la profesionalizarea domeniului și la creșterea încrederii cetățenilor în această metodă alternativă de soluționare a litigiilor.

Menționăm, că atât tendințele internaționale reflectate în Directiva 2008/52/CE, cât și tendințele naționale sunt îndreptate spre soluționarea amiabilă a litigiilor, reieșind inclusiv din avantajele acestora printre care specificăm:

- ✓ confidențialitatea procesului de mediere, în raport cu regula de bază privind publicitatea ședințelor în instanțele de judecată;
- ✓ flexibilitatea procesului de mediere, în cadrul căruia părțile decid de sine stătător cu privire la tot ce ține de organizarea procesului de mediere, cât și clauzele tranzacției de mediere, în raport cu procesul rigid în cadrul instanțelor de judecată;
- ✓ menținerea unor relații amicale post-litigiu între părți, în raport cu conflictele și relațiile ostile urmare pierderii unui proces în instanța de judecată.

Totodată, în Republica Moldova urmare a modificărilor recente din *Legea insolvenței nr. 149/2012*, a fost inclusă drept obligativitate adresarea la mediere de către creditor până la depunerea cererii introductive (art. 18 alin. (4) din *Legea insolvenței nr. 149/2012*). Or, în noțiunea de „litigiu” poate fi încadrată orice contradicție între părți, care poate avea la bază protecția, inclusiv altor valori decât cele cu caracter pecuniar. Astfel, în virtutea principiului confidențialității și flexibilității, în procesul de mediere, părțile pot identifica și soluționa implicit alte tipuri de divergențe, decât cele pecuniare, având posibilitatea de a discuta și formula posibile soluții prin încheierea tranzacției de mediere, după caz, încetare a medierii prin proces-verbal. Respectiv, în funcție de rezultatele procesului de mediere, părțile se pot adresa ulterior în instanța de judecată pentru apărarea intereselor, inclusiv cu cerere introductivă, la care se vor anexa actele prevăzute în art. 20 alin. (2), lit. d) din

Legea insolvenței nr. 149/2012.

De asemenea, prin Legea nr. 342/2023 a fost modificată Legea nr. 105/2003 privind protecția consumatorilor și, drept urmare, potrivit art. 33¹⁶ alin.(6), entitatea de soluționare alternativă a litigiilor privind protecția consumatorilor a fost definită ca o structură de natură publică sau privată, indiferent cum este numită sau menționată, stabilită pe o bază durabilă, care oferă soluționarea unui litigiu printr-o procedură de soluționare alternativă.

Respectiv, în diferite domenii se atestă necesitatea instituirii unei căi de soluționare amiabilă, or medierea chiar dacă a fost instituită cu mult timp înaintea acestora, totuși rămâne puțin cunoscută din perspectiva avantajelor acesteia.

Mai mult, soluționarea alternativă a litigiilor este încurajată inclusiv prin:

✓ Recomandarea R(86) 12 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre a Consiliului European, cu privire la diminuarea sarcinii tribunalelor, care susține „reglementarea pe cale amiabilă a diferendelor, fie în afara ordinului judiciar, fie înainte sau după procedura judiciară”;

✓ Recomandarea nr. (81) 7 a Comitetului de Miniștri, cu privire la mijloacele de facilitare a accesului la justiție, în a cărei anexă sunt arătate măsurile ce trebuie luate pentru a facilita concilierea și medierea;

✓ Recomandarea R(93)1 a Comitetului de Miniștri, care susține accesul efectiv la drept și la justiție, pentru persoanele aflate în situație de sărăcie extremă, care sugerează accesul efectiv la modalitățile extrajudiciare de soluționare a conflictelor, precum medierea și concilierea, prin aceasta înțelegându-se beneficiul la ajutorul judiciar sau orice altă formă de asistență a acestor modalități de soluționare a conflictelor;

✓ Recomandarea R(98) 1 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre privind medierea familială, care încurajează utilizarea mijloacelor de soluționare a litigiilor familiale pe cale amiabilă și recunoașterea nevoii de a reduce proporțiile conflictului în interesul tuturor membrilor familiei;

✓ Recomandarea R(99) 19 a Comitetului de Miniștri privind medierea penală, adoptată de Comitetul de Miniștri pe 15 septembrie 1999 la a 679-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor;

✓ Recomandarea R(2002) 10 privind medierea în materia civilă, adoptată de Comitetul Miniștrilor în 18 septembrie 2002, la a 808-a reunire a delegaților miniștrilor.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

Reforma în domeniul medierii are ca scop consolidarea acestui mecanism alternativ de soluționare a litigiilor, asigurând un cadru legislativ clar și eficient. Proiectul noii legi urmărește atât îmbunătățirea accesului la mediere, cât și creșterea calității și eficienței activității mediatorilor.

Obiectivele principale ale proiectului de lege sunt:

✓ **Dezvoltarea medierii ca alternativă viabilă la procesele de judecată clasice** - în prezent, instanțele judecătorești din Republica Moldova sunt supraaglomerate, ceea ce determină termene lungi de soluționare a cauzelor și costuri ridicate pentru justițiabili. Noul proiect de lege își propune să reducă presiunea asupra

sistemului judiciar prin extinderea domeniilor în care medierea poate fi aplicată, oferind astfel cetățenilor o alternativă rapidă și eficientă la soluționarea litigiilor.

✓ **Creșterea calității procesului de mediere** - unul dintre obiectivele esențiale ale reformei este profesionalizarea medierii prin stabilirea unor standarde clare pentru formarea și activitatea mediatorilor. Se urmărește îmbunătățirea programelor de instruire, introducerea unor mecanisme de evaluare periodică a mediatorilor și consolidarea eticii profesionale, precum și a răspunderii disciplinare a mediatorilor.

✓ **Creșterea încrederii publicului în mediere** - un factor esențial pentru succesul medierii este încrederea cetățenilor în acest proces. În acest sens, proiectul de lege prevede măsuri pentru creșterea transparenței și promovarea avantajelor medierii prin campanii de informare și sensibilizare a populației.

✓ **Consolidarea autoadministrării mediatorilor** - în prezent, Consiliul de Mediere se confruntă cu multiple dificultăți ce țin de funcționare, finanțare și organizare. Proiectul de lege propune un model îmbunătățit de autoadministrare, care să asigure gestiunea eficientă și independentă a profesiei de mediator, în concordanță cu practicile internaționale.

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Legii privind medierea și statutul mediatorului reglementează următoarele aspecte relevante din punct de vedere a transpunerii *Directivei (UE) 2008/52*:

- noțiunea de mediator și mediere;
- identificarea domeniilor de aplicabilitate a procedurii de mediere;
- reglementarea litigiilor cu elemente de extraneitate;
- condițiile de formare inițială și continuă a mediatorilor;
- principiile participării benevole a părților la mediere și a confidențialității;
- caracterul executoriu al tranzacțiilor de mediere;
- efectele medierii asupra termenelor de prescripție extinctivă;
- competența statului în domeniul medierii.

I. Litigiile care vor fi soluționate prin mediere

Menționăm că art. 1 alin. (2) din proiect prevede expres că prevederile acestuia nu se aplică litigiilor din domeniile fiscal, vamal, administrativ și nici răspunderii statului pentru actele sau omisiunile autorităților publice efectuate în regim de putere publică. Subliniem că această prevedere este în corespundere cu *art. 1 alin. (2) din Directiva UE 2008/52*.

În contextul realizării acțiunii 2.4.1. lit. b) din *Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025*, a fost efectuat Studiul privind oportunitatea instituirii obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanța de judecată², elaborat de către Consiliul de mediere în parteneriat cu BERD, IDLO, USAID.

² Studiul poate fi accesat la linkul:

https://justice.gov.md/sites/default/files/document/attachments/studiu_oportunitatea_instituirii_obligativitatii_examinarii_unor_categorii_de_litigii_in_procedura_medierii_pana_la_etapa_adresarii_in_instanta_de_judecata.pdf

Drept urmare, au fost identificate următoarele categorii de litigii: civile, de familie și de muncă, pentru care proiectul stabilește participarea la cel puțin o ședință de mediere. **Urmare a acestei ședințe, părțile urmează să decidă de comun acord dacă doresc să înceapă procesul de mediere, încheind un contract de mediere cu mediatorul, sau dacă doresc să soluționeze litigiul în instanța de judecată.** Trebuie să evidențiem faptul că procesul de mediere se consideră început la data semnării contractului de mediere. Remarcăm că, deși realizarea unei prime ședințe cu un mediator încă nu garantează faptul că părțile vor opta pentru soluționarea litigiului prin mediere, totuși această ședință va avea un rol informativ și educativ, și va influența pozitiv promovarea medierii în rândurile populației.

Subliniem că prevederile proiectului nu afectează principiul participării benevole la procesul de mediere, or, părțile nu sunt impuse să încheie o tranzacție de mediere, precum și nici nu sunt impuse să continue procesul de mediere (să vină la a 2-a ședință de mediere și să semneze contractul de mediere) dacă urmare primei ședințe nu consimt soluționarea litigiului prin mediere.

De asemenea, părțile vor achita pentru această ședință 10 % din salariul minim pe țară³, ceea ce constituie estimativ 550 lei. Este de menționat că o asemenea practică este întâlnită în Țările de Jos și a demonstrat o eficiență în aplicare, promovând astfel medierea ca un proces de soluționare extrajudiciară a litigiilor. Pentru a asigura respectarea echității în acoperirea cheltuielilor aferente soluționării litigiului, proiectul prevede faptul că „Suma respectivă constituie cheltuieli de judecată, dacă părțile n-au soluționat litigiul prin mediere” (art. 21 alin. (5) din proiect). De la plata acestei sume sunt exceptate doar litigiile de muncă, or, conform *Legii taxei de stat nr. 213/2023*, acest tip de litigii este exceptat de la plata taxei de stat pentru cererile de chemare în judecată. Drept urmare, ar fi inechitabil de a expune părțile unui litigiu de muncă la cheltuieli suplimentare pentru participarea la prima ședință de mediere.

În cele ce urmează, vom prezenta specificul procesului de mediere în anumite domenii, vizate de proiect (a se vedea și anexa la nota de fundamentare, care reprezintă „Etapale soluționării litigiilor prin mediere, în raport cu procesul de judecată”).

În litigiile civile (art. 55) a căror valoare nu depășește 50 de salarii medii pe economie⁴ (fără a se lua în considerare dobânzile, penalitățile, cheltuielile de judecată), părțile se vor putea adresa în instanța de judecată doar după participarea **la cel puțin o ședință de mediere**. Această prevedere se va aplica doar cu referire la litigiile ce rezultă din:

- încasarea datoriilor;
- repararea prejudiciilor, inclusiv celor cauzate prin contravenții și infracțiuni;
- partajarea proprietății;
- răspândirea informațiilor false și defăimătoare;
- exercitarea contractelor de împrumut, donație, arendă, locațiune, bancare, de

³ Salariul minim pe țară pentru anul 2025 este de 5.500 lei lunar, fiind stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 846/2024, care poate fi accesată la linkul: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146270&lang=ro

⁴ Salariul mediu pe economie pentru anul 2025 este de 16.100 lei, fiind aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 845/2024, care poate fi accesată la linkul: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146269&lang=ro

leasing și de asigurare;

- procedura de insolvență.

Totodată, art. 44 alin. (3) lit. a) din proiect prevede expres faptul că în litigiile civile în care autoritatea publică are calitatea de reclamant/pârât „participarea la cel puțin o ședință de mediere” nu va fi obligatorie.

Stabilirea cuantumului de 50 salarii medii pe economie (aproximativ 805.000 lei) derivă din analiza rapoartelor de activitate ale Consiliului de mediere, din care rezultă că majoritatea adresărilor la mediere au tangență cu litigiile din domeniul comercial. Totodată, majoritatea dosarelor civile din instanțele de judecată se încadrează în această sumă, ceea ce ar contribui la degrevarea instanțelor de unele procese complexe, ce necesită cheltuieli aferente (expertiză, asistență juridică, etc.). Astfel, va avea loc redirectionarea resurselor umane și financiare ale statului pentru soluționarea altor cauze, fapt ce va contribui la respectarea termenului rezonabil de examinare a litigiilor în instanța de judecată.

Stipularea exhaustivă a litigiilor civile, pentru care urmează a fi efectuată cel puțin o ședință de mediere până la adresarea în instanță și stabilirea unui cuantum valoric exprimat în bani, permite excluderea riscului de interpretare eronată a cauzelor/spețelor pasibile de soluționare în procedura de mediere, precum și excederea/depășirea competențelor funcționale și abilităților profesionale ale persoanelor atestate în calitate de mediator.

În litigiile de familie (art. 56), conform proiectului, părțile se vor putea adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în litigiile ce rezultă din conflictele dintre soți, foști soți, alți membri de familie sau concubini, privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești, stabilirea domiciliului copiilor, întreținerea copiilor, precum și orice alte neînțelegeri dintre aceștia, cu excepția litigiilor aferente cazurilor de violență în familie și de desfacere a căsătoriei.

În cazul medierii litigiilor de familie, prin prezentul proiect a fost extins cercul subiecților, care pot să se adreseze la mediator pentru soluționarea unor litigii în regim extrajudiciar. Astfel, în calitate de părți ai litigiului, pe lângă soți și alți membri ai familiei inapți de muncă, proiectul prevede că un proces de mediere poate fi inițiat de către „foști soți”, „concubini” și „alți membri ai familiei”.

Respectiv, dacă anterior pentru a iniția un proces de mediere părțile trebuiau să dețină **calitatea de soți** și puteau soluționa conflictele rezultate din exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești, stabilirea domiciliului copiilor, întreținerea copiilor, precum și orice alte **neînțelegeri ce apar din raporturile familiale**, conform proiectului părți a procesului de mediere a unui litigiu de familie pot fi orice persoane fizice, indiferent de starea civilă a acestora.

În litigiile de muncă (art. 57) potrivit proiectului părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere. Această prevedere vizează următoarele tipuri de litigii de muncă:

- litigiile individuale de muncă ce țin de restabilirea la locul de muncă, garanțiile salariale și despăgubirile rezultate din lipsa forțată de la locul de muncă,

neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de către una dintre părțile contractului individual de muncă;

- litigiile individuale de muncă privind încheierea, executarea, modificarea, suspendarea, încetarea și nulitatea contractului individual de muncă;
- conflictele colective de muncă, în cazul în care părțile conflictului nu au ajuns la o înțelegere sau nu sunt de acord cu decizia comisiei de conciliere.

De asemenea, proiectul prevede că în cazul litigiilor de muncă, ședința de mediere ce urmează a fi realizată până la adresarea în instanța de judecată este gratuită (art. 21 alin. (5) din proiect).

Urmare a celor expuse, **subliniem că în litigiile pentru care legea nu prevede expres necesitatea participării la cel puțin o ședință de mediere, părțile litigiului vor fi libere să aleagă modul de soluționare a acestuia, nefiind obligate să participe la prima ședință de mediere.** Dispozițiile finale (art. 62) ale proiectului prevăd intrarea în vigoare etapizată a prevederilor referitoare la prima ședință de mediere, după cum urmează:

- pentru litigiile de muncă și de familie – peste 12 luni de la data publicării legii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;
- pentru litigiile civile, cu excepția celor de insolabilitate – peste 24 de luni de la data publicării legii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Astfel, pentru litigiile de insolabilitate, norma care instituie obligativitatea parcurgerii cel puțin a unei ședințe de mediere va intra în vigoare la data intrării în vigoare a legii.

În partea ce ține de **litigiile cu element de extraneitate** (art. 58), au fost revizuite și extinse criteriile de determinare a unui litigiu ca fiind cu element de extraneitate. De asemenea, s-au făcut unele precizări referitor la domiciliul/sediu părților și au fost reglementate detalii privind modul de confirmare a tranzacțiilor.

Referitor la **medierea în cauzele penale și contravenționale** (art. 59-61) prevederile actuale din *Legea nr. 137/2015* au fost menținute în mare parte, cu revizuirea și reglementarea unor aspecte, precum:

- părțile în acest tip de mediere;
- desfășurarea ședințelor comune cu victima doar cu acordul scris al acesteia;
- reglementarea faptului că mediatorul trebuie să prezinte, în dependență de caz, nu doar tranzacția de mediere, ci și oricare alt act de încetare a medierii (de ex. procesul-verbal);
- reglementarea dreptului mediatorului de a solicita de la agentul constatator, organul de urmărire penală, procuror sau instanța de judecată actele și informațiile relevante procesului de mediere. Precizăm că obligația corespunzătoare de a pune la dispoziție actele și informația menționate este deja reglementată în *Codul de procedură penală*.

II. Organul de autoadministrare și alte comisii

În partea ce ține de consolidarea organului de autoadministrare al mediatorilor, proiectul propune crearea Uniunii Mediatorilor, care va conduce și coordona la nivel

național activitatea mediatorilor, va asigura respectarea normelor deontologice și disciplinei profesionale, va coordona procesul de formare profesională inițială și continuă a mediatorilor, va supraveghea drespectarea obligațiilor profesionale de către mediatorii.

De asemenea, organul de autoadministrare a mediatorilor va gestiona veniturile formate din contribuțiile membrilor către bugetul uniunii și din alte surse permise de lege, precum și cheltuielile administrative și operaționale.

Astfel, Uniunea Mediatorilor va fi o asociație profesională necomercială, cu personalitate juridică, cu statut, patrimoniu și buget propriu și va activa pe principii de autofinanțare.

Se propune următoarea structură pentru Uniunea Mediatorilor:

- Adunarea Generală a Mediatorilor – organul suprem;
- Consiliul Uniunii Mediatorilor – organul executiv;
- Președintele Uniunii Mediatorilor – conduce și reprezintă uniunea;
- Secretarul general al Uniunii Mediatorilor – asigură activitatea organizatorică, administrativă, economică și financiară a uniunii;
- Comisia de etică – examinează cazurile de încălcare a Codului de etică al mediatorilor și constată abaterile de la etica profesională;
- Comisia de cenzori - verifică activitatea economico-financiară a uniunii.

Suplimentar comisiilor menționate supra, pe lângă Ministerul Justiției se vor constitui și funcționa:

- Comisia de disciplină – examinează abaterile disciplinare, comise de mediatorii;
- Comisia de licențiere a profesiei de mediator – organizează și desfășoară examenele de licențiere pentru admiterea în profesia de mediator;
- Comisia de examinare a contestațiilor împotriva hotărârilor Comisiei de licențiere.

III. Statutul mediatorului

În partea ce ține de accederea în profesia de mediator, proiectul vine cu detalii privind situațiile care pot afecta reputația ireproșabilă (art. 13 alin. (3) din proiect).

De asemenea, în scopul uniformizării denumirilor actelor ce conferă dreptul de a exercita activitatea de mediator în raport cu actele similare ale altor profesii conexe justiției, se propune substituirea „atestatului de mediator” cu „licența de mediator”. În context, actuala „Comisie de atestare” va fi substituită de „Comisia de licențiere a profesiei de mediator”.

Totodată, pentru a nu periclita activitatea mediatorilor care activează în baza atestatelor de mediator eliberate în baza *Legii nr. 137/2015*, proiectul prevede expres faptul că „atestatul de mediator, eliberat până la intrarea în vigoare a prezentei legi este echivalent cu licența pentru exercitarea profesiei de mediator” (art. 63 alin. (1) din proiect).

Pentru a sigura perfecționarea continuă a mediatorilor și menținerea abilităților acestora la un nivel înalt, se propune efectuarea formării continue, anual, cu o durată de cel puțin 20 de ore academice. Subliniem că eschivarea de la participarea la cursurile de formare continuă, ca și în prezent va avea ca efect suspendarea acivității

de mediator, pentru perioada de până la prezentarea dovezii de participare la cursurile respective.

Aferent creării organului profesional, se impune necesitatea de a reglementa obligația mediatorilor de a face parte din Uniunea Mediatorilor și de a contribui financiar la formarea bugetului acesteia. Resursele financiare acumulate vor fi utilizate pentru asigurarea funcționării eficiente a organelor Uniunii Mediatorilor în procesul de gestionare a domeniului și de reprezentare eficientă a mediatorilor.

În contextul reglementării obligației de achitare a cotizației de membru, au fost revizuite și temeiurile de suspendare și cele de încetare a activității de mediator. Astfel, activitatea mediatorului va fi suspendată în cazul neachitării contribuțiilor la bugetul Uniunii Mediatorilor timp de 3 luni, pentru perioada de până la achitarea integrală a acestora, dar nu mai mult de 1 an. Dacă în acest termen mediatorul nu-și va onora obligațiile, aceasta va constitui temei de încetare a activității mediatorului respectiv.

Totodată, au fost revizuite și alte temeiuri de încetare a activității de mediator. În special, a fost detaliată procedura de încetare activității ca urmare a sancționării pentru nerespectarea incompatibilităților aferente statutului de mediator. Drept urmare, dacă mediatorul nu soluționează situația de incompatibilitate timp de 1 lună din momentul apariției acesteia, acest fapt va constitui temei pentru încetarea activității. Precizăm că termenul de 1 lună corespunde termenelor similare stabilite pentru alte profesii sau funcții.

Cu referire la formele de organizare a activității de mediator, proiectul stabilește expres statutul organizației de mediere (art. 23). Această reglementare va permite evitarea interpretărilor eronate și aplicarea defectuoasă a legii.

De asemenea, proiectul vine cu modificări în partea ce ține de birourile de mediere. În prezent acestea nu au personalitate juridică, fapt ce generează unele dificultăți în activitatea mediatorilor, în special a celor din cadrul birourilor în care activează mai mulți mediatori, mai ales în cazul încheierii contractelor furnizorii de servicii comunale (asigurarea cu încălzire, electricitate etc.), internet, precum și cu alți prestatori de servicii (de ex. servicii de reparație).

Drept urmare, prin proiect se propune biroul individual al mediatorului să aibă statut de persoană fizică, iar biroul asociat al mediatorilor să aibă statut de persoană juridică. Precizăm că practici similare privind formele de organizare sunt în cazul cabinetului avocatului și biroului individual de expertiză, precum și în cazul biroului asociat de avocați și biroului asociat de expertiză.

Totodată, în vederea asigurării cetățenilor cu un număr suficient de mediatori, precum și pentru a crea premisele unei implementări calitative a prezentului proiect, se propune ca mediatorii, care până la data intrării în vigoare a prezentei legi nu și-au înregistrat forma de organizare și a căror atestat de mediator este mai vechi de 2 ani, să efectueze repetat cursurile de formare inițială, după care vor putea solicita înregistrarea formei de organizare în condițiile prezentei legi (art. 63 alin. (2) din proiect). Mai mult ca atât, proiectul prevede expres interdicția de a exercita profesia de mediator fără înregistrarea formei de organizare (art. 22 alin. (8) din proiect).

Aceste dispoziții au ca scop disciplinarea și mobilizarea mediatorilor care au

obținut atestatul de mediator cu mai mult de 2 ani în urmă, să-și împrășteze cunoștințele în domeniu și să-și înregistreze activitatea în termeni proximi.

Necesitatea acestor prevederi este generată de faptul că, din numărul total 1010 de mediatori care au obținut atestatul de mediator, până la momentul actual doar 239 de mediatori și-au înregistrat forma de activitate. Astfel, se atestă un număr foarte mare de persoane cu drept de profesare, dar care nu activează din diverse motive.

De asemenea, proiectul reglementează într-un mod mai detaliat procedura de suspendare și reluare a activității de mediator (art. 24), precum și procedura de încetare a activității de mediator (art. 25).

În acest context, vor fi atinse obiectivele propuse prin proiect:

- reducerea volumului de lucru al instanțelor de judecată prin soluționarea litigiilor și situațiilor de conflict până la adresarea în instanță;
- asigurarea domeniului cu numărul necesar de mediatori cu o pregătire profesională înaltă, pentru a soluționa litigii de diferită complexitate;
- asigurarea funcționalității Uniunii Mediatorilor;
- promovarea medierii;
- sporirea nivelului de încredere a justițiabililor în beneficiile și eficiența procedurii de mediere, ceea ce va spori randamentul cazurilor de adresare la mediator și de soluționare a litigiilor prin mediere.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În procesul de elaborare a proiectului de lege nu au fost identificate opțiuni alternative. Proiectul de lege a fost elaborat reieșind din necesitatea obiectivă de a promova medierea, în lipsa unor alternative realiste, care să ofere rezultate comparabile.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Adoptarea noului proiect de lege privind medierea și statutul mediatorului va avea un impact semnificativ asupra sectorului public, atât în ceea ce privește eficiența sistemului judiciar, cât și în raport cu instituțiile publice implicate în gestionarea litigiilor. Reforma propusă vizează nu doar optimizarea soluționării litigiilor, ci și reducerea poverii administrative și financiare asupra instanțelor de judecată și altor autorități publice.

Unul dintre cele mai importante beneficii ale noii legi este degrevarea instanțelor de judecată de volumul excesiv de dosare. În prezent, instanțele din Republica Moldova sunt suprasolicitate, având pe rol un număr de peste 269.452 de cauze anual. Implementarea unui mecanism eficient de soluționare alternativă a litigiilor prin mediere va permite:

- *Reducerea numărului de cauze în instanțe*, în special în materie civilă, comercială și familială, unde părțile pot ajunge mai ușor la un acord amiabil.
- *Concentrarea resurselor judiciare pe cauzele complexe*, care necesită intervenția directă a instanțelor și nu pot fi soluționate extrajudiciar.
- *Reducerea duratei proceselor judiciare*, prin diminuarea numărului de dosare pe rol, ceea ce va permite judecătorilor să acorde o atenție mai mare fiecărei cauze

rămase în examinare.

Prin urmare, noua lege va contribui la creșterea eficienței instanțelor, la îmbunătățirea calității actului de justiție și la reducerea perioadei de soluționare a dosarelor, beneficiind atât justițiabilii, cât și instituțiile publice implicate în procesul judiciar.

Implementarea medierii ca alternativă eficientă la litigii va genera economii substanțiale pentru sectorul public:

- *Reducerea cheltuielilor ce țin de organizarea proceselor judiciare*, inclusiv costurile legate de funcționarea instanțelor, remunerarea personalului judiciar și cheltuielile administrative aferente.

- *Diminuarea costurilor pentru asistența juridică garantată de stat*, având în vedere că numeroase litigii în care sunt implicate persoane vulnerabile vor putea fi soluționate prin mediere, fără a implica resurse judiciare suplimentare.

- *Eficientizarea bugetului Ministerului Justiției*, prin optimizarea alocărilor pentru remunerarea membrilor Consiliului de Mediere.

Aceste economii vor permite redirecționarea resurselor financiare către alte sectoare prioritare, precum modernizarea infrastructurii judiciare, digitalizarea serviciilor publice și consolidarea accesului la justiție.

Un alt beneficiu al noii legi este îmbunătățirea accesului la justiție, mai ales pentru categoriile sociale vulnerabile. Astfel, proiectul prevede menținerea stimulentei financiare actuale pentru utilizarea medierii, precum reducerea taxei de stat pentru părțile care aleg această metodă de soluționare a litigiilor înainte de a iniția un proces în instanță, restituirea taxei de stat în cuantum proporțional valorii pretențiilor referitor la care părțile au ajuns la un acord etc., eșalonarea achitării taxei de stat (art. 46). Aceste măsuri vor contribui la reducerea barierelor în accesul la justiție și la promovarea unui climat de rezolvare pașnică a litigiilor. Prin urmare, adoptarea noii legi va reprezenta un pas important în direcția modernizării justiției și eficientizării sectorului public, contribuind la consolidarea statului de drept și la creșterea încrederii cetățenilor în sistemul juridic din Republica Moldova.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Impactul financiar al noului *proiect de lege privind medierea și statutul mediatorului* va fi unul pozitiv, generând economii semnificative pentru sectorul public. Prin implementarea unui sistem eficient de mediere, se va reduce numărul de litigii care ajung în instanțele de judecată, ceea ce va duce la economii în ceea ce privește costurile operaționale ale instanțelor, inclusiv cheltuielile aferente personalului și procedurilor judiciare. De asemenea, promovarea medierii ca metodă alternativă de soluționare a litigiilor va reduce cheltuielile administrative și judiciare pentru părțile implicate, diminuând necesitatea de asistență juridică. Costurile estimative de implementare a noului cadru legislativ, inclusiv formarea mediatorilor și crearea infrastructurii necesare, vor fi compensate pe termen mediu și lung, prin economiile generate de scăderea numărului de cazuri procesuale și simplificarea procedurilor legale.

Potrivit art. 1 din Directivă, obiectivul acesteia este de a facilita accesul la soluționarea alternativă a litigiilor și ***de a promova soluționarea pe cale amiabilă a***

acestora prin încurajarea utilizării medierii. Respectiv, în scopul promovării medierii drept cale amiabilă de soluționare a litigiilor, proiectul păstrează intact cuantumul procentual al scutirilor prevăzute actualmente în art. 39 alin. (2) și (3) din Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere, stabilite pentru restituirea taxei de stat la soluționarea prin mediere a litigiilor aflate deja pe rolul instanței de 100% pentru soluționarea la etapa de fond, 75% - pentru soluționarea la etapa de apel, 50% pentru soluționarea la etapa de recurs.

Totodată, potrivit art. 44 alin. (3) lit. c) din proiect, în cazul în care părțile au solicitat instanței acordarea unui termen pentru soluționarea litigiului prin mediere, iar în procesul de mediere au soluționat și încheiat tranzacția de mediere doar pe o parte din pretenții, acestea vor putea solicita restituirea taxei de stat doar în partea pretențiilor soluționate. Cuantumul taxei de stat restituite va fi restituit în funcție de valoarea pretențiilor soluționate prin mediere.

Referitor la cheltuielile imediate, aferente implementării proiectului, menționăm că acestea vor fi generate de **remunerarea membrilor Comisiei de licențiere și Comisiei de disciplină a mediatorilor.** Menționăm că, deși proiectul prevede crearea mai multor comisii, doar membrii acestor două comisii vor fi remunerați din contul bugetului de stat, or acestea sunt create sub egida Ministerului Justiției. În context, prezentăm următoarele date, care au stat la baza calculelor:

- **Numărul de membri:** 14 membri (fiecare comisie este formată din câte 7 membri).
- **Numărul de ședințe pe an:** 36 ședințe (cel mult 3 ședințe pe lună, pe parcursul a 12 luni).
- **Indemnizația per ședință:** 10% din salariul mediu lunar pe economie.

Având în vedere că salariul mediu lunar pe economie în Republica Moldova, prognozat pentru anul 2025⁵, este de 16.100 lei, calculele pentru remunerarea membrilor Comisiei de disciplină și Comisie de licențiere vor fi:

Calculul indemnizației lunare pe ședință, per membru:

- 10% din 16.100 lei = 1.610 lei per ședință.

Calculul remunerării anuale per membru:

- 1.610 lei * 36 ședințe = 57.960 lei pe an, pentru fiecare membru al comisiei.

Calculul remunerării anuale pentru întreaga comisie (14 membri):

- 57.960 lei * 14 membri = 811.440 lei pe an pentru membrii ambelor comisii.

Astfel, remunerarea anuală totală pentru toți membrii comisiilor va fi de **811.440 lei**. Fiecare membru va primi **50.850,48 lei anual** pentru participarea la 36 de ședințe.

Menționăm că calculele au fost efectuate, presupunând că vor fi desfășurate 3 ședințe pe lună, ceea ce duce la un total de 36 de ședințe pe an, însă numărul real de ședințe poate fi mai mic, iar remunerarea lunară/anuală poate varia în funcție de frecvența acestora.

În contextul celor menționate supra, precizăm că actualmente membrii Consiliului de Mediere, ai Comisiei de atestare a mediatorilor, precum și membrii

⁵ Hotărârea Guvernului nr. 845/2024 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2025, poate fi accesată la linkul: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146269&lang=ro

Comisiei de contestare sunt remunerați în baza *Legii nr. 137/2015* după cum urmează: „[...] beneficiază, pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a zecea parte din salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul în curs, achitată din contul mijloacelor financiare alocate Ministerului Justiției de la bugetul de stat, însă nu mai mult decât pentru 3 ședințe pe lună.”

Drept urmare, pentru anul 2025, din bugetul de stat au fost alocate următoarele sume, în valoare totală de **573,0 mii lei**, necesare pentru achitarea indemnizațiilor menționate supra (reieșind din salariul mediu lunar pe economie de 15.400 lei):

- pentru Consiliul de mediere - 499,0 mii lei (9 membri * 15.400 lei * 10% * 3 ședințe/lună * 12 luni);
- pentru Comisia de atestare – 46,2 mii lei (5 membri * 15.400 lei * 10% * 3 ședințe/lună * 2 luni);
- pentru Comisia de contestare – 27,8 mii lei (3 membri * 15 400 lei * 10% * 3 ședințe/lună * 2 luni).

Astfel, suma de 573,0 mii lei urmează a fi utilizată pentru acoperirea cheltuielilor aferente implementării prezentului proiect.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Proiectul legii privind medierea și statutul mediatorului nu are impact negativ asupra activității de întreprinzător, or, realizarea cel puțin a unei ședințe de mediere până la adresarea în instanța de judecată pentru litigiile civile și de muncă, stabilește un anumit comportament pentru persoanele ce se află într-un litigiu ce ar putea fi dedus instanței de judecată.

Respectiv, opțiunea de a soluționa un eventual litigiu pe calea medierii nu influențează activitatea economică a agenților economici. Or, această opțiune există și în prezent, fiind reglementată de *Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere*.

Mai mult, soluționarea litigiilor pe această cale permite agenților economici de a păstra imaginea pe piață, or, procesul de mediere este unul confidențial, spre deosebire de procesele în instanța de judecată, care sunt publice și mai costisitoare din cauza taxelor fixe stabilite pentru toate tipurile de acțiuni în instanță și cheltuielilor de reprezentare. Spre deosebire de cheltuielile aferente unui proces judiciar, remunerarea mediatorului poate fi negociată în dependență de caz, pe poziții de acord comun, prin încheierea contractului de mediere.

Subliniem că proiectul stabilește pentru unele tipuri de litigii participarea la cel puțin o ședință de mediere. Urmare a acestei ședințe, părțile urmează să decidă de comun acord dacă doresc sau nu să încheie un contract de mediere cu mediatorul pentru a începe procesul de mediere, sau dacă doresc să soluționeze litigiul în instanța de judecată.

Astfel, proiectul urmărește atât promovarea medierii, cât și scopul de a face mai accesibilă pentru agenții economici o cale amiabilă de soluționare a litigiilor apărute prin apelarea la un mediator, care poate oferi suport părților în vederea soluționării acestuia, permițând astfel acestora să ia decizii cu privire la soarta proprie prin formularea clauzelor în tranzacția de mediere, și nu neapărat să fie puși în situația executării unei decizii judecătorești.

Drept urmare, proiectul urmărește doar rezultate pozitive, mai ales, că potrivit Raportului de activitate a Consiliului de mediere pentru anul 2024, publicat pe pagina oficială a Consiliului de mediere (mediere.gov.md), în total au fost soluționate prin mediere 2450 de litigii, dintre care 968 sunt litigii comerciale.

Impactul noului proiect de lege asupra sectorului privat va fi pozitiv, contribuind la eficientizarea soluționării litigiilor comerciale, reducerea costurilor aferente litigiilor și consolidarea unui climat de afaceri mai stabil și predictibil. Reforma propusă va stimula utilizarea medierii ca alternativă viabilă la procesele judiciare, oferind companiilor și antreprenorilor mecanisme rapide și eficiente de rezolvare a litigiilor, ceea ce va duce la creșterea competitivității și la îmbunătățirea relațiilor contractuale în mediul de afaceri.

4.4. Impactul social

Impactul social al noului *proiect de lege privind medierea și statutul mediatorului* va fi semnificativ, contribuind la promovarea unei culturi a dialogului și a soluționării pașnice a litigiilor, reducerea tensiunilor sociale generate de procese judiciare îndelungate și costisitoare, precum și la creșterea accesului cetățenilor la justiție, prin mecanisme alternative eficiente și accesibile.

Or, potrivit datelor statistice din Raportul de activitate al Consiliului de mediere **pentru anul 2024**, numărul de adresări la mediatori în perioada raportată constituie **2600**, drept urmare fiind încheiate **2477 de contracte de mediere**, dintre care **1328** pentru soluționarea litigiilor civile, **108** – penale, **30** – contravenționale, **980** – comerciale, **18** – familiale, **3** – de muncă și **10** – alte cauze.

Astfel, rata contractelor de mediere încheiate în raport cu numărul de adresări constituie 95,3%, iar **rata de succes a procedurii de mediere constituie 98,9%**, ceea ce denotă că calea alternativă de soluționare a litigiilor, indiferent de natura acesteia, este eficace, părțile fiind orientate spre un dialog constructiv, reducând semnificativ necesitatea unui proces judiciar, or doar în 1,09% de cazuri părțile nu au putut identifica soluții de remediere litigiului.

Rata de succes este diferită în funcție de categoria litigiului. În cazul litigiilor contravenționale acesta constituie **100%** (30 din 30), a celor penale – **99,07%** (107 din 108) și civile – **99,40%** (1320 din 1328).

Totodată, din datele prezentate, rezultă că peste 80% de adresări la mediator au loc în afara unui proces judiciar și doar în 20% de cazuri părțile au hotărât să apeleze la mediere în timpul aflării dosarului pe rolul instanței de judecată.

Respectiv, acest fapt demonstrează că prevederile proiectului vor contribui semnificativ la ridicarea nivelului de satisfacție a justițiabililor.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Nu este aplicabil.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Nu este aplicabil.

4.5. Impactul asupra mediului

Nu este aplicabil.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu este aplicabil.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

În Declarația de compatibilitate a Centrului de Armonizare a Legislației nr. 31/02-126-7371 din 03.07.2024 s-a constatat transpunerea totală a *Directivei 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială*, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 136 din 24.05.2008 (CELEX: 32008L0052).

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

a) Obiectivele actului juridic UE

- obligă statele membre să încurajeze formarea mediatorilor și să asigure o înaltă calitate a medierii;
- conferă fiecărui judecător dreptul de a invita părțile la un litigiu să recurgă mai întâi la mediere, dacă acesta consideră că medierea este recomandabilă, date fiind circumstanțele cauzei;
- prevede că acordurile rezultate în urma medierii pot deveni executorii dacă ambele părți solicită acest lucru. Aceasta se poate realiza, de exemplu, prin aprobarea de către o instanță sau prin autentificarea de către un notar public;
- garantează faptul că medierea are loc într-o atmosferă de confidențialitate. Directiva prevede că mediatorul nu poate fi obligat să furnizeze probe în instanță cu privire la cele petrecute pe parcursul medierii, într-un litigiu ulterior între părțile la respectiva mediere, cu unele excepții;
- garantează că părțile nu își pierd dreptul de a se adresa instanței ca urmare a perioadei de derulare a medierii: termenele de introducere a unei acțiuni în instanță sunt suspendate pe perioada medierii.

b) Gradul de transpunere a actului juridic al UE, precizându-se dacă transpunerea este totală, parțială sau selectivă

Evaluând gradul de realizare a angajamentelor de transpunere și implementare a *Directivei 2008/52/CE*, constatăm că actul UE prenotat reprezintă un **exercițiu de continuitate a armonizării legislației naționale** în domeniul medierii în materie civilă și comercială, în măsura în care actul național care va fi abrogat ulterior intrării în vigoare a prezentului proiect de lege, în speță, *Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere*, deși nu conține o clauză de armonizare, transpune parțial prevederile *Directivei 2008/52/CE*.

În ceea ce privește transpunerea *Directivei 2008/52/CE*, menționăm că prezentul proiect, reieșind din obiectul său specific de reglementare și scopul urmărit, **asigură transpunerea integrală a actului UE**.

c) Argumentarea introducerii unor reglementări care nu sunt prevăzute expres în actul juridic al UE și/sau care depășesc cerințele minime stabilite de acesta

Proiectul legii va substitui în totalitate actuala *Lege nr. 137/2015 cu privire la mediere*, care urmează a fi abrogată. Drept urmare, pe lângă prevederile aferente

transpunerii directivei menționate supra, proiectul conține prevederi referitoare la statutul mediatorului, modul de organizare și funcționare a Uniunii Mediatorilor, medierea în domenii specifice.

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Proiectul legii privind medierea și statutul mediatorului include măsuri normative necesare pentru armonizarea cadrului juridic național cu legislația Uniunii Europene, asigurând transpunerea integrală a Directivei (UE) 2008/52 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială, precum și crearea unui sistem eficient de soluționare alternativă a litigiilor, în conformitate cu standardele europene privind accesul la justiție.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la compartimentul *Transparența decizională*, a fost plasat anunțul privind inițierea procesului de elaborare a prezentului proiect, care poate fi accesat la linkul: <https://justice.gov.md/content/anunt-privind-initierea-elaborarii-proiectului-de-lege-cu-referire-la-modificarea-cadrului>.

Un anunț similar a fost plasat și pe platforma www.particip.gov.md.

Menționăm că versiunea inițială a proiectului a fost elaborată în comun cu Consiliul de mediere și practicienii din domeniul, precum și reprezentanții partenerilor de dezvoltare - Fundația Germană pentru Cooperare Internațională (IRZ), care au venit cu contribuția privind instituția medierii în statele Uniunii Europene.

În procesul de avizare și consultare publică au fost recepționate propuneri de la: Camera Notarială, Camera de Comerț Americană din Moldova, Uniunea Avocaților din Moldova, Camera de Comerț și Industrie, Biroul individual al Mediatorului „Victor Cojocari”, Curtea Supremă de Justiție, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, avocat Gicu Bloșenco, Curtea de Apel Cahul și Agenția Servicii Publice.

Au susținut proiectul, fără propuneri și obiecții: Curtea de Apel Chișinău, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Judecătoria Chișinău, Consiliul Superior al Procurorilor și Curtea de Apel Bălți.

Nu au prezentat avizele: Ministerul Economiei, A.O. „Institutul de Reforme Penale”, A.O. „Centrul de resurse juridice”.

În procesul de avizare și consultare publică repetată au fost recepționate propuneri de la: Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Camera Notarială, Confederația Națională a Sindicatelor, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Curtea de Arbitraj Comercial Internațional, Biroul Individual al Mediatorului „Victor Cojocari”, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Finanțelor, Legal Transition Programme EBRD.

Au susținut proiectul, fără propuneri și obiecții: Curtea de Apel Centru, Curtea

de Apel Nord, Judecătoria Chișinău.

Nu a prezentat avizul: Curtea de Apel Sud (Cahul și Comrat), Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura Generală, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Confederația Națională a Patronatului, Uniunea Avocaților din Republica Moldova.

În procesul de definitivare a proiectului au fost implicați reprezentanții Consiliului de mediere, care s-au expus inclusiv asupra obiecțiilor și propunerilor recepționate în procesul de avizare și consultare publică.

Suplimentar, prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 321 din 25 octombrie 2024 a fost instituit Grupul de lucru privind reforma medierii, în care au fost incluși reprezentanți ai Consiliului Superior al Magistraturii, Procuraturii Generale, Curții Supreme de Justiție, Consiliului Național pentru Asistență juridică Garantată de Stat, Consiliului de mediere, președintele Uniunii Avocaților din Moldova, și reprezentanți ai Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Grupul de lucru a examinat suplimentar prevederile proiectului, venind cu îmbunătățiri semnificative potrivit domeniilor de competență.

Mai mult ca atât, proiectul noii legi privind medierea și statutul mediatorului a fost consultat suplimentar cu experți internaționali din Italia, Țările de Jos, Lituania, Singapore, și Azerbaidjan, Bulgaria, precum și cu părțile interesate în cadrul conferinței internaționale „Promovarea medierii prin cooperare în Republica Moldova”, organizată de Ministerul Justiției la data de 28-29 mai 2025. Evenimentul a fost organizat de Ministerul Justiției, în parteneriat cu Uniunea Europeană, Comisia Europeană pentru Eficiență în Justiție, Consiliul Europei, Ambasada Suediei, cu sprijinul BERD, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, UNICEF Moldova, Organizației Europene de Drept Public și al Consiliului de Mediere din Republica Moldova.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul de lege a fost examinat de Centrul Național Anticorupție care, prin raportul de expertiză anticorupție nr. ELO25/10451 din 31.03.2025, a constatat că:

- au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional;
- proiectul corespunde interesului public în vederea îmbunătățirii accesului la mediere și creșterea calității și eficienței activității mediatorilor. De asemenea, se urmărește consolidarea medierii ca mecanism alternativ de soluționare a litigiilor, prin crearea unui cadru normativ clar și bine definit;
- nota informativă conține o justificare suficientă a necesității promovării proiectului de act normativ;
- textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din *Legea nr.100/2017*;
- prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Totodată analiza detaliată a proiectului de lege a evidențiat unele norme contradictorii privind participarea avocatului în procesul de mediere. Opinia referitoare la recomandările formulate în raport a fost reflectată în sinteză.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

La data intrării în vigoare a prezentului proiect de lege, urmează a fi abrogată *Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere*.

Pentru a asigura implementarea prevederilor prezentului proiect, va fi necesară ajustarea prevederilor Codului de procedură civilă, Codului familiei și, după caz, altor acte normative.

De asemenea, va fi necesară elaborarea și aprobarea de către Uniunea Mediatorilor a Statutul Uniunii Mediatorilor, a Codului de etică al mediatorilor, ș.a. regulamente care vizează atât modul de organizare și funcționare a uniunii, cât și statutul mediatorului.

În același context, va fi necesară modificarea sau, după caz, abrogarea următoarelor regulamente, care au fost aprobate prin ordine ale ministrului justiției:

- Regulamentul privind organizarea și funcționarea Consiliului de Mediere;
- Regulamentul privind atestarea mediatorilor;
- Regulamentul privind acreditarea furnizorilor de formare a mediatorilor;
- Regulamentul privind înregistrarea birourilor și organizațiilor de mediere.

În context, pentru a evita crearea unor posibile viduri legislative, se propune ca actele normative subordonate legii, adoptate/emise în baza *Legii nr. 137/2015 cu privire la mediere*, se vor aplica până la modificarea sau abrogarea acestora, în măsura în care nu vor contraveni noii legi.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Se propune ca prevederile proiectului să intre în vigoare peste 6 luni de la data publicării acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, fapt necesar pentru a asigura atât elaborarea proiectelor de modificare a cadrului normativ conex, cât și demararea rapidă a procesului de constituire a Uniunii Mediatorilor.

Proiectul prevede excepții de la această normă – stabilirea unor termene de un an și doi ani de la data publicării noii legi, pentru intrarea în vigoare a prevederilor ce se referă la participarea părților la prima ședință de mediere anterior adresării în instanța de judecată în litigiile de muncă și familie, precum și civile.

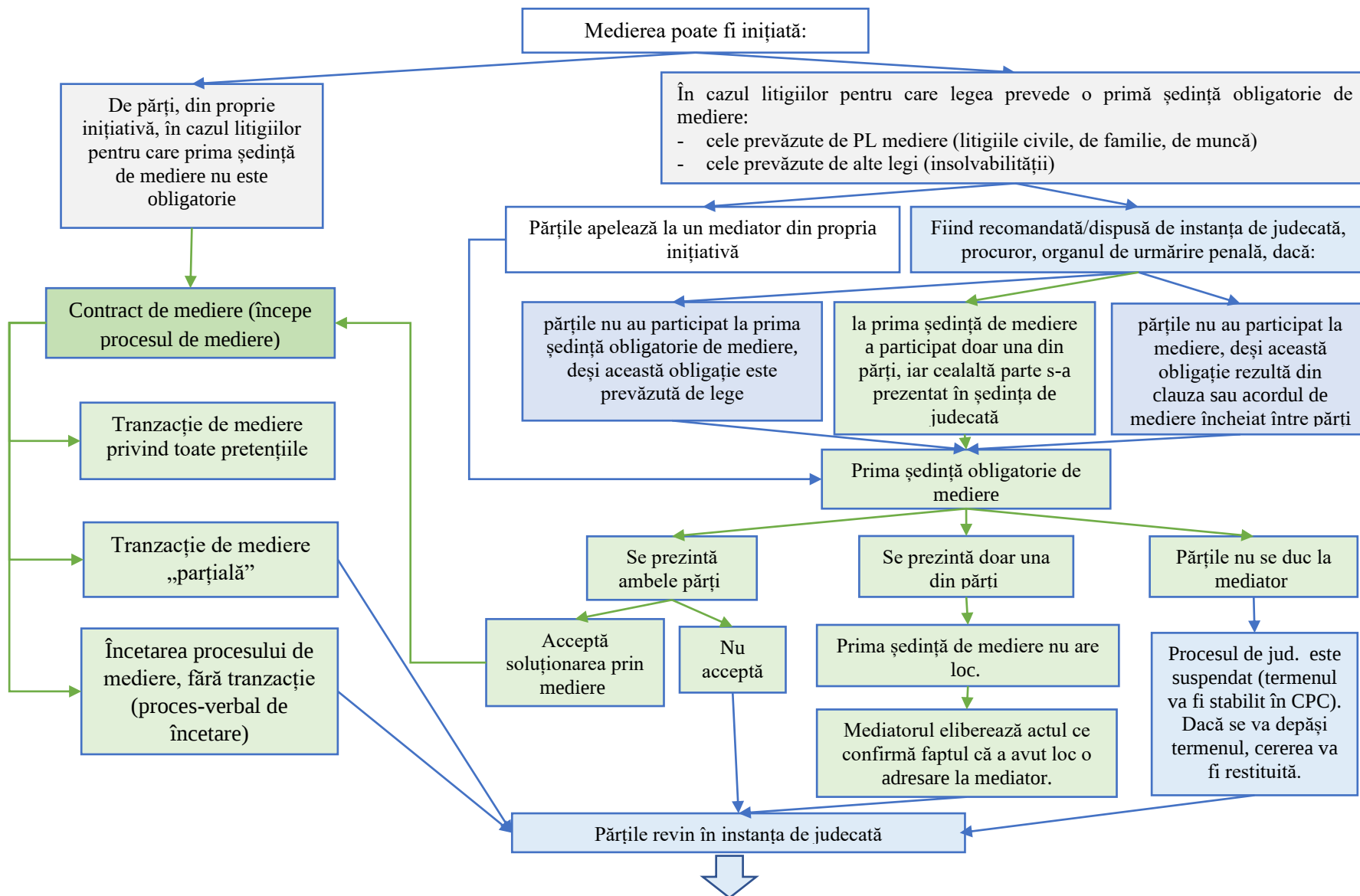
Stabilirea acestei excepții derivă din necesitatea acordării mediatorilor unei perioade de timp suficiente pentru ajustarea la noile prevederi referitoare la aspectele organizatorice ce țin de activitatea lor. De asemenea, intrarea în vigoare etapizată a acestor prevederi va facilita familiarizarea cetățenilor cu acestea.

Pentru a asigura buna implementare a viitoarei legi, în dispozițiile finale ale proiectului au fost prevăzute mai multe sarcini pentru Guvern, pentru Ministerul Justiției și pentru Consiliul Uniunii Mediatorilor. Realizarea acestora va contribui la crearea și demararea activității Uniunii Mediatorilor.

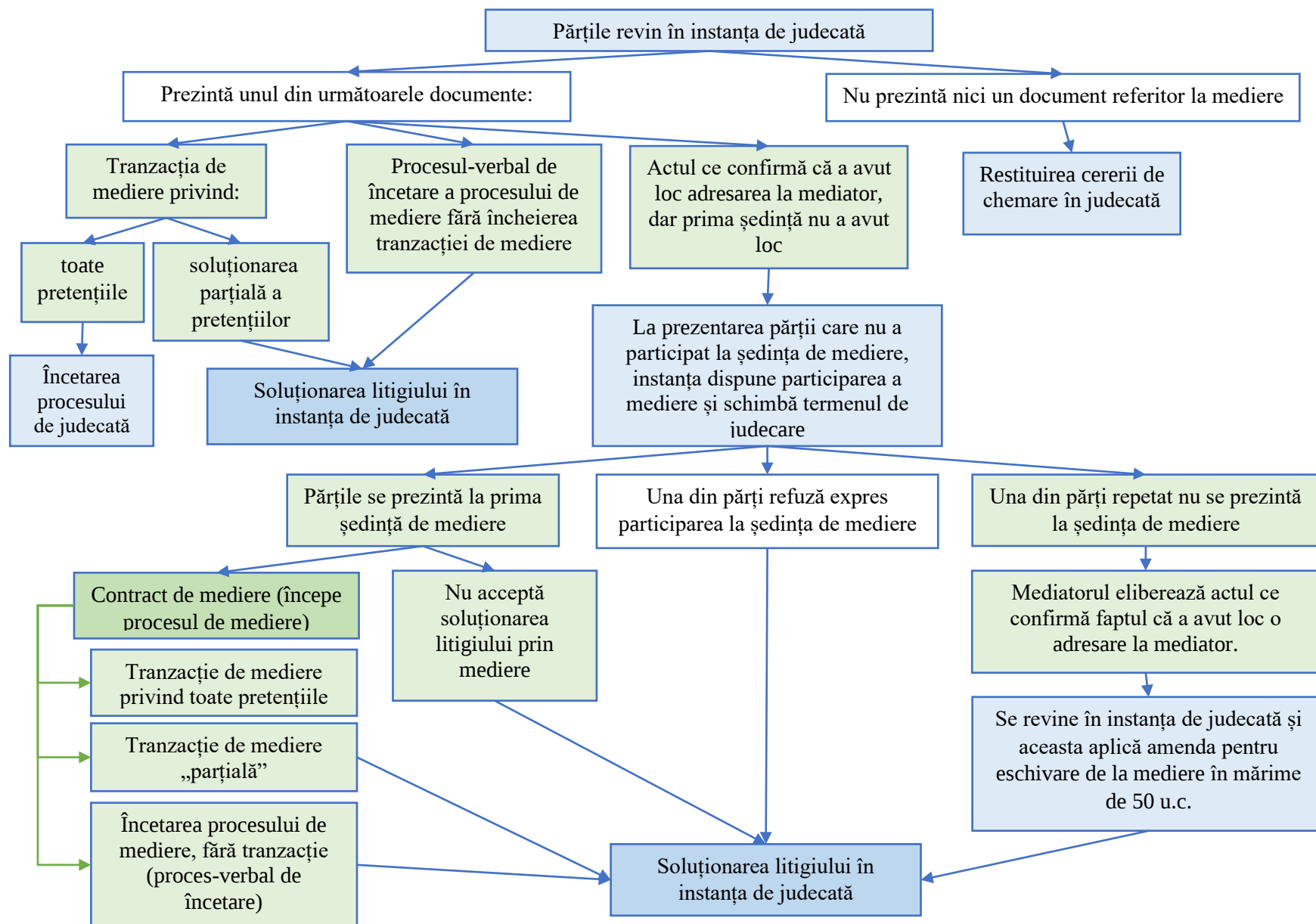
Ministru

Veronica MIHAILOV- MORARU

Etapele soluționării litigiilor prin mediere, în raport cu procesul de judecată

Etapele soluționării litigiilor prin mediere, în raport cu procesul de judecată (continuare)

SINTEZA
la proiectul Legii privind medierea și statutul mediatorului

Conținutul articolelor/punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Participantul la avizare, consultare publică, expertizare	Nr. crt.	Conținutul obiecției, propunerii, recomandării, concluziei	Argumentarea autorului proiectului
AVIZARE ȘI CONSULTARE PUBLICĂ				
<i>Propuneri, obiecții și recomandări de ordin general</i>				
---	AmCHAM	1.	Proiectul legii privind medierea și statutul mediatorului îl considerăm de impact major asupra activității de întreprinzător având în vedere obligația reglementată în proiectul de lege privind realizarea cel puțin a unei ședințe de mediere până la adresarea în instanța de judecată pentru litigiile civile, de muncă și de contencios administrativ. Cu referire la acest aspect, considerăm că asociațiile reprezentative ale întreprinzătorilor trebuie să fie consultate corespunzător, într-un termen care ar permite discutarea detaliată a tuturor aspectelor de interes. Deoarece proiectul de lege are impact semnificativ asupra procesului desfășurării afacerilor în sens larg (modul soluționării litigiilor civile, de muncă și administrative are o legătură directă asupra ușurinței desfășurării afacerilor și asupra cheltuielilor administrative și de timp suportate), solicităm autorilor să elaboreze AIR care să însoțească proiectul de lege. Obligația autorităților publice de elaborare a AIR-ului este prescrisă în calitate de principiu de reglementare a activității de întreprinzător în art. 4 și art. 13 legea nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător.	Nu se acceptă Proiectul legii privind medierea și statutul mediatorului nu are impact negativ asupra activității de întreprinzător, or, realizarea cel puțin a unei ședințe de mediere până la adresarea în instanța de judecată pentru litigiile civile, și de muncă, stabilește obligativitatea unui anumit comportament pentru persoanele ce se află într-un litigiu care ar putea fi dedus instanței de judecată. Respectiv, opțiunea de a soluționa un litigiu pe calea medierii nu influențează activitatea economică a agenților economici, din care considerent este inoportună elaborarea

		Aceeași obligație este prescrisă și în art. 271 , art. 30 și art. 31 din legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Metodologia AIR în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative aprobată prin hotărârea Guvernului nr. 23/2019 reprezintă un instrument recunoscut, care, o dată elaborat, poate garanta aplicarea standardelor de calitate la elaborarea actelor normative. Asociația nu susține inițiativele care nu conțin argumentări bazate pe dovezi, date și estimări, în conformitate cu reglementările naționale care implementează bunele practici internaționale recunoscute și demult aplicate² , mai ales ținând cont de amploarea noilor reglementări asupra activității tuturor agenților economici, dar și societății în general. Mai mult decât atât, mediul de afaceri consideră că autorii, pentru a alege în favoarea unei sau altei opțiuni de reglementare, urmează să analizeze cum obligația, în special a agenților economici, de a parcurge medierea obligatorie (în calitate de procedură prealabilă adresării în instanța de judecată) ar contribui la obținerea rezultatelor urmărite și care ar fi costul acestei obligații pentru mediul de afaceri. Nota informativă indică următoarele rezultate/obiective urmărite: (i) descărcarea instanțelor judecătorești; (ii) promovarea medierii ca modalitate alternativă de soluționare a litigiilor; (iii) îmbunătățirea cantitativă și calitativă a serviciilor de mediere; (iv) reducerea cheltuielilor pentru procedurile judiciare; (v) creșterea încrederii în justiție, prin sporirea calității actului judecătoresc, drept urmare a concentrării asupra dosarelor care nu pot fi soluționate prin alte metode; (vi) facilitarea accesului la justiție). Deși aceste obiective nu	Analizei Impactului de Reglementare. Mai mult, soluționarea litigiilor pe această cale permite agenților economici de a păstra imaginea pe piață, or, procesul de mediere este unul confidențial, spre deosebire de procesele în instanța de judecată, care sunt publice și mai costisitoare din cauza taxelor fixe stabilite pentru toate tipurile de acțiuni în instanță și cheltuielilor de reprezentare. Spre deosebire de cheltuielile aferente unui proces judiciar, remunerarea mediatorului poate fi negociată în dependență de caz, pe poziții de acord comun prin încheierea contractului de mediere. Respectiv, imaginea economică a întreprinzătorilor poate fi afectată prin însăși procesul de judecată, indiferent de finalitatea acestuia. Referitor la faptul că asociațiile reprezentative ale întreprinzătorilor trebuie să fie consultate
--	--	---	--

		sunt orientate spre mediul de afaceri privat - atingerea acestora va solicita un efort adițional și costuri suplimentare pentru companiile private. - POLITICI PUBLICE APARENT INCOERENTE CU PRIVIRE LA INSTITUȚIA MEDIERII OBLIGATORII (SUB ORICE FORMĂ A EI) În continuarea afirmației din paragraful de mai sus în privința obligației autorităților publice de a argumenta alegerea în favoarea unei sau altei opțiuni de reglementare, aparent, Ministerul Justiției a făcut-o în anul 2021, atunci când a abrogat capitolul XIII¹ din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Deși înțelegând că obiectul de reglementare al normelor analizate nu este identic, totuși considerăm că AIR-ul elaborat de Ministerul Justiției care a însoțit Legea nr. 97/2022 pentru abrogarea capitolului XIII¹ din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, oferă mai multe răspunsuri și informații în privința oportunității instituției medierii obligatorii (AIR-ul este anexat). Potrivit AIR-ului în procesul de fundamentare a proiectului de lege cu privire la abrogarea Capitolului XIII¹ din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003, problemele care se doreau a fi soluționate prin intermediul proiectului de lege se refereau la „Îngreunarea și tergiversarea proceselor judiciare în urma instituirii medierii judiciare obligatorii pentru anumite cauze civile”. În descrierea problemei autorii au menționat că: - „[...] după intrarea în vigoare a completărilor operate prin Legea nr. 31/2017, s-a constatat că medierea judiciară reprezintă o metodă ineficientă de soluționare prealabilă a litigiilor, care a îngreunat semnificativ procedurile judiciare și a cauzat	menționăm că, promovarea proiectului este transparentă, acesta fiind publicat pe pagina oficială a Ministerului Justiției, dar și pe platforma guvernamentală www.particip.gov.md. De asemenea, autorul obiecției eronat a interpretat că proiectul stabilește „<i>parcurea medierii obligatorii (în calitate de procedură prealabilă adresării în instanța de judecată)</i>”. Subliniem că proiectul stabilește pentru unele tipuri de litigii parcurea cel puțin a unei ședințe de mediere. Urmare a acestei ședințe, părțile urmează să decidă de comun acord dacă doresc să continue medierea, încheind un contract de mediere cu mediatorul, sau dacă doresc să soluționeze litigiul în instanța de judecată. Astfel, proiectul urmărește atât promovarea medierii, cât și scopul de a permite agenților economici
--	--	--	--

			tergiversarea cauzelor pendinte, fiind afectat accesul liber la justiție a justițiabililor.” - „[...] din numărul total al proceselor de mediere judiciară (43487), numai 1165 au finalizat prin încheierea unei tranzacții (i.e. 2,6 %). În restul litigiilor, procesele de mediere au încetat prin refuzul părților de a soluționa litigiul pe cale amiabilă, expirarea termenului sau renunțarea la acțiune a reclamantului.” - „De altfel, în România medierea obligatorie a fost declarată neconstituțională prin Decizia Curții Constituționale nr. 266/2014, în care Curtea a statuat, inter alia, că procedura prealabilă obligatorie de mediere apare ca fiind o piedică în calea realizării și obținerii de către cetățean a drepturilor sale în justiție (par. 24).” - „Similar, și Curtea Constituțională a Republicii Moldova în Hotărârea nr. 8/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003 (medierea judiciară) a statuat că medierea judiciară obligatorie reprezintă o limitare a dreptului persoanelor la un proces echitabil, sub aspectul tergiversării soluționării cauzei într-un termen rezonabil, fiind afectat dreptul garantat de art. 20 din Constituția Republicii Moldova (par. 54). Însă, spre deosebire de organul de jurisdicție constituțională al României, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a declarat că procedura medierii judiciare nu determină o întârziere substanțială a termenelor judiciare. Or, în accepțiunea Curții, cele 50 de zile pe care le presupune procedura de mediere judiciară prealabilă, nu constituie o întârziere substanțială pentru introducerea acțiunii în justiție (par. 72 și 77). Prin urmare, Curtea a constatat existența unui echilibru proporțional între principiile	o cale amiabilă de soluționare a conflictelor apărute prin apelarea la un mediator, care poate oferi suport părților conflictuale în vederea soluționării conflictului, permițând astfel acestora să ia decizii cu privire la soarta proprie prin formularea clauzelor în tranzacția de mediere, și nu neapărat să fie puși în situația executării unei decizii judecătorești. Și aici trebuie de amintit despre cheltuielile de executare care nu sunt mai puțin costisitoare decât cele de executare. Astfel, proiectul urmărește doar rezultate pozitive, mai ales, că potrivit <u>Raportului de activitate a Consiliului de mediere pentru anul 2023, publicat pe pagina oficială a Consiliului de mediere (mediere.gov.md)</u>, în total au fost soluționate prin mediere 1702 de litigii, dintre care 1135 sunt litigii comerciale, ceea ce constituie 67% din totalul
--	--	--	--	--

		concurrente și a declarat caracterul constituțional al prevederilor Capitolului XIII1 .” - „În aceste condiții, este nejustificată menținerea prevederilor din Capitolul XIII1 din Codul de procedură civilă, or, acestea afectează disproporționat dreptul la un proces echitabil și termenul rezonabil de soluționare a cauzei. Această concluzie se impune, în special, în contextul în care Recomandarea nr. (2002)10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre privind medierea în materie civilă, prevede următoarele: „7. Prin reglementarea medierii, statele ar trebui să supravegheze a se evita (I) întârzierile inutile și (II) recurgerea la mediere ca o tactică de întârziere.” La cauzele care au dus la apariția problemei, autorii au menționat următoarele: - „Prin definiție, medierea judiciară are caracter obligatoriu, fiind o etapă preliminară pentru soluționarea anumitor cauze civile. Însă, acest fapt nu corespunde cu unul din principiile fundamentale ale medierii, care asigură eficiența și utilitatea unei astfel de instituții – «participarea benevolă la mediere»”. - „Pentru ca medierea să ofere rezultate pozitive, este imperativ ca ambele părți ale unui litigiu să consimtă benevol pentru inițierea și desfășurarea procesului de mediere. Or, în caz contrar, obligativitatea acestei instituții creează riscul instituirii unor obstacole procesuale în vederea accesului liber la justiție. Această concluzie este statuată, în special, în recomandările și standardele internaționale, precum și reglementările europene. Astfel, Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și	<u>de litigii. Indicatorul este în creștere cu 30% (sau 260 de adresări) în comparație cu anul 2022.</u> În context, este eronată obiecția cu privire la un eventual impact negativ asupra activității de întreprinzător. De asemenea, faptul că în nota informativă este specificat drept obiectiv inclusiv descărcarea instanțelor de judecată, acest fapt este doar încă un impact pozitiv al proiectului, care nu poate fi trecut cu vederea, în condițiile în care instanțele de judecată se confruntă cu un volum enorm de cauze aflate pe rol, fapt care implicit duce la tergiversarea termenului de examinare în instanța de judecată, or, anume termenul de examinare în instanța de judecată poate avea impact negativ asupra activității de întreprinzător, în condițiile în care procesul judiciar și de executare a
--	--	--	--

		comercială, conține următoarea prevede esențială: «(13) Medierea prevăzută în prezenta directivă ar trebui să constituie o procedură voluntară în sensul că părțile sunt ele însele responsabile de procedură și o pot organiza după cum doresc și încheia în orice moment.» Similar, Recomandarea nr. (98)1 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre privind medierea familială, a statuat următoarele: «[...] În principiu, medierea nu trebuie să fie obligatorie.» Iar Recomandarea nr. (2002)10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre privind medierea în materie civilă, a precizat: «5. Chiar dacă părțile utilizează medierea, accesul la justiție trebuie să fie disponibil, fiindcă aceasta constituie ultima garanție a protecției drepturilor părților.»» Din punctul nostru de vedere, toate aceste probleme vor exista și în cazul optării pentru soluția reglementării obligației medierii, chiar dacă această mediere va fi realizată de către mediator și nu de către judecător. Aparent, nu există nicio premisă evidentă sau demonstrată, care ar indica contrariul, circumstanțele problemei fiind foarte similare. Considerăm că, autorii, urmărind un scop clar și înțeles de descărcare a volumului de lucru pus pe seama judecătorilor, ar trebui să se concentreze pe modul viitor de aplicare a acestei legi și nu doar asupra aspectelor propriu-zise de reglementare. În opinia noastră, autorii, având în vedere experiențele vădit negative din trecut, în caz dacă și-ar dori să reglementeze medierea obligatorie, dar sub o altă formă, ar trebui să o facă etapizat, analizând cum această nouă formă de mediere va fi aplicată și care vor fi rezultatele (pozitive sau negative). O astfel de primă	hotărârilor judecătorești presupune și aplicarea măsurilor de asigurare precum: blocare de conturi, interdicții, sechestre etc. De asemenea, autorul obiecției a adus drept exemplu instituția medierii din România drept o experiență negativă, care de fapt este total diferit ca și reglementare de modelul propus prin proiect, care are mai multe tangențe cu modelul Olandez și care se bucură de succes, este aplicabil cu un nivel înalt de satisfacție a justițiabililor. Astfel, modalitatea de promovare a medierii, propusă prin prezentul proiect este diferită conceptual de cea privind „medierea judiciară obligatorie (anterioară)”, care era concepută ca o parte a unui proces în instanța de judecată. Or, în realizarea medierii judiciare era implicat judecătorul. Suplimentar, prevederile proiectului nu afectează principiul medierii
--	--	--	---

			etapă ar fi impunerea medierii doar pentru anumite litigii – spre exemplu, litigiile de familie. Dacă această reglementare va demonstra rezultate pozitive – doar atunci ea ar trebui extinsă și asupra restului categoriilor de litigii. Această abordare precaută ar trebui urmărită mai ales datorită faptului că noile reglementări vor afecta, în forma lor inițială, un număr mare de întreprinderi, distorsionând activitatea ultimilor.	benevole, or persoanele nu sunt impuse să încheie o tranzacție de mediere drept urmare a realizării unei ședințe de mediere, precum și nici nu sunt impuse să continue (să vină la a 2-a ședință de mediere sau să semneze contractul de mediere) procesul de mediere dacă urmare primei ședințe nu consimt continuarea medierii. Totodată, dispozițiile finale și tranzitorii vor stabili intrarea în vigoare etapizată a proiectului, fapt ce va pregăti societatea, profesioniștii și întreg sistemul pentru aplicarea instituției medieri.
---	Camera Notarială	2.	Având în vedere prevederile art. 54 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, textul proiectului propus spre consultare urmează a fi revizuit și redactat, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale, de ortografie și de punctuație. În acest context, urmează a fi adaptată corespunzător și terminologia utilizată, în special ce ține de denumirea Comisiei disciplinare, care pe parcursul textului se regăsește și ca Colegiu disciplinar; denumirea Comisiei de licențiere, care pe parcursul textului se regăsește și ca Comisia de atestare; și termenul „contribuție”, care pe parcursul textului se regăsește și ca „cotizație”.	Se acceptă parțial Au fost excluse erorile tehnice, uniformizată terminologia. Cuvintele „cuplu necăsătorit” au fost substituite cu cuvântul „concubini”, utilizat în legislația civilă.

			Atenționăm că trimiterile efectuate în conținutul art. 14 alin. (1) și art. 35 din proiect sunt eronate, prin urmare necesită a fi revizuite și corectate. Reieșind din proiectul propus, precum și cele expuse în Nota informativă, suplimentar celor enunțate privind ajustarea prevederilor Codului de procedură civilă și Codului familiei, marcăm asupra necesității adaptării prevederilor Legii nr. 213/2023 taxei de stat în lumina conținutului prevederilor art. 14 din proiectul propus. La fel, menționăm că este incert aspectul privind modalitatea de probare a calității de „cuplu necăsătorit” și în unele cazuri a calității de „alți membri ai familiei”, fapt ce poate genera dificultăți și incertitudini la aplicarea prevederilor legale în cauză (art. 25 din proiect). Totodată, includerea categoriei de „cuplu necăsătorit” contravine principiilor de bază ale legislației familiale.	
Propuneri, obiecții și recomandări referitoare la articolele din proiect				
Articolul 1. Obiectivul și domeniul de reglementare [...] (3) Prezenta lege nu se aplică domeniilor fiscal, vamal, administrativ și nici răspunderii statului pentru actele sau omisiunile autorităților publice efectuate în regim de putere publică.	Uniunea Avocaților	3.	Alin. (3) art. 1 nu este corelat cu art. 14 alin. (6) și art. 16 alin. (2) din proiect. Astfel, deși la alin. (3) art. 1 se stipulează că „(3) Prezenta lege nu se aplică domeniilor fiscal, vamal, administrativ și nici răspunderii statului pentru actele sau omisiunile autorităților publice efectuate în regim de putere publică.”, totuși la art. 14 alin. (6) și art. 16 alin. (2) din proiect se stipulează că părțile trebuie să realizeze cel puțin o ședință de mediere, până la adresarea în instanța de judecată în cazul litigiilor de contencios administrativ.	Se acceptă Textul a fost modificat, astfel încât subiecții litigiilor prevăzute la art. 1 alin. (3) au fost exceptați de la prevederile art. 14 alin. (6) și art. 17 alin. (1) (fostul 16 alin. (2)).
	Camera de Comerț și Industrie	4.	Alin. (3) art. 1 nu este corelat cu art. 14 alin. (6) și art. 16 alin. (2) din proiect. Astfel, deși la alin. (3) art. 1 se stipulează că „(3) Prezenta lege nu se aplică domeniilor fiscal, vamal, administrativ și nici	Se acceptă Textul a fost modificat, astfel încât subiecții litigiilor prevăzute la art. 1 alin. (3)

			răspunderii statului pentru actele sau omisiunile autorităților publice efectuate în regim de putere publică.”, totuși la art. 14 alin. (6) și art. 16 alin. (2) din proiect se stipulează că părțile trebuie să realizeze cel puțin o ședință de mediere, până la adresarea în instanța de judecată în cazul litigiilor de contencios administrativ.	au fost exceptați de la prevederile art. 14 alin. (6) și art. 17 alin. (1) (<i>fostul 16 alin. (2)</i>).
Articolul 3. Noțiuni În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni: [...] <i>furnizor de formare</i> – persoană juridică care este acreditată de către Uniunea Mediatorilor, care organizează cursuri de formare inițială și/sau continuă a mediatorilor conform standardelor de formare în domeniu aprobate de Uniunea Mediatorilor;”. [...]	Biroul Individual al Mediatorului „Victor Cojocari”	5.	În noțiunea de ”furnizor de formare” sintagma ”persoană juridică” de înlocuit cu sintagma ”entitate”. Uniunea mediatorilor, prin standardele de formare care urmează a fi elaborate și aprobate de către Uniunea mediatorilor vor fi stabilite 2 tipuri de entități: - persoană juridică, care poate fi acreditată pentru cursurile inițiale și continuu; - birou de mediere, care poate fi acreditată numai pentru cursurile continuu cu specializare în anumite domenii de mediere a conflictelor sau administrare(gestionare) a biroului de mediere; Actual este varianta cu persoana juridică. Fiind formator la 3 persoane juridice - furnizori de formare continua (2 - inițiale și 1 - continuu) confirm, că formarea inițială necesită calitatea de persoană juridică, urmare a unui curs complex cu atragerea mai multor formatori și măsuri de organizare. Privind cursul continuu - nu are sens, ca obligatoriu să fie numai persoană juridică, care atrage după sine și costuri mult mai ridicate, în situația când mediatorul - formator practic face totul, iar persoana juridică încasează banii, emite facturi și semnează certificatele. Mediatorul în cadrul biroului poate face încasarea, emiterea facturii și semnarea certificatelor. Personal m-am specializat pe gestionarea biroului de mediere (înregistrare și tot cu ce se preocupă biroul:	Nu se acceptă Furnizorul de formare, pe lângă faptul că „încasează banii, emite facturi și semnează certificatele”, este împuternicit să emită certificate de participare persoanelor care au participat la cursul de formare. Comparativ, mediatorul care este formator nu poate emite certificate.

			dările de seamă, contabilitate, inventarierea, arhivarea, termenele de păstrare și nimicire a arhivei, etc.) și particularitățile, dificultățile și problemele practice la emiterea actelor la fiecare etapă a procedurii de mediere privind soluționarea diferitor conflicte / litigii civile și penale, inclusiv și prin Sistemul de gestionare a dosarelor de mediere din cadrul Platformei Integrate a Profesiilor Juridice (care va intra obligatoriu în timpul apropiat). Fiecare curs e de 10 sau 20 ore și nu văd pricini de a obliga ca aceste cursuri să fie efectuate numai de persoane juridice.	
Articolul 3. Noțiuni În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni: [...] <i>mediere</i> – proces structurat, indiferent cum este denumit într-un stat membru al Uniunii Europene, sau cum se face referire la acesta, în care două sau mai multe părți într-un litigiu încearcă, din proprie inițiativă, să ajungă la un acord privind soluționarea litigiului dintre ele, cu asistența unuia sau mai multor mediatori. Acest proces poate fi inițiat de către părți, recomandat sau impus de instanță sau legislația națională și/sau internațională la care Republica Moldova este parte. Acest proces include medierea efectuată de un	Uniunea Avocaților	6.	La art. 3, noțiunea de mediere, propunem excluderea enunțului „Acest proces include medierea efectuată de un judecător care nu este implicat în nici-o procedură judiciară conexă litigiului în cauză.”, or medierea judiciară a fost abrogată și nici nu face obiectul prezentei legi. Dimpotrivă, funcțiile judecătorului se rezumă la judecarea cauzelor cu care a fost investit și nu pot fi extinse la desfășurarea procedurilor de mediere. Totodată, propunem revizuirea sau excluderea enunțului „Medierea exclude demersurile instanței sau ale judecătorului sesizat de a soluționa litigiul pe parcursul procedurilor judiciare privind litigiul în cauză”, care este lipsit de claritate.	Se acceptă Textul a fost exclus din proiect.
	Camera de Comerț și Industrie	7.	La art. 3, noțiunea de mediere, propunem excluderea enunțului „Acest proces include medierea efectuată de un judecător care nu este implicat în nici-o procedură judiciară conexă litigiului în cauză.”, or medierea judiciară a fost abrogată și nici nu face obiectul prezentei legi. Dimpotrivă, funcțiile judecătorului se rezumă la judecarea cauzelor cu care a fost investit și nu pot fi extinse la desfășurarea procedurilor de mediere. Totodată, propunem revizuirea sau excluderea	Se acceptă Textul a fost exclus din proiect.

judecător care nu este implicat în nici-o procedură judiciară conexă litigiului în cauză. Medierea exclude demersurile instanței sau ale judecătorului sesizat de a soluționa litigiul pe parcursul procedurilor judiciare privind litigiul în cauză [...]			enunțului „Medierea exclude demersurile instanței sau ale judecătorului sesizat de a soluționa litigiul pe parcursul procedurilor judiciare privind litigiul în cauză”, care este lipsit de claritate.	
	Curtea Supremă de Justiție	8.	Art. 3 - Cu referire la textul „<i>acest proces include medierea efectuată de un judecător care nu este implicat în nici-o procedură judiciară conexă litigiului în cauză</i>”, conform art. 36 alin. (5) din proiect, activitatea de mediator este compatibilă cu orice <i>altă</i> profesie sau activitate, <i>dacă actele legislative care reglementează profesiile sau activitățile respective nu prevăd altfel</i>. Conform art. 8 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 544/1995, <i>funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție sau activitate remunerată, cu excepția activității didactice, științifice, de creație și în organele colegiale din cadrul autorităților sau instituțiilor publice</i>. Astfel, funcția de judecător este incompatibilă cu funcția de mediator, respectiv, judecătorul nu poate efectua medierea. Mai mult, Capitolul XIII 1 Medierea Judiciară” din Codul de procedură civilă , a fost abrogat prin Legea nr. 97/2022. La fel, nu este clar sensul ultimei propoziții a definiției.	Se acceptă Textul a fost exclus din proiect.
Articolul 3. Noțiuni În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni: [...] <i>organizație de mediere</i> – persoană juridică cu scop nelucrativ (necomercial), care este înregistrată de Agenția Servicii Publice și care asigură,	Camera Notarială	9.	Pe parcursul textului proiectului de lege, observăm că regulile privind desfășurarea medierii se decid benevol de către părțile participante la procesul de mediere. Totodată, art. 3 din proiect stabilește că organizațiile de mediere dețin competența de stabilire a regulilor procesului de mediere. În concluzie, menționăm că toate neconcordanțele stipulate mai sus urmează a fi revizuite și excluse.	Se acceptă Textul „stabilirea regulilor procesului de mediere” a fost exclus.

în condițiile prezentei legi, desfășurarea eficientă a activității de mediator, promovarea serviciilor de mediere, stabilirea regulilor procesului de mediere, a modului de calculare a onorariilor mediatorilor, asigură spații pentru ședințele de mediere și acordă alte servicii pentru desfășurarea eficientă a activității de mediator;				
Articolul 5. Participarea benevolă la mediere (1) Părțile decid benevol inițierea și participarea la mediere, stabilesc termeni, reguli privind desfășurarea medierii, precum și convin asupra conținutului tranzacției de mediere. (2) Pentru anumite categorii de litigii, inițierea medierii poate fi recomandată sau dispusă de instanța judecătorească, ori prevăzută de legislație.	Consiliul Superior al Magistraturii	10.	Propunem excluderea alin. (2) art.5 sau excluderea principiului participării benevole la mediere din proiectul legii. În cazul impunerii sau dispunerii medierii de către instanța de judecată ori obligarea prin lege este negat principiul participării benevole la mediere or părțile sunt obligate și nu neapărat consimt.	Nu se acceptă Proiectului nu afectează principiul medierii benevole, or persoanele nu sunt impuse să încheie un contract de mediere cu mediatorul sau o tranzacție de mediere drept urmare realizării unei ședințe de mediere, precum și nici nu sunt impuse să continue procesul de mediere (să vină la a 2-ua ședință de mediere); dacă urmare primei ședințe nu consimt continuarea medierii.
Articolul 6. Confidențialitatea (1) Procesul de mediere nu este public și se desfășoară	Camera Notarială	11.	Contradicțiile prevederilor art. 6 alin. (1) care statuează că procesul de mediere nu este public și se desfășoară cu respectarea principiului confidențialității, cu prevederile alin. (5) al aceluiași articol, care	Se acceptă Pentru excluderea contradicțiilor a fost modificat textul din art. 6

într-un mod care respectă principiul confidențialității, cu excepția cazului în care părțile hotărăsc altfel. [...]			stabilește că mediatorii sau alte persoane implicate în administrarea procesului de mediere nu sunt obligați să respecte confidențialitatea informației rezultate din sau în legătură cu procesul de mediere, cu excepțiile prevăzute expres în acesta. În același timp, observăm că potrivit art. 11 din proiect, părțile, mediatorul sau oricare altă persoană care a participat la procesul de mediere nu poate divulga și nu poate invoca în alt proces de mediere, în instanța de judecată sau arbitraj ori în afara unui proces informațiile de care a luat cunoștință în cadrul procesului de mediere sau în legătură cu acesta, ceea ce la fel presupune respectarea principiului confidențialității. Respectiv, este necesară excluderea din art. 6 alin. (5) a adverbului „nu” din prima propoziție.	alin. (6) (fostul alin. (5)).
Articolul 6. Confidențialitatea [...] (5) Mediatorii sau alte persoane implicate în administrarea procesului de mediere nu sunt obligați să respecte confidențialitatea informației rezultate din sau în legătură cu procesul de mediere, cu excepția cazului în care: a) acest lucru este necesar în vederea protecției ordinii publice; b) pentru a asigura protecția interesului superior al copilului; c) pentru a împiedica	Biroul Individual al Mediatorului „Victor Cojocari”	12.	Art. 6 (5) Sintagma ”cu excepția cazului” de substituit cu sintagma ”în cazurile în care” . În propoziția de la început se menționează că ”nu sunt obligați să respecte confidențialitatea ” iar ulterior acest fapt exceptează cazurile care de fapt permit ne respectarea confidențialității.	Se acceptă Textul a fost redactat ținându-se cont și de propunerea Camerei notariale, se regăsește la art. 6 alin. (6).
	Uniunea Avocaților	13.	La alin. (5) art. 6 se prevede că: „(5) Mediatorii sau alte persoane implicate în administrarea procesului de mediere nu sunt obligați să respecte confidențialitatea informației rezultate din sau în legătură cu procesul de mediere, cu excepția cazului în care: a) acest lucru este necesar în vederea protecției ordinii publice; b) pentru a asigura protecția interesului superior al copilului; c) pentru a împiedica vătămarea integrității fizice sau psihice a unei persoane; d) divulgarea conținutului acordului rezultat în urma medierii este necesară punerii în aplicare sau executării acestuia.”. Textul în mod evident nu corespunde intenției și logicii pentru care	Se acceptă Textul a fost redactat ținându-se cont și de propunerea Camerei notariale, se regăsește la art. 6 alin. (6).

vătămarea integrității fizice sau psihice a unei persoane; d) divulgarea conținutului acordului rezultat în urma medierii este necesară punerii în aplicare sau executării acestuia.			este instituit, or, din conținutul acestuia rezultă că în situațiile prevăzute la lit. a) – d) din articol, informațiile nu pot fi divulgate și trebuie respectată confidențialitatea.	
Articolul 7. Libera alegere a mediatorului Părțile aleg mediatorul din Registrul de Stat al Profesiiilor Juridice ținut de Ministerul Justiției sau, după caz, din unul din registrele autorizate ale unui stat membru al Uniunii Europene, a cărui activitate nu este suspendată la momentul alegerii. Părțile pot renunța la serviciul mediatorului ales la orice etapă a procesului de mediere, inclusiv pe motivul suspendării sau încetării activității mediatorului.	Uniunea Avocaților	14.	În privința art. 7, propunem punerea în aplicarea a acestuia, în partea alegerii mediatorului din registrele autorizate ale unui stat membru al Uniunii Europene, a cărui activitate nu este suspendată la momentul alegerii, la momentul aderării la Uniunea Europeană. Concomitent, implementarea acestei soluții, în lipsa unui registru unic european al profesiilor juridice sau al mediatorilor în care statele membre părți să poată include (actualiza) informația despre suspendarea activității mediatorului, va fi împiedicată de lipsa informațiilor despre mediatorii sau persoanele asimilate acestora din alte state europene și statutul activ sau suspendat. Până la crearea condițiilor date, propunem instituirea unui registru special ținut de Uniunea Mediatorilor, care să includă mediatorii și persoanele asimilate lor din care părțile pot să aleagă, responsabilitatea pentru verificarea informației despre statutul mediatorului revenind Uniunii Mediatorilor, și nu părților sau instanțelor de judecată care vor trebui să confirme tranzacția de mediere.	Se acceptă Referitor la „registrele autorizate ale unui stat membru al Uniunii Europene” menționăm că textul a fost modificat.
	Consiliul Superior al Magistraturii	15.	Propunem excluderea afirmației „a cărui activitate nu este suspendată la momentul alegerii.” Dacă specificăm acest moment este necesar să specificăm și faptul că mediatorul ales nu poate fi suspendat și la momentul semnării tranzacției de mediere, or dacă mediatorul este suspendat nu poate	Nu se acceptă Primul enunț din art. 7 stabilește regula generală, conform căreia, părțile nu pot apela la serviciile unui mediator, știind din start că

			presta servicii de mediere mai ales că motivele suspendării pot fi diferite. Chiar dacă părțile pot renunța la serviciul mediatorului ales la orice etapă a procesului de mediere, inclusiv pe motivul suspendării sau încetării activității mediatorului. Aceasta nu este suficient pentru a asigura legalitatea procesului de mediere. Mediatorul este obligat să informeze părțile despre suspendarea sa și efectele acestei suspendări – inclusive imposibilitatea legală de a presta servicii de mediere.	acesta are activitatea suspendată. Al doilea enunț va reglementa dreptul de a renunța la serviciului unui anumit mediator.
Articolul 11. Interzicerea divulgării informației și audierii participanților la procesul de mediere [...] (2) Prin derogare de la prevederile alin. (1), divulgarea informației confidențiale este permisă, prin acordul scris al părților, în cazul în care aceasta este necesară în cadrul procedurilor legale privind executarea drepturilor care rezultă din tranzacție. [...]	Uniunea Avocaților	16.	Alin. (2) art. 11 dublează dispozițiile art. 6 alin. (5) lit. d) și propunem a fi exclus, or ca și în primul caz, este permisă divulgarea informației confidențiale, prin acordul scris al părților, în cazul în care aceasta este necesară în cadrul procedurilor legale privind executarea drepturilor care rezultă din tranzacție.	Se acceptă Prevederile art. 11 alin. (2) au fost excluse, în scopul evitării dublării. Alineatele ulterioare au fost renumerotate
Articolul 12. Conflictul de interese [...] (4) După încetarea procesului de mediere, mediatorul nu poate reprezenta părțile sau una dintre părți la soluționarea în instanța de judecată sau arbitraj a litigiului	Camera Notarială	17.	Cu referire la prevederile art. 12 alin. (4)-(6) din proiect, menționăm că în cazul în care alin. (6) vizează reprezentanți ai altor profesii conexe justiției, decât notarii și avocații, precum este menționat la alin. (4) și (5), este necesară specificarea aspectului în cauză. Constatăm că în prezent alin. (6) generalizează informația privind reprezentanții profesiilor conexe justiției și se referă inclusiv la notari și avocați. În acest fel, se evidențiază sensul echivoc a celor 3 alineate	Nu se acceptă Art. 12 alin. (6) generalizează informația privind reprezentanții tuturor profesiilor conexe justiției. Iar, alin. (4) și (5) reglementează aspecte ce țin nemijlocit de reprezentarea

pentru care a fost desemnat ca mediator. În cazul în care a fost ales în calitate de mediator un avocat, acesta nu este în drept să accepte asistența sau reprezentarea ulterioară a intereselor oricărei dintre părțile procesului de mediere în legătură cu litigiul mediat. (5) În cazul în care mediatorul este un notar, acesta nu este în drept să investească cu formulă executorie tranzacția de mediere încheiată de părți în procesul medierii. (6) În cazul în care mediatorul este concomitent și reprezentant al unei profesii conexe justiției, acesta nu este în drept să presteze serviciile corespunzătoare profesiei deținute, în legătură cu conflictul mediat.			menționate. În concluzie se propune reformularea alin. (6) din art. 12 din proiect, după cum urmează: „(6) În cazul în care mediatorul este concomitent și reprezentant al unei profesii conexe justiției, cu excepția celor nominalizate în alin. (4)-(5) din prezentul articol, acesta nu este în drept să presteze serviciile corespunzătoare profesiei deținute, în legătură cu conflictul mediat.”.	în instanță a avocaților și investirea cu formulă executorie a tranzacțiilor încheiate de notar, care sunt reglementări specifice domeniilor impropriei altor profesii conexe justiției. Reformularea alin. (6) în modul propus în aviz va crea confuzii și interpretări eronate.
(6) În cazul în care mediatorul este concomitent și reprezentant al unei profesii conexe justiției, acesta nu este în drept să presteze serviciile corespunzătoare profesiei deținute, în legătură cu conflictul mediat.	Uniunea Avocaților	18.	La alin. (6) art. 12 propunem să se țină cont și de voința părților la mediere, care pot, în anumite circumstanțe, inclusiv determinate sau rezultate în urma medierii, să accepte reprezentarea lor sau acordarea altei asistențe juridice sau profesionale. Prin urmare, propunem completarea ultimului enunț de la alin. (4) – (6) art. 12 cu 3 următorul text: „cu excepția cazului în care părțile procesului de mediere consimt/decid altfel.”.	Nu se acceptă Această interdicție asigură imparțialitatea și obiectivitatea procesului de mediere, prevenind conflictele de interese și protejând încrederea părților în corectitudinea și echitatea soluționării disputei.
Articolul 13. Efectul medierii asupra termenilor de prescripție (1) Inițierea medierii în condițiile prezentei legi suspendă termenele de prescripție pentru părți pe durata desfășurării procesului de mediere. Părțile care recurg la mediere în vederea	Procuratura Generală	19.	La art.13 al proiectului se propune ca procedura de inițiere a medierii să suspende termenele de prescripție pentru părți pe durata desfășurării procesului de mediere. Considerăm că nu este clară necesitatea operării acestor modificări, dat fiind faptul că legile conexe nu prevăd un astfel de temei de suspendare a termenelor de prescripție. În cazul în care totuși se insistă pe aceste modificări, este necesară efectuarea modificărilor simultan și la prevederile Codului penal, Codului de procedură penală,	Precizare: Cadrul normativ conex va fi ajustat printr-o lege de modificare. În dispozițiile finale ale proiectului este prevăzută obligația Guvernului de a prezenta Parlamentului „proponeri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu

soluționării unui litigiu nu sunt ulterior împiedicate să inițieze o procedură judiciară sau arbitrală privind respectivul litigiu ca urmare a împlinirii unor termene de decădere din acest drept sau de prescripție pe durata procesului de mediere. (2) Alineatul (1) nu se aplică prevederilor privind termenele de prescripție rezultate din legislația națională și din acordurile internaționale.			Codului de procedură civilă, Codului civil, Codului contravențional.	prezenta lege”.
	AmCham Moldova	20.	Prevederile art. 13 alin. (2) contravin prevederilor art. 13 alin. (1) în partea care se referă la faptul că, alin. (1) nu se aplică prevederilor privind termenele de prescripție rezultate din legislația națională. Respectiv, nu este clar căror termene de prescripție se aplică prevederile art. 13 alin. (1), dacă nu celor naționale.	Se acceptă Textul a fost ajustat.
	Uniunea Avocaților	21.	Alin. (1) art. 13 propunem a fi completată cu un nou enunț, care va avea următorul cuprins: „Orice clauză contrară acestei norme este nulă de drept și nu produce efecte juridic pentru părți din momentul instituirii.”.	Nu se acceptă Norma legală este clară și nu necesită înserarea unei garanții suplimentare.
	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	22.	Potrivit art. 13 alin. (1) din proiect, „Inițierea medierii în condițiile prezentei legi suspendă termenele de prescripție pentru părți pe durata desfășurării procesului de mediere”. Potrivit alin. (2) din același articol, „Alineatul (1) nu se aplică prevederilor privind termenele de prescripție rezultate din legislația națională și din acordurile internaționale”. Astfel, este necesar de clarificat față de ce termene de prescripție se aplică alin. (1), de vreme ce toate termenele de prescripție decurg din acte normative care, în totalitatea lor, formează legislația națională	Se acceptă Textul a fost ajustat în scopul excluderii normelor contradictorii.
	Curtea Supremă de Justiție	23.	Art. 13 – potrivit reguli, inițierea medierii suspendă curgerea termenelor de prescripție pentru părți. Totodată, autorul indică că <i>părțile care recurg la mediere în vederea soluționării unui litigiu nu sunt ulterior împiedicate să inițieze o procedură judiciară sau arbitrală privind respectivul litigiu ca urmare a împlinirii unor termene de decădere din acest drept sau de prescripție pe durata procesului de mediere.</i> În acest sens, nu este clar ce fel de împlinire a termenelor de prescripție poate exista pe durata	Se acceptă parțial În contextul invocării specificului termenului de decădere, remarcăm că potrivit art. 410 alin. (1) Cod civil, „Termenele de decădere nu sunt supuse suspendării, întreruperii și repunerii în termen, dacă prin lege nu se dispune

			procesului de mediere? La fel, cu referire la termenele de decădere, potrivit regulii generale, acestea nu pot fi suspendate (art. 410 alin. (1) Cod civil). Mai mult, termenul de decădere este un termen stabilit pentru exercitarea unui drept subiectiv sau încheierea unui act juridic (art. 409 alin. (1) Cod civil), care diferă ca natură și conținut de termenul de prescripție (art. 391 alin. (1) Cod civil). Astfel, dacă este rațional întreruperea termenului de prescripție în cazul inițierii medierii (pentru a acorda persoanei posibilitatea de a sesiza instanța de judecată pentru a-și apăra dreptul încălcat, în cazul în care medierea eșuează), termenul de decădere pare a fi irelevant în situația respectivă, or litigiul (care vizează exercitarea drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, la care se referă termenul de decădere) deja s-a iscat. Prin urmare, utilizarea termenului de decădere în contextul respectiv, pare incorect.	altfel.”
		24.	Art. 13 alin. (2) - pe de o parte, alin. (1) instituie suspendarea curgerii termenului de prescripție, pe de alta, alin. (2) stabilește că alin. (1) nu se aplică termenului de decădere în contextul respectiv, pare incorect.	Se acceptă Textul a fost ajustat.
Articolul. 14 Motivarea părților pentru recurgerea la mediere (1) Părțile care recurg la mediere sunt scutite de achitarea taxei de stat pentru confirmarea sau învestirea cu formulă executorie a tranzacției în condițiile art. 33. [...]	AmCham Moldova	25.	La art. 14 alin. (1), care prevede că părțile care recurg la mediere sunt scutite de achitarea taxei de stat pentru confirmarea sau învestirea cu formulă executorie a tranzacției în condițiile art. 33, eronat se face trimitere la art. 33, care de fapt prevede modalitatea dobândirii calității de mediator.	Se acceptă Trimiterea a fost ajustată.
Articolul. 14	Uniunea	26.	La alin. (2) art. 14 propunem la această etapă inițială	Nu se acceptă

[...] (2) În cazul în care, pînă la depunerea cererii de chemare în judecată, părțile au participat la procesul de mediere, dar procesul de mediere a încetat fără încheierea tranzacției, atunci, la depunerea cererii de chemare în judecată, taxa de stat se reduce cu 25%. [...]	Avocaților		să se prevadă o scutire de la taxa de stat în proporție mai mare, pentru a încuraja medierea, cum stipulează alin. (1) art. 1 din lege, dar și pentru a promova medierea și beneficiile ei în rândul justițiabililor, or nu există o modalitate mai eficientă de a face acest lucru decât aplicarea nemijlocită a acesteia ca prima soluție de soluționare a disputelor și aprecierea prin experiență proprie a acestei metode alternative celei judiciare de soluționare a litigiilor. O proporție de 50% pentru perioada inițială a reformei este recomandabilă pentru asigura aplicarea suficientă a medierii și identificarea deficiențelor în aplicarea sistemică a acesteia.	Proporția de 25% este o scutire de taxă suficientă, dar totodată va rămâne motivațională pentru părți de a ajunge la încheierea unei tranzacții de mediere. Stabilirea unei proporții mai mari va afecta bugetul de stat și poate crea riscuri de inițiere pur formală a unui proces de mediere, doar pentru a beneficia de o reducere de 50 %.
	AmCham Moldova	27.	Potrivit art. 14 alin. (2), în cazul în care, până la depunerea cererii de chemare în judecată, părțile au participat la procesul de mediere, dar procesul de mediere a încetat fără încheierea tranzacției, atunci, la depunerea cererii de chemare în judecată, taxa de stat se reduce cu 25%. Așa cum este specificat în normă, în cazul în care procesul a încetat fără încheierea tranzacției, reclamantul ar putea beneficia de o reducere de 25% la achitarea taxei de stat. În acest sens, considerăm că ar fi benefică instituirea unei clarități și reglementarea faptului dacă reducerea menționată mai sus va fi aplicabilă pentru cazurile în care procesul de mediere se va considera ca fiind neînceput pe motiv că una din părți a refuzat invitația de a participa la mediere. Or, potrivit prevederilor art. 16 alin. (3), dacă partea nu a acceptat invitația scrisă a mediatorului sau a refuzat participarea la mediere, procesul de mediere se consideră neînceput, iar potrivit prevederilor art. 22 alin. (1) lit. c), medierea încetează la renunțarea uneia sau a	Se acceptă Textul a fost completat.

			ambelor părți la mediere.	
Articolul. 14 [...] (4) Cererea privind confirmarea tranzacției se examinează în regim de urgență, în cel mult 15 zile lucrătoare de la data depunerii acesteia. [...]	Uniunea Avocaților	28.	La alin. (4) art. 14, instituirea unui termen de judecare/soluționare a unei cauze este o practică ineficientă și norma riscă să rămână a fi una declarativă.	Nu se acceptă Instituirea unui termen de judecare/soluționare a unei cauze poate contribui la creșterea eficienței actului de justiție, asigurând respectarea dreptului părților la un proces echitabil și într-un termen rezonabil, reducând riscul tergiversării nejustificate a cauzelor și responsabilizând actorii implicați în procesul juridic. Neinstituirea unui termen ar putea conduce la o examinare îndelungată, făcând astfel ineficientă instituirea soluționării prin mediere, termenul propus ar putea fi un factor încurajator pentru alegerea medierii.
	Camera de Comerț și Industrie	29.	La alin. (4) art. 14, instituirea unui termen de judecare/soluționare a unei cauze este o practică ineficientă și norma riscă să rămână a fi una declarativă.	Nu se acceptă A se vedea argumentele de la pct. 28 din sinteză.
	Consiliul Superior al Magistraturii	30.	Propunem completarea după cum urmează: „Cererea privind confirmarea tranzacției se examinează de către instanța de judecată în regim de urgență, în cel mult 15 zile lucrătoare de la data depunerii acesteia”. Pentru claritate.	Se acceptă Norma a fost redactată conform propunerii.
Articolul. 14 [...]	Ministerul Finanțelor	31.	I La 17 martie 2017, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.31/2017 pentru	Se acceptă parțial Prin prezenta lege se

(6) Părțile trebuie să realizeze cel puțin o ședință de mediere, până la adresarea în instanța de judecată, pentru următoarele categorii de litigii: a) civile; b) de familie; c) de muncă; d) de contencios administrativ. [...]		completarea Codului de procedură civilă, prin care a fost instituită medierea drept o modalitate obligatorie de soluționare prealabilă a unor categorii de litigii. Conform notei informative la proiectul de lege respectiv, scopul introducerii acestei instituții judiciare a constat în reducerea volumului de muncă a judecătorilor, precum și în flexibilitatea/rapiditatea soluționării litigiilor. Peste aproximativ 5 ani, prin Legea nr.97/2022 pentru abrogarea capitolului XIII¹ din Codul de procedură civilă nr.225/2003, au fost abrogate prevederile referitoare la medierea judiciară. Din nota informativă la acest proiect rezultă următoarele: <i>”După intrarea în vigoare a completărilor operate prin Legea nr.31/2017, s-a constatat că medierea judiciară reprezintă o metodă inefficientă de soluționare prealabilă a litigiilor, care a îngreunat semnificativ procedurile judiciare și a cauzat tergiversarea cauzelor pendinte, fiind afectat disproporțional accesul liber la justiție.</i> <i>Deci, această instituție nu numai că nu a generat rezultate pozitive scontate, dar a și determinat consecințe negative asupra procedurilor civile și a volumului de lucru a judecătorilor.</i> <i>În acest sens, conform datelor statistice pentru anii 2018-2021, se atestă următoarele efecte asupra procedurilor judiciare civile: a) din numărul total al proceselor de mediere judiciară (43 487), numai 1 165 s-au finalizat prin încheierea unei tranzacții (i.e. 2,6%). În restul litigiilor, procesele de mediere au încetat prin refuzul părților de a soluționa litigiul pe cale amiabilă, prin expirarea termenului sau renunțarea la acțiune a reclamantului; (...)</i>	urmărește instituirea obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanța de judecată. Acest scop derivă din implementarea acțiunii 2.4.1. lit. b) din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, aprobat prin Legea nr. 211/2021, care prevede: „Examinarea oportunității instituirii obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanța de judecată.”. Acesta, precum și alte obiective rezultă din aderarea accelerată a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. În context, menționăm că a fost realizat și un Studiu privind Oportunitatea instituirii obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în
--	--	---	---

		<i>Astfel, se atestă că instituția medierii judiciare a generat, de fapt, blocaje procesuale care tergiversează semnificativ examinarea și soluționarea cauzelor civile, precum și sporește nerezonabil sarcina de muncă a judecătorilor.</i> <i>De altfel, pentru comparație, în România medierea obligatorie a fost declarată neconstituțională prin decizia Curții Constituționale nr.266/2014, în care Curtea a statuat, inter alia, că procedura prealabilă obligatorie de mediere apare ca fiind o piedică în calea realizării și obținerii de către cetățean a drepturilor sale în justiție (par.24).</i> <i>Similar, și Curtea Constituțională a Republicii Moldova în Hotărârea nr.8/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.225 din 30 mai 2003 (medierea judiciară), a statuat că medierea judiciară obligatorie reprezintă o limitare a dreptului persoanelor la un proces echitabil, sub aspectul tergiversării soluționării cauzei într-un termen rezonabil, fiind afectat dreptul garantat de art.20 din Constituția Republicii Moldova (par.54).” (...)</i> <i>În aceste condiții, este nejustificată menținerea prevederilor din capitolul XIII¹ din Codul de procedură civilă, or, acestea afectează disproportional dreptul la un proces echitabil și termenul rezonabil de soluționare a cauzei. Această concluzie se impune, în special, în contextul în care Recomandarea nr.(2002)10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre privind medierea în materia civilă, prevede următoarele: ”7. Prin reglementarea medierii, statele ar trebui să supravegheze a se evita (I)</i>	instanța de judecată (luna mai, 2023). Totodată menționăm că modalitatea de promovare a medierii, propusă prin prezentul proiect este diferită conceptual de cea privind „medierea judiciară obligatorie (anterioară)”, care era concepută ca o parte a unui proces în instanța de judecată. Or, în realizarea medierii judiciare era implicat judecătorul. De asemenea, autorul obiecției a adus drept exemplu instituția medierii din România drept o experiență negativă, care de fapt este total diferit ca și reglementare de modelul propus prin proiect, care are mai multe tangențe cu modelul Olandez și care se bucură de succes, este aplicabil cu un nivel înalt de satisfacție a justițiabililor. Totodată în vederea neadmiterii tergiversării examinării cauzelor, în proiect este instituit un termen maxim de soluționare a conflictelor
--	--	--	---

		<i>întârzierile inutile și (II) recurgerea la mediere ca o tactică de întârziere.”</i> Prin proiectul supus analizei, autorul propune reintroducerea procedurii prealabile obligatorie de mediere, prin intermediul unui mediator, pentru o bună parte de cauze civile (a se vedea în acest sens, art.14 alin.(6)-(7), art.16 alin.(2), alin.(11)- (12), art.17 alin.(2), art.23-27, ș.a.). Ministerul Finanțelor nu susține reintroducerea medierii, ca procedură prealabilă obligatorie pentru anumite categorii de litigii, reieșind din următoarele: 1) După cum s-a menționat, Curtea Constituțională a Republicii Moldova în Hotărârea nr.8/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.225 din 30 mai 2003 (medierea judiciară), a statuat că medierea judiciară obligatorie reprezintă o limitare a dreptului persoanelor la un proces echitabil, sub aspectul tergiversării soluționării cauzei într-un termen rezonabil, fiind afectat dreptul garantat de art.20 din Constituția Republicii Moldova (par.54).” O decizie de neconstituționalitate a procedurii prealabile de mediere a fost adoptată de către Curtea Constituțională a României (decizia nr.266/2014). În decizia respectivă Curtea a statuat următoarele: ”Curtea reține, totodată, că în preambulul Directivei 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr.136 din 24 mai 2008, se prevede că „medierea ar trebui să constituie o procedură voluntară, în sensul că părțile sunt ele însele	prin mediere. A se vedea art. 19 din proiect. De asemenea, instituirea unei ședințe obligatorii nu poate avea ca efect pentru bugetul public național suportarea unor cheltuieli suplimentare, sau reducerea veniturilor, ori actualmente părțile beneficiază de restituirea taxei de stat în cazul soluționării prin mediere a conflictelor, iar în situația ședinței obligatorii ședințele se vor achita din contul părților aflate în conflict. Referitor la cuantumul procentual al scutirilor, subliniem că acestea sunt identice cu cele prevăzute în art. 39 alin. (2) și (3) din Legea nr. 137/2015 cu privire la mediere. Proiectul nu are drept scop modificarea, ci doar preluarea fidelă a acestora și menținerea mecanismului creat deja în anul 2015.
--	--	--	--

			responsabile de procedură și o pot organiza după cum doresc și încheia în orice moment.” De asemenea, art.3 lit.a) din directivă definește medierea ca fiind un proces „în care două sau mai multe părți într-un litigiu încearcă, din proprie inițiativă, să ajungă la un acord privind soluționarea litigiului dintre ele (...)”. Art.5 alin.(1) intitulat „Recurgerea la mediere” prevede că „o instanță la care a fost introdusă o acțiune poate, atunci când este cazul și având în vedere toate circumstanțele cazului respectiv, să invite părțile să recurgă la mediere pentru a soluționa litigiul. Instanța poate, de asemenea, invita părțile să participe la o sesiune de informare privind recurgerea la mediere dacă astfel de sesiuni sunt organizate și sunt ușor accesibile. Ca atare, dispozițiile acestei directive se referă doar la posibilitatea, și nu la obligația părților de a urma procedura medierii, deci nimic obligatoriu referitor la mediere și, cu atât mai puțin, la procedura prealabilă de informare cu privire la avantajele medierii.” 2) Instituirea acestei proceduri prealabile obligatorii va avea ca efect pentru bugetul public național atât suportarea cheltuielilor suplimentare, cât și reducerea veniturilor. Referitor la suportarea cheltuielilor suplimentare de la bugetul public național. Astfel, autoritățile publice centrale și locale sunt antrenați în multiple litigii civile, în special în calitate de pârât (de exemplu, doar Ministerul Justiției participă în câteva sute de litigii, care rezultă din prevederile Legii nr.1545/1998 și Legii nr.87/2011, precum și în cauzele de regres). Faptul că autoritățile publice o să accepte soluționarea litigiilor prin mediere este practic imposibilă. Astfel, realizarea cel puțin a unei ședințe de mediere, până la adresarea în	
--	--	--	---	--

		judecată, va avea doar costuri pentru autoritățile publice centrale sau locale, deoarece art.14 alin.(7) din proiect prevede că remunerarea mediatorului pentru o singură ședință constituie 10% din salariul minim pe țară (actualmente – 500 lei). Astfel, chiar dacă remunerarea respectivă va fi suportată de partea adversă, litigiul nefiind soluționat prin mediere, această parte va pretinde recuperarea acestor cheltuieli pe cale judiciară, concomitent cu depunerea cererii de chemare în judecată împotriva autorității publice centrale sau locale. Mai mult ca atât, actualmente chiar Ministerul Justiției inițiază o serie de litigii privind încasarea în regres a prejudiciului cauzat bugetului de stat prin achitarea mijloacelor bănești reclamanților în baza Legii nr.1545/1998, Legii nr.87/2011 și hotărârilor/deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, respectarea procedurii de mediere nu va avea efect scontat nici în aceste litigii (deseori calitatea de pârât aparținând în litigiile respective Consiliului municipal Chișinău și executorilor judecătorești), statul urmând doar să suporte eventualele cheltuieli legate de plata remunerării mediatorilor. Referitor la reducerea veniturilor la bugetul de stat prin încasarea într-un volum mai mic a taxei de stat. Pe de o parte, autorul proiectului propune instituirea obligatorie a medierii pe o bună parte a litigiilor civile (inclusiv care izvorăsc din raporturi familiale, de muncă și contencios administrativ), iar pe de altă parte, în cazul în care, procesul de mediere a încetat fără încheierea tranzacției, la depunerea cererii de chemare în judecată taxa de stat se va reduce cu 25%. Astfel, în practică se va atesta cu siguranță situații când anual în 97-99% din toate categoriile de litigii (a se	
--	--	---	--

			vedea și informația de mai sus din nota informativă), prevăzute la art.14 alin.(6) din proiect, părțile vor fi obligați să parcurgă ”formal” procedura de mediere obligatorie, obținând ulterior și o reducere la plata taxei de stat cu 25% la depunerea acțiunii, fapt care nu poate fi acceptat. 3) În conformitate cu art.9 alin.(2) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească explică participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale, preîntâmpină asupra urmărilor pe care le poate implica exercitarea sau neexercitarea actului procesual, le acordă sprijin în exercitarea drepturilor, ordonă, la solicitarea părților și altor participanți la proces, prezentarea de probe care să contribuie la adoptarea unei hotărâri legale și întemeiate, conduce dezbaterile judiciare, informează părțile despre posibilitatea inițierii procesului de mediere și ia orice alte măsuri necesare bunei desfășurări a procesului, pune în discuție părților și altor participanți la proces orice împrejurare de fapt sau de drept, efectuează alte acțiuni prevăzute de lege. Art.183 alin.(2) lit.e) din același Cod stabilește că pregătirea pentru dezbateri judiciare este obligatorie pentru orice cauză civilă și are ca scop: (...) e) evaluarea oportunităților de soluționare a litigiului prin mediere. Art.185 alin.(1) lit.d) din Codul de procedură civilă stabilește că judecătorul, în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, îndeplinește următoarele acte: d) ia măsuri pentru concilierea părților, explică părților dreptul de a recurge la mediere, le informează despre esența, avantajele și efectele medierii sau le propune să participe la o ședință de informare cu privire	
--	--	--	---	--

			la soluționarea litigiilor prin mediere. Astfel, autorul nu a ținut cont că Codul de procedură civilă stabilește în sarcina judecătorului de a aduce la cunoștință părților despre posibilitatea de a soluționa litigiul respectiv prin mediere, iar părțile, care ar avea buna intenție de a soluționa speța pe această cale – ar accepta medierea. II. În același timp, opinăm că articolul 14 alineatul (3) din proiect urmează a fi revăzut în sensul diminuării cotelor procentuale de scutire de la plata taxei de stat sau stabilirea unui termen limită la faza incipientă a procesului (să fie scutit de plata taxei de stat în mărimile stabilite doar dacă, de exemplu, părțile au solicitat soluționarea cauzei prin mediere până la începerea examinării în fond a cauzei, a cererii de apel sau de recurs). De altfel, nu este echitabilă, de exemplu, scutirea de la plata taxei de stat în mărime de 100% pentru soluționarea prin mediere în instanța de fond, dacă acest litigiu a parcurs inițial aproape toate etapele (cu excepția deliberării și pronunțării hotărârii) în raport cu un alt litigiu, în care s-a pronunțat inclusiv și hotărârea asupra fondului cauzei.	
	Uniunea Avocaților	32.	La alin. (6) art. 14 nu este clar care este mecanismul de implementare, or, pentru a respecta condiția impusă prin această normă reclamantul va trebui să convingă pârâtul la încheierea acordului de mediere, să plătească pentru prima ședință de mediere și să se prezinte la această ședință, ceea ce este impropriu de a se pune în sarcina reclamantului care are deja un litigiu cu partea pârâtă. Alin. (3) art. 16 din proiectul legii, prevede în acest context că, „Dacă partea nu a acceptat invitația scrisă a mediatorului sau a refuzat participarea la	Nu se acceptă În Art. 14 alin (6) nu se face referire la faptul că reclamantul „va trebui să convingă” pârâtul la încheierea acordului de mediere, să plătească pentru prima ședință de mediere și să se prezinte la această ședință, ci face referire la

			mediere, procesul de mediere se consideră neînceput”. Pentru aceasta, în scop de a evita abuzurile și hărțuirea inutilă a persoanelor, mai întâi de toate trebuie să fie pusă pe rol o acțiune în instanța de judecată și în temeiul încheierii instanței de judecată de primire spre examinare să se dispună mai întâi o ședință preliminară de mediere. A se vedea în acest sens ultimul enunț al alin. (6) art. 16: „În cadrul procesului judiciar, instanța propune părților să participe la o ședință de informare cu privire la soluționarea litigiilor prin mediere.”. De asemenea, oricine are libertatea de a se adresa în instanța de judecată, or, o persoană nu poate fi împiedicată să se adrese instanței de judecată, așa cum dispune proiectul. „Adresarea în instanța de judecată” conform sintagmei din 4 proiect, reprezintă o acțiune a reclamantului, care nu poate fi împiedicată, or oricine poate depune cereri în instanța de judecată.	ambele părți. Propunerea de a pune pe rol mai întâi de toate o acțiune în instanța de judecată și, în temeiul încheierii instanței de judecată de primire spre examinare, să se dispună mai întâi o ședință preliminară de mediere, nu poate fi acceptată, or, unul din obiectivele proiectului este descărcarea instanțelor de judecată de o anumită categorie de litigii și de a da posibilitate părților de a soluționa amiabil litigiile apărute.
		33.	Concomitent, în cauzele de contencios administrativ obligativitatea de a parcurge procedura prealabilă și ulterior o procedură suplimentară de mediere ar putea fi considerată drept una excesivă. În acest context, propunem excluderea lit. d) alin. (6) art. 14 din proiect.	Se acceptă Obligativitatea medierii prealabile în cauzele de contencios administrativ a fost exclusă din proiect.
		34.	Suplimentar, alin. (6) art. 14 coroborat cu art. 24 alin. (2) nu ține cont că părțile sunt în drept după punerea pe rol a cauzei privind anularea unor acte ale unei persoane juridice să depună cerere suplimentară cu noi pretenții, care se vor referi, de exemplu, la repararea prejudiciilor. În acest caz, acțiunea este primită spre examinare și se eludează dispozițiile legii care instituie medierea obligatorie preliminară adresării în instanța de judecată.	Se acceptă Prevederile lit. d) au fost excluse din proiect.

			Se va reține, de asemenea, că în cazurile în care procesul de mediere nu poate avea loc din cauze vădit imputabile părâtului, nu se justifică recurgerea la mediere și obligarea reclamantului să parcurgă o procedură ce durează cel puțin 3 luni pentru a constata imposibilitatea desfășurării medierii, dacă din start acest lucru este evident din comportamentul părților și recurgerea la o procedură care din start este fără succes și fără șanse pentru constatarea unui fapt cert inițial, nu va face decât să îngreuească părților accesul la justiție. Drept exemplu, ar putea servi situația în care părâtul sau reclamantul declară că nu doresc să participe la nici o sesiune de mediere, când una din părți comunică celeilalte că nu va suporta costul primei ședințe de mediere, când refuză primirea scrisorilor recomandate, nu a acceptat invitația celeilalte părți de recurge la mediere, a refuzat anterior participarea la mediere, etc. Aceleași rațiuni sunt aplicate de instanța de judecată în situația prevăzută la lit. c) alin. (3) și lit. a) și b) alin. (5) art. 23 din proiectul legii.	
	Camera de Comerț și Industrie	35.	Concomitent, în cauzele de contencios administrativ obligativitatea de a parcurge procedura prealabilă și ulterior o procedură suplimentară de mediere ar putea fi considerată drept una excesivă. În acest context, propunem excluderea lit. d) alin. (6) art. 14 din proiect.	Se acceptă Prevederile lit. d) au fost excluse din proiect.
	Avocat Gicu Bloșenco	36.	Se propune modificarea art. 14 alin. (6) din Proiect în următoarea redacție: „Părțile trebuie să realizeze cel puțin o ședință de mediere, până la adresarea în instanța de judecată, doar pentru categoriile de litigii prevăzute în prezenta lege.” Impunerea ca măsură excepțională a medierii pentru anumite categorii de litigii trebuie să fie conjugată cu o claritate a normei imperative și previzibilitate în	Se acceptă parțial Pentru a evita interpretările ambigue, dispoziția referitoare la categoria de litigii pentru care prima ședință de mediere este obligatorie înainte de sesizarea instanței

		aplicare. Pe de o parte, art. 14 alin. (6) din Proiect prevede, fără a discerne, că medierea va fi obligatorie în prealabil adresării în instanța de judecată, pentru litigiile „civile, de familie, de muncă și de contencios administrativ”, ceea ce creează impresia că se referă toate litigiile. Mai mult, câteva prevederi ulterioare fac trimitere anume la art. 14 alin. (6) din Proiect, cum ar fi art. 16 alin. (2) din Proiect, fără a detalia care anume litigii sunt în mod obligatoriu supuse medierii prejudiciare. Pe de altă parte, doar în art. 24-28 din Proiect sunt identificate litigiile pentru care se impune această cale extrajudiciară de soluționare a disputelor. Așa de exemplu, art. 24 alin. (2) din Proiect prevede că „Părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în condițiile art. 14 alin. (6) lit. a), în vederea soluționării conflictului a cărui valoare nu depășește 50 salarii medii pe economie, fără a se lua în considerare dobânzile, penalitățile, cheltuielile de judecată și alte venituri ce rezultă din conflictele: a) încasarea datoriilor; b) repararea prejudiciilor, inclusiv cauzate prin contravenții și infracțiuni; c) partajarea proprietății; e) răspândirea informațiilor false și defăimătoare; f) de exercitare contractelor de împrumut, donație, arendă, locațiune, bancare, de leasing și de asigurare.” Cu toate că prevederile dintr-un act normativ se interpretează în integralitatea lor și corelat, nu există vreo utilitate de a păstra expunerea generală a categoriilor de litigii supuse medierii obligatorii, în condițiile în care ele sunt enumerate mai jos. Ba mai	a fost menținută exclusiv în articolul 14, cu includerea unor norme de trimitere către articolele în care sunt detaliile despre respectivele tipuri de litigii.
--	--	--	--

			mult, păstrarea art. 14 alin. (6) din Proiect în redacția propusă prezintă riscuri de interpretare eronată cu consecința că cererile de chemare în judecată vor fi restituite pe motiv că se încadrează în categoriile de la art. 14 alin. (6) din Proiect, pe când ele de fapt nu sunt în lista celor avute în vedere de autorii proiectului.	
	AmCham	37.	Potrivit art. 14 alin. (6), părțile trebuie să realizeze cel puțin o ședință de mediere, până la adresarea în instanța de judecată, pentru următoarele categorii de litigii: civile, de familie, de muncă, de contencios administrativ. Respectiv, în cazul în care procesul de mediere se consideră neînceput pe motiv că una dintre părți a refuzat participarea sau a refuzat invitația la mediere, se consideră oportun clarificarea faptului dacă se va considera sau nu că a avut loc o ședință de mediere. În cazul se va considera că ședința de mediere nu a avut loc, care ar fi pașii de întreprins pentru a iniția acțiunea civilă. Or, pentru litigiile prevăzute la art. 25-28 este stabilită soluția la art. 16 alin. (11), în timp ce pentru litigiile prevăzute la art. 24, careva soluții nu au fost identificate.	Nu se acceptă Prevederile art. 14 alin. (6) au fost coroborate cu alte prevederi din proiect (art. 17 alin. (10) și art. 25).
Articolul. 14 [...] (7) Remunerarea mediatorului pentru ședința de mediere realizată până la adresarea în instanță pentru categoriile de litigii prevăzute la alin. (6) constituie 10 % din salariul minim pe țară.	Uniunea Avocaților	38.	La alin. (7) art. 14, plata pentru prima ședință de mediere propunem a fi eliminată sau suportată din contul statului (eventual prin aplicarea similară a mecanismului medierii garantate de stat prin care să fie atribuit părților un mediator), cu compensarea ulterioară a costului de părți conform tranzacției de mediere sau de partea care a pierdut litigiul în partea în care acțiunea a fost admisă/respinsă. În acest mod, instituirea medierii obligatorii și a plății pentru prima ședință obligatorie de mediere nu va putea fi percepută ca o piedică în calea accesului la justiție, ba, dimpotrivă, va constitui o modalitate de facilitare și promovare a culturii medierii	Nu se acceptă Mecanismul medierii garantate de stat este diferit celui de mediere. Or, pentru a beneficia de mediere garantată de stat, persoanele trebuie să fie eligibile acestui mecanism, de altfel ca și în cazul asistenței juridice garantate de stat. Obligativitatea plății

			în societate și a păcii sociale.	pentru participare la prima ședință de mediere ar putea stimula implicarea activă și responsabilitatea părților în proces, asigurând totodată acoperirea costurilor pentru serviciile prestate de mediator, ceea ce poate contribui la menținerea calității și profesionalismului actului de mediere. Statul nu își poate asuma cheltuielile pentru prima ședință de mediere, deoarece acest lucru ar presupune alocarea unor resurse financiare suplimentare din bugetul public, ceea ce poate afecta sustenabilitatea financiară și prioritizarea altor domenii esențiale, precum sănătatea, educația sau infrastructura. Proiectul a fost completat cu o prevedere referitoare la faptul că suma achitată se va considera cheltuială de judecată, dacă părțile nu au soluționat litigiul prin mediere (a se vedea art. 38 alin. (5)).
	AmCham	39.	Remunerarea mediatorului pentru ședința de mediere realizată până la adresarea în instanța de judecată va	Se acceptă Completarea se regăsește

			constitui 500 lei, însă nu este specificat dacă această sumă va face sau nu parte din cheltuielile de judecată, precum și cine va suporta cheltuielile respective.	la art. 38 alin. (5) din proiect.
Articolul 16. Inițierea medierii [...] (2) Pentru categoriile de litigii prevăzute la art. 14 alin. (6), medierea se inițiază până la adresarea în instanța de judecată. Dacă urmare a medierii inițiate potrivit legii nu a fost încheiată tranzacția de mediere, părțile se pot adresa în instanța de judecată făcând dovada realizării procedurii de mediere, sub sancțiunea restituirii cererii de chemare în judecată de către instanța de judecată, în conformitate cu art. 170, alin. (1) lit a) din Codul de procedură civilă. Sancțiunea restituirii cererii de către instanța de judecată nu se aplică în situațiile prevăzute la alin. (10). [...]	Avocat Gicu Bloșenco	40.	Se propune excluderea din textul art. 16 alin. (2) din Proiect a propoziției: „Sancțiunea restituirii cererii de către instanța de judecată nu se aplică în situațiile prevăzute la alin. (10).” Probabil autorii Proiectului aveau în vedere prevederile art. 16 alin. (11) și nu (10) din Proiect. Chiar și așa, trimiterea este superfluă, deoarece art. 16 alin. (11) din Proiect stabilește o excepție de la regula restituirii cererii de chemare în judecată cu privire la categoriile de litigii prevăzute la art. 14 alin. (6) din Proiect, în lipsa dovezii desfășurării procesului de mediere.	Se acceptă parțial Alineatele au fost renumerotate, trimiterea eronată fiind corectată. Propoziția respectivă trebuie menținută, or, în lipsa acesteia, apare riscul ca partea de bună-credință să suporte nejustificat consecințe negative din cauza imposibilității de a desfășura medierea.
	Camera de Comerț și Industrie	41.	La art. 16 alin. (2) trimiterea la alin. (10) este greșită, fiind aplicabile, de fapt, dispozițiile alin. (11).	Se acceptă Alineatele au fost renumerotate, trimiterea eronată fiind corectată.
	Uniunea Avocaților	42.	La art. 16 alin. (2) trimiterea la alin. (10) este greșită, fiind aplicabile, de fapt, dispozițiile alin. (11).	Se acceptă Alineatele au fost renumerotate, trimiterea eronată fiind corectată.
	AmCham	43.	Potrivit art. 16 alin. (2), „[...] sancțiunea restituirii cererii de către instanța de judecată nu se aplică în situațiile prevăzute la alin. (10)”, în timp ce alin. (10) prevede că „contractele de mediere, învestite cu formulă executorie, au putere de titlu executoriu la data exigibilității creanței și oferă dreptul la executare silită extrajudiciară, fără adresarea unei cereri în instanța de judecată sau către notar, dacă părțile au convenit aceasta, în mod expres, în contract”.	Se acceptă Alineatele au fost renumerotate, trimiterea eronată fiind corectată.

			Înțelegem că trimiterea la alin. (10) este o greșală de tipar, deoarece nu este clar care ar fi necesitatea de a înainta o cerere de chemare în judecată, în cazul existenței unui contract cu formula executorie, care poate fi înaintat spre executare silită fără adresare în instanța de judecată.	
Articolul 16. Inițierea medierii [...] (11) Medierea nu se consideră inițiată, dacă după întreprinderea tuturor măsurilor de notificare, inclusiv suportul părții, mediatorul este în imposibilitate de a desfășura ședința în condițiile alin. (2), pentru cauzele prevăzute la art. 25-28. În acest caz, prevederile alin. (2) nu se aplică, la prezentarea actului eliberat de mediator cu privire la imposibilitatea desfășurării a ședinței de mediere. [...]	Uniunea Avocaților	44.	La art. 16 alin. (11) propunem substituirea textului „prevăzute la art. 25-28” cu textul „prevăzute la art. 24-28”, astfel încât să cuprindă și categoria litigiilor civile, or nu este clar de ce acestea au fost excluse de la regula instituită la alin. (11) art. 16.	Se acceptă Textul a fost modificat, a se vedea art. 17 alin. (10).
Articolul 16. Inițierea medierii [...] (12) Dacă urmare a punerii cererii de chemare în judecată pe rolul instanței de judecată, potrivit alin. (11), partea a fost găsită, judecătorul va restitui	Curtea Supremă de Justiție	45.	Art. 16 alin. (12) – după punerea pe rol a cererii de chemare în judecată, restituirea cererii de chemare în judecată este imposibilă (etapa necorespunzătoare a procesului). Urmează a fi aplicată instituția scoaterii cererii de pe rol (art. 267 lit. a) CPC).	Se acceptă Textul a fost modificat. A se vedea alin. (11) din art. 17.
	Avocat Gicu Bloșenco	46.	Art. 16 alin. (12) din Proiect se propune a fi modificat în următoarea redacție: „Dacă urmare a punerii cererii de chemare în judecată pe rolul instanței	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 17 alin. (11)

cererea de chemare în judecată în conformitate cu art. 170, alin. (1) lit a) din Codul de procedură civilă, cu obligarea părților de participare la ședința de mediere prevăzută de legislație.		de judecată, potrivit alin. (11), pârâtul dovedește că invitația s-a făcut cu rea-credință, judecătorul va scoate de pe rol cererea de chemare în judecată în conformitate cu art. 267 lit. a) din Codul de procedură civilă” Norma urmează a fi reformulată după modelul art. 108 alin. (4) CPC, care se aplică atunci când „locul de aflare a pârâtului nu este cunoscut și reclamantul dă asigurări că, deși a făcut tot posibilul, nu a reușit să afle domiciliul acestuia”, însă „pârâtul se prezintă în judecată și dovedește că citarea prin publicitate s-a făcut cu rea-voință”. Astfel, restituirea cererii de chemare în judecată va interveni doar dacă cealaltă parte nu a recepționat invitația la procesul de mediere ca urmare a relei-credințe manifestate de partea care sa adresat la mediator pentru inițierea procesului sau de însuși mediator. Acest comportament de reacredință se poate manifesta prin oferirea unor date eronate despre domiciliul ori adresa electronică a celeilalte părți. A păstra alin. (12) în redacția actuală ar însemna să sancționăm nejustificat reclamantul, chiar dacă acesta a făcut tot posibilul pentru a invita cealaltă parte la procesul de mediere; ultima poate evita invitația prin nereclamarea trimiterilor poștale. Restituirea cererii de chemare în judecată în asemenea caz ar aduce atingere principiului judecării în termen rezonabil a cauzelor civile și al accesului la justiție or, reclamantul va fi nevoit să suporte cheltuieli suplimentare pentru depunerea unei noi cereri de chemare în judecată. Totodată, din economia normelor juridice înțelegem că restituirea poate avea loc doar la etapa primirii în procedură a cererii de chemare în judecată. Dacă, așa cum este indicat în art. 16 alin. (12) din Proiect, cererea	din proiect.
--	--	---	---------------------

			de chemare în judecată deja a fost pusă pe rol, instanța de judecată poate doar să scoată cererea de pe rol, în conformitate cu art. 267 lit. a) CPC, care statuează că „Instanța judecătorească scoate cererea de pe rol în cazul în care: a) reclamantul nu a respectat procedura, prevăzută prin lege sau prin contractul părților, de soluționare prealabilă a cauzei pe cale extrajudiciară, inclusiv prin mediere;”	
	Uniunea Avocaților	47.	La alin. (12) art. 16, soluția restituirii cererii de chemare în judecată este disproporționată dar și procedural greșită, or după primirea cererii spre examinare nu mai este posibilă aplicarea dispozițiilor art. 170 CPC (restituirea), ci doar scoaterea cererii de pe rol. Considerăm că, mai întâi de toate, în considerarea actelor procedurale care au fost deja efectuate în cadrul pricinii judecate, soluția potrivită și proporțională scopului urmărit este suspendarea procesului și oferirea unui termen rezonabil părților pentru recurgerea la mediere, în dependență de rezultatul căreia instanța fie va scoate cererea de pe rol, fie va confirma tranzacția și înceta procesul conform art. 265 CPC. Simultan, pentru coroborarea normelor legii și excluderea inadvertențelor, se vor vedea în acest context și dispozițiile alin. (4) art. 23 din proiect, care stipulează că, instanța de judecată, la cererea uneia dintre părți, își va declina competența dacă va constata existența unei convenții de mediere.	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 17 alin. (11) din proiect.
		48.	De asemenea, noțiunea „găsită” („partea a fost găsită”) nu oferă certitudine cu privire la circumstanțele în care este aplicată norma juridică, or partea nu este dată în căutare și pentru parte și instanța de judecată nu are importanță locul aflării pârâtului, ci domiciliul sau adresa de corespondență, dacă este diferită de cea a	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 17 alin. (11) din proiect.

			domiciliului. În privința persoanelor juridice norma din start nu poate fi aplicată, or o persoană juridică nu poate fi declarată dispărută fără veste sau dată în căutare.	
	AmCham	49.	Potrivit art. 16 alin. (12), dacă urmare a punerii cererii de chemare în judecată pe rolul instanței de judecată, potrivit alin. (11), partea a fost găsită, judecătorul va restitui cererea de 10 chemare în judecată în conformitate cu art. 170, alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, cu obligarea părților de participare la ședința de mediere prevăzută de legislație. Considerăm că prevederea respectivă ar facilita tergiversarea examinării unui proces deja inițiat. Menționăm că de multe ori există cazuri când debitorii își fac apariția în proces doar o dată cu aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii sau, în general, debitorii ar putea să nu recepționeze intenționat informația de la mediator și instanță, și la ultima ședință de pronunțare să se prezinte anume cu scopul ca dosarul să fie restituit și să tergiverseze recuperarea. În acest context, adițional, atragem atenția supra faptului că cererea de chemare în judecată poate fi restituită doar în decursul a 5 zile de la data repartizării acesteia și nu ulterior acceptării spre examinare. Totodată, rămâne neclar cum își va recupera creditorul taxa de stat achitată în caz de restituire a cererii sau mai ales taxa de timbru - care nu se restituie.	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 17 alin. (11) din proiect.
	Biroul Individual al Mediatorului „Victor Cojocari”	50.	Art. 16 De introdus un nou aliniat: (13) Procesul de mediere se supune înregistrării obligatorii în Sistemul de Gestionare a Dosarelor de Mediere (SGDM) din cadrul Platformei Integrate a Profesiilor Juridice. Urmare, că în timpul apropiat va fi această	Nu se acceptă Lipsa acestei prevederi nu exclude posibilitatea și obligativitatea utilizării Sistemului de Gestionare a Dosarelor de Mediere (SGDM) din cadrul

			prevedere, e necesar ca ea să fie expres menționată în Legea medierii.	Platformei Integrate a Profesiilor Juridice. Mai mult, prin Hotărârea Guvernului nr. 606/2024, privind aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului Informațional Platforma Integrată a Profesiilor Juridiceau fost stabilite drepturile și obligațiile subiecților raporturilor juridice privind crearea și ținerea resursei informaționale, modalitatea de ținere a resursei informaționale, procedura de înregistrare, de modificare, de completare și de radiere a datelor, procedura de interacțiune cu furnizorii de date și măsurile privind asigurarea securității resursei informaționale a Sistemul de gestionare a dosarelor de mediere (SGDM). Respectiv, este inoportună inserarea obligativității utilizării sistemului, în măsura în care există un cadru normativ suficient.
--	--	--	---	--

Articolul 20. Valabilitatea tranzacției [...] (2) Nu se admite includerea în tranzacție a clauzelor care: a) se referă la drepturi și obligații de care părțile nu pot dispune liber prin tranzacție; b) încalcă normele imperative ale legii, ordinea publică și bunele moravuri; c) sunt în mod evident inechitabile; d) prejudiciază interesul superior al copilului; e) încalcă drepturile unor terțe persoane neantrenate în procesul medierii.	Avocat Gicu Bloșenco	51.	Se propune a exclude din art. 20 alin. (2) din Proiect următoarea prevedere: „c) sunt în mod evident inechitabile;” cu renumerotarea literelor. Acest criteriu limitează nejustificat accesul justițiabililor la procedura confirmării tranzacțiilor de instanța de judecată, în special în condițiile în care contractele de tranzacție încheiate în afara procesului de mediere nu sunt supuse aceleiași cerințe. Practica judiciară neuniformă în privința respingerii cererilor de confirmare a tranzacțiilor încheiate în cadrul unui proces de mediere pe temeiul inechității evidente a prevederilor tranzacției – fac imprevizibil rezultatul inițierii unui proces de mediere și prin consecință, fac să fie neatractiv acest remediu extrajudiciar. Conform Codului civil în vigoare, temeiurile de nulitate a actului juridic civil, așa cum este și contractul de tranzacție, nu mai includ lipsa cauzei actului. Este suficient ca părțile tranzacției să urmărească producerea unor efecte juridice în urma încheierii acesteia, fără ca instanța de judecată să fie în poziție de a determina utilitatea contraprestațiilor primite de parte în schimbul concesiilor suportate. De altfel, nu vedem motive pentru care o remitere de datorie sau un contract de donație ar fi considerat echitabil, pe când o tranzacție cu același efect – nu. În orice caz, părțile afectate de un temei de anulare a tranzacției îi rămân la dispoziție remediile nulității relative pentru leziune sau eroare. Intervenirea instanței de judecată în conținutul contractului de tranzacție reprezintă o atingere a dreptului la libertatea contractuală a părților.	Nu se acceptă Medierea este un proces de soluționare extrajudiciară a conflictului, în care trebuie asigurată echitatea clauzelor tranzacției de mediere și neadmiterea abuzurilor față de una din părți. Respectiv, în scopul excluderii acestora, se impune condiționalitatea de valabilitate a tranzacției privind echitatea clauzelor tranzacțiilor.
Articolul 21. Executarea tranzacției	Uniunea Avocaților	52.	La art. 21 alin. (3) sintagma: „se consideră investită cu formulă executorie” propunem să fie substituită cu	Se acceptă Textul ajustat se

[...] (3) Tranzacția de mediere, cu excepția celei încheiate pentru soluționarea unui conflict ce se referă dreptul translativ de proprietate asupra unui bun imobil, se consideră investită cu formulă executorie dacă fiecare parte a litigiului este reprezentată de avocat în procesul de mediere și tranzacția este semnată de mediator, de fiecare parte și de avocatul fiecărei părți. [...]			sintagma: „este investită cu formulă executorie”.	regăsește la art. 22 alin. (3)s.
Articolul 21. Executarea tranzacției [...] (4) Dacă tranzacția încheiată în cadrul unui proces de mediere, care a avut loc în afara procesului civil, nu este executată benevol, pentru a fi executată silit, aceasta poate fi confirmată de către instanța de judecată în condițiile Codului de procedură civilă. [...]	Uniunea Avocaților	53.	La alin. (4) art. 21 după textul „nu este executată benevol,” propunem completarea cu textul „dacă nu este investită cu formulă executorie,”.	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la alin. (4) art. 22.
Articolul 22. Încetarea medierii (1) Medierea încetează: a) la semnarea de către părți a tranzacției;	Consiliul Superior al Magistraturii	54.	Propunem suplinirea listei alin.(1) Medierea încetează: ...suspendarea sau retragerea licenței de mediator	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 23 alin. (1).

b) la constatarea de către mediator a imposibilității părților de a încheia tranzacția de mediere c) la renunțarea uneia sau a ambelor părți la mediere; d) la expirarea termenului stabilit pentru procesul de mediere, dacă părțile nu au solicitat prelungirea acestuia; e) la retragerea mediatorului din procesul de mediere în condițiile art. 12 alin. (1); f) în caz de deces al părții persoană fizică sau de lichidare a părții persoană juridică; g) la decesul mediatorului. (2) [...]				
Articolul 23. Convenția de mediere [...] (2) Valabilitatea clauzei contractuale prin care părțile consimt de a supune medierii litigiile legate de valabilitatea, încheierea, interpretarea, executarea sau desfacerea contractului este independentă de valabilitatea contractului în care se conține clauza. Referința dintr-un contract la un alt înscris încheiat de aceleași părți, ce conține o	Avocat Gicu Bloșenco	55.	Se propune expunerea art. 23 alin. (2) din Proiect în următoarea redacție: „Valabilitatea clauzei contractuale prin care părțile consimt de a supune medierii litigiile legate de valabilitatea, încheierea, interpretarea, executarea sau încetarea contractului va fi determinată independent de valabilitatea contractului în care se conține clauza. Referința dintr-un contract la un alt document ce conține textul unei clauze de mediere, valorează ca o convenție de mediere scrisă dacă referința este suficientă de a face parte din contract.” Nu putem indica „desfacerea contractului” drept categorie de litigiu, ci „încetarea contractului”. Asemeni clauzei arbitrale, nulitatea contractului nu ar atrage nulitate ipso facto a clauzei de mediere, ceea ce înseamnă că validitatea clauzei trebuie determinată	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 24 alin. (2).

clauză de mediere, valorează ca o convenție de mediere scrisă dacă referința este suficientă de a face clauza parte din contract. [...]			independent de validitatea contractului. Este superflua prevederea conform căreia referința trebuie să fie „la un alt înscris încheiat de aceleași părți”, așa cum este redacția actuală a art. 23 alin. (2) din Proiect. Includerea textului unei clauze de mediere prin referință depinde doar de faptul dacă referința este suficientă de a face parte din contract. A stabili că un înscris trebuie să fie încheiat de părți ar reduce aplicarea clauzelor destinate de a fi utilizate repetat. Propunerea a fost formulată după modelul art. 7 alin. (6) din Legea 24/2008 cu privire la arbitrajul comercial internațional.	
Articolul 23. Convenția de mediere (1)-(6) [...]	Avocat Gicu Bloșenco	56.	Art. 23 Se propune completarea art. 23 din Proiect cu alin. (6) având următorul text: „(6) Părțile care, până la adresarea în instanța de judecată sau în timpul procesului, au renunțat expres la dreptul de a supune litigiul medierii, nu pot fi obligate să participe la cel puțin o ședință de mediere, conform art. 14 alin. (6) din prezenta lege.” Deoarece medierea este eminamente un proces benevol, părțile pot atât să opteze pentru el, cât și să renunțe la el. Astfel, dacă părțile vor renunța expres la mediere, este inutil de a le impune să recurgă la aceasta, când rezultatul este știut dinainte. Mai mult, dacă părțile pot încheia o convenție de mediere și să refuze participarea la mediere, așa cum o admite chiar art. 23 alin. (5) din Proiect, fără să suporte consecința declinării de competență – nu vedem de ce același lucru nu este posibil prin prisma renunțării la medierea obligatorie stabilită la art. 14 alin. (6) din Proiect. Renunțarea la mediere pentru un litigiu ar fi o	Nu se acceptă Proiectul prevede expres posibilitatea renunțării la mediere la orice etapă art. 18 alin. (5). Obiect al art. 23 (actualul art. 24) este convenția de mediere și nu procedura de desfășurare a medierii. Participarea la o ședință de mediere nu contravene principiului medierii benevole, deoarece scopul acesteia este doar de a informa părțile despre avantajele și procedura medierii, fără a le constrânge să ajungă la un acord. Părțile rămân libere să decidă dacă doresc să

			măsură conștientizată și expres manifestată. Dacă părțile renunță la mediere, ele sunt prin aceasta familiarizate cu avantajele și dezavantajele medierii, fapt ce face să fie de o utilitate extrem de mică ședința de informare, obligatorie conform art. 14 alin. (6) din Proiect.	încheie o tranzacție sau să continue procesul de mediere, iar lipsa consimțământului după prima ședință nu atrage nici o obligație suplimentară. Astfel, caracterul voluntar al medierii este pe deplin respectat, oferind în același timp oportunitatea de a explora soluții alternative la soluționarea litigiilor.
Articolul. 24 Mediarea în litigiile civile (1) Mediarea în litigiile civile poate avea loc în cadrul sau în afara procesului judiciar sau arbitral. Pot fi supuse medierii litigiile civile cu privire la drepturile și obligațiile care sunt sau pot face obiect de examinare în instanța de judecată sau arbitraj și de care părțile pot dispune liber prin tranzacție de mediere, în condițiile legii (2) Părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în condițiile art. 14 alin. (6) lit. a), în vederea soluționării conflictului a cărui valoare nu	Uniunea Avocaților	57.	La art. 24, proiectul restrânge dreptul persoanelor nu doar de a se adresa în instanța de judecată, dar și îngreuește dreptul acestora de a solicita dispunerea măsurilor de asigurare, chiar și până la intentarea unui proces de judecată, atunci când există pericolul imposibilității executării ulterioare a hotărârii judecătorești.	Nu se acceptă Restricționarea accesului la măsurile de asigurare până la intentarea unui proces poate preveni abuzurile și poate reduce încărcarea instanțelor, asigurând totodată că astfel de măsuri sunt solicitate doar în condițiile în care există o justă temere a imposibilității executării hotărârii judecătorești, protejând echilibrul între interesul părților și eficiența sistemului judiciar.
	Curtea Supremă de Justiție	58.	Art. 24 alin. (2) lit. f) – propunem substituirea cuvântul „exercitare” cu cuvântul „executare”.	Se acceptă
	Avocat Gicu Bloșenco	59.	Se propune reformularea art. 24 alin. (2) din Proiect astfel: „Părțile se pot adresa în instanța de judecată doar	Se acceptă Textul a fost redactat.

depășește 50 salarii medii pe economie, fără a se lua în considerare dobânzile, penalitățile, cheltuielile de judecată și alte venituri ce rezultă din conflictele: a) încasarea datoriilor; b) repararea prejudiciilor, inclusiv cauzate prin contravenții și infracțiuni; c) partajarea proprietății; d) răspândirea informațiilor false și defăimătoare; e) de exercitare contractelor de împrumut, donație, arendă, locațiune, bancare, de de leasing și de asigurare.		după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în vederea soluționării litigiului a cărui valoare nu depășește 50 salarii medii pe economie, fără a se lua în considerare dobânzile, penalitățile și cheltuielile de judecată ce rezultă din litigiile: a) încasarea datoriilor; b) repararea prejudiciilor, inclusiv cauzate prin contravenții și infracțiuni; c) partajarea proprietății; e) răspândirea informațiilor false și defăimătoare; f) de exercitare contractelor de împrumut, donație, arendă, locațiune, bancare, de de leasing și de asigurare. Art. 14 alin. (6) lit. a) din Proiect nu descrie condițiile în care părțile trebuie să participe la ședința de mediere. Trimiterea la această normă trebuie exclusă. Termenul „conflict” se impune a fi înlocuit cu „litigiu”, pentru a asigura coerența. Noțiunea de „alte venituri” împrumutată din legea procedurală română nu este pertinentă cazului și nici clară. Astfel, în litigiile privind repararea prejudiciului sub forma venitului ratat nu ar fi considerat ca „alte venituri” în vederea determinării valorii litigiului, ceea ce nu este așa.	Menționăm că art. 14 alin. (6) lit. a) a fost completat pentru a evita interpretările eronate.
	60.	Se propune completarea art. 24 din Proiect cu alin. (3) în următoarea redacție: „(3) Nu este necesară participarea părților la cel puțin o ședință de mediere, dacă cererea de chemare în judecată conține și pretenții referitoare la categoriile de litigii ce nu sunt indicate în alin. (2) de mai sus.” Dacă nu toate pretențiile conexe formulate în aceeași cerere de chemare în judecată, sunt referitoare la categoriile de litigii pentru care este obligatorie medierea anterior adresării în instanță – considerăm că	Nu se acceptă Prevederile proiectului sunt clare și nu necesită asemenea completare. Propunerea din aviz se materializează prin simpla apicare a regulilor de logică. Or, este de la sine înțeles că dacă o anumită categorie de litigii nu este prevăzută la

			reclamantul nu poate fi impus să respecte această procedură. Or, pe de o parte, obligația procedurală de a media va fi interpretată restrictiv, deoarece aduce atinge drepturilor justițiabilului, iar pe de altă parte – medierea este atunci efectivă, când vizează litigiul în întregime, cu toate pretențiile conexe. Aceste două elemente pot fi împăcate doar prin scutirea reclamantului care formulează și pretenții care nu sunt cuprinse de ipoteza art. 24 alin. (2) din Proiect de obligația de recurge la mediere și în privința acestor pretenții.	alin. (2), pentru soluționarea acestuia nu-i necesară „participarea la cel puțin o ședință de mediere”.
Articolul 25. Medierea în litigiile de familie (1) Litigiile ce rezultă din conflictele dintre soți, foști soți, alți membri de familie sau cupluri necăsătorite, privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești, stabilirea domiciliului copiilor, întreținerea copiilor și a altor membri ai familiei inapți de muncă, precum și orice alte neînțelegeri dintre aceștia, se supun medierii până la depunerea unei acțiuni în instanța de judecată, cu desfășurarea obligatorie a cel puțin o ședință de mediere. (2) Clauza de mediere poate fi inclusă în contractul matrimonial. (3) În litigiile de familie care vizează interesele	Uniunea Avocaților	61.	La art. 25, medierea obligatorie „până la depunerea unei acțiuni în instanța de judecată” nu ține cont de situațiile în care interesul superior al copilului nu justifică o asemenea soluție. O normă distinctă trebuie să excepteze asemenea situații de la aplicarea instituției medierii obligatorii anticipate și drept alternativă să se examineze medierea obligatorie pe durata procesului dispusă și supervizată de instanța de judecată în măsura în care este oportună și posibilă fără afectarea și în considerarea interesului superior al copilului. De exemplu, dacă legislația impune drept unica soluția restituirea cererii dacă „d) soțul a înaintat acțiunea de desfacere a căsătoriei fără consimțământul soției, în timpul sarcinii sau în primul an de la nașterea copilului;”, atunci nici medierea obligatorie în aceste condiții nu este necesară.	Nu se acceptă Medierea în cauzele în care este implicat un copil, este realizată inclusiv în interesul copilului, or menținerea unei relații amiabile după divorț presupune și un beneficiu al copilului sub toate aspectele.
		62.	Alin. (3) art. 25 propunem a fi exclus or face obiectul de reglementare al Codului familiei și Codului de procedură civilă.	Nu se acceptă În medierea litigiilor de familie care vizează interesele copilului, posibilitatea părților de a prezenta avizul autorității tutelare asigură o protecție

copilului, părțile sunt în drept să prezinte avizul autorității tutelare. (4) Dacă în procesul de mediere a unui litigiu de familie apar circumstanțe care creează sau ar putea crea un pericol pentru creșterea și dezvoltarea normală a copilului sau care lezează interesele lui legale, mediatorul este obligat să informeze autoritatea tutelară și este în drept să se retragă din procesul de mediere. (5) Tranzacția cu privire la soluționarea litigiului de familie, care vizează creșterea și dezvoltarea normală sau interesul superior al copilului, se depune de către părți la autoritatea tutelară competentă pentru informare.				suplimentară a drepturilor și bunăstării minorului, oferind mediatorului o perspectivă obiectivă și specializată asupra situației copilului și contribuind la adoptarea unor soluții în interesul superior al acestuia.
	Consiliul Superior al Magistraturii	63.	Propunem completarea după cum urmează: „Litigiile rezultă din conflictele dintre soți, foști soți, alți membri de familie sau cupluri necăsătorite, privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești, stabilirea domiciliului copiilor, întreținerea copiilor și a altor membri ai familiei inapți de muncă, precum și orice alte neînțelegeri dintre aceștia, cu excepția violenței în familie, se supun medierii până la depunerea unei acțiuni în instanța de judecată, cu desfășurarea obligatorie a cel puțin o ședință de mediere”. Conform legislației penale și procesual penale, în cazul violenței în familie nu este prevăzută posibilitatea împăcării părților. În acest context, medierea nu ar avea un efect juridic în eventualitatea aplicării ei în cazurile de violențe în familie.	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 26 alin. (1)
	Curtea de Apel Cahul	64.	La prevederile art. 25 alin. (3) a proiectului legii menționate, părțile sunt în drept să prezinte avizul autorității tutelare. Considerăm că părțile necesită să fie obligați să prezinte avizul autorității tutelare, în special, că alin. (5) al acestui articol prevede că tranzacția cu privire la soluționarea litigiului de familie, care vizează creșterea și dezvoltarea normală sau interesul superior al copilului, se depune de către părți la autoritatea tutelară	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 26 alin. (3).

			competentă pentru informare. Or, respectarea drepturilor copiilor trebuie să fie garantate în aceeași măsură în cadrul procedurilor între-și extra – judiciare. Totodată, alternativele la procesele judiciare trebuie să garanteze un nivel echivalent de protecție juridică.	
		65.	De asemenea, articolul 25 alin. (4), a proiectului remis spre avizare , prevede că dacă în procesul de mediere a unui litigiu de familie apar circumstanțe care creează sau ar putea crea un pericol pentru creșterea și dezvoltarea normală a copilului sau care lezează interesele lui legale, mediatorul este obligat să informeze autoritatea tutelară și este în drept să se retragă din procesul de mediere, însă la art. 22 ce ține de încetarea medierii , este prevăzută retragerea mediatorului din procesul de mediere în condițiile art. 12 alin. (1), care prevede la rândul său, că: dacă, la etapa de inițiere sau pe parcursul procesului de mediere, apare o circumstanță de natură să afecteze scopul medierii, neutralitatea sau imparțialitatea mediatorului, acesta este obligat să se abțină de la medierea litigiului și să aducă acest fapt la cunoștință părților.	Se acceptă În context, temeiurile de încetare a mediere au fost revizuite. A se vedea art. 23 alin. (1).
	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	66.	La art. 25 din proiect, se propune introducerea următoarelor alineate noi: „(6) Litigiile care vizează înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite sau exercitarea dreptului de vizitare a copilului se pot supune medierii, cu consimțământul și în numele părților, în conformitate cu prevederile Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25 octombrie 1980. (7) În conformitate cu alin. (6), la cererea autorității centrale a Republicii Moldova, Uniunea Mediatorilor îi furnizează acesteia o listă a mediatorilor specializați în	Se acceptă Proiectul a fost completat cu aliniatele menționate în propunere. A se vedea art. 26 alin. (6)-(8).

			domeniul protecției copilului și a familiei. (8) Medierea litigiilor prevăzute la alin. (6) are loc într-un termen ce nu depășește 30 de zile calendaristice de la data încheierii contractului de mediere, dacă părțile nu au stabilit de comun acord alt termen.”.	
Articolul 28. Medierea în litigiile cu element de extranietate (1) Litigiul este cu element de extraneitate dacă cel puțin una dintre părți își are sediul, sau după caz, domiciliul sau reședința obișnuită într-un alt stat decât cel al oricărei alte părți, la data la care: a) părțile decid să recurgă la mediere după apariția litigiului; b) medierea este impusă de instanță, sau de organul de urmărire penală; c) există o obligație de a recurge la mediere, care rezultă din legislația națională; d) o invitație este adresată părților, în sensul articolului 16 alin. (3). [...]	Uniunea Avocaților	67.	La art. 28 propunem a se revedea sintagma „reședința obișnuită”, or acesta se prezumă a fi domiciliul persoanei, conform alin. (1) art. 38 Cod civil „(1) Domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta își are reședința obișnuită. Se consideră că persoana își păstrează domiciliul atât timp cât nu și-a stabilit un altul.”. Din aceleași considerente propunem excluderea din alin. (3) art. 28 a cuvintelor „și reședința” și completarea cu cuvântul „sediul”.	Se acceptă Textul modificat se regăsește la alin. (3) art. 28.
		68.	La alin. (1) lit. b) propunem substituirea cuvântului „impusă” cu cuvântul „dispusă”.	Se acceptă Textul modificat se regăsește la art. 28, alin. (1) lit. b).
Secțiunea 2. Medierea în cauzele penale și contravenționale [...]	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	69.	Secțiunea 2 din cap. III, cu titlul: Medierea în cauzele penale și contravenționale de exclus, deoarece depășește sfera obiectivelor stabilite în Directiva UE 2008/52, având în vedere că obiectivele se limitează la litigiile de materie civilă și comercială. Totodată, luând în considerare faptul că proiectul	Se acceptă parțial Proiectul nu urmărește doar scopul transpunerii Directivei nr. 52/2008, ci și reglementarea medierii per ansamblu.

			menționat facilitează soluționarea alternativă a litigiilor conexe raporturilor de muncă pe cale amiabilă, se va consulta cu Confederația Națională a Sindicatelor și Confederația Națională a Patronatului.	a Proiectul va fi consultat cu Confederația Națională a Sindicatelor și Confederația Națională a Patronatului la etapa de avizare repetată
Articolul 31. Informația oferită mediatorului în cauzele penale și contravenționale (1) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată trebuie să informeze mediatorul, înainte de începerea procesului de mediere, despre elementele semnificative ale cazului conform normelor Codului de procedură penală și Codului contravențional. (2) Mediatorul poartă răspundere, în condițiile legii, pentru divulgarea informației puse la dispoziția lui la etapa de urmărire penală sau de judecare a cauzei penale ori de judecare a cauzei contravenționale.	Consiliul Superior al Magistraturii	70.	Propunem completarea după cum urmează: „Informația oferită mediatorului în cauzele penale și contravenționale (1) Organul de urmărire penală sau instanța de judecată trebuie să pună la dispoziția mediatorului, înainte de începerea procesului de mediere, ordonanța de punere sub învinuire sau rechizitoriu conform normelor Codului de procedură penală. În cazurile contravenționale, agentul constator va pune la dispoziția mediatorului, înainte de începerea procesului de mediere, toate actele acumulate de către agentul constator, conform normelor Codului contravențional.” Expresia „elemente semnificative ale cazului” este incertă. Mai mult ca atât, conform prevederilor codului de procedură penală, mediatorul nu este participant la proces pentru a avea acces la materialele cauzei, aceeași situație este și în cazul procesului contravențional, ceea ce impune necesitatea modificărilor codului de procedură penală și a celui contravențional pentru a atribui mediatorului un statut procesual.	Se acceptă parțial Obligațiile organului de urmărire penală și ale instanței în procesul penal sunt reglementate în CPP. Articolul a fost reformulat astfel, încât să reflecte dreptul corespunzător al mediatorului de a solicita informația respectivă. Propunerile privind modificarea CPP vor fi analizate la etapa elaborării proiectului de modificarea a cadrului normativ conex.
Articolul 33. Dobândirea calității de mediator (1) Calitatea de mediator poate fi dobândită de persoana fizică care întrunește	Curtea Supremă de Justiție	71.	Art. 33 alin. (1) – reieșind din argumentele expuse la art. 19 alin. (1), mediatorul ar trebui să dețină studii juridice superioare.	Nu se acceptă Conform practicilor internaționale pentru a accede în profesia de mediator, acesta nu neapărat

următoarele condiții: a) nu este supusă unei măsuri de ocrotire judiciare; b) deține diplomă de licență; c) a absolvit cursurile de formare inițială a mediatorilor; d) a susținut examenul de licențiere a mediatorilor; e) corespunde cerințelor medicale pentru exercitarea profesiei de mediator; f) are o reputație ireproșabilă; [...]				trebuie să dețină studii juridice. Impunerea obligativității studiilor juridice superioare pentru mediatorii poate limita accesul la profesioniști din alte domenii relevante, precum psihologia, sociologia sau managementul conflictelor, ale căror competențe pot aduce perspective valoroase în facilitarea comunicării și găsirea unor soluții amiabile între părți. Concomitent, mediatorii susțin oricum un examen de admitere în profesie, acest proces asigură verificarea cunoștințelor și competențelor necesare, garantând calitatea serviciilor de mediere, indiferent de domeniul de studii al candidatului.
Articolul 33. Dobândirea calității de mediator [...] (2) Nu se consideră că are reputație ireproșabilă persoana care: [...]	Camera Notarială	72.	Cu referire la art. 33 alin. (2) lit. b) din proiect, menționăm că sintagma „circumstanțe care nu sunt onorabile” este una vagă, respectiv poate genera incertitudini la aplicarea prevederii în cauză în practică.	Se acceptă Textul ajustat se regăsește în art. 32 alin. (2) lit. b).

b) a plecat dintr-o profesie conexă justiției sau din funcția de judecător, ori din organele de drept în circumstanțe care nu sunt onorabile; [...]				
Articolul 35. Calitatea de mediator [...] (2) Cetățeanul străin sau apatridul poate dobândi calitatea de mediator în Republica Moldova dacă corespunde cerințelor prevăzute la art. 35. (3) Persoana care întrunește condițiile de la art. 35 alin.(1) lit.a)–d) și care a dobândit calitatea de mediator în străinătate este în drept să solicite organului de autoadministrare al mediatorilor recunoașterea calității de mediator. Regulamentul privind procedura de recunoaștere a calității de mediator se aprobă de Consiliul Uniunii Mediatorilor.	Curtea Supremă de Justiție	73.	Art. 35 alin. (2) – (3) – trimiterile la art. 35 par a fi incorecte.	Se acceptă Textul a fost redactat.
	Camera de Comerț și Industrie	74.	La art. 35 alin. (2) și (3) referința la art. 35 trebuie revizuită, or de fapt textul se referă la cerințele indicate la art. 33.	Se acceptă Textul a fost redactat.
	Consiliul Superior al Magistraturii	75.	(2) Cetățeanul străin sau apatridul poate dobândi calitatea de mediator în Republica Moldova dacă corespunde cerințelor prevăzute la art. 35. (3) Persoana care întrunește condițiile de la art. 35 alin.(1) lit.a)–d) și care a dobândit calitatea de mediator în străinătate este în drept să solicite organului de autoadministrare al mediatorilor recunoașterea calității de mediator. Regulamentul privind procedura de recunoaștere a calității de mediator se aprobă de Consiliul Uniunii Mediatorilor. De corectat eroarea art. 35 nu prevede condițiile la care se face referire, eroare de conținut.	Se acceptă Textul a fost redactat.
	Uniunea Avocaților	76.	La art. 35 alin. (2) și (3) referința la art. 35 trebuie revizuită, or de fapt textul se referă la cerințele indicate la art. 33. La alin. (3) art. 35 sugerăm să se evite reducerea organului profesional al mediatorilor la simpla funcție de autoadministrare, or funcțiile acestuia depășesc necesitățile de autoadministrare a unei profesii, fiind mai mult decât atât un organ administrativ cu funcții	Se acceptă parțial Vezi pct. 73 din sinteză. Cu referire la propunerea de a nu ne limita doar la faptul că Uniunea mediatorilor este un organ de autoadministrare, menționăm că, acest termen

			organizatorice și administrative, ci de fapt un organ care asigură independența profesiei, etc.	„autoadministrare” redă în totalitate funcțiile Uniunii, or, această organizație are capacitatea de a-și gestiona în mod independent activitatea și membrii, fără intervenția directă a autorităților statului. Practic, uniunea stabilește propriile reguli și standarde profesionale, organizează examenele de admitere în profesie, se ocupă de formarea continuă a mediatorilor și supraveghează respectarea codului de conduită și etică profesională. Totodată, poate gestiona eventualele abateri disciplinare în cadrul profesiei, contribuind astfel la menținerea calității și credibilității medierii ca metodă alternativă de soluționare a conflictelor.
--	--	--	--	--

Articolul 36. Activitatea de mediator (1) Mediatorul desfășoară activitate de liber-profesionist, de interes public, care nu constituie activitate de întreprinzător și nu poate fi raportată la o astfel de activitate. [...]	Uniunea Avocaților	77.	La alin (1) art. 36 remarcăm necesitatea reanalizării necesității aplicării regimului juridic al interesului public față de activitatea mediatorului, în condițiile în care acesta respectă principiul confidențialității în activitatea sa. Propunem să se specifice că profesia de mediator, cu titlu general, este de interes public și nu activitatea particulară de mediator este de interes public, or, în caz contrar, mediatorii vor putea face obiectul excepțiilor de la regulile generale privind libertatea de exprimare, accesul la informații, etc.	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 32 alin. (1).
	Camera de Comerț și Industrie	78.	La alin (1) art. 36 remarcăm necesitatea reanalizării necesității aplicării regimului juridic al interesului public față de activitatea mediatorului, în condițiile în care acesta respectă principiul confidențialității în activitatea sa. Propunem să se specifice că profesia de mediator, cu titlu general, este de interes public și nu activitatea particulară de mediator este de interes public, or, în caz contrar, mediatorii vor putea face obiectul excepțiilor de la regulile generale privind libertatea de exprimare, accesul la informații, etc.	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 32 alin. (1).
Articolul 36. Activitatea de mediator [...] (5) Activitatea de mediator este compatibilă cu orice altă profesie sau activitate, dacă actele legislative care reglementează profesiile sau activitățile respective nu prevăd altfel. [...]	Camera Notarială	79.	Contradicții în ceea ce ține de restricțiile și incompatibilitățile la desfășurarea activității de mediator. Astfel, inițial proiectul de lege stabilește că activitatea de mediator este compatibilă cu orice altă profesie sau activitate, dacă actele legislative care reglementează profesiile sau activitățile respective nu prevăd altfel (art. 36 alin. (5) din proiect), pe când în cadrul analizei temeiurilor de suspendare/încetare a activității de mediator, autorul proiectului enumeră ca temeiuri de suspendare/încetare a activității de mediator desfășurarea unei activități incompatibile cu profesia de	Nu se acceptă Nu există contradicții, or, art. 36 alin. (5) (renumerotat în art. 38 alin. (2)) specifică actele legislative care reglementează profesiile sau activitățile respective în materia medierii pot prevedea incompatibilități cu activitatea de mediator.

			mediator.	
Articolul 39. Organizarea activității mediatorului [...] (5) Reprezentanții profesiilor conexe justiției, care au dobândit calitatea de mediator, pot desfășura această activitate fără constituirea unui birou de mediere și fără includerea lor în lista mediatorilor ținută de o organizație de mediere.	Uniunea Avocaților	80.	La alin. (5) art. 39, propunem oferirea acestui drept altor reprezentanți ai profesiilor juridice doar în măsura în care aceștia dispun de o formă de organizare înregistrată.	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 39 din proiect.
Articolul 40. Organizația de mediere (1) Organizația de mediere se constituie de persoane fizice și/sau juridice.” [...]	Agenția Servicii Publice	81.	Art. 40 alin. (1) Ca urmare a examinării proiectului de hotărâre privind aprobarea proiectului de Lege privind medierea și statutul mediatorului, comunicăm următoarele. La Art. 40. alin. (1) din proiectul de Lege, după cuvintele „și/sau juridice” se completează cu textul „cu forma juridică de organizare asociațieobștească. Denumirea organizației de mediere conține în mod obligatoriu sintagma „Organizația de Mediere”.	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 40 alin. (1) din proiect.
Articolul 40. Organizația de mediere [...] (3) Organizația de mediere este înregistrată de Agenția Servicii Publice, conform Legii nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale. [...]	Agenția Servicii Publice	82.	Art. 40, alin. (3) Art. 40. alin. (3) de expus în următoarea redacție: „(3) Organizația de mediere se înregistrează în calitate de persoană juridică la Agenția Servicii Publice, conform prevederilor Legii nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale și Legii nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, acestea fiind aplicate în măsura în care nu contravin prezentei legi.”	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 40 alin. (3) din proiect.
Articolul 40. Organizația	Agenția	83.	Art. 40 alin. (4)	Nu se acceptă

de mediere [...] (4) Pentru înregistrarea organizației de mediere se prezintă următoarelor acte: a) cererea de înregistrare; b) actul de constituire al organizației; c) procesul-verbal al ședinței de constituire; d) avizul Uniunii mediatorilor privind înregistrarea organizației de mediere; e) lista fondatorilor cu indicarea numelui, prenumelui, datelor de contact și actelor care confirmă statutul de mediator; f) datele cu privire la sediul organizației.”. [...]	Servicii Publice		Art. 40. alin. (4) de expus în următoarea redacție: „(4) Pentru înregistrarea organizației de mediere persoana împuternicită depune, în termen de 3 luni de la data aprobării statutului, la organul înregistrării de stat următoarele documente: a) cererea de înregistrare conform modelului, aprobat de organul înregistrării de stat; b) actul de constituire al organizației de mediere, semnat de către fondatori, în două exemplare; c) procesul-verbal al ședinței de constituire; d) avizul Uniunii mediatorilor privind înregistrarea organizației de mediere; e) confirmarea disponibilității denumirii organizației de mediere; f) lista fondatorilor, cu indicarea numelui, prenumelui, a datei nașterii, a numărului de identificare de stat al persoanei fizice (IDNP), a cetățeniei, a domiciliului în cazul persoanelor fizice, sau cu indicarea denumirii, a sediului, a 08.07.2024 Nr. 01/1358 numărului de identificare de stat (IDNO) și a documentului care confirmă împuternicirile de reprezentare, în cazul persoanelor juridice; g) documentul care adeverește stabilirea sediului; h) informația despre beneficiarul efectiv/beneficiarii efectivi, în conformitate cu Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului; i) documentul ce confirmă achitarea taxei de înregistrare, fapt comunicat de Serviciul guvernamental de plăți electronice printr-o notificare privind efectuarea completă a plății.”.	Reiterarea normelor déjà prevăzute la art. 13 din Legea nr. 86/2020 nu este justificată. În procesul de modificare a cadrului normativ conex, va fi examinată oportunitatea completării Legii nr. 86/2020 cu detalii ce țin de specificul înregistrării Organizației de mediere.
Articolul 40. Organizația de mediere	Agencia Servicii	84.	Art. 40 alin. (5) necesită a fi indicat expres unde se publică „lista mediatorilor și serviciile prestat”.	Se acceptă Textul ajustat se

[...] (5) Organizația de mediere publică lista mediatorilor și serviciile prestare.. Organizația de mediere, la solicitarea părților, poate recomanda sau desemna unul sau mai mulți mediatori pentru medierea litigiului.”. [...]	Publice			regăsește la art. 40 alin. (4).
---	Agencia Servicii Publice	85.	Art. 40 Art. 40. se completează cu un alineat nou, cu următorul conținut: „(8) Înregistrarea modificărilor operate în statutul organizației de mediere și în datele înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice se efectuează în modul și condițiile prevăzute pentru înregistrarea acestora. Pentru înregistrarea modificărilor operate în statut și în datele înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice, organizația de mediere depune la organul înregistrării de stat următoarele documente: a) cererea de înregistrare a modificărilor, conform modelului aprobat de către organul înregistrării de stat; b) hotărârea organului competent cu privire la modificarea statutului și/sau a datelor înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice; c) actul adițional cu privire la modificarea statutului, în două exemplare; d) documentul ce confirmă achitarea taxei de înregistrare, fapt comunicat de Serviciul guvernamental de plăți electronice printr-o notificare privind efectuarea completă a plății.”.	Nu se acceptă Înregistrarea modificărilor se va efectua în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 86/2020 și Legii nr. 220/2007. Astfel, dublarea prevederilor legale nu este oportună. În procesul de modificare a cadrului normativ conex, va fi examinată oportunitatea modificării Legii nr. 86/2020
Articolul 42. Suspendarea	Agencia	86.	Art. 42	Se acceptă

activității mediatorului (1) Activitatea mediatorului se suspendă în următoarele cazuri: h) desfășurarea unei activități incompatibile cu profesia de mediator, pe durata existenței acestei incompatibilitate; i) la cererea scrisă a mediatorului, pentru un termen maxim de 3 ani; j) în cazul aplicării sancțiunii disciplinare privind suspendarea activității de mediator; k) arestul preventiv sau arestul la domiciliu, aplicat de către instanța de judecată în calitate de măsură preventivă, pe durata aplicării măsurii respective; l) incapacitatea temporară de muncă cu o durată mai mare de 6 luni consecutive; m) neparticiparea la cursurile de formare continuă, până la prezentarea dovezii de participare la cursurile respective; n) neachitarea contribuțiilor la bugetul Uniunii mediatorilor timp de 3 luni, pentru perioadă	Servicii Publice		La Art. 42, urmează de revăzut ordinea și consecutivitatea în numerotare.	Ordinea numerotării a fost rectificată. Art. 42 a fost renumerotat în art. 43 din proiect.
	Camera de Comerț și Industrie	87.	La art. 42 propunem a se revizui modalitatea de suspendare și reluarea a activității mediatorului, or, aceeași autoritatea care suspendă trebuie să fie împuternicită să revadă condițiile care impun reluarea activității și invers, adică evaluează dispariția motivelor care au impus suspendarea sau care condiționează desfășurarea activității profesionale. În cazul în care aceste acte sunt adoptate de două subiecte distincte, apare riscul unor conflicte și alte fenomene prejudiciabile, mai cu seamă nu va fi clar procedura administrativă aplicabilă la soluționarea prealabilă și contencioasă a disputelor legate de suspendare și reluarea activității.	Se acceptă Textul art. 42 (renumerotat în art. 41) a fost ajustat reieșind din propunere.
		88.	Contestarea ordinului ministrului justiției privind suspendarea activității mediatorului și obligarea Uniunii mediatorilor de a dispune reluarea activității (acțiune în obligare) va parcurge mai întâi o procedură prealabilă în fața Ministerului Justiției, cu atragerea în proces a Uniunii mediatorilor sau cu derularea paralelă a procedurii prealabile și în raport cu Uniunea mediatorilor (acest fapt este datorat de organele diferite competente pentru suspendarea și reluarea activității), după care va trebui să parcurgă procedura medierii obligatorii prealabile adresării în instanța de judecată în procedură de contencios administrativ, fără posibilitatea depunerii unei cereri în conformitate cu art. 214 sau art. 215 Cod administrativ, și abia după aceasta mediatorul va fi în drept să solicite suspendarea sau alte măsuri provizorii. Conform alin. (1) art. 214 CA, „Reclamantul	Nu se acceptă Procedura de contestare propusă rezultă din prevederile Codului administrativ.

de până la achitarea integrală a acestora; o) în alte cazuri stabilite de lege. (1) Suspendarea activității mediatorului se dispune prin ordin al ministrului justiției din oficiu, cu informarea mediatorului sau la cererea Uniunii Mediatorilor. (3) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a) și c), suspendarea se dispune prin hotărârea Colegiului disciplinar. (4) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b) la solicitarea mediatorului. (5) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. d), suspendarea se dispune la prin ordinul Ministrului justiției din oficiu, la demersul motivat al procurorului sau la cererea Uniunii mediatorilor. (2) În cazul prevăzut la alin. (1) lit. e), suspendarea se dispune prin ordinul ministrului justiției în baza cererii Uniunii Mediatorilor. (6) În cazul prevăzut la alin. (1) lit. f) suspendarea se dispune prin ordinul			poate solicita instanței de judecată competente suspendarea executării actului administrativ individual până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ dacă autoritatea publică investită cu soluționarea cererii prealabile a refuzat suspendarea sau nu a soluționat cererea de suspendare în termenul stabilit la art. 172 alin. (3).”.	
	Uniunea Avocaților	89.	La art. 42 propunem a se revizui modalitatea de suspendare și reluarea a activității mediatorului, or, aceeași autoritatea care suspendă trebuie să fie împuternicită să revadă condițiile care impun reluarea activității și invers, adică evaluează dispariția motivelor care au impus suspendarea sau care condiționează desfășurarea activității profesionale. În cazul în care aceste acte sunt adoptate de două subiecte distincte, apare riscul unor conflicte și alte fenomene prejudiciabile, mai cu seamă nu va fi clar procedura administrativă aplicabilă la soluționarea prealabilă și contencioasă a disputelor legate de suspendare și reluarea activității. Contestarea ordinului ministrului justiției privind suspendarea activității mediatorului și obligarea Uniunii mediatorilor de a dispune reluarea activității (acțiune în obligare) va parcurge mai întâi o procedură prealabilă în fața Ministerului Justiției, cu atragerea în proces a Uniunii mediatorilor sau cu derularea paralelă a procedurii prealabile și în raport cu Uniunea mediatorilor (acest fapt este datorat de organele diferite competente pentru suspendarea și reluarea activității), după care va trebui să parcurgă procedura medierii obligatorii prealabile adresării în instanța de judecată în procedură de contencios administrativ, fără posibilitatea depunerii unei cereri în conformitate cu art. 214 sau art.	Se acceptă Textul art. 42 (renumerotat în art. 41) a fost ajustat reieșind din propunere. Procedura de contestare propusă rezultă din prevederile Codului administrativ.

ministerului justiției, la cererea Uniunii mediatorilor. (7) În cazul prevăzut la alin. (1) lit. g) suspendarea se dispune prin decizia Uniunii Mediatorilor, pe un termen de cel mult 3 luni. (8) Mediatorul a cărui activitate a fost suspendată nu are dreptul să desfășoare activitatea de mediator. (9) Ordinul ministrului justiției privind suspendarea activității mediatorului sau privind reluarea activității se aduce la cunoștința mediatorului, utilizându-se datele de contact din Registrul de Stat al Profesiilor Juridice. (10) Reluarea activității de mediator se efectuează la cererea mediatorului, adresată Uniunii Mediatorilor, în cel mult 45 de zile de la decăderea motivelor ce au cauzat suspendarea. Hotărârea Uniunii Mediatorilor privind reluarea activității de mediator, după caz, de refuz, se comunică Ministerului Justiției. (11) Activitatea mediatorului suspendată în			215 Cod administrativ, și abia după aceasta mediatorul va fi în drept să solicite suspendarea sau alte măsuri provizorii. Conform alin. (1) art. 214 CA, „Reclamantul poate solicita instanței de judecată competente suspendarea executării actului administrativ individual până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ dacă autoritatea publică investită cu soluționarea cererii prealabile a refuzat suspendarea sau nu a soluționat cererea de suspendare în termenul stabilit la art. 172 alin. (3).”.	
	Camera Notarială	90.	Contradicțiile prevederilor art. 42 alin. (1) lit. g) care prevăd că activitatea mediatorului se suspendă pentru neachitarea contribuțiilor la bugetul Uniunii mediatorilor timp de 3 luni, pentru perioadă de până la achitarea integrală a acestora, cu prevederile alin. (7) care statuează că suspendarea se dispune pe un termen de cel mult 3 luni.	Se acceptă Textul redactat se regăsește la art. 41 alin. (5) din proiect.
		91.	Atragem atenția asupra necesității renumerotării corespunzătoare a alineatelor. Totodată, în temeiul art. 54 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, se propune comasare alin. (2) și (6).	Se acceptă Textul a fost ajustat cu revizuirea numerotării (art. 41 din proiect).
		92.	Pentru respectarea principiului transparenței, se propune modificarea alin. (9), după cum urmează: „(9) Ordinul ministrului justiției privind suspendarea activității mediatorului sau privind reluarea activității se publică în Registrul de stat al actelor juridice al Republicii Moldova și se aduce la cunoștința mediatorului, utilizându-se datele de contact din Registrul de Stat al Profesiilor Juridice.”	Se acceptă Textul completat se regăsește la art. 41 alin. (7) din proiect.
		93.	Totodată, ținând cont de faptul că la suspendarea activității mediatorului, se prezumă că profesionistul nu are un venit, considerăm oportună modificarea alin. (15)	Se acceptă Prevederea respectivă a fost exclusă din proiect.

temeiul alin.(1) lit. c) se reia de drept la expirarea termenului de suspendare a activității acestuia indicat în hotărârea Comisiei de disciplină.			în vederea respectării drepturilor și libertăților fundamentale consacrate prin Constituție, alte legi, precum și tratate internaționale, corespunzător reglementărilor privind alte profesii conexe justiției, ce vizează același subiect, și anume prin excluderea obligativității achitării în bugetul Uniunii Mediatorilor 50% din contribuția lunară stabilită.	
(12) Ordinul ministrului justiției privind suspendarea activității mediatorului poate fi contestat în instanța de judecată în conformitate cu prevederile Codului administrativ. (13) În cazurile prevăzute la alin. (1), licența și legitimația mediatorului a cărui activitate este suspendată se transmit, în termen de 10 zile lucrătoare, Uniunii Mediatorilor, unde se păstrează pe parcursul perioadei de suspendare a activității de mediator. Mediatorul a cărui activitate se suspendă pe un termen mai mare de 6 luni, transmite Uniunii mediatorilor arhiva, conform regulamentului aprobat de Ministerul Justiției. (14) La epuizarea circumstanțelor care au dus la suspendarea activității de mediator, mediatorul depune, la Uniunea mediatorilor, cerere de reluare a activității de	Procuratura Generală	94.	Art. 42, alin. (15) - La art.42 alin.(15) se propune ca pe parcursul perioadei de suspendare a activității, mediatorul va achita în bugetul Uniunii Mediatorilor 50% din contribuția lunară stabilită, cu excepția suspendării activității pe motivul prevăzut la art.76 lit. a) și b) și la art.78 alin.(1) lit. a)-b') din Codul Muncii. Această propunere nu o susținem reieșind din faptul că, mediatorul este suspendat din funcție din motiv de arest, sau incapacitate de muncă pe un termen de 6 luni, la cererea scrisă a acestuia pentru un termen maxim de 3 ani, respectiv considerăm că aceste circumstanțe fac imposibilă prestarea altor activități, cu remunerarea mediatorului, fapt ce va duce la imposibilitatea acestuia de a achita contribuțiile lunare.	Se acceptăPrevederea respectivă a fost exclusă din proiect.

mediator, după caz, cu anexarea actelor ce justifică epuizarea circumstanțelor care au stat la baza suspendării. (15) Pe parcursul perioadei de suspendare a activității, mediatorul achită în bugetul Uniunii Mediatorilor 50% din contribuția lunară stabilită, cu excepția suspendării activității pe motivul prevăzut la art. 76 lit. a) și b) și la art. 78 alin. (1) lit. a)-b ¹) din Codul muncii nr. 154/2023.				
Articolul 43. Încetarea activității mediatorului [...] (5) Ordinul ministrului justiției privind încetarea activității mediatorului servește drept temei pentru radierea acestuia din Registrul de stat al profesiilor juridice. [...] (8) Uniunea Mediatorilor informează Ministerul Justiției despre încetarea activității mediatorului în termen de 10 zile, de la data emiterii hotărârii privind încetarea activității.	Camera Notarială	95.	Contradicțiile prevederilor art. 43 alin. (5) care prevăd că Ordinul ministrului justiției privind încetarea activității mediatorului servește drept temei pentru radierea acestuia din Registrul de stat al profesiilor juridice, cu prevederile alin. (8) care stabilește că Uniunea Mediatorilor informează Ministerul Justiției despre încetarea activității mediatorului în termen de 10 zile, de la data emiterii hotărârii privind încetarea activității.	Se acceptă Prevederea respectivă a fost exclusă din proiect.
Articolul 43.	Camera	96.	Cu referire la art. 43 alin. (7) din proiect, se propune	Se acceptă

[...] (7) Mediatorul a cărui activitate a încetat este obligat să restituie Uniunii Mediatorilor, în termen de 10 zile, licența și legitimația de mediator și să transmită arhiva sa, conform regulamentului aprobat de Ministerul Justiției. [...]	Notarială		înlocuirea termenului „restituie” cu termenul „transmite”, având în vedere necesitatea utilizării terminologiei constante și uniforme, în corespundere celei utilizate în actul normativ de referință.	Textul redactat se regăsește la art. 42 alin. (6) din proiect.
Articolul 44. Răspunderea disciplinară (1) Constituie abateri disciplinare: h) nerespectarea principiului confidențialității, neutralității și imparțialității; i) încălcarea gravă sau sistematică a obligațiilor profesionale stabilite de lege; j) săvârșirea unor fapte care aduc atingere onoarei, probității profesionale ori bunelor moravuri; k) nerespectarea hotărârilor, deciziilor, avizelor Uniunii Mediatorilor și ale Comisiei de disciplină a mediatorilor; l) neprezentarea materialelor solicitate de către Ministerul Justiției, Uniunea Mediatorilor sau Comisia de	Uniunea Avocaților	97.	La art. 44 alin. (1) lit. g) (se va revedea numerotarea alineatelor întregului articol 44) propunem completarea după cuvântul „desfășurarea” cu cuvintele „după expirarea termenului prevăzut la art. 43 alin. (1) lit. b)”. În acest mod se va evita contradicția dintre cele două norme juridice.	Se acceptă parțial Numerotarea articolelor a fost corectată. Cu referire la completarea literei g) menționăm că mediatorul nu are dreptul să desfășoare concomitant o altă activitate incompatibilă cu cea de mediator.

disciplină, necesare în vederea exercitării de către acestea a atribuțiilor lor legale/statutare; m) desfășurarea activității de mediator pe durata suspendării activității. n) desfășurarea concomitent cu activitatea de mediator a unei alte activități incompatibile cu aceasta. [...]				
Articolul 45. Comisia de disciplină (3) Comisia de disciplină este un organ independent, instituit prin ordin al ministrului justiției, pe lângă Uniunea Mediatorilor, în scopul examinării sesizărilor despre abaterile disciplinare comise de mediatori. (4) Comisia disciplină este formată din 7 membri, după cum urmează: d) trei membri desemnați de Ministerul Justiției; e) trei membri desemnați de Uniunea Mediatorilor; f) un reprezentant al societății civile, selectat prin concurs, conform	Uniunea Avocaților	98.	La art. 45 considerăm că nu poate fi vorba despre un organ independent în condițiile în care Comisia de disciplină este instituită de Ministerul Justiției și care desemnează în componența acesteia 3 membri și un reprezentant al societății civile selectat prin concurs la fel de Ministerul Justiției, unde reprezentanții Uniunii mediatorilor sunt în minoritate și regulamentul de activitate este aprobat de minister. Ministerul Justiției și ministrul justiției este un organ politic care reprezintă puterea de guvernământ al statului, prin urmare nu se poate pretinde în condițiile enunțate că comisia creată de Ministerul justiției poate fi independentă. Propunem ca membrii desemnați de Ministerul justiției să fie la fel ca și ceilalți membri din rândul mediatorilor, adică să aibă toți statut de mediator. Mai mult, nu este clar statutul acesteia, or, statutul „pe lângă” Uniunea Mediatorilor („alăturat”, „asociat”, „aliniat”, etc) nu determină exact statutul juridic al comisiei.	Nu se acceptă Comisia de disciplină creată de un minister poate fi considerată independent în activitatea sa, deoarece nu este compusă exclusiv din reprezentanți ai ministerului, ci include și membri din rândul mediatorilor și al societății civile. Această diversitate în componență asigură un echilibru al perspectivelor și reduce riscul influențelor administrative sau politice, contribuind la luarea unor decizii obiective și echitabile, în conformitate cu principiile de transparență și imparțialitate. Cu referire la instituirea

regulamentului aprobat prin ordinul ministrului justiției. (3) Activitatea de secretariat a Comisiei de disciplină este asigurată de Uniunea Mediatorilor. (4) În cazul în care, în termen de 45 de zile de la solicitarea ministrului justiției, Uniunea Mediatorilor nu a desemnat membrii în Comisia de disciplină, aceștia se desemnează de ministrul justiției, din rândul mediatorilor a căror activitate a fost înregistrată și la momentul desemnării nu este suspendată. (5) Președintele și vicepreședintele Comisiei de disciplină se aleg cu votul secret al majorității membrilor acestuia. În lipsa președintelui, funcțiile acestuia sunt exercitate de vicepreședinte. (6) Membrii Comisiei de disciplină sînt desemnați pentru un mandat de 4 ani și nu pot activa în această calitate două mandate consecutiv. Mandatul de membru al Comisiei de disciplină nu este compatibil cu calitatea de membru în alte comisii din cadrul Uniunii				comisie de disciplină de un minister, dar activitatea pe lângă Uniunea Mediatorilor, cu o componență mixtă (reprezentanți ai ministerului, ai mediatorilor și ai societății civile) menționăm că această prganizare va asigura un control suplimentar al respectării normelor legale.
		99.	Alin. (7) art. 45, aduce atingere autonomiei funcționale, financiare și independenței organului profesional al mediatorilor, or nu se poate concepe ca indemnizațiile membrilor comisiei să fie plătite din bugetul organului profesional, însă mărimea acestora să fie stabilită prin lege. În așa mod, organul profesional nu va fi în măsură să gestioneze cheltuielile bugetare în mod independent și va fi obligat din surse proprii să asigure indemnizații în mărimea minimă stabilite prin lege.	Se acceptă parțial Textil ajustat se regăsește la art. 44 alin. (7).
	Camera Notarială	100.	Cu referire la art. 45 alin. (7) din proiect, având în vedere scopul adoptării Legii nr. 138 din 06.06.2024 pentru modificarea unor acte normative (unele aspecte privind profesiile juridice conexe), se propune modificarea alineatului de referință în vederea adaptării și sincronizării acestuia în corespundere cu reglementările ce țin de alte profesii conexe justiției. În acest sens, se propune reformularea alin. (7) din art. 45 după cum urmează: „(7) Președintele și membrii Comisiei de disciplină beneficiază, pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a zecea parte din salariul mediu lunar pe economie	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 44 alin. (7) din proiect.

Mediatorilor. (7) Președintele și membrii Comisiei de disciplină beneficiază, pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a treia parte (1/3) din salariul mediu pe economie, dar nu mai mult decât pentru 3 ședințe pe lună, achitate din contul Uniunii Mediatorilor.. (8) Mediatorii cărora le-au fost aplicate sancțiuni disciplinare în ultimii trei ani nu pot fi membri ai Comisiei de disciplină. Dacă unul dintre membrii Comisiei de disciplină este subiect al procedurii disciplinare, atunci acesta nu participă la ședințele comisiei, până la emiterea unei decizii pe acest caz. . (9) Comisia de disciplină se convoacă în ședințe ori de câte ori este necesar. Ședințele Comisiei de disciplină sunt deliberative dacă la ele participă cel puțin 5 membri. (10) Comisia de disciplină adoptă decizii cu votul deschis a cel puțin 4 membri. Abținerea de la vot nu se admite.			prognozat pentru anul în curs, achitată din contul mijloacelor financiare alocate Ministerului Justiției de la bugetul de stat, însă nu mai mult decât pentru 3 ședințe pe lună.”. 101. Contradicțiile prevederilor art. 45 alin. (10) care prevăd că Comisia de disciplină adoptă decizii cu votul deschis a cel puțin 4 membri, cu prevederile art. 48 alin. (8) care statuează că Decizia privind admiterea sesizării și intentarea procedurii disciplinare este adoptată cu votul a cel puțin unui membru al Comisiei de disciplină. La fel, ținând cont de cele relatate mai sus, se propune modificarea alin. (10) din art. 45 după cum urmează: „(10) Comisia de disciplină adoptă decizii cu votul deschis a cel puțin 4 membri. Abținerea de la vot nu se admite, cu excepția cazurilor existenței conflictului de interese.”.	Se acceptă parțial Alin. (10) a fost completat. Referitor la aparenta contradicție între alin (10) și art. 48 alin. (8), subliniem că în proiect se reglementează două dispoziții distincte pentru a asigura claritatea și eficiența procesului disciplinar: pe de o parte, procedura de inițiere a acțiunii disciplinare, care poate fi declanșată cu votul a cel puțin unui membru, facilitând astfel sesizarea rapidă a eventualelor abateri; pe de altă parte, procedura de adoptare a hotărârii la finalizarea anchetei disciplinare, care presupune un proces decizional mai riguros, pentru a garanta obiectivitatea și echitatea în soluționarea cauzei. Această diferențiere contribuie la un echilibru între
---	--	--	--	--

(11) În cazul în care un membru al Comisiei de disciplină este în conflict de interese, acesta este obligat să se abțină de la examinare sau poate fi recuzat printr-o decizie a Comisiei de disciplină. Recuzarea membrilor comisiei se soluționează prin vot secret. (12). Membrii Comisiei de disciplină sunt obligați să păstreze secretul profesional și să nu divulge informația aflată în cadrul procedurii disciplinare intentate, cu excepțiile prevăzute de lege. (13) Comisia de disciplină își desfășoară activitatea în baza Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Comisiei de disciplină, aprobat de Ministerul Justiției după consultarea Uniunii Mediatorilor.				promptitudinea investigării și corectitudinea sancționării.
Articolul 46. Încetarea și suspendarea mandatului de membru al Comisiei disciplinare [...] (3) Calitatea de membru al Comisiei de disciplină se suspendă în caz de începere a urmăririi penale împotriva	Uniunea Avocaților	102.	La alin. (3) și (4) art. 46, pentru cazurile de suspendare a mandatului membrilor comisiei proiectul nu prevede substituirea acestora, ceea ce poate genera situații de blocare a activității comisiei. Prin urmare, propunem instituirea funcției de membru supleant.	Se acceptă Textul proiectului a fost completat cu prevederi cu referire la membrii supleanți în Comisia de disciplină, la art. 44 alin. (2) din proiect.

membrului respectiv, dacă au fost aplicate măsuri procesuale de constrângere ce împiedică exercitarea mandatului. (4) Suspendarea calității de membru al Comisiei de disciplină suspendă curgerea duratei mandatului respectiv. [...]				
Articolul 46. [...] (5) În cazul încetării mandatului de membru al Comisiei de disciplină în temeiul alin. (1) lit. a) Uniunea Mediatorilor și Ministerul Justiției vor desemna sau, după caz, vor alege noul membru cu cel puțin 1 lună înainte de expirarea mandatului respectiv. În actul de desemnare a membrului Comisiei de disciplină se indică data începerii exercitării atribuțiilor acestuia, care nu trebuie să fie anterioară datei expirării mandatului membrului precedent. [...]	Camera Notarială	103.	Cu referire la art. 46 alin. (5) din proiect, menționăm că acesta urmează a fi adaptat prevederilor alin. (1) al aceluiași articol, în partea ce ține instituirea Comisiei de disciplină prin ordinul ministrului justiției.	Nu se acceptă Normele sunt ajustate.
Articolul 48. Sesizarea Comisiei de disciplină (1) Sesizarea privind faptele care pot constitui abateri	Camera Notarială	104.	Avînd în vedere necesitatea respectării dreptului de petiționare (art. 52 din Constituția Republicii Moldova), se propune modificarea art. 48 alin. (1) lit. a) din proiect, după cum urmează: „a) orice persoană fizică sau	Se acceptă Textul completat se regăsește la art. 47 alin. (1) lit. a) din proiect.

disciplinare comise de mediator se depune la Comisia de disciplină de către: a) persoana ale cărei drepturi au fost încălcate de mediator sau persoana care poate invoca un interes legitim; [...]			juridică, ale cărei drepturi au fost încălcate de mediator sau persoana care poate invoca un interes legitim;”	
Articolul 48. [...] (5) Sunt respinse ca inadmisibile sesizările care: g) sunt înaintate de alți subiecți decât cei prevăzuți la alin.(1); h) nu întrunesc condițiile de formă și de conținut prevăzute la alin.(2); i) sunt depuse de către persoane neîmputernicite; j) descriu fapte ce pot constitui abateri disciplinare pentru care a expirat termenul de prescripție; k) au același obiect și aceleași temeuri depuse în privința aceluiași mediator și au fost declarate anterior inadmisibile de către Comisia de disciplină. [...]	Uniunea Avocaților	105.	La alin. (5) art. 48 temeiurile de declarare a inadmisibilității sunt deficitare, or nu țin cont de faptul că declararea anterior a cererii drept inadmisibilă pe temei de lipsă a împuternicirilor sau deficiențe de formă și „conținut” nu poate servi drept temei de declarare a inadmisibilității. Înlăturarea acestor neajunsuri trebuie să ofere posibilitate persoanei să solicite și să obțină examinarea în fond a cererii sale. Deficiențele de „conținut” ale cererii la fel nu țin de admisibilitate, ci de fond.	Se acceptă Textul redactat se regăsește la art. 47 alin. (5) lit. b).
Articolul 49. Procedura disciplinară	Uniunea Avocaților	106.	Conform alin. (12) art. 45 „Membrii Comisiei de disciplină sunt obligați să păstreze secretul profesional și	Nu se acceptă Obligația de păstrare a

[...] (4) Ședințele Comisiei de disciplină sînt publice. Prin decizia motivată a Comisiei de disciplină, ședințele acesteia pot fi declarate închise în scopul protejării secretului de stat, a secretului comercial ori a altei informații a cărei divulgare este interzisă prin lege. [...]			să nu divulge informația aflată în cadrul procedurii disciplinare intentate, cu excepțiile prevăzute de lege.”, iar conform alin. (4) art. 49 „(4) Ședințele Comisiei de disciplină sînt publice.”. Contradicția trebuie eliminată.	secretului profesional și de nedivulgare a informației survine în cazul în care potrivit art. 48 alin. (4) prin decizia motivată a Comisiei de disciplină, ședințele acesteia vor fi declarate închise în scopul protejării secretului de stat, a secretului comercial ori a altei informații a cărei divulgare este interzisă prin lege.
Articolul 49. Procedura disciplinară [...] (14) Cauza disciplinară se examinează în cel mult 6 luni de la data înregistrării sesizării. Ținând cont de complexitatea cauzei, de comportamentul participanților, în baza unei solicitări motivate a membrului raportor, președintele Comisiei de disciplină poate prelungi termenul de examinare a cauzei disciplinare până la cel mult 9 luni. [...]	Camera Notarială	107.	Cu referire la art. 49 alin. (14) din proiect, marcăm asupra faptului că termenele indicate contravin termenilor generali stabiliți conform Codului administrativ.	Nu se acceptă Procedura reglementată în acest articol este una disciplinară, aferentă unei profesii liberale și nu una administrativă. Drept urmare, preluarea termenilor din procedura administrativă nu este oportună.
Articolul 52. Uniunea mediatorilor [...] (2) Uniunea mediatorilor	Agencia Servicii Publice	108.	Art. 52 alin. (2) 7. Art. 52. alin. (2) din proiect stabilește că, Uniunea mediatorilor este o organizație profesională, cu personalitate juridică, însă nu indică modul de	Nu se acceptă Uniunea mediatorilor va fi un organ profesional instituit prin lege, ceea ce va

este o organizație profesională, cu personalitate juridică, cu patrimoniul și buget propriu, cu sediul în mun. Chișinău.”. [...]			înregistrare și dacă urmează ca organ profesional să fie supus înregistrării de stat. Totodată, cu titlu de informare, comunicăm că potrivit prevederilor art.297 alin. (2) din Cod civil al Republicii Moldova, asociația poate avea forma de asociație obștească, cult religios sau parte componentă a acestuia, partid sau de altă organizație social-politică, de sindicat, de patronat, alte forme în condițiile legii. Pornind de la faptul că, odată cu intrarea în vigoare a noilor prevederi la Codul civil, dispozițiile legale referitoare la uniunile de persoane juridice au fost abrogate, organul înregistrării de stat, începând cu data de 01.03.2019, nu înregistrează asemenea formă de asociație ca uniune de persoane juridice.	conferi acestei structuri un cadru legal clar și o autoritate formal în reglementarea și supravegherea activității mediatorilor. Instituirea prin lege asigură legitimitatea și independența necesare pentru a proteja standardele profesionale, a promova etica în mediere și a garanta drepturile atât ale mediatorilor, cât și ale părților implicate în procesele de mediere.
Articolul 55. Adunarea Generală a Mediatorilor (1) - (12) [...]	Uniunea Avocaților	109.	La art. 55, propunem introducerea votului electronic. În acest sens, propunem completarea articolului 55 cu un alineat cu următorul text: „În cadrul Adunării Generale a Mediatorilor votarea poate fi realizată și cu utilizarea mijloacelor electronice. Modul de organizare și desfășurare a alegerilor în cadrul Uniunii Mediatorilor prin utilizarea mijloacelor electronice se stabilește în Statutului Uniunii Mediatorilor. Exprimarea dreptului de vot prin mijloace electronice se consideră participare la Adunarea Generală a Mediatorilor.”.	Se acceptă Textul se regăsește la art. 54 alin. (13) din proiect.
Articolul 57. Consiliul Uniunii Mediatorilor (1) Consiliul Uniunii Mediatorilor este organul executiv al Uniunii Mediatorilor, constituit din 7 mediatori, aleși de Adunarea Generală a Mediatorilor pe un	Uniunea Avocaților	110.	La art. 57, alineatul (1) este compilat cu alineatul (3). Chestiunea dată urmează a fi soluționată tehnic. Totodată, pentru a respecta independența profesiei de mediator, propunem ca art. 57 alin. (2), să aibă următorul text: „Membrii Consiliului Uniunii Mediatorilor își exercită mandatul până la alegerea sau desemnarea noilor membri ori până la preluarea mandatului de către înlocuitor conform listei de	Nu se acceptă Reglementare vine să prevină blocarea funcționării Uniunii și să mențină stabilitatea instituțională, iar numirea de către ministrul justiției garantează că procesul va fi

termen de 4 ani. Președintele Uniunii Mediatorilor este de drept și Președintele Consiliului Uniunii Mediatorilor.(2) Dacă, în termen de 30 de zile de la data expirării mandatului membrului Consiliului Uniunii Mediatorilor sau de la data încetării mandatului acestuia din diferite motive, Adunarea Generală a Mediatorilor nu a ales un nou membru al Consiliului Uniunii Mediatorilor, acesta este numit din rândul mediatorilor, de către ministrul justiției. (3) Calitatea de membru al Consiliului Uniunii Mediatorilor este incompatibilă cu calitatea de membru în Comisia de licențiere, Comisia de disciplină și Comisia de cenzori. [...]			supleanți.”. Or, numirea membrilor Consiliului Uniunii Mediatorilor de către Ministrul Justiției știrbește din independența profesiei. Or, pot exista situații când Adunarea Generală a Mediatorilor nu se poate convoca din motive independente. Pe perioada pandemiei chiar era interzisă convocarea adunărilor a mai mult de 50 de persoane.	realizat în conformitate cu cerințele legale și cu interesul general al profesiei. Această măsură va permite, de asemenea, o soluționare rapidă a eventualelor vacanțe în Consiliu, astfel încât activitățile Uniunii să nu fie afectate.
Articolul 60.Comisia de etică (1) Consiliul Uniunii Mediatorilor instituie Comisia de etică, care are drept scop examinarea cazurilor de încălcare a Codului de etică al mediatorilor și constatarea	Camera Notarială	111.	Ținând cont de faptul că art. 60 alin. (1) din proiect stabilește scopul funcționării Comisiei de etică, prin prevederile în cauză fiind reflectate și atribuțiile de bază a acesteia, se propune reformularea alin. (9) din articolul de referință după cum urmează: „(9) Comisia de etică exercită și alte atribuții precum: [...]”.	Se acceptă Textul redactat se regăsește la art. 59 alin. (9).

abaterilor de la etica profesională. [...]				
Articolul 60.Comisia de etică [...] (2) Comisia de etică este formată din 5 membri: 3 membri sunt aleși de către Adunarea Generală și 2 membri din Comisia de licențiere. Mandatul membrilor Comisiei de etică este de 4 ani. [...] (4) Calitatea de membru al Comisiei de etică este incompatibilă cu calitatea de membru în Comisia de licențiere, în Comisia de cenzori și în Consiliul Uniunii Mediatorilor. [...]	Camera Notarială	112.	Contradicțiile ce țin de formarea Comisiei de etică, reflectate în prevederile art. 60 alin. (2) și alin. (4) din proiect (cu referire la 2 membri din Comisia de licențiere).	Se acceptă Textul ajustat se regăsește la art. 59 din proiect.
Articolul 61. Comisia de licențiere [...] (7) Hotărârile Comisiei de contestare pot fi contestate pe aspecte de procedură, conform prevederilor Codului administrativ.	Uniunea Avocaților	113.	La alin. (7) art. 61 propunem revizuirea limitării doar la elemente de procedură a contestației împotriva hotărârilor comisiei de licențiere, or, o soluție similară a fost declarată neconstituțională prin HCC nr.18 din 03.07.18. De asemenea, soluția autorului prin care oferă dreptul Ministerului Justiției de a numi membri în organele profesionale ale mediatorilor în termene restrânse de la încetarea mandatului acestora nu ține cont de faptul că organul profesional al mediatorilor trebuie să aibă la dispoziție un termen rezonabil care să	Se acceptă parțial Referitor la contestarea elementelor de procedură, textul redactat se regăsește la art. 60 alin. (4) din proiect. Referitor la termenul de numire a noilor membri, precizăm că organizarea procedurii de numire/alegere a acestora

			respecte procedura de convocare a organelor competente pentru alegerea și desemnarea unor 10 noi membri, care nu poate fi realizată în termenele restrânse prevăzute de lege (45, 30 de zile, etc). Această soluție este disproporționată și riscă să fie declarată neconstituțională.	trebuie demarată înainte de expirarea mandatului. Acest fapt va garanta „termen rezonabil”.
Articolul 62. Comisia de cenzori [...] (3) Comisia de cenzori efectuează controlul ordinar o dată în an. La necesitate, poate fi efectuat controlul extraordinar, la cererea Consiliului Uniunii Mediatorilor, la cererea Președintelui Uniunii Mediatorilor sau la solicitarea Adunării Generale a Mediatorilor. [...]	Uniunea Avocaților	114.	Alin. (3) art. 62 privind controlul ordinar anual al comisiei de cenzori propunem a fi extins în sensul în care să fie exceptat controlul în cazul în care este efectuat auditul care va verifica corelația bugetului cu cheltuielile efectuate. În același timp, credem că verificarea temeiniciei trebuie să se reducă la verificarea legalității cheltuielilor dar nu și a oportunității cheltuielilor, temeinicia cheltuielilor efectuate să se atribuie comisiei de cenzori un caracter permanent al activității de control desfășurate, nu doar o dată pe an.	Nu se acceptă Proiectul de lege urmărește instituirea unui organ profesional care activează transparent și a cărei activitate este verificată și monitorizată inclusiv din punct de vedere economic. Conform practicilor acestea efectuează cel puțin un control anual.

Articolul 63. Dispoziții finale [...] (5) Uniunea Mediatorilor, în termen de 3 luni de la data instituirii: a) va elabora și aproba actele necesare implementării prezentei legi; b) va elabora și va prezenta Ministerului Justiției proiectele actelor normative ce țin de competența acesteia, necesare pentru buna desfășurare a activității de mediator.	Camera Notarială	115.	Considerăm oportună majorarea termenului indicat în art. 63 alin. (5) din proiect, ținând cont de faptul că acțiunile și activitățile procedurale impuse necesită timp, pregătire și resurse umane.	Nu se acceptă Termenul respectiv este unul potrivit acțiunilor impuse în alin. (5), art. 63.
EXPERTIZAREA				
Proiectul de lege privind medierea și statutul mediatorului	Centrul de Armonizare a Legislației	116.	[...] În ceea ce privește transpunerea Directivei 2008/52/CE, menționăm că proiectul național, reieșind din obiectul său specific de reglementare și scopul urmărit, asigură transpunerea integrală a actului UE, conform constatărilor de mai jos. Obiectul și domeniul de reglementare stabilit de actul național la art. 1 corespunde celor prevăzute de art. 1 „Obiectul și domeniul de aplicare” din Directiva 2008/52/CE, iar noțiunea de „mediere” și „mediator” definită la art. 3 din proiectul de lege este conformă definiției date de actul UE pentru aceste noțiuni la art. 3 „Definiții”. Art. 28 din proiectul de lege prevede situațiile când un litigiu este considerat cu element de extraneitate, precum și data care se ia în considerare pentru a determina dacă un litigiu pe care părțile încearcă să îl	Se acceptă Clauza de armonizare și Tabela de concordanță au fost ajustate conform propunerilor.

		soluționeze pe calea medierii este sau nu un litigiu transfrontalier, astfel cum prevede art. 2 „Litigii transfrontaliere” din Directiva 2008/52/CE. Potrivit art. 4 din Directivă, statele membre sunt încurajate să adopte coduri de conduită, cât și să asigure formarea inițială și continuă a mediatorilor pentru a asigura efectuarea unei medieri eficiente, imparțiale și competente față de părți, iar art. 34 și 53 din proiectul de lege reține cerințele prevăzute de norma UE, preluând obligația de formare inițială și continuă a mediatorilor conform unor standarde de formare aprobate de Uniunea mediatorilor, dar și obligația Uniunii mediatorilor de a aproba Codul de etică a mediatorului. Art. 5 din proiectul național definește principiul participării benevole la mediere, printre care stipulând că pentru anumite litigii, inițierea medierii poate fi recomandată sau dispusă de instanța judecătorească, ori prevăzută de legislație, în limitele prevăzute de art. 5 „Recurgerea la mediere” din actul UE. Dispozițiile actului UE de la art. 6 „Caracterul executoriu al acordurilor rezultate în urma medierii” sunt prevăzute la art. 21 din proiectul național, iar prevederile art. 7 din Directivă „Confidențialitatea medierii” sunt transpuse la art. 6 din proiectul de lege. Prevederile art. 13 din proiectul național privind efectul medierii asupra termenelor de prescripție are corespondent art. 8 din actul UE, iar 9 din actul UE în partea ce ține de informarea publicului larg, prin orice mijloace disponibile, a informațiilor privind modalitățile de contactare a mediatorilor și a organizațiilor care oferă servicii de mediere, sunt transpuse la art. 2, lit. h) din proiectul național și anume prin instituirea obligației în adresa Ministerului Justiției de a pune la dispoziția	
--	--	---	--

		publicului a informațiilor respective. c) Prevederi ale Directivei 2008/52/CE non-aplicabile Dispozițiile art. 1 (3); art. 10 – 13 din Directiva 2008/52/CE nu constituie obiect al transpunerii, întrucât stabilesc obligații specifice pe seama statelor membre, precum și obligații pe seama instituțiilor UE care nu se supun transpunerii. <i>III. Respectarea mecanismului de armonizare</i> <i>a) Obiecții privind clauza de armonizare</i> Clauza de armonizare la proiect urmează a fi transferată după preambulul și clauza de adoptare a proiectului și expusă în redacția următoare. ”Prezenta lege transpune Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 136 din 24 mai 2008 (CELEX: 32008L0052).” <i>b) Obiecții privind tabelul de concordanță cu Directiva 2008/52/CE</i> Tabelul de concordanță urmează a fi modificat în partea ce ține de: – compartimentul 1, care va conține titlul complet al actului UE (a se utiliza redacția oferită pentru clauza de armonizare); – compartimentul 5, unde se va remedia eroarea tehnică privind referința la numărul articolului din proiectul național care reglementează „medierea în litigiile cu element de extraneitate” (referința se va face la art. 28 și nu la art. 29, așa cum este prevăzut); – compartimentul 6, art. 10 – 13 din actul UE urmează a fi identificate drept „Prevederi UE neaplicabile” în conformitate cu gradele de compatibilitate prevăzute de Regulamentul privind	
--	--	--	--

			armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, aprobat prin HG nr. 1171/2018. <i>IV. Concluzii</i> Ca urmare a expertizei de compatibilitate realizate, în procesul de definitivare a proiectului național vor fi ajustate instrumentele de armonizare, conform obiecțiilor formulate în <i>compartimentul III</i> al prezentei Declarații de compatibilitate.	
AVIZARE ȘI CONSULTARE PUBLICĂ REPETATĂ				
Propuneri, obiecții și recomandări de ordin general				
	Camera Notarială	117.	[...] Prezentul proiect urmărește scopul transpunerii <i>Directivei 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială.</i> Repetat studiind proiectul prezentat spre avizare, marcăm că, <i>pct. 13 subpct. 4 lit.d) din Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene,</i> statuează că procesul de armonizare a legislației Republicii Moldova cu legislația UE se realizează cu respectarea anumitor cerințe, una dintre care este supunerea proiectului de act normativ care are ca scop transpunerea actelor juridice europene, în mod obligatoriu expertizei de compatibilitate, realizată de Centrul de armonizare a legislației. Totodată, observăm că <i>pct. 14 subpct. 11 din HG nr. 1171/2018,</i> stabilește că procesul de transpunere a legislației UE în legislația Republicii Moldova se realizează în etapele prestabilite, printre care se regăsește și <i>efectuarea expertizei de compatibilitate de către Centrul de armonizare a legislației și emiterea declarației de compatibilitate a proiectului.</i>	Precizare Proiectul actului normativ a fost expediat Centrului de Armonizare a Legislației pentru efectuarea expertizei de compatibilitate cu legislația UE prin scrisoarea Cancelariei de Stat nr. 18-69-6952 din 24.06.2024. Or, potrivit art. 34 din Legea nr. 100/2017 expertiza de compatibilitate cu legislația UE se efectuează concomitent cu avizarea proiectului actului normativ. De asemenea, în pct. 116 din sinteza proiectului de act normativ remis la avizare repetată a fost reflectată concluzia Centrului de Armonizare a Legislației.

			Subsidiar, potrivit prevederilor art. 35 din Legea nr. 100/2017, expertiza de compatibilitate cu legislația UE este obligatorie pentru toate proiectele actelor normative cu relevanță UE și pentru proiectele de modificare a actelor normative cu relevanță UE, inclusiv pentru cele ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților publice autonome. În acest sens observăm că, la proiectul prezentat lipsesc actele ce confirmă realizarea expertizelor necesare, care necesită a fi prezentate în mod obligatoriu.	Concomitent, cu referire la obiecția privind lipsa actelor anexate la proiect ce confirmă realizarea expertizei menționate supra, informăm că, concluziile expertizei de compatibilitate cu legislația UE au fost incluse în nota de fundamentare și sinteza proiectului de act normativ, în conformitate cu prevederile alin. (4) al art. 34 din Legea 100/2017.
	Legal Transition Programme EBRD	118.	Este binevenită introducerea etapizată a primei ședințe de mediere obligatorie înainte de adresarea în instanță [...] Conform datelor oferite de către Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești, doar în luna septembrie, în instanțele judecătorești au parvenit peste 3000 de cereri în litigii de încasare a datoriei valoarea cărora se încadrează în 50 de salarii medii pe economie prevăzute de proiectul de lege. Se recomandă selectarea unui număr și mai limitat de cauze specifice ce ar permite pilotarea reformei respective pentru primii 2 ani, de exemplu, cu evaluare periodică și extindere la alte tipuri de cauze. În cazul Republicii Moldova, ar fi binevenită o evaluare periodică, o dată la 2 ani, cu posibilitatea extinderii sau reducerii tipurilor de cauze eligibile pentru mecanismul primei ședințe obligatorii.	Precizare Susținem propunerea privind monitorizarea și, totodată precizăm că un asemenea mecanism este deja reglementat. Conform art. 75 alin. (2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, „Monitorizarea implementării prevederilor actului normativ se efectuează de către instituția responsabilă de implementarea acestora, conform mecanismului stabilit de Guvern. Procesul de monitorizare a

				implementării actului normativ se inițiază după aplicarea prevederilor acestuia pe parcursul a cel puțin 2 ani sau mai devreme, în cazurile stabilite de Guvern.”
	Ministerul Finanțelor	119.	1) După cum s-a reiterat în avizul nr.04/1-03/470/1082 din 10.07.2024, la 17 martie 2017 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.31/2017 pentru completarea Codului de procedură civilă, prin care a fost instituită medierea drept o modalitate obligatorie de soluționare prealabilă a unor categorii de litigii. Conform notei informative la proiectul de lege respectiv, scopul introducerii acestei instituții judiciare a constat în reducerea volumului de muncă a judecătorilor, precum și în flexibilitatea/rapiditatea soluționării litigiilor. Peste aproximativ 5 ani, prin Legea nr.97/2022 pentru abrogarea capitolului XIII¹ din Codul de procedură civilă nr.225/2003, au fost abrogate prevederile referitoare la medierea judiciară. Din nota informativă la acest proiect rezultă următoarele: ”După intrarea în vigoare a completărilor operate prin Legea nr.31/2017, s-a constatat că medierea judiciară reprezintă o metodă inefficientă de soluționare prealabilă a litigiilor, care a îngreunat semnificativ procedurile judiciare și a cauzat tergiversarea cauzelor pendinte, fiind afectat disproporțional accesul liber la justiție. Deci, această instituție nu numai că nu a generat rezultate pozitive scontate, dar a și determinat consecințe negative asupra procedurilor civile și a	Nu se acceptă A se vedea argumentele de la pct. 1, 31, 130 și 135 din Sinteză. În contextul invocării Hotărârii Curții Constituționale nr. 8/2018, atenționăm că în §54 Curtea s-a referit doar la „medierea judiciară obligatorie”. Totodată, hotărârea respectivă nu trebuie citată fragmentat. La caz, este necesară coroborarea § 59, 65, 69, 70, 73, 74, 78, precum și pct. 2 din dispozitivul hotărârii. În context, chiar Curtea Constituțională a citat în § 70 concluziile Avocatului General Juliane Kokott, în cauzele C-317/08 și C-320/08: „[...] introducerea unei proceduri obligatorii de soluționare a litigiilor prin conciliere este

		<i>volumului de lucru a judecătorilor.</i> <i>În acest sens, conform datelor statistice pentru anii 2018-2021, se atestă următoarele efecte asupra procedurilor judiciare civile:</i> <i>a) din numărul total al proceselor de mediere judiciară (43 487), numai 1 165 s-au finalizat prin încheierea unei tranzacții (i.e. 2,6%). În restul litigiilor, procesele de mediere au încetat prin refuzul părților de a soluționa litigiul pe cale amiabilă, prin expirarea termenului sau renunțarea la acțiune a reclamantului;</i> <i>(...)</i> <i>Astfel, se atestă că instituția medierii judiciare a generat, de fapt, blocaje procesuale care tergiversează semnificativ examinarea și soluționarea cauzelor civile, precum și sporește nerezonabil sarcina de muncă a judecătorilor.</i> Pentru a combate acest argument, autorul invocă în sinteza obiecțiilor și recomandărilor că modalitatea de promovare a medierii, propusă prin prezentul proiect, este diferită conceptual de cea privind „medierea judiciară obligatorie (anterioară)”, care era concepută ca o parte a unui proces în instanța de judecată. Or, în realizarea medierii judiciare era implicat judecătorul. În acest sens, menționăm că trebuie să înțelegem că atât medierea judiciară (în care era implicat judecătorul), cât și medierea (în care este implicat mediatorul) constituie modalități de soluționare prealabilă a litigiului. Astfel, în cazul în care din numărul total al proceselor de mediere judiciară au fost încheiate doar 2,6% de tranzacții de împăcare, opinăm că autorul trebuie să înțeleagă că numărul tranzacțiilor în fața mediatorilor nu va crește sau va crește neesențial.	indispensabilă doar dacă o conciliere pur facultativă nu reprezintă o modalitate la fel de adecvată, dar mai puțin constrângătoare pentru a atinge obiectivele menționate anterior. O procedură de soluționare extrajudiciară pur facultativă nu ar fi la fel de eficientă ca o procedură obligatorie care trebuie să preceadă orice litigiu.” Suplimentar celor menționate, în cadrul primei avizări la punctele 1, 31 din Sinteză, trebuie să subliniem faptul că proiectul de lege nu impune „efectuarea unui proces de mediere” anterior procesului de judecată. Or, „procesul de mediere” se consideră început din momentul încheierii contractului de mediere cu mediatorul și se consideră finisat din momentul întocmirii actului corespunzător (după caz, tranzacția de mediere sau procesul-verbal de încetare a medierii).
--	--	---	---

		Respectiv, medierea obligatorie nu va constitui o metodă eficientă de soluționare prealabilă a litigiilor, ci doar va crește cheltuielile reclamantului (care va trebui să achite cel puțin o ședință, egală cu 550 lei) și va tergiversa examinarea acestor litigii, urmând ca instanțele judecătorești să se pronunțe doar după ce va eșua procedura în fața mediatorului. Or, de regulă, niciun pârât (debitor) nu are interesul în examinarea cât mai rapidă a cauzelor, inițiate împotriva sa. 2) Propunerile de instituire a medierii obligatorii contravine și jurisprudenței Curții Constituționale a Republicii Moldova. În acest sens, reiterăm că în Hotărârea nr.8/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.225 din 30 mai 2003 (medierea judiciară), Curtea Constituțională a statuat că medierea judiciară obligatorie reprezintă o limitare a dreptului persoanelor la un proces echitabil, sub aspectul tergiversării soluționării cauzei într-un termen rezonabil, fiind afectat dreptul garantat de art.20 din Constituția Republicii Moldova (par.54).” (...) <i>În aceste condiții, este nejustificată menținerea prevederilor din capitolul XIII¹ din Codul de procedură civilă, or, acestea afectează disproporțional dreptul la un proces echitabil și termenul rezonabil de soluționare a cauzei.</i> <i>Această concluzie se impune, în special, în contextul în care Recomandarea nr. (2002)10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre privind medierea în materia civilă, prevede următoarele: ”7. Prin reglementarea medierii,</i>	Proiectul prevede pentru anumite tipuri de litigii obligația instanței, procurorului, organului de urmărire penală de a recomanda părților să efectueze prima ședință de mediere. Astfel, doar părților le va aparține decizia de a încheia sau nu un contract de mediere cu mediatorul și de a încheia sau nu tranzacția de mediere. Conform proiectului, dacă părțile după prima ședință cu mediatorul nu vor accepta să soluționeze litigiul prin mediere, atunci acestea vor continua soluționarea litigiului în instanță. Drept urmare, modalitatea de promovare a medierii, propusă în proiect a fost revăzută, iar criticile aduse în avizul Ministerului Finanțelor în cadrul primei avizări și reiterate în cadrul avizării repetate, nu mai sunt actuale și pertinente.
--	--	---	---

			<i>statele ar trebui să supravegheze a se evita (I) întârzierile inutile și (II) recurgerea la mediere ca o tactică de întârziere.”</i> Astfel, reintroducerea procedurii prealabile obligatorie de mediere (în locul judecătorului fiind desemnat mediator), pentru o bună parte de cauze civile nu poate fi susținută.	
		120.	3) La fel, prin acest proiect autorul urmărește transpunerea Directivei 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială, însă Directiva respectivă nu prevede careva cauze, care urmează să parcurgă medierea obligatorie, precum și nu obligă statele să stabilească în acest sens asemenea cauze. Mai mult ca atât, în preambulul Directivei se prevede că medierea prevăzută în prezenta directivă ar trebui să constituie o procedură voluntară în sensul că părțile sunt ele însele responsabile de procedură și o pot organiza după cum doresc și încheia în orice moment. De asemenea, art.3 lit. a) din directivă definește medierea ca fiind un proces „în care două sau mai multe părți într-un litigiu încearcă, din proprie inițiativă, să ajungă la un acord privind soluționarea litigiului dintre ele (...).”	Nu se acceptă Deși Directiva 2008/52/CE subliniază faptul că medierea trebuie să fie un proces voluntar, aceasta nu interzice în mod expres ca statele membre să implementeze măsuri care să includă medierea obligatorie pentru anumite tipuri de litigii (a se vedea pct. (14) din preambulul Directivei 2008/52/CE). În plus, este important de menționat că directivele europene lasă loc pentru flexibilitate în implementare, oferind statelor membre posibilitatea de a adapta legislația națională în funcție de particularitățile și nevoile sistemelor lor juridice. Astfel, chiar dacă Directiva sugerează ca

				medierea să fie voluntară, aceasta nu interzice autorităților naționale să instituie anumite reglementări care să încurajeze utilizarea medierii, chiar și în cazuri unde părțile nu sunt neapărat de acord cu această procedură. În multe cazuri, medierea poate contribui la reducerea duratei și costurilor proceselor legale, având în vedere eficiența și caracterul mai rapid al acesteia comparativ cu procedurile judiciare tradiționale. Prin urmare, Directiva 2008/52/CE nu trebuie interpretată ca o interdicție pentru state de a institui diverse mecanisme de promovare a medierii (de ex. ședințe de informare, mediere obligatorie pentru anumite tipuri de litigii), ci mai degrabă ca un cadru care permite statelor membre să aleagă cele mai bune soluții pentru sistemele lor legale, inclusiv prin adoptarea unor reglementări
--	--	--	--	---

				care impun medierea în anumite cazuri. Implementarea unui astfel de mecanism ar putea contribui semnificativ la îmbunătățirea accesului la justiție și la reducerea presiunii asupra instanțelor de judecată.
		121.	5) La fel, reiterăm că instituirea acestei proceduri prealabile obligatorii va avea ca efect pentru bugetul public național atât suportarea cheltuielilor suplimentare, cât și reducerea veniturilor. <i>Referitor la suportarea cheltuielilor suplimentare de la bugetul public național.</i> Astfel, autoritățile publice centrale și locale sunt antrenați în multiple litigii civile, în special în calitate de pârât (de exemplu, doar Ministerul Justiției participă în câteva sute de litigii, care rezultă din prevederile Legii nr.1545/1998 și Legii nr.87/2011, precum și în cauzele de regres). Faptul că autoritățile publice o să accepte soluționarea litigiilor prin mediere este practic imposibilă. Astfel, realizarea cel puțin a unei ședințe de mediere, până la adresarea în judecată, va avea doar costuri pentru autoritățile publice centrale sau locale, deoarece art.14 alin.(7) din proiect prevede că remunerarea mediatorului pentru o singură ședință constituie 10% din salariul minim pe țară (în anul 2025 cel puțin 550 lei per cauză). Astfel, chiar dacă remunerarea respectivă va fi suportată de partea adversă, litigiul nefiind soluționat prin mediere, această parte va pretinde recuperarea acestor cheltuieli pe cale judiciară, concomitent cu depunerea cererii de chemare în judecată împotriva autorității publice centrale sau locale.	Nu se acceptă A se vedea comentariile de la pct. 31 din Sinteză. Totodată reiterăm că litigiile din domeniul administrativ nu constituie obiectul de reglementare al respectivului proiect de lege. Acestea au fost excluse din proiect după prima avizare. Cu referire la obiecția autorului privind „reducerea veniturilor la bugetul de stat prin încasarea într-un volum mai mic a taxei de stat, părților care au participat la mediere”, subliniem că reducerea cu 25% a taxei de stat pentru părțile care nu și-au soluționat toate pretențiile prin mediere nu

		Mai mult ca atât, actualmente chiar Ministerul Justiției inițiază o serie de litigii privind încasarea în regres a prejudiciului cauzat bugetului de stat prin achitarea mijloacelor bănești reclamantilor în baza Legii nr.1545/1998, Legii nr.87/2011 și hotărârilor/deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, respectarea procedurii de mediere nu va avea efect scontat nici în aceste litigii (deseori calitatea de pârât aparținând în litigiile respective Consiliului municipal Chișinău și executorilor judecătorești), statul urmând doar să suporte eventualele cheltuieli legate de plata remunerării mediatorilor. La fel, nu s-a ținut cont de faptul că și autoritățile publice centrale/locale pot iniția careva cereri față de persoanele terțe, urmând în așa mod să suporte cheltuielile de mediere în cazul în care acestea vor cădea sub incidența medierii obligatorii (în anul 2025 cel puțin 550 lei per cauză). În menținerea prevederilor respective, autorul a indicat în sinteza obiecțiilor și propunerilor că instituirea unei ședințe obligatorii nu poate avea ca efect pentru bugetul public național suportarea unor cheltuieli suplimentare, deoarece în situația ședinței obligatorii ședințele se vor achita din contul părților aflate în conflict. În acest sens, menționăm că una dintre părțile aflate în conflict este deseori anume o autoritate publică centrală/locală, care va fi obligată să suporte cheltuielile respective. Mai mult ca atât, în condiția în care vor avea mai multe ședințe fără a mai fi încheiată o tranzacție, atunci costurile pentru plata onorariului mediatorului cu siguranță va crește. <i>Referitor la reducerea veniturilor la bugetul de stat</i>	constituie o noutate. Această reducere, precum și altele care au fost preluate și menținute în prezentul proiect de lege, au fost instituite odată cu adoptarea Legii nr. 137/2015 cu privire la mediere. A se vedea art. 39 din legea menționată. Totodată, menționăm că o lege trebuie să fie fundamentată pe principii care protejează interesele și drepturile cetățenilor, nu doar pe obiective financiare, legate de bugetul de stat. În această logică, instituirea unui mecanism prin care părțile să participe la cel puțin o ședință de mediere nu trebuie privită ca o povară financiară, ci mai degrabă ca un instrument care contribuie la soluționarea eficientă și amiabilă a litigiilor. Este esențial ca cetățenii să nu fie descurajați de costurile procesuale și să beneficieze de oportunitatea de a soluționa conflictele într-un mod mai rapid și mai puțin
--	--	---	---

			<i>prin încasarea într-un volum mai mic a taxei de stat.</i> Pe de o parte, autorul proiectului propune instituirea obligatorie a medierii pe o bună parte a litigiilor civile (inclusiv care izvorăsc din raporturi familiale, de muncă și contencios administrativ), iar pe de altă parte, în cazul în care, procesul de mediere a încetat fără încheierea tranzacției, la depunerea cererii de chemare în judecată taxa de stat se va reduce cu 25%. Astfel, în practică se va atesta cu siguranță situații când anual în 97-99% din toate categoriile de litigii (a se vedea și informația de mai sus din nota informativă), prevăzute la art.14 alin.(6) din proiect, părțile vor fi obligați să parcurgă ”formal” procedura de mediere obligatorie, obținând ulterior și o reducere la plata taxei de stat cu 25% la depunerea acțiunii, fapt care nu poate fi acceptat.	costisitor. Participarea la mediere, chiar și fără succesul unei tranzacții, poate avea beneficii pe termen lung pentru întregul sistem de justiție, prin reducerea numărului de procese și accelerarea rezolvării litigiilor. Mai mult decât atât, scopul unei legi nu este doar să genereze venituri pentru stat, ci să asigure protecția drepturilor cetățenilor și accesul acestora la un sistem de justiție eficient și echitabil. Într-un astfel de context, măsurile care sprijină cetățenii, inclusiv prin reducerea taxelor de stat, sunt justificate și ar trebui privite ca un pas necesar în promovarea unui acces corect la justiție. Reducerea taxei în cazul în care medierea nu duce la o soluționare a litigiului poate fi considerată un stimulent pentru utilizarea acestei metode alternative de soluționare a disputelor, care, în final, aduce
--	--	--	---	---

				beneficii întregii societăți, inclusiv bugetului de stat, prin eficientizarea procesului de soluționare a litigiilor.
		122.	6) În conformitate cu art.9 alin.(2) din Codul de procedură civilă, <i>instanța judecătorească</i> explică participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale, preîntâmpină asupra urmărilor pe care le poate implica exercitarea sau neexercitarea actului procesual, le acordă sprijin în exercitarea drepturilor, ordonă, la solicitarea părților și altor participanți la proces, prezentarea de probe care să contribuie la adoptarea unei hotărâri legale și întemeiate, conduce dezbaterile judiciare, <i>informează părțile despre posibilitatea inițierii procesului de mediere</i> și ia orice alte măsuri necesare bunei desfășurări a procesului, pune în discuția părților și altor participanți la proces orice împrejurare de fapt sau de drept, efectuează alte acțiuni prevăzute de lege. Art.183 alin.(2) lit.e) din același Cod stabilește că <i>pregătirea pentru dezbateri judiciare este obligatorie pentru orice cauză civilă și are ca scop:</i> (...) e) <i>evaluarea oportunităților de soluționare a litigiului prin mediere.</i> Art.185 alin.(1) lit.d) din Codul de procedură civilă stabilește că <i>judecătorul, în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, îndeplinește următoarele acte:</i> d) ia măsuri pentru concilierea părților, <i>explică părților dreptul de a recurge la mediere</i>, le informează despre esența, avantajele și efectele medierii sau le	Nu se acceptă Judecătorul poate oferi informațiile fundamentale despre mediere, dar nu trebuie să devină o entitate activă care să influențeze în mod excesiv participarea părților la acest proces. Reducerea presiunii asupra instanțelor, fără a transforma medierea într-un element impus de sistemul judiciar, este esențială pentru asigurarea unui proces de mediere eficient și echilibrat. Un alt argument important ar fi că medierea nu trebuie să fie condiționată exclusiv de existența unui proces judiciar. De fapt, medierea poate avea loc chiar și în afara unui proces de judecată, oferind părților o oportunitate de a soluționa litigiile într-un mod mai rapid, mai economic și mai

			<i>propune să participe la o ședință de informare cu privire la soluționarea litigiilor prin mediere.</i> Astfel, autorul nu a ținut cont că Codul de procedură civilă stabilește în sarcina judecătorului de a aduce la cunoștință părților despre posibilitatea de a soluționa litigiul respectiv prin mediere, iar părțile, care ar avea buna intenție de a soluționa speța pe această cale – ar accepta medierea.	puțin adversarial. Așadar, obligarea părților de a participa la mediere doar în cadrul unui proces poate descuraja utilizarea acestei metode alternative într-o etapă timpurie, atunci când ar putea fi mult mai eficientă. De asemenea, faptul că medierea poate fi inițiată în afaceri sau conflicte familiale, fără a ajunge la instanță înseamnă că părțile au mai multe șanse să ajungă la un acord amiabil, înainte ca litigiul să devină mai complex și mai costisitor din punct de vedere financiar și emoțional. Dacă medierea este privită doar ca o etapă impusă de instanță, se riscă să se piardă această oportunitate de a preveni conflictul de la început, ceea ce este mult mai benefic pentru părți pe termen lung. Astfel, menținerea caracterului voluntar și flexibil al medierii, inclusiv posibilitatea de a o iniția și finaliza în afacerea unui
--	--	--	---	--

				proces judiciar, este o abordare mult mai favorabilă pentru eficiența sistemului de soluționare a litigiilor și pentru asigurarea unei justiții accesibile și rapide.
	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	123.	În primul rând evidențiem că, deși în pct. 6 din nota de fundamentare la proiect se indică faptul că Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării nu a prezentat avizul la proiectul de lege la prima etapă de avizare, precizăm că avizul respectiv a fost transmis prin poșta electronică Ministerului Justiției și Cancelariei de Stat sub nr. 17-2123 din 08.07.2024, iar întrucât unele obiecții au fost acceptate la propunerea altor autorități avizatoare, vom reitera doar obiecțiile menținute.	Precizare Menționăm că, termenul pentru avizarea și expertizarea proiectului actului normativ a fost de 10 zile lucrătoare, începând cu data de 24.06.2024-05.07.2024. La caz, avizul respectiv datează cu 08.07.2024 depășind astfel termenul stabilit de Cancelaria de Stat, reieșind din aceste considerente probabil nu sa regăsit în sinteză. Totodată, menționăm că în scopul asigurării transparenței, recomandările parvenite tardiv vor fi incluse în Sinteza, la secțiunea „avizare repetată”, aferent avizului retat al MDED.
		124.	În primul rând menționăm că, proiectul de lege va avea un impact semnificativ asupra mediului de afaceri, în special în ceea ce privește modalitatea de soluționare	Nu se acceptă Menționăm că la data de 05.07.2024 au intrat în

			a litigiilor de muncă, civile și administrative, în care întreprinzătorii au o implicare preponderentă. Având în vedere acest aspect, este imperativ ca acest proiect să fie însoțit de o analiză a impactului de reglementare. Mai mult ca atât, obligația autorităților publice de a elabora o analiză a impactului de reglementare pentru proiectele de acte normative cu impact semnificativ asupra mediului de afaceri reies și din prevederile art. 4 lit. c) și art. 13 din Legea nr. 235/2006 privind principiile de bază ale reglementării activității întreprinzătorilor, precum și din art. 271, art. 30 lit. d) și art. 31 din Legea nr. 100/2017 privind actele normative. Elaborarea analizei impactului de reglementare va permite o evaluare exhaustivă a impactului proiectului de lege asupra mediului de afaceri, evidențiind atât aspectele pozitive, cât și cele negative, contribuind astfel la fundamentarea deciziei finale privind adoptarea legii și identificarea potențialelor măsuri pentru a reduce sau a diminua efectele negative.	vigoare mai multe modificări la Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, una din care consta în unificarea „notei informative” cu „analiza impactului de fundamentare”. Respectiv, analiza impactului menționată se regăsește în nota de fundamentare, nefiind nevoie de a efectua un astfel de exercițiu separat. Totodată, reiterăm că proiectul nu are impact asupra activității de întreprinzător. În context, a se vedea argumentele de la pct. 1 din Sinteză.
Articolul 2. Competența instituțiilor statului în domeniul medierii (1) Ministerul Justiției are următoarele competențe în domeniul medierii: [...] i) duce evidența mediatorilor și ține Registrul de stat al mediatorilor; j) asigură publicarea informației privind modalitățile de contactare a mediatorilor și	Legal Transition Programme EBRD	125.	Conform modificărilor propuse, Ministerul Justiției are sarcina de a publica date despre serviciile de mediere și datele de contact ale mediatorilor și organizațiilor de mediere. În acest sens, este necesar un mecanism bun de asigurare a accesului publicului la astfel de informații dincolo de publicarea pe site-ul web. El ar putea include implicarea instanțelor, a barourilor, a clinicilor juridice, a asociațiilor de afaceri, a autorităților publice etc. Accesul la astfel de informații pentru toate tipurile de justițiabili, inclusiv pentru grupurile vulnerabile, este deosebit de important în contextul problemelor de acces la justiție care au fost ridicate în fața curților constituționale în țările unde au	Precizare Bineînțeles că campania de informare a societății despre mediere nu poate fi limitată doar la publicarea unei informații pe pagina web. În context, proiectul stabilește minimul necesar pentru informare, fără a interzice oricare alte modalități și posibilități, inclusiv cu implicarea altor profesii juridice.

a organizațiilor care oferă servicii de mediere pe pagina web oficială a ministerului; [...]			fost întreprinse reforme similare. În același timp, pentru ca Ministerul Justiției să dispună de date în baza cărora să facă evaluarea periodică a impactului reformei, este necesară introducerea unei mențiuni cu privire la obligativitatea utilizării Sistemului de gestionare a dosarelor de mediere din cadrul Sistemului Informațional Platforma Integrată a Profesiilor Juridice. Evident, utilizarea Sistemului se face cu respectarea tuturor cerințelor de securitate și confidențialitate. La lit. i) se recomandă menționarea evidenței electronice prin intermediul Sistemului Informațional Platforma Integrată a Profesiilor Juridice. Asta ar duce la încurajarea evidenței electronice, or, formula actuală, în practică, poate duce la revenirea versiunii de evidență pe hârtie	Utilizarea Sistemului informațional „Platforma integrată a profesiilor juridice” (inclusiv de mediatorii) este reglementată de alte acte normative. Reieșind din faptul că sistemul informațional menționat este destinat nu doar mediatorilor, ci și altor profesii conexe justiției, în prezentul proiect de lege a fost utilizată expresia „Registrul de stat al mediatorilor”, care corespunde compartimentului din sistemul informațional destinat mediatorilor.
Articolul 2. Competența instituțiilor statului în domeniul medierii [...] (2) Instanțele judecătorești au următoarele competențe în domeniul medierii: a) recomandă, sau, după caz, dispun medierea în cazurile prevăzute de legislație; b) monitorizează realizarea de către părți a medierii recomandate sau dispuse; c) colaborează cu Uniunea	Legal Transition Programme EBRD	126.	Se recomandă completarea Art. 2 cu lista competențelor Uniunii mediatorilor, adițional prevederilor existente despre competența Ministerului Justiției și instanțelor judecătorești. Art. 2 face referire la Uniunea mediatorilor de câteva ori, dar nu elucidează competențele, creînd impresia că doar Ministerul și instanțele sunt instituții ce au competență în domeniul medierii. Dacă se dorește păstrarea Art. 51 în Cap. V și evitarea dublării textului prevăzut la Art. 51, Art. 2 ar putea începe cu propoziția ”Instituțiile competente în domeniul medierii sunt Ministerul Justiției, Uniunea Mediatorilor și instanțele judecătorești. Competențe Uniunii mediatorilor sunt prevăzute la Art. 51 din prezenta lege.”	Nu se acceptă Articolul 12 stabilește competențele „instituțiilor statului” în domeniul medierii. Subliniem că Uniunea Mediatorilor nu are statut de „instituție de stat” sau de „autoritate publică”. Uniunea Mediatorilor, deși este creată prin lege, aceasta este „organ de autoadministrare a mediatorilor” și nu poate fi inclusă în art. 12.

Mediatorilor în activitatea de identificare a mediatorilor, inclusiv prin schimb reciproc de informații; d) confirmă, după caz, tranzacțiile de mediere; e) anunță Uniunea Mediatorilor despre tranzacțiile de mediere încheiate de mediator cu încălcarea legislației și despre alte acțiuni sau inacțiuni neconforme, admise de mediator în activitatea profesională; f) aplică o amendă judiciară în mărime de 50 unități convenționale, pentru eschivarea de la realizarea unei ședințe de mediere, prevăzută pentru categoriile de litigii stabilite la art. 14 alin. (6). [...]			Alin. (2) lit. a) trebuie corelată cu prevederile Codului de procedură civilă, în special în privința dreptului instanțelor de a ”dispune” medierea. Conform Art. 185 lit. d) CPC d) ”judecătorul ia măsuri pentru concilierea părților, explică părților dreptul de a recurge la mediere, le informează despre esența, avantajele și efectele medierii sau le propune să participe la o ședință de informare cu privire la soluționarea litigiilor prin mediere;” Alte acțiuni pe care le poate întreprinde instanța în contextul medierii sunt restituirea cererii conform Art. 170 CPC sau scoaterea cererii de pe rol conform Art. 267.	Precizăm că în procesul de modificare a cadrului normativ conex noii legi cu privire la mediere și statutul mediatorului, vor fi efectuate modificări, inclusiv în CPC.
		127.	La alin. 2 lit. b) nu este clară modalitatea în care, în practică, instanța ar ”monitoriza” realizarea medierii recomandate. La alin. 2 lit. d) se recomandă eliminarea sintagmei ”după caz” și indicarea faptului că această confirmarea are loc în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă. Deși intenția legiuitorului în Alin. 2 lit. f) este clară, se recomandă revizuirea acestei prevederi, or nu este clar în ce mod instanțele ar trebui să ”anunțe” Uniunea, dacă asta ar sta la baza începerii unei proceduri disciplinare, dacă constatarea încălcărilor sau a acțiunilor neconforme trebuie să fie materializate în vreun act special emis de instanță etc.	Se acceptă parțial Lit. a) – „monitorizarea” efectuată de către instanță se va rezuma la verificarea faptului respectării termenelor de procedură, realizării cel puțin a unei ședințe de mediere și prezentării documentelor confirmative de către părți. Lit. d) – se acceptă. Referitor la modalitatea de anunțare a Uniunii Mediatorilor, precizăm că norma a fost formulată într-o manieră generală, pentru a lăsa o marjă de flexibilitate instanței. Referitor la încălcările despre care se anunță, menționăm că lit. e)

				nu trebuie analizată izolat de alte prevederi din proiect. Astfel, art. 26 conține detalii despre abaterile disciplinare ale mediatorilor, iar articolele ulterioare – despre procedura disciplinară.
Articolul 3. Noțiuni [...] <i>furnizor de formare</i> – persoană juridică care este acreditată de către Uniunea Mediatorilor să organizeze cursuri de formare inițială și/sau continuă pentru mediatori conform standardelor de formare în domeniu, aprobate de Uniunea Mediatorilor; [...]	Biroul Individual al Mediatorului „Victor Cojocari”	128.	În noțiunea de” furnizor de formare” sintagma” persoană juridică” de înlocuit cu sintagma” entitate”. Uniunea mediatorilor, prin standardele de formare care urmează a fi elaborate și aprobate de către Uniunea mediatorilor vor fi stabilite 2 tipuri de entități: - persoană juridică, care poate fi acreditată pentru cursurile inițiale și continuu; - birou de mediere, care are statut de persoană fizică care poate fi acreditată numai pentru cursurile continuu cu specializare în anumite domenii de mediere a conflictelor sau administrare(gestionare) a biroului de mediere; Actual este varianta cu persoana juridică. Fiind formator la 3 persoane juridice - furnizori de formare continua (2 - inițiale și 1 - continuu) confirm, că formarea inițială necesită calitatea de persoană juridică, urmare a unui curs complex cu atragerea mai multor formatori și măsuri de organizare. Privind cursul continuu - nu are sens, ca obligatoriu să fie numai persoană juridică, care atrage după sine și costuri mult mai ridicate, în situația când mediatorul - formator practic face totul, iar persoana juridică încasează banii, emite facturi și semnează certificatele. Mediatorul în cadrul biroului poate face încasarea, emiterea facturii și semnarea certificatelor.	Nu se acceptă A se vedea argumentele de la pct. 5 din Sinteză.

			Personal m-am specializat pe gestionarea biroului de mediere (înregistrare și tot cu ce se preocupă biroul: dările de seamă, contabilitate, inventarierea, arhivarea, termenele de păstrare și nimicire a arhivei, etc.) și particularitățile, dificultățile și problemele practice la emiterea actelor la fiecare etapă a procedurii de mediere privind soluționarea diferitor conflicte / litigii civile și penale, inclusiv și prin Sistemul de gestionare a dosarelor de mediere din cadrul Platformei Integrate a Profesiilor Juridice. Fiecare curs e de 5, 10 sau 20 ore și nu văd pricini de a obliga ca aceste cursuri să fie efectuate numai de persoane juridice. Plus persoana juridică are mult mai mari cheltuieli aferente de administrație, contabilitate, ori de TVA 20%, ce aduce la creșterea esențială a costului cursului continuu față de un birou de mediere.	
[...] <i>contract de mediere</i> – acord încheiat între mediator, pe de o parte și părțile aflate în litigiu, pe de altă parte, prin care mediatorul se obligă să medieze un litigiu în procedura stabilită de prezenta lege; [...] <i>litigiu</i> – conflict între două sau mai multe persoane fizice și/sau juridice, care este sau poate fi obiect de examinare în instanța de judecată sau arbitraj; [...] <i>mediator</i> – persoană terță,	Camera Notarială	129.	Examinînd proiectul, vedem că autorul a inclus în art.3 noțiuni, cum ar fi contract de mediere, litigiu, mediator, etc., dar a omis să includă și noțiunea de reprezentant legal, astfel în cadrul desfășurării procedurii de mediere participantul să fie reprezentat de către un reprezentant legal, prin urmare recomandăm să fie revizuit conținutul atât a articolului indicat cît și conținutul întregului proiect, cu includerea instituției reprezentării, procedeu juridic prin care o persoană, numită reprezentant să încheie acte juridice cu terții în numele reprezentatului.	Nu se acceptă Instituția reprezentării este reglementată suficient de clar în Codul civil. Dublarea prevederilor nu este necesară.

licențiată conform prezentei legi și/sau legislației unui alt stat, cu care Republica Moldova are încheiate acorduri și/sau tratate internaționale, care conduce procesul de mediere într-o manieră eficientă, imparțială și competentă, în scopul soluționării litigiului dintre părți, indiferent de denumirea sau de profesia acestuia în statul în care a obținut calificarea și de modul în care a fost numit sau i s-a solicitat să efectueze medierea; [...]				
Articolul 4. Principiile de bază ale medierii Medierea are la bază următoarele principii: a) participarea benevolă la mediere; b) confidențialitatea; c) libera alegere a mediatorului; d) egalitatea părților în proces; e) independența, neutralitatea și imparțialitatea mediatorului; f) flexibilitatea procesului de mediere.	Individual al Mediatorului „Victor Cojocari”	130.	La art. 4 (a) După cuvântul „mediere” de introdus sintagma „cu excepția litigiilor menționate în art. 14 (6) al prezentei legi”. Pentru a evidenția, că litigiile care au etapă prealabilă de mediere obligatorie nu are principiul benevol.	Nu se acceptă Subliniem că art. 4 din proiect se referă la principiile medierii în general, ca proces inițiat și structurat, iar art. 44 alin. (3) se referă la realizarea a cel puțin a unei ședințe de mediere, până la adresarea în instanța de judecată. Această prevedere nu echivalează însă cu impunerea unui proces de mediere propriu-zis, ci doar cu participarea la o ședință inițială de informare și analiză a conflictului.

				Astfel, proiectul nu instituie un proces de mediere obligatorie. Prin urmare, deși părțile trebuie să participe la o primă ședință de mediere, acestea nu sunt forțate să accepte o soluționare prin mediere, ci își păstrează dreptul de a-și soluționa litigiul în instanță dacă consideră că această opțiune le este mai favorabilă. Această distincție este importantă, deoarece asigură echilibrul dintre promovarea medierii ca alternativă viabilă și respectarea dreptului părților de a accesa justiția. În concluzie, cele două articole se completează reciproc, menținând principiile medierii și, în același timp, stabilind un mecanism procedural care încurajează, dar nu impune, soluționarea litigiilor prin mediere.
	Legal Transition Programme EBRD	131.	Art. 4 litera a) ar putea fi înlocuită cu sintagma "Caracterul voluntar al medierii" pentru a exclude ulterioare confuzii din cauza interpretării textuale a cuvântului "participare" și instituirea țedinței obligatorii	Se acceptă parțial Pentru a evita interpretările eronate, textul lit. a) a fost modificat.

			înainte de adresarea în instanță pentru anumite cauze.	
	Ministerul Finanțelor	132.	4) Totodată, nu s-a ținut cont că, pe de o parte, autorul în art.4 din proiect accentuează că principiile de bază ale medierii sunt participarea benevolă la mediere și libera alegere a mediatorului, iar pe de altă parte, are loc obligarea reclamantului sau chiar a ambelor părți să parcurgă procedura obligatorie a medierii în anumite cauze.	Nu se acceptă A se vedea argumentele de la pct. 120 și 130 din Sinteză.
	Camera Notarială	133.	Cu referire la art.4 din proiect, vedem că autorul a indicat principiile de bază ale medierii, astfel, considerăm oportun ca printre principiile enumerate să se regăsească și principiul legalității și principiul îndeplinirii personale a atribuțiilor de mediator . Prin urmare, Camera Notarială vine cu propunerea de a fi incluse în conținutul art.4 și aceste două principii esențiale.	Se acceptă parțial Proiectul a fost completat cu principiul legalității. Completarea cu „principiul îndeplinirii personale a atribuțiilor” nu este oportună. Or, atribuțiile de mediator se exercită doar de persoana care deține atestat (licență) de mediator, iar acest act nu poate fi „transmis” altei persoane, fiind un act personal. Pentru analogie, menționăm că în Lega nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, din aceleași raționamente nu este stabilit un astfel de principiu.
Articolul 5. Participarea benevolă la mediere [...] (2) Pentru anumite categorii de litigii, inițierea	Camera Notarială	134.	Cu referire la conținutul art.5 alin.(2) din proiect, și anume propoziția “ <i>În aceste cazuri, părțile decid benevol și de comun acord în privința continuării sau nu a procesului de mediere</i> ”, Camera Notarială propune ca sintagma „ sau nu ” să fie substituită cu sintagma	Se acceptă

medierii poate fi prevăzută de lege, recomandată sau, după caz, dispusă de instanța de judecată, procuror sau organul de urmărire penală. În aceste cazuri, părțile decid benvol și de comun acord în privința continuării sau nu a procesului de mediere.	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	135.	„încetare”, care este una textual mai corectă din punct de vedere juridic. Art. 5 alin. (2) din proiect este lipsit de coerență cu principiul medierii benevole, întrucât permite inițierea medierii prin dispoziția instanței, a procurorului sau a organului de urmărire penală, ori prin norme legale imperative, deși, potrivit art. 4 lit. a) și art. 5 alin. (1), medierea trebuie să reprezinte expresia voinței libere a părților. O procedură nu poate fi, în mod logic, în același timp impusă și voluntară. Menținerea caracterului benevol doar pentru continuarea medierii, după o inițiere forțată, golește de conținut principiul medierii benevole și generează o contradicție internă în reglementare. Mai mult, nu este clar raționamentul instituirii unei astfel de obligativități din partea autorilor proiectului, în condițiile în care actul UE transpus prin prezentul proiect – Directiva (UE) 2008/52 a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială – nu prevede obligația de a institui medierea obligatorie pentru litigiile civile, de muncă și de familie anterior sesizării instanței de judecată. Potrivit art. 5 alin. (2) din Directiva 2008/52/CE, „(2) Prezenta directivă nu aduce atingere legislației naționale conform căreia recurgerea la mediere, înainte sau după începerea procedurii judiciare, este obligatorie sau face obiectul unor stimulente sau sancțiuni <i>cu condiția ca o astfel de legislație să nu împiedice părțile să își exercite dreptul de acces la sistemul judiciar</i>”. Din conținutul acesteia rezultă că statele membre pot introduce medierea în dreptul intern, doar cu respectarea condiției exprese ca aceasta să nu afecteze	Nu se acceptă Articolul 5 reglementează atât medierea voluntară, cât și cea inițiată la recomandarea instanței, procurorului sau organului de urmărire penală. Subliniem că în cel de-al doilea caz, autoritățile menționate pot dispune/recomanda doar parcurgerea doar a unei ședințe inițiale. Realizarea primei ședințe de mediere în cazul anumitor categorii de litigii stabilite de lege, nu atrage după sine obligativitatea inițierii unui proces de mediere. Prin urmare, deși părțile trebuie să participe la o primă ședință de mediere, acestea nu sunt forțate să accepte o soluționare prin mediere, ci își păstrează dreptul de a-și soluționa litigiul în instanță, dacă consideră că această opțiune le este mai potrivită. Această distincție este importantă deoarece asigură
---	---	-------------	--	---

			dreptul de acces la justiție. Or, forma propusă în proiect – care condiționează admisibilitatea cererii de chemare în judecată de parcurgerea unei ședințe de mediere, se echivalează cu o restricție procedurală directă asupra acestui drept fundamental, contrar limitelor trasate de directivă.	echilibrul dintre promovarea medierii ca alternativă viabilă și respectarea dreptului părților de a accesa justiția. Cu referire la recomandarea privind transpunerea doar a prevederilor ce reglementează medierea în materie civilă și comercială, menționăm că, transpunerea unei directive europene într-un sistem național nu poate restricționa includerea unor prevederi sau mecanisme considerate necesare de dreptul intern, atâta timp cât acestea nu contravin obiectivului directivei și nu încalcă principiile fundamentale ale Uniunii Europene. Statele membre au posibilitatea de a elabora reglementări suplimentare, dar acestea trebuie să fie compatibile cu scopurile directivei și să nu diminueze nivelul de protecție stabilit de legislația europeană. Prin urmare, dreptul intern poate completa sau detalia reglementările europene, dar
--	--	--	--	---

				nu poate reduce standardele stabilite prin directivă.
	Consiliul Superior al Magistraturii	136.	La articolul 5 din proiectul de lege, am propus și propunem excluderea alin. (2) al acestuia sau eliminarea principiului participării benevole la mediere din proiectul de lege. Cu toate acestea, conform sintezei obiecțiilor și propunerilor, această modificare nu a fost acceptată. În completarea argumentelor anterioare, subliniem că, potrivit art. 38, alin. (5) din proiect, remunerarea mediatorului pentru ședința de mediere desfășurată înainte de sesizarea instanței, în cazul categoriilor de litigii prevăzute la art. 14, alin. (6), este echivalentă cu 10% din salariul minim pe economie. Această sumă este considerată cheltuială de judecată în situația în care părțile nu ajung la o soluționare prin mediere Astfel, dacă instituția medierii nu va deveni suficient de populară, aplicarea art. 38, alin. (5) va duce la o majorare nejustificată a cheltuielilor de judecată, suportate ulterior de partea care pierde procesul. Deși autorul proiectului argumentează că părțile nu sunt obligate să continue procesul de mediere după prima ședință, dacă nu doresc acest lucru, totuși, perceperea unui onorariu chiar și pentru prima ședință transformă medierea dintr-un mecanism benevol într-unul obligatoriu de facto. Această situație contravine principiului voluntarității medierii și poate avea un impact negativ asupra accesului la justiție, mai ales, având în vedere experiența nefastă a medierii judiciare prevăzute de Codul de procedură civilă.	Nu se acceptă A se vedea argumentele de la pct. 135 din Sinteza.
Articolul 7. Libera alegere a mediatorului Părțile selectează din	Consiliul Superior al Magistraturii	137.	Referitor la articolul 7 din proiect, reiterăm faptul că exprimarea actuală din articol menționează doar că mediatorul trebuie să nu fie suspendat „la momentul	Precizare Art. 24 alin. (6) din proiect prevede expres

Registrul de stat al mediatorilor, ținut de Ministerul Justiției sau, după caz, din unul din registrele autorizate ale unui alt stat unul sau mai mulți mediatori a căror activitate nu este suspendată. Părțile pot renunța la serviciul mediatorului ales la orice etapă a procesului de mediere.			<i>alegerii</i>”, dar nu clarifică dacă acest statut trebuie menținut pe tot parcursul procesului de mediere, inclusiv la momentul semnării tranzacției de mediere. Astfel, dacă specificăm acest criteriu doar la alegere, ar trebui clarificat și dacă mediatorul trebuie să fie activ și la momentul finalizării medierii. În plus, este logic că un mediator suspendat nu ar trebui să poată presta servicii de mediere și că este necesar ca acesta să informeze părțile despre suspendarea sa și efectele acesteia.	faptul că „Mediatorul a cărui activitate a fost suspendată nu are dreptul să desfășoare activitatea de mediator.”
Articolul 12. Conflictul de interese [...] (2) Mediatorul nu este în drept să acționeze în calitate de arbitru în rezolvarea litigiului în care a fost desemnat ca mediator. [...]	Curtea de Arbitraj Comercial Internațional	138.	Articolul 12 <i>conflictul de interese</i>, alineatul (2) prevede că: „Mediatorul nu este în drept să acționeze în calitate de arbitru în rezolvarea litigiului în care a fost desemnat ca mediator”. Totdată în practica altor țări, dacă ambele părți doresc, această persoană poate fi arbitru în rezolvarea acestui litigiu.	Nu se acceptă Opinia conform căreia mediatorul ar putea deveni arbitru în același litigiu, cu acordul ambelor părți, contravine principiilor fundamentale ale medierii, care vizează menținerea imparțialității și neutralității mediatorului pe toată durata procesului. Stabilirea interdicției pentru mediator de a deveni arbitru într-un litigiu la care a participat ca mediator este esențială pentru a proteja integritatea și imparțialitatea acestuia în procesul de mediere și pentru a preveni conflictele de interese. Permițând acest rol dual, s-

				ar putea crea o situație în care mediatorul ar fi tentat să influențeze părțile într-un mod care ar putea afecta încrederea în procesul de mediere și, implicit, rezultatele acestuia.
Articolul 13. Efectul medierii asupra termenilor de prescripție (1) Inițierea medierii în condițiile prezentei legi suspendă termenele de prescripție pentru părți pe durata desfășurării procesului de mediere. Părțile care recurg la mediere în vederea soluționării unui litigiu nu sunt ulterior private de dreptul de a iniția o procedură judiciară sau arbitrală privind respectivul litigiu ca urmare a împlinirii unor termene de decădere sau de prescripție extinctivă pe durata procesului de mediere. [...]	Legal Transition Programme EBRD	139.	La Art. 13 se recomandă reformularea alin. (1) și includerea expresă a referinței la momentul în care începe/încetează suspendarea, or Art. 17, de exemplu, face referire atât la ”inițierea medierii”, cât și la ”încheierea contractului de mediere”, nefiind întotdeauna clar dacă există o distincție sau nu între acestea.	Precizare Inițierea medierii – prima ședință cu mediatorul Începerea procesului de mediere – la data semnării contractului de mediere.
Articolul 14. Motivarea părților pentru recurgerea la mediere (1) Părțile care recurg la mediere sunt scutite de achitarea taxei de stat pentru confirmarea sau investirea cu	Legal Transition Programme EBRD	140.	La Art. 14, adițional la mecanismele de încurajare care vizează nemijlocit părțile și taxa de stat, Manual CEPEJ pentru legislație în domeniul medierii recomandă includerea prevederilor cu privire la obligativitatea de informare pentru avocați și judecători. În ce îi privește pe cei din urmă, astfel de obligații sunt deja incluse în CPC. Astfel, se recomandă includerea	Precizare Obligațiile avocaților sunt reglementate în Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură. La etapa modificării cadrului normativ conex noii legi cu

formulă executorie a tranzacției în condițiile art. 22. [...]		unor prevederi mai specifice despre avocați. Manualul CEPEJ recomandă, în special, <i>"a) Obligarea avocaților să își informeze în scris clientii despre mediere.</i> <i>b) Precizarea clară a informațiilor ce trebuie comunicate clientului, incluzând cel puțin: explicarea procesului de mediere, garanții procedurale aplicate în timpul medierii, cost, stimulente (dacă este cazul), cerințele de mediere obligatorie (dacă este cazul), media, durata procesului judiciar.</i> <i>c) Solicitarea de la clienți să confirme prin semnătură că au citit și au înțeles informațiile furnizate.</i> <i>d) Stabilirea clară a consecințelor nerespectării obligației de informare."</i>	privire la mediere și statutul mediatorului se va ține cont de această propunere.
		141. În același timp, e recomandată introducerea unor instruiți în domeniul medierii pentru avocați în cadrul Centrului de Instruire a Avocaților. Rolul și abilitățile avocaților care reprezintă părțile în procesul de mediere sunt diferite față de cele utilizate în cadrul procesului de reprezentare în instanță.	
		142. De asemenea, Manualul CEPEJ recomandă examinarea oportunității de a permite judecătorilor să ignore principiul conform căruia partea care pierde plătește (dacă este cazul) și să distribuie costurile proceduri judiciare și (sau) mediere ținând cont de comportamentul părților de rea-credință cu privire la sau în timpul medierii. Ar putea fi oportună examinarea experienței Italiei în includerea unor facilități fiscale ca și factor de încurajare a medierii. În urma reformei din 2023 în Italia, părțile pot solicita acum până la 600 EUR în scutiri/credite fiscale pentru cheltuielile legate de mediere, inclusiv onorariile avocaților pentru avocatura	Nu se acceptă Ultima propoziție art. 21 alin. (5) din proiect a fost inclusă în cadrul primei avizări a proiectului și este o reflectare corectă a regulilor procedurii civile referitoare la repartizarea cheltuielilor de judecată între părțile procesului.

			medierii. În plus, dacă o mediere rezolvă cu succes un caz în instanță, părțile sunt eligibile pentru o rambursare de până la 516 EUR din taxe judiciare.	
Articolul 14. Motivarea părților pentru recurgerea la mediere [...] (3) Părțile care recurg la mediere după depunerea cererii de chemare în judecată beneficiază de următoarele facilități: a) eșalonarea achitării taxei de stat; b) în cazul finalizării procesului de mediere prin tranzacția asupra tuturor pretențiilor, taxa de stat se restituie în proporție de: 100% – pentru soluționarea prin mediere în instanța de fond; 75% – pentru soluționarea prin mediere în instanța de apel; 50% – pentru soluționarea prin mediere în instanța de recurs; c) în cazul finalizării procesului de mediere cu împăcarea parțială a părților asupra pretențiilor patrimoniale, taxa de stat se	Curtea Supremă de Justiție	143.	Art. 14 alin. (3) – Părțile care recurg la mediere după depunerea cererii de chemare în judecată beneficiază de următoarele facilități: a) eșalonarea achitării taxei de stat. Chestiile ce vizează primirea în procedură a cererii de chemare în judecată (inclusiv achitarea taxei de stat), se soluționează de către instanță într-un termen de 5 zile din momentul repartizării (art. 168 alin. (4) CPC). În contextul expus, procedura de eșalonare a achitării taxei de stat în etapa primirii cererii de chemare în judecată nu poate fi aplicată, întrucât instanța nu poate anticipa dacă părțile vor recurge la mediere. Acest aspect face imposibilă evaluarea unei soluții de eșalonare într-o fază în care nu se poate stabili cu certitudine dacă litigiul va fi soluționat prin mediere după depunerea cererii de chemare în judecată.	Se acceptă Pentru a asigura implementarea prezentului proiect de lege, în procesul de ajustare a cadrului normativ conex, vor fi examinate și, după caz, modificate prevederile CPC.
	Ministerul Finanțelor	144.	7) În același timp, opinăm că articolul 14 alineatul (3) din proiect urmează a fi revăzut în sensul diminuării cotelor procentuale de scutire de la plata taxei de stat sau stabilirea unui termen limită la faza incipientă a procesului (să fie scutit de plata taxei de stat în mărimile stabilite doar dacă, de exemplu, părțile au solicitat soluționarea cauzei prin mediere până la începerea examinării în fond a cauzei, a cererii de apel sau de recurs). De altfel, nu este echitabilă, de exemplu, scutirea de la plata taxei de stat în mărime de 100% pentru soluționarea prin mediere în instanța de fond, dacă acest litigiu a parcurs inițial aproape toate etapele (cu excepția deliberării și pronunțării hotărârii) în raport cu un alt litigiu, în care s-a pronunțat inclusiv și	Nu se acceptă Reiterăm argumentele de la pct. 121 și 122 din Sinteză. Este important de menționat că aceste scutiri de taxă de stat sunt în vigoare din anul 2015. Implementarea acestor scutiri a avut rolul de a sprijini și încuraja părțile să recurgă la mediere încă din fazele incipiente ale litigiului, contribuind astfel

reduce și se restituie proporțional valorii pretenției soluționate prin împăcare. [...]			hotărârea asupra fondului cauzei.	la reducerea numărului de dosare de judecată și la reducerea costurilor asociate cu procesele de lungă durată. Mentținerea acestor scutiri și în cadrul proiectului de lege ar asigura continuitatea și stabilitatea unei practici deja consacrate, care a demonstrat beneficii atât pentru părțile implicate în litigii, cât și pentru sistemul judiciar în ansamblu. În plus, ajustarea acestor scutiri la un termen mai restrictiv sau la cote procentuale mai mici ar putea limita accesul părților la mediere și ar reduce stimulentele pentru utilizarea acestui mecanism eficient de soluționare a litigiilor, având un impact negativ asupra obiectivelor de eficientizare a sistemului judiciar.
Articolul 14. Motivarea părților pentru recurgerea la mediere [...] (4) Cererea privind	Legal Transition Programme EBRD	145.	Nu este foarte clară necesitatea alin. (4) în condițiile existenței art. 489 din CPC.	Se acceptă

confirmarea tranzacției se examinează de către instanța de judecată în regim de urgență, în cel mult 15 zile lucrătoare de la data depunerii acesteia. [...]				
Articolul 14. Motivarea părților pentru recurgerea la mediere [...] (6) Părțile, cu excepția celor implicate în litigiile prevăzute la art. 1 alin. (3) trebuie să realizeze cel puțin o ședință de mediere, până la adresarea în instanța de judecată, pentru următoarele categorii de litigii: a) civile, indicate la art. 25; b) de familie, indicate la art. 26; c) de muncă, indicate la art. 27.	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	146.	Cu privire la art. 14 alin. (6) din proiect, prin care se propune instituirea obligativității desfășurării cel puțin a unei ședințe de mediere, <i>până la adresarea în instanța de judecată</i> pentru unele litigii civile, de familie, de muncă, propunem excluderea acestuia din proiect, din considerentele expuse <i>infra</i>. Potrivit art. 8 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, „Orice persoană are dreptul <i>să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare</i> competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege”. În același sens, art. 20 din Constituția Republicii Moldova stabilește că, „(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) <i>Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție</i>”. Iar potrivit art. 114, „Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești”. Art. 5 alin. (1) din Codul de procedură civilă nr. 225/2003, reiterează același principiu, stabilind că, „Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanța judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime”. A se adresa în mod efectiv în instanța de judecată	Nu se acceptă A se vedea argumentele de la pct. 31 și pct. 135 din Sinteză. În contextul invocării în aviz a pretensei încălcări a art. 20 din Constituție, subliniem că, referitor la medierea judiciară obligatorie, Curtea Constituțională a constatat în §78 din HCC nr. 8/2018 că acest tip de mediere nu contravine art. 20 [Accesul liber la justiție] din Constituție. Drept urmare, nici instituirea unei prime ședințe obligatorii de mediere nu este în măsură să aducă atingere art. 20 din Constituție. Realizarea unei ședințe de mediere înainte de adresarea în judecată sau la recomandarea instanței

		presupune posibilitatea reală, neîngrădită și utilă a persoanei de a accesa justiția, fără constrângeri procedurale disproporționate, astfel încât exercitarea acestui drept să nu fie iluzorie, ci să permită obținerea unei protecții concrete și eficiente a drepturilor încălcate. Prin urmare, instituirea caracterului obligatoriu al medierii ca o condiție prealabilă pentru sesizarea instanței de judecată contravine garanțiilor constituționale și principiilor fundamentale ale procesului civil, care consacră dreptul de acces la justiție ca fiind direct, efectiv și neîngrădit. O astfel de reglementare subminează arhitectura justiției, în care instanțele sunt singurele chemate să înfăptuiască justiția, iar accesul la acestea nu poate fi supus condiționărilor de natură extrajudiciară. De asemenea, norma contravine principiului medierii benevole, consacrat de art. 4 lit. a) și art. 5 alin. (1) din proiect, potrivit căruia <i>părțile decid voluntar inițierea și participarea la mediere</i>. Potrivit principiului participării benevole la mediere, enumerat la art. 4 lit. a) și descris la art. 5 alin. (1) și (2) din proiect, (1) <i>Părțile decid benevol inițierea și participarea la mediere</i>, stabilesc termeni, reguli privind desfășurarea medierii, precum și convin asupra conținutului tranzacției de mediere. (2) Pentru anumite categorii de litigii, inițierea medierii poate fi <i>prevăzută de lege</i>, recomandată sau, după caz, dispusă de instanța de judecată, procuror sau organul de urmărire penală. În aceste cazuri, părțile decid benevol și de comun acord în privința continuării sau nu a procesului de mediere”.	pentru anumite categorii de litigii nu poate fi considerată o obligare a părților de a parcurge procesul de mediere, ci mai degrabă o etapă preliminară de informare despre această posibilitate. Aceasta nu impune părților să inițieze sau să continue procesul de mediere, ci doar le oferă ocazia să afle mai multe despre beneficiile acestei metode alternative de soluționare a conflictelor. Un astfel de mecanism are rolul de a asigura că părțile implicate într-un litigiu cunosc opțiunea medierii și pot decide în cunoștință de cauză dacă doresc să o urmeze sau nu. Această abordare nu le limitează dreptul de acces la justiție, deoarece, după prima ședință de mediere, acestea rămân libere să aleagă dacă vor continua sau nu procesul de mediere sau dacă se vor adresa instanței de judecată. De asemenea, informarea printr-o primă
	Ministerul Dezvoltării	147.	Subsecvent, art. 14 alin. (6) este în discrepanță cu prevederile Legii nr. 105/2003 privind protecția

	Economice și Digitalizării (propunere suplimentară din avizul din cadrul primei avizări, recepționat tardiv)	consumatorilor care prevede expres dreptul consumatorilor de a se adresa în instanța de judecată: Art. 14 alin. (1) lit. a) – „În vederea stopării și combaterii practicilor comerciale incorecte, persoanele sau autoritățile care, potrivit legii, au un interes legitim pot să inițieze o acțiune în instanță”. Art. 37 alin. (7) – „Consumatorul prejudiciat nemijlocit prin contracte încheiate cu încălcarea prevederilor legii sau asociațiile obștești de consumatori sunt în drept să intenteze acțiuni în instanța de judecată în apărarea drepturilor și intereselor legitime ale consumatorilor prejudiciați, în vederea solicitării constatării nulității clauzelor contractuale presupuse a fi abuzive, în condițiile legii”. Art. 41 alin. (1) – „Acțiunile privind protecția drepturilor consumatorilor pot fi depuse la instanța judecătorească de către consumatorii înșiși sau reprezentanții acestora, de către autoritățile administrației publice abilitate sau de către asociațiile obștești de consumatori”. În context, procedurile de mediere impun costuri adiționale pentru consumatori, mai ales în cazul în care acestea nu vor fi gratuite pentru ei. Astfel, litigiile ce țin de protecția drepturilor și intereselor consumatorilor necesită a fi exceptate de la procedura de mediere obligatorie. Întru consolidarea celor expuse, remarcăm considerentul 11 al Directivei 2008/52, „Prezenta directivă nu ar trebui să se aplice negocierilor precontractuale și nici procedurilor cvasi-judiciare, precum anumite sisteme de conciliere judiciară, sisteme de soluționare a plângerilor consumatorilor, arbitrajul și deciziile experților, sau procedurilor în	ședință de mediere este benefică pentru părți, întrucât le poate ajuta să înțeleagă avantajele medierii, precum soluționarea mai rapidă, reducerea costurilor și păstrarea unei relații amiabile între ele. Aceasta nu impune o constrângere, ci doar oferă un cadru în care părțile să evalueze dacă doresc să rezolve conflictul pe cale amiabilă înainte de a iniția un proces judiciar, care poate fi mai costisitor și mai îndelungat.
--	--	--	--

			cadrul cărora persoanele sau organele care conduc procedura emit o recomandare oficială, ce poate fi obligatorie sau nu, privind soluționarea litigiului”. Drept urmare, prevederile art. 14 alin. (6) excedează obiectul și domeniile de reglementare al proiectului de lege, or conform art. 1 alin. (1) „Obiectivul prezentei legi este facilitarea accesului la soluționarea alternativă a litigiilor și promovarea soluționării pe cale amiabilă a acestora prin: încurajarea utilizării medierii și asigurarea unei relații echilibrate între mediere și procedurile judiciare”. Recomandăm suplimentar revizuirea proiectului prin prisma regulilor gramaticale și de ortografie.	
	Legal Transition Programme EBRD	148.	La alin. (6), se recomandă excluderea referinței la art. 1 alin. (3), or acest articol prevăzut în secțiunea Dispoziții generale exclude mai multe categorii de litigii care nu cad sub incidența prezentei legi. Prin urmare, nu este necesară reiterarea acestei excepții la art. 14 sau la art. 17 alin. (1).	Se acceptă Textul modificat se regăsește la art. 44 alin. (3).
		149.	De asemenea, se recomandă menționarea expresă a dreptului părților de a solicita instanței judecătorești aplicarea măsurilor de asigurare în cazul litigiului supus medierii (indiferent dacă medierea a fost inițiată voluntar sau în virtutea mecanismului de primă ședință obligatorie).	Precizare Aplicarea de către instanță a măsurilor de asigurare ține de procesul civil. În procesul de ajustare a cadrului normativ conex, vor fi examinate și, după caz, modificate prevederile CPC.
Articolul 17. Etapele medierii (1) Pentru categoriile de litigii prevăzute la art. 14 alin. (6), medierea se inițiază până	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	150.	Art. 17 alin. (1) din proiect, care instituie sancțiunea restituirii cererii de chemare în judecată în lipsa dovezii privind parcurgerea ședinței de mediere, constituie un veritabil obstacol procedural, fiind incompatibil atât cu spiritul, cât și cu litera Directivei	Nu se acceptă În contextul invocării în aviz a pretensei încălcări a art. 20 din Constituție, subliniem că, referitor la

la adresarea în instanța de judecată, cu excepția litigiilor ce țin de domeniile prevăzute la art. 1 alin. (3). Dacă urmare a medierii nu a fost încheiată tranzacția de mediere sau dacă a avut loc o împăcare parțială, părțile se pot adresa în instanța de judecată făcând dovada realizării cel puțin a unei ședințe de mediere, sub sancțiunea restituirii cererii de chemare în judecată în conformitate cu art. 170, alin. (1) lit a) din Codul de procedură civilă. Sancțiunea restituirii cererii de chemare în judecată nu se aplică în situațiile prevăzute la alin. (10). [...]		2008/52/CE. Caracterul obligatoriu al medierii poate genera practici formale, lipsite de conținut, în care părțile se prezintă doar pentru a îndeplini o cerință legală, fără o intenție reală de a soluționa amiabil litigiul. Eficiența medierii rezidă tocmai în natura sa voluntară, iar transformarea acesteia într-o obligație poate eroda încrederea părților în acest mecanism alternativ și, pe termen lung, îi poate compromite scopul și funcționalitatea — practică a cărei ineficiență a fost demonstrată anterior (explicată în detaliu în avizul Ministerului Finanțelor asupra proiectului în cauză). Introducerea unei etape obligatorii de mediere riscă să tergiverseze nejustificat soluționarea cauzelor, în special în situațiile în care nu există perspective reale de conciliere între părți. Deși, teoretic, medierea poate constitui o alternativă mai puțin costisitoare comparativ cu procedura judiciară, impunerea sa prin lege presupune un cost inițial inevitabil, inclusiv onorariul mediatorului (art. 38 din proiect), ceea ce poate constitui o povară financiară suplimentară pentru părți, în special atunci când acestea nu văd nicio perspectivă reală de conciliere și intenționează să se adreseze direct instanței. Într-o asemenea situație, medierea obligatorie nu face decât să adauge un cost intermediar inutil, obligând părțile să suporte atât cheltuielile de mediere, cât și cele de judecată. Argumentul autorilor proiectului privind necesitatea medierii obligatorii în scopul degrevării instanțelor de judecată nu este justificat din punct de vedere constituțional. Suprasolicitarea instanțelor este o problemă de ordin organizatoric și administrativ, ce nu	medierea judiciară obligatorie, Curtea Constituțională a constatat în §78 din HCC nr. 8/2018 că acest tip de mediere nu contravine art. 20 [Accesul liber la justiție] din Constituție. Drept urmare, nici instituirea unei prime ședințe obligatorii de mediere nu este în măsură să aducă atingere art. 20 din Constituție. Desfășurarea primei ședințe de mediere nu impune începerea obligatorie a unui proces de mediere, ci reprezintă o oportunitate pentru părți de a găsi o soluție amiabilă, economisind timp și resurse. Urmare a participării părțile pot decide să continue sau nu procesul de mediere. Astfel, accesul la justiție nu este afectat în niciun fel, deoarece părțile care nu doresc să continue procesul de mediere nu sunt împiedicate să se adreseze instanței pentru soluționarea litigiului. Medierea este
--	--	---	--

			trebuie remediată prin limitarea accesului la justiție. Dreptul garantat de art. 20 din Constituție nu poate fi restrâns sub pretextul eficientizării sistemului judecătoresc, fără a afecta însăși garanțiile fundamentale ale justițiabililor.	doar o alternativă, nu o limitare a opțiunilor legale. Astfel, aceasta nu restrânge dreptul părților de a solicita judecarea cauzei în instanță, asigurându-le în continuare accesul la justiție, inclusive în cazul soluționării parțiale a litigiului acestora în procesul de mediere.
Articolul 17. Etapele medierii [...] (8) Până la încheierea contractului de mediere, mediatorul este obligat să informeze părțile despre scopul medierii, procedura, drepturile și obligațiile mediatorului și ale părților, precum și despre consecințele procesului de mediere, efectele semnării unei tranzacții de mediere și despre consecințele nerespectării prevederilor tranzacției de mediere semnate [...]	Legal Transition Programme EBRD	151.	Proiectul actual de lege nu face o delimitare clară dacă prima ședință de mediere e una de informare sau de mediere propriu-zisă. Pe de o parte, procesul de mediere începe cu încheierea unui contract de mediere, iar până atunci, mediatorul este obligat să informeze părțile despre proces, scop, drepturi etc. (Articolul 17, alin (8)). Reforma italiană introdusă în 2013, la fel, nu făcea o delimitare clară, ceea ce a dus, la utilizarea acestei prime ședințe ca una de informare. În 2023, în urma ultimei reforme, sesiunea de mediere inițială obligatorie a suferit o transformare majoră, evoluând într-un proces mai substanțial și cu impact. Spre deosebire de modelul anterior, unde sesiunea a fost în mare parte informațională, noua sesiune este acum concepută să funcționeze ca o ședință de mediere eficientă, cu o durată de până la două ore. Costul variază de la 80 EUR la 280 EUR per parte, în funcție de valoarea litigiului, cu taxe suplimentare aplicabile dacă părțile aleg să continue cu sesiunile ulterioare. În mod crucial, reformele au introdus o cerință ca părțile să participe la sesiune cu „bună-credință”. Această obligație asigură un angajament semnificativ și reduce cazurile de prezență superficială. Desfășurată în termen de 20 până la 40 de	Precizare Proiectul propune prima ședință să fie una „de informare”. Or, procesul de mediere se consideră început după încheierea contractului de mediere între părți și mediator.

			zile de la cererea de mediere, sesiunea desfășurată personal sau online — facilitată de un mediator profesionist acreditat de Ministrul Justiției — oferă o platformă neutră de dialog și de explorare a potențialelor rezoluții.	
Articolul 17. Etapele medierii [...] (9) Contractele de mediere, învestite cu formulă executorie, au putere de titlu executoriu la data exigibilității creanței și oferă dreptul la executare silită extrajudiciară, fără adresarea unei cereri în instanța de judecată sau către notar, dacă părțile au convenit aceasta, în mod expres, în contract. Nu sunt învestite cu formulă executorie contractele de mediere care sunt contrare legii. [...]	Curtea Supremă de Justiție	152.	Art. 17 alin. (9) – sintagma „au putere de titlu executoriu”, este incorectă din punct de vedere legal. Conform art. 12 alin. (1) din Codul de Executare, titlul este actul eliberat de către instanță la cererea creditorului. În opinia Curții, ar fi corect utilizarea termenului de document executoriu, în sensul prevăzut de art. 11 din Codul de Executare.	Se acceptă Alin. (9) a fost modificat, se regăsește în art. 47.
Articolul 17. Etapele medierii [...] (10) Medierea nu se consideră inițiată, dacă după întreprinderea tuturor măsurilor de notificare, inclusiv suportul părții, mediatorul este în imposibilitate de a desfășura	Legal Transition Programme EBRD	153.	În formula actuală a Art. 17 nu este foarte clară distincția dintre inițierea medierii și începutul procesului de mediere. Pe de o parte, medierea începe din momentul încheierii contractului de mediere. Ziua încheierii contractului determină și momentul de suspendare a procesului în instanță. Pe de altă parte, alin. (10) prevede că medierea nu este inițiată dacă după întreprinderea tuturor măsurilor de notificare, mediatorul e în imposibilitatea de a desfășura ședința. Ar însemna aceasta că medierea este inițiată din	Precizare Procesul de mediere începe de la data semnării contractului de mediere. „A iniția o mediere” și „a începe procesul de mediere” sunt două concepte diferite și, respectiv, etape diferite.

ședința în condițiile alin. (1). În acest caz, prevederile alin. (1) nu se aplică, la prezentarea actului eliberat de mediator cu privire la imposibilitatea desfășurării ședinței de mediere. [...]			momentul în care mediatorul poate desfășura ședința?	
Articolul 17. Etapele medierii [...] (11) Dacă urmare a punerii cererii de chemare în judecată pe rolul instanței de judecată, s-a prezentat partea care nu a participat la ședința de mediere, instanța dispune participarea părților la o ședință de mediere și schimbă termenul de judecată. Dacă partea respectivă repetat nu se prezintă la ședința de mediere, atunci instanța aplică acesteia o sancțiune prevăzută la art.2 alin. (2) lit. f) și continuă examinarea cauzei.	Individual al Mediatorului „Victor Cojocari”	154.	Art. 16 De introdus un nou aliniat: (11) Procesul de mediere se supune înregistrării obligatorii în Sistemul de Gestionare a Dosarelor de Mediere (SGDM) din cadrul Platformei Integrate a Profesiilor Juridice. Urmare, că în timpul apropiat va fi această prevedere, e necesar ca Gestionare a Dosarelor de Mediere (SGDM) din cadrul Platformei Integrate a Profesiilor Juridice este aprobat printr-un act normativ inferior legii, e necesar de a fi menționată obligativitatea înregistrărilor în SDGM în legea propusă.	Nu se acceptă Propunerea se referă la art. 17 din proiect. A se vedea argumentele de la pct. 50 din Sinteză.
	Legal Transition Programme EBRD	155.	Este foarte importantă asigurarea unui echilibru procedural între părțile implicate în procesul de mediere, atât în cazul mediatorilor – cu privire la modul de constatare dacă prima ședință a eșuat, cât și pentru reclamanții de bună-credință (creditori) care ar putea fi expuși la trăgănare din partea părâților (debitori) de rea-credință. De exemplu, un asemenea risc ar putea fi în articolul 17 alineatul (11) din proiectul de lege în cazul în care reclamantul este impus să participe la ședință de mediere chiar dacă părâtul cu rea-credință s-a eschivat de la prezentarea la prima ședință obligatorie. În general, practicienii consideră că succesul modelului italian de primă ședință de mediere se	Se acceptă parțial Proiectul prevede că instanța „va sancționa” partea care nu se prezintă la mediere doar după cea de-a doua neprezentare. S-a optat pentru această soluție reieșind din faptul că trebuie de ținut cont nu doar de drepturile reclamantului, ci și de cele ale părâtului. Or, ar putea exista situații când o parte nu se prezintă

			datorează următorilor factori: 1. Părțile litigiului ar trebui să fie prezente personal la ședință. Prezența doar a avocatului fără client a dus la reducerea șanselor de a trece la procesul complet de mediere; 2. Sesiunea ar trebui să fie administrată de un mediator cu experiență și bine pregătit; 3. Ședința trebuie să se desfășoare într-o perioadă scurtă de timp de la depunerea cererii și taxa să fie minimă pentru a nu fi considerată o barieră în accesul la justiție. În același timp, compensare efortului și muncii mediatorului trebuie să fie rezonabilă pentru a spori calitatea serviciilor mediatorului; 4. Părțile, atunci când sunt prezente, pot decide să renunțe cu ușurință la mediere fără sancțiuni sau să continue în mod voluntar procesul; și 5. În cazul unei părți absente, în cadrul procedurii judiciare ulterioare, ar trebui aplicate sancțiuni substanțiale.	la mediator din motive întemeiate și, astfel, „sanționarea” imediată ar fi incorectă. Totodată, alin. (10) din actualul art. 47 a fost completat astfel, încât reclamantul de bună-credință să nu fie impus să meargă repetat la ședința cu mediatorul, dacă pârâtul refuză expres participarea. Menționăm că proiectul a fost modificat astfel încât participarea prin reprezentant la procesul de mediere va fi posibilă doar în cazul persoanelor juridice. (art. 49 alin. (7)).
		156.	Probabil cel mai important aspect ce ține de introducerea unei prime ședințe obligatorii vizează sistemul de stimulente și penalități care să determine părțile să ofere o șansă reală și să participe cu bună-credință la prima ședință. Stimulentele/facilitățile prevăzute de actualul proiect sunt rezonabile și ar putea fi îmbunătățite după ce se pilotează o anumită perioadă reforma și rezultatele pilotării arată că sunt necesare și mai multe facilități. Mai multe detalii și sugestii despre asta au fost deja expuse la pct. 4.1. mai sus. În ce privește sancțiunile, în alte state, inclusiv Italia, există practica aplicării unor sancțiuni atât de ordin procedural, cât și cele ce țin de costuri. Inadmisibilitatea cererii e o sancțiune procedurală	Se acceptă parțial Susținem posibilitatea îmbunătățirii proiectului după monitorizarea procesului de implementare. Reglementarea „inadmisibilității cererii” este potrivită pentru sistemul în care parcurgerea medierii (cu încheierea contractului de mediere și a tranzacției de mediere) este o etapă prealabilă obligatorie.

		aplicată în cazul în care părțile nu inițiază medierea înainte de a se adresa în instanță (atât pentru litigiile în care e prevăzută o primă ședință de mediere obligatorie, cât și pentru litigii izvorâte din acorduri ce includeau o clauză de mediere). Această sancțiune, însă, se aplică reclamantului care nu a urmat procedura necesară. Dacă ședința are loc dar părțile nu ajung la un acord pentru a media în continuare, condiția se consideră respectată și litigiul se examinează în instanță. În cazul Italiei, articolul 5 paragraful 2-Bis din Decretul Legislativ 28/2010 cu modificările ulterioare prevede următoarele: <i>„Când procedura de mediere este o condiție de admisibilitate a cererii legale, condiția se consideră îndeplinită dacă prima întâlnire înaintea mediatorului se încheie fără acord.”</i> În actualul proiect, e necesară menționarea expresă a faptului că părțile au dreptul să renunțe la mediere după sesiunea inițială fără a le solicita să furnizeze motive pentru decizia lor. În același timp, e necesar de indicat clar când această obligație este îndeplinită și din ce moment părțile au voie să depună o cerere în instanță. Pentru a sancționa partea care nu se prezintă la prima ședință neîntemeiat, trebuie prevăzută o sancțiune ce poate fi aplicată de judecător în cadrul examinării în instanță a litigiului. În acest sens este binevenită modificarea la proiectul de lege prin care se aplică amenda judiciară. Cu toate acestea, se recomandă revizuirea alin. (11), pentru că, în formula actuală, acesta nu face distincție dintre partea (pârâțul) de rea-credință ce se eschivează de la participarea la sesiunea de mediere și partea (pârâțul) care nu a participat la ședință din motive ce nu îi sunt imputabile. În ambele scenarii, reclamantul (partea care a inițiat procedura)	Prezentul proiect propune instituirea parcurgerii unei ședințe inițiale, cu caracter informativ, după care părțile urmează să decidă dacă acceptă sau nu soluționarea litigiului prin mediere. Drept urmare, în cazul în care instanța de judecată recomandă părților parcurgerea unei ședințe de mediere, este mai potrivită suspendarea procesului. Alin. (11) din art. 47 este redactat într-o manieră generală, pentru a fi aplicabil atât pârâțului, cât și reclamantului. Or, ambele părți, în egală măsură pot fi puse în situația de imposibilitate de a se prezenta la mediator din motive ce nu le sunt imputabile.
--	--	--	---

			este nevoit să încerce iar să participe la ședința de mediere, deși probabilitatea succesului ședinței de mediere în primul scenariu, cu o parte ce s-a eschivat, este extrem de mică. În Italia, se face distincție dintre participarea neîntemeiată de exemplu, Articolul 8 paragraful 4-Bis din Decretul Legislativ 28/2010 cu modificările ulterioare „Din neparticiparea fără motiv întemeiat la procedura de mediere, judecătorul poate deduce argumente probatorii în hotărârea ulterioară a articolului 116, al doilea alin., din codul de procedură civilă. Judecătorul condamnă partea care, în cazurile prevăzute la art. 5, nu a participat la proces fără un motiv întemeiat, să plătească la bugetul de stat o sumă corespunzătoare contribuției unificate datorate pentru hotărâre.”	
Articolul 19. Desfășurarea medierii [...] (2) Medierea litigiului are loc într-un termen care nu va depăși 3 luni de la data încheierii contractului de mediere, dacă părțile nu au stabilit de comun acord alt termen. Până la expirarea termenului stabilit inițial, părțile pot solicita prelungirea acestuia. În cazul în care litigiul este deferit medierii în cadrul unui proces judiciar, termenul de mediere poate fi prelungit doar cu acordul instanței de judecată sau, după	Camera Notarială	157.	Cu referire la conținutul art.19 alin.(2) din proiect marcăm că autorul a formulat următorul text: (2) Medierea litigiului are loc într-un termen care nu va depăși 3 luni de la data încheierii contractului de mediere, dacă părțile nu au stabilit de comun acord alt termen. Până la expirarea termenului stabilit inițial, părțile pot solicita prelungirea acestuia. În cazul în care litigiul este deferit medierii în cadrul unui proces judiciar, termenul de mediere poate fi prelungit doar cu acordul instanței de judecată sau, după caz, al organului de urmărire penală. Astfel, observăm că autorul a omis să indice exact cu cât cel mult poate fi prelungit termenul, în care se va desfășura medierea litigiului, respectiv, Camera Notarială vine cu propunerea de a revizui conținutul alin.(2) din acest articol, cu includerea perioadei pentru care acest termen poate fi prelungit.	Nu se acceptă Termenul general de 3 luni este stabilit pentru a asigura un echilibru între necesitatea unei soluționări rapide a litigiului și respectarea procesului de mediere, care poate necesita timp pentru a permite părților să ajungă la o înțelegere amiabilă. Un termen de 3 luni este suficient pentru a analiza situația, a discuta soluțiile posibile și a ajunge la un acord, fără a prelungi excesiv soluționarea litigiului.

caz, al organului de urmărire penală. [...]				Totodată, prin posibilitatea de a solicita prelungirea termenului, se oferă părților flexibilitatea necesară pentru a negocia și a ajunge la o soluție care să fie satisfăcătoare pentru ambele părți. Prolungirea termenului poate fi esențială în cazurile în care discuțiile necesită mai mult timp din cauza complexității litigiului sau a unor factori externi care pot influența procesul de mediere. Astfel, termenul de mediere va putea fi ajustat în funcție de evoluția și specificul cazului, iar stabilirea perioadei este pusă în sarcina instanței/organului de urmărire penală. Aceste reglementări contribuie la asigurarea unei proceduri de mediere mai flexibile, dar și eficiente, care să sprijine o soluționare amiabilă a litigiilor într-un timp rezonabil
Articolul 21. Valabilitatea tranzacției de mediere [...] (2) Nu se admite	Camera Notarială	158.	Cu referire la conținutul art.21 din proiect, autorul a formulat următorul text: <i>Articolul 21. Valabilitatea tranzacției de mediere</i> <i>(1) Tranzacția de mediere trebuie să corespundă</i>	Nu se acceptă Directiva 2008/52/CE nu exclude totalmente litigiile de muncă și de

inclusiunea în tranzacția de mediere a clauzelor care: a) se referă la drepturi și obligații de care părțile nu pot dispune liber prin tranzacție; b) încalcă normele imperative ale legii, ordinea publică și bunele moravuri; c) sunt în mod evident inechitabile; d) prejudiciază interesul superior al copilului; e) încalcă drepturile unor terțe persoane neantrenate în procesul de mediere.		condițiilor de valabilitate prevăzute de prezenta lege și de alte acte normative. (2) Nu se admite includerea în tranzacția de mediere a clauzelor care: a) se referă la drepturi și obligații de care părțile nu pot dispune liber prin tranzacție; b) încalcă normele imperative ale legii, ordinea publică și bunele moravuri; c) sunt în mod evident inechitabile; d) prejudiciază interesul superior al copilului; e) încalcă drepturile unor terțe persoane neantrenate în procesul de mediere. Astfel, conținutul alin.(2) din articolul menționat vine în contradicție cu conținutul pct.10 a Directivei 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială, care are următorul conținut: <i>(10) "...Totuși, directiva nu ar trebui să se aplice în cazul drepturilor și obligațiilor de care părțile nu pot dispune în mod liber potrivit legislației aplicabile corespunzătoare. Astfel de drepturi și obligații se regăsesc în special în dreptul familiei și în dreptul muncii"</i>. După cum vedem, Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 expres menționează că aceasta nu poate fi aplicată în cazurile în care părțile nu pot dispune liber de drepturile și obligațiile sale, expres indicând domeniul dreptului familiei și dreptului muncii. Deoarece autorul proiectului include în Capitolul III „Medierea în domenii specifice” la Secțiunea 1 „Medierea în litigii civile” art.26 „Medierea în litigii de familie” și art.27	familie de la soluționarea prin mediere, ci exceptează în mod indirect anumite drepturi și obligații „de care părțile nu pot dispune în mod liber potrivit legislației aplicabile” de la soluționarea prin mediere. Astfel, prevederile invocate în aviz (actualul art. 51 alin. (2) lit. a) din proiect) corespund cu prevederile pct. 10 din directivă. Articolele din proiect referitoare la „medierea în litigii de familie” și „medierea în litigii de muncă” trebuie interpretate în coroborare cu alte prevederi din proiect și nu izolat de acestea. Drept urmare, litigiile de familie și litigiile de muncă pot fi soluționate prin mediere, cu excepția cazului în care litigiul este în legătură cu un drept/obligație de care părțile nu pot dispune liber prin tranzacție.
---	--	---	---

			„ <i>Medierea în litigiile de muncă</i> ”, Camera Notarială consideră că includerea acestor doua articole vine în contradicție cu prevederea Directivei, fapt ce determină organul profesional al notarilor să vină cu recomandarea de a fi revizuite normele indicate, cu ajustarea acestora cerințelor Directivei 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008.	
Articolul 23. Încetarea medierii [...] (3) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. h) – j), procesul de mediere încetează de drept. Dosarul de mediere se repartizează de către Uniunea Mediatorilor unui alt mediator identificat de părți sau, după caz, de Uniune, pentru reluarea procesului de mediere. (4) Mediatorul este obligat să asigure păstrarea procesului-verbal și a materialelor aferente procesului de mediere timp de cel puțin 4 ani de la expirarea datei scadente de executare integrală a tranzacției de mediere, conform unor reguli aprobate de Uniunea Mediatorilor.	Legal Transition Programme EBRD	159.	La art. 23 alin. (3) nu este clar mecanismul de repartizare a cauzelor către un alt mediator identificat de Uniune. Având în vedere că medierea încetează de drept în temeiul alin. 91) lit. h)-j), procesul de mediere începe de la zero și nu este reluat, pentru că reluarea ar presupune o anterioară suspendare a procesului de mediere.	Se acceptă Articolul respectiv a fost modificat, astfel, încât se reglementează cazurile de suspendare de drept a procesului de mediere (a se vedea art. 53 alin. (1) și (4)), cu posibilitatea reluării procesului de mediere.
		160.	La art. 23 alin. (4) ar fi utilă o mențiune privind ținerea materialelor cauzei de mediere și a proceselor-verbale inclusiv în format electronic în Sistemul electronic de gestionare a cauzelor de mediere.	Precizare „Sistemul electronic de gestionare a cauzelor de mediere” face parte din Sistemul informațional „Platforma integrată a profesiilor juridice”. Utilizarea acestuia, inclusiv tipurile de documente care vor fi disponibile în cadrul acestuia, este reglementat de alte acte normative.
Articolul 24. Convenția de mediere [...]	Curtea Supremă de Justiție	161.	Art. 24 alin. (4) – în mod firesc, declinarea de competență presupune desesizarea unei instanțe în favoarea altei instanțe de judecată, competente să	Se acceptă Alin. (4) a fost exclus (a se vedea art. 54 din

(4) În alte cazuri decât cele prevăzute la alin. (3), instanța de judecată, la cererea uneia dintre părți, își va declina competența dacă va constata existența unei convenții de mediere. [...]			examineze o cerere. La nivel conceptual, declinarea competenței între instanța de judecată și mediator nu poate exista. Mai mult, nu este clară necesitatea introducerii normei respective, or potrivit legii, în cazul în care se constată existența clauzei de mediere, inclusiv inițierea acestui proces, are loc suspendarea obligatorie a procesului. În caz contrar, nu este clară soarta procesului aflat pe rolul instanței.	proiect). Detaliile despre acțiunile instanței de judecată vor fi detaliate în CPC, odată cu promovarea proiectului de lege de modificare a cadrului normativ conex noii legi cu privire la mediere și statutul mediatorului.
Articolul 25. Medierea în litigiile civile [...] (2) În următoarele tipuri de litigii, părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în condițiile art. 14 alin. (6) lit. a), în vederea soluționării următoarelor litigii ale căror valoare nu depășește 50 salarii medii pe economie, fără a se lua în considerare dobânzile, penalitățile, cheltuielile de judecată : a) încasarea datoriilor; b) repararea prejudiciilor, inclusiv cauzate prin contravenții și infracțiuni; c) partajarea proprietății; e) răspândirea informațiilor false și defăimătoare;	Curtea Supremă de Justiție	162.	Art. 25 alin. (2) – după cum s-a menționat mai sus, practic majoritatea litigiilor civile pot cădea sub incidența art. 25 alin. (2) din proiect. Intrarea în vigoare a normei propuse, va genera un haos și va afecta negativ accesul la justiție a persoanelor (argument descris la art. 14 alin. (6)).	Nu se acceptă Contrar afirmației că aplicarea acestui articol „ar genera haos și ar afecta accesul la justiție”, această prevedere are scopul de a eficientiza soluționarea litigiilor civile și de a oferi părților alternative viabile la instanțele de judecată. Medierea și alte mecanisme alternative de soluționare a disputelor nu împiedică accesul la justiție, ci oferă o etapă preliminară care poate reduce timpul și costurile asociate proceselor judiciare. În plus, implementarea unei astfel de norme nu înseamnă că toate litigiile civile vor fi afectate negativ. Din contră, multe litigii pot fi soluționate mai rapid și

f) de executare a contractelor de împrumut, donație, arendă, locațiune, bancare, de leasing și de asigurare; g) procedura de insolvență.				mai eficient prin mecanisme alternative, evitând supraaglomerarea instanțelor și întârzierile excesive. Părțile care nu ajung la un acord în această etapă vor avea în continuare posibilitatea de a se adresa instanței, ceea ce demonstrează că dreptul de acces la justiție nu este restricționat, ci completat printr-o etapă care poate fi benefică pentru toți cei implicați.
	Legal Transition Programme EBRD	163.	La art. 25 alin. (2), ar putea fi incluse litigiile dintre asociați și societățile comerciale. De asemenea, ar fi binevenită evaluarea necesității implementării etapizate inclusiv a categoriilor de litigii și includerea acestor etape în art. 63. În formula actuală a art. 63, nu este clar la alin. (1) lit. (b) când totuși intră în vigoare litigiile civile – la 24 de luni de la intrarea legii în vigoare sau imediat și doar litigiile de insolvență ar intra în vigoare peste 24 de luni.	Se acceptă parțial Litigiile dintre asociați și societățile comerciale sunt litigii civile. Nu este necesar de a le evidenția ca o categorie distinctă. Art. 62 a fost redactat.
		164.	În ce privește alin. (2) lit. g), care prevede medierea în procedura de insolvență, nu există o practică uniformă și bine-stabilită în spațiul european de utilizare a medierii în astfel de procedură. De exemplu, medierea în insolvență este pe larg utilizată în SUA și, într-o anumită măsură, în Olanda. În contextul Republicii Moldova, această prevedere ar trebui consultată cu practicienii din domeniul insolvenței, iar mediatorii	Precizare Legea cu privire la insolvență deja conține prevederi referitoare la mediere. Proiectul nu vine cu prevederi noi în acest sens.

			care ar participa la astfel de medieri să fie instruiți în acest domeniu. Este adevărat că Legea nr. 149 a insolvenței prevede la art. 18 alin. (4) posibilitatea depunerii de către creditor a cererii introductive doar după epuizarea tuturor posibilităților de recuperare a creanței în procedură prealabilă, inclusiv prin intermediul unui proces de mediere, dar proiectul actual vizează utilizarea medierii în diverse etape ale procedurii de insolvență, ceea ce necesită examinarea necesității modificării Legii nr. 149. Având în vedere complexitatea acestor litigii și practica existentă în RM, introducerea unei ședințe obligatorii în astfel de cauze la moment poate fi asociată cu riscuri înalte.	
Articolul 26. Medierea în litigiile de familie (1) Părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în condițiile art. 14 alin. (6) lit. b), în vederea soluționării litigiilor ce rezultă din conflictele dintre soți, foști soți, alți membri de familie sau concubini, privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești, stabilirea domiciliului copiilor, întreținerea copiilor și a altor membri ai familiei, inclusiv inapți de muncă, precum și orice alte neînțelegeri dintre	Curtea Supremă de Justiție	165.	Art. 26 alin. (1) - „Părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în condițiile art. 14 alin. (6) lit. b), în vederea soluționării litigiilor ce rezultă din conflictele dintre soți, foști soți, alți membri de familie sau concubini, privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești, stabilirea domiciliului copiilor, întreținerea copiilor și a altor membri ai familiei, inclusiv inapți de muncă, precum și orice alte neînțelegeri dintre aceștia, excepția violenței în familie. ” Cu referire la acest aspect, Curtea Supremă de Justiție consideră că pentru o clarificare completă a procedurii, aliniatul menționat ar trebui completat, astfel după sintagma „dintre soți” să fie adăugată sintagma „cu excepția divorțului”, având în vedere că organele de stare civilă nu pot accepta executarea tranzacției cu privire la soluționarea litigiului de familie emisă de mediator.	Se acceptă

aceștia, excepția violenței în familie. [...]			În cazul în care aliniatul ar rămâne în forma actuală, ar fi necesar ca legile conexe să fie modificate pentru a asigura o reglementare adecvată a procedurii, astfel încât să nu existe confuzii sau dificultăți în aplicarea acestora în practică.	
Articolul 26. Medierea în litigiile de familie [...] (6) Litigiile care vizează înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite sau exercitarea dreptului de vizitare a copilului pot fi soluționate în cadrul unui proces de mediere, cu consimțământul și în numele părților, în conformitate cu prevederile Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25 octombrie 1980. (7) În conformitate cu alin. (6), la cererea autorității publice centrale din Republica Moldova, Uniunea Mediatorilor furnizează acesteia o listă a mediatorilor care au cele mai multe cauze mediate în domeniul protecției copilului și a familiei. (8) Medierea litigiilor prevăzute la alin. (6) are loc	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	166.	La articolul 26 alineatul (6) din proiectul de lege, textul „Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25 octombrie 1980” se va substitui cu textul „Legii nr. 292/2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite”. Această modificare este necesară, deoarece Legea nr. 292/2024 a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2025 și conține prevederi la articolul 8 care reglementează procedura de mediere în cazurile vizate de articolul 26 alin. (6) din proiectul de lege;	Se acceptă
		167.	Excluderea alineatelor (7) și (8) din articolul 26 din proiectul de lege, deoarece de la avizarea versiunii inițiale a proiectului în iulie 2024 până astăzi, prevederile acestea au fost incluse la articolul 8 din <i>Legea nr. 292/2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite</i> . Astfel, pentru a nu dubla normele legale, se impune excluderea alineatelor menționate;	Se acceptă

într-un termen ce nu depășește 30 de zile de la data încheierii contractului de mediere, dacă părțile nu au stabilit de comun acord alt termen în contractul de mediere.				
Articolul 27. Medierea în litigiile de muncă Părțile se pot adresa în instanța de judecată doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în vedea soluționării următoarelor litigii de muncă: a) litigiile individuale de muncă ce țin de restabilirea la locul de muncă, garanțiile salariale și despăgubirile rezultate din lipsa forțată de la locul de muncă, neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de către una dintre părțile contractului individual de muncă; b) litigiile individuale de muncă privind încheierea, executarea, modificarea, suspendarea, încetarea și nulitatea contractului individual de muncă; c) conflictele colective de muncă, în cazul în care	Confederația Națională a Sindicatelor	168.	Potrivit art. 27 din proiectul de Lege, <i>părțile se pot adresa în instanța de judecată, doar după participarea la cel puțin o ședință de mediere, în vederea soluționării următoarelor litigii de muncă:</i> a) <i>litigiile individuale de muncă ce țin de restabilirea la locul de muncă, garanțiile salariale și despăgubirile rezultate din lipsa forțată de la locul de muncă, neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de către una dintre părțile contractului individual de muncă;</i> b) <i>litigiile individuale de muncă privind încheierea, executarea, modificarea, suspendarea, încetarea și nulitatea contractului individual de muncă;</i> c) <i>conflictele colective de muncă, în cazul în care părțile conflictului nu au ajuns la o înțelegere sau nu sunt de acord cu decizia comisiei de conciliere.</i> Altfel spus, în cazul litigiilor și conflictelor de muncă, părțile acestora sunt puse în condiția de a participa <u>în mod obligatoriu la cel puțin o ședință de mediere</u>, după care se pot adresa în instanța de judecată. Totodată, conform propunerilor din proiectul de Lege, părțile litigiului de muncă sunt obligate să achite și remunerarea mediatorului pentru ședința de mediere realizată până la adresarea în instanță pentru categoriile de litigii sus-menționate, <u>care ar constitui 10 % din salariul minim pe țară, adică, 550 de lei.</u> Or, potrivit alin. (5) al art. 38 din proiectul de Lege, „Remunerarea	Se acceptă Anexa nr. 2 la Legea nr. 213/2023 prevede că se scutesc de taxa de stat în instanțele de judecată: „1.1.1. Persoanele fizice – în acțiunile privind reintegrarea în serviciu, revendicarea sumelor de retribuire a muncii și alte revendicări legate de raporturile de muncă”. În context, a fost completat art. 21 alin. (5) din proiect.

părțile conflictului nu au ajuns la o înțelegere sau nu sunt de acord cu decizia comisiei de conciliere.		<i>mediatorului pentru ședința de mediere realizată până la adresarea în instanță pentru categoriile de litigii prevăzute la art. 14 alin. (6) constituie 10 % din salariul minim pe țară. Suma respectivă constituie cheltuieli de judecată, dacă părțile n-au soluționat litigiul prin mediere.”.</i> Analizând, propunerile sus-menționate, prin prisma legislației muncii, înțelegem că acestea sunt incompatibile atât cu normele legale în vigoare, care statuează expres <u>scutirea salariaților de taxa de stat și de cheltuielile de judecată</u>, cât și cu scopul stabilit de legiuitor, în privința asigurării examinării cu celeritate a litigiilor individuale și conflictelor colective de muncă. Or, potrivit art. 353 din Codul muncii nr. 154/2003, „<u>salariații sau reprezentanții acestora care se adresează în instanțele de judecată cu cereri de soluționare a litigiilor și conflictelor ce decurg din raporturile prevăzute la art.348 (inclusiv pentru a ataca hotărârile și deciziile judecătorești privind litigiile și conflictele vizate) sunt scutiți de plata cheltuielilor judiciare (a taxei de stat și a cheltuielilor legate de judecarea pricinii)”.</u> În aceeași timp, dispoziția alin. (4) al art. 355 din aceeași cod, dispune că „<u>instanța de judecată va examina cererea de soluționare a litigiului individual de muncă în termen de cel mult 30 de zile lucrătoare de la data înregistrării acesteia și va emite o hotărâre cu drept de atac conform Codului de procedură civilă”.</u> În altă ordine de idei, vom specifica faptul că potrivit rapoartelor anuale de activitate, publicate de Consiliul de Mediere privitor la soluționarea litigiilor individuale de muncă pe calea medierii, constatăm nu doar numărul scăzut de adresări și litigii soluționate prin	
---	--	---	--

			mediere, ci și înregistrarea unui regres în privința acestora (<i>a se vedea tabelul de mai jos</i>). <table><tr><th colspan="3"><i>Numărul litigiilor de muncă soluționate prin mediere în perioada 2019-2024, conform rapoartelor anuale de activitate, publicate de Consiliul de Mediere</i></th></tr><tr><th>Anul</th><th>Nr. de adresări</th><th>Nr. de cazuri soluționate</th></tr><tr><td>2019</td><td>23</td><td>21</td></tr><tr><td>2020</td><td>3</td><td>3</td></tr><tr><td>2021</td><td>8</td><td>3</td></tr><tr><td>2022</td><td>15</td><td>6</td></tr><tr><td>2023</td><td>5</td><td>5</td></tr><tr><td>2024</td><td>9</td><td>2</td></tr></table> Având în vedere situația reală a soluționării litigiilor de muncă prin mediere, care indirect demonstrează nivelul scăzut al cunoștințelor mediatorilor în domeniul muncii, înțelegem că impunerea părților la mediere, înaintea adresării în instanța de judecată, nu va avea ca rezultat celeritatea soluționării litigiilor/conflictelor de muncă, dar dimpotrivă. În contextul celor expuse, precum și reiterând aspectele de incompatibilitate ale art. 27 și 38 din proiectul de Lege avizat cu normele legale în vigoare ale Codului muncii, <u>sindicatul nu susține</u>, propunerile care prevăd obligativitatea medierii litigiilor individuale și conflictelor colective de muncă până la adresarea în instanța de judecată și a achitării remunerării pentru ședința de mediere obligatorie. În acest sens, pentru litigiile individuale și conflictele colective de muncă, propunem păstrarea caracterului benevol al normelor legale în vigoare în	<i>Numărul litigiilor de muncă soluționate prin mediere în perioada 2019-2024, conform rapoartelor anuale de activitate, publicate de Consiliul de Mediere</i>			Anul	Nr. de adresări	Nr. de cazuri soluționate	2019	23	21	2020	3	3	2021	8	3	2022	15	6	2023	5	5	2024	9	2
<i>Numărul litigiilor de muncă soluționate prin mediere în perioada 2019-2024, conform rapoartelor anuale de activitate, publicate de Consiliul de Mediere</i>																											
Anul	Nr. de adresări	Nr. de cazuri soluționate																									
2019	23	21																									
2020	3	3																									
2021	8	3																									
2022	15	6																									
2023	5	5																									
2024	9	2																									

			privința soluționării acestora pe calea medierii (<i>a se vedea art. 29 din Legea cu privire la mediere nr. 137/2015</i>).	
Articolul 28. Medierea în litigiile cu element de extraneitate [...] (4) Tranzacțiile de mediere încheiate în litigiile civile și comerciale, se confirmă de arbitraj, dacă examinarea litigiului soluționat prin tranzacție este de competența arbitrajului internațional, conform clauzei arbitrale inserate în contract, sau prin acordul dintre părți. Aceste reguli se aplică în mod corespunzător atât litigiilor aflate pe rol, cât și procedurii de confirmare a tranzacțiilor de mediere încheiate nemijlocit de către părți, pentru a preveni un proces ce poate să înceapă și se desfășoară conform regulilor de procedură arbitrală.	Curtea de Arbitraj Comercial Internațional	169.	Articolul 28 Medierea în litigiile cu element de extraneitate alineatul (4) prevede că: „Tranzacțiile de mediere încheiate în litigiile civile și comerciale, se confirmă de arbitraj, dacă examinarea litigiului soluționat prin tranzacție este de competența arbitrajului internațional, conform clauzei arbitrale inserate în contract, sau prin acordul dintre părți. Aceste reguli se aplică în mod corespunzător atât litigiilor aflate pe rol, cât și procedurii de confirmare a tranzacțiilor de mediere încheiate nemijlocit de către părți, pentru a preveni un proces ce poate să înceapă și se desfășoară conform regulilor de procedură arbitrală.”. Ar fi recomandabil de indicat care anume instituție permanentă de arbitraj și a cărei țări va avea competență de a confirma Tranzacția de mediere.	Nu se acceptă Un contraargument la această observație este că articolul 28 alin. (4) (a se vedea actualul art. 58 (4) din proiect) oferă deja un cadru general aplicabil confirmării tranzacțiilor de mediere în litigiile cu element de extraneitate, fără a fi necesară indicarea unei instituții de arbitraj specifice sau a unei jurisdicții prestabilite. Flexibilitatea acestei reglementări permite părților să opteze pentru o instituție de arbitraj potrivită cazului lor, în funcție de clauza arbitrală din contract sau de un acord ulterior. Menționarea unei anumite instituții de arbitraj ar putea fi restrictivă și inutilă, având în vedere că părțile implicate în astfel de litigii internaționale au nevoi și interese diferite. În plus, normele de arbitraj internațional variază de la o jurisdicție la alta, iar

				alegerea unei instituții specifice ar putea crea dificultăți în aplicarea prevederilor în practică.
Articolul 29. Generalități privind medierea în cauzele penale și contravenționale [...] (4) Dacă la medierea în cauzele penale una dintre părți este minor, participarea reprezentantului legal, pedagogului și/sau psihologului este obligatorie. În cazul în care o parte este o persoană iresponsabilă, medierea se va desfășura ținându-se cont de prevederile art. 77 și art. 276 alin. (6) din Codul de procedură penală.	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	170.	La articolul 29 alineatul (4) din proiectul de lege, textul „Dacă la medierea în cauzele penale una dintre părți este minor, participarea reprezentantului legal, pedagogului și/sau psihologului este obligatorie” se va substitui cu textul „Dacă la medierea în cauzele penale una dintre părți este copil, participarea reprezentantului legal, precum și a pedagogului și/sau a psihologului este obligatorie”. Această substituie este necesară pentru a asigura participarea reprezentantului legal în toate medierile în cauzele penale. Or, formularea din proiectul de lege este susceptibilă a fi interpretată că în cauzele penale în care una din părți este copil, participarea reprezentantului legal la mediere poate să nu fie obligatorie în cazul participării pedagogului sau a psihologului; Pe tot parcursul textului proiectului de lege vizat este necesar de respectat cerințele de tehnoredactare și gramaticale.	Nu se acceptă Formularea actuală a articolului respectiv (a se vedea art. 59 (5) din proiectul de lege) deja prevede clar obligativitatea prezenței unui adult responsabil (reprezentant legal, pedagog și/sau psiholog) atunci când o parte în medierea penală este minoră. Aceasta asigură protecția intereselor copilului fără a impune o rigiditate excesivă asupra procedurii de mediere. Înlocuirea termenului „minor” cu „copil” nu aduce un beneficiu semnificativ, deoarece termenul „minor” este deja utilizat în legislația penală și civilă pentru a desemna persoanele sub 18 ani. Subliniem că art. 6 pct. 47) din CPP prevede expres că „<i>persoană minoră</i> – persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani”.

				De asemenea, conform Convenției ONU privind Drepturile Copilului, termenul „copil” desemnează orice persoană cu vârsta sub 18 ani, cu excepția cazului în care legislația națională prevede o vârstă mai mică pentru atingerea majoratului. Acest termen este folosit mai ales în legislația privind protecția drepturilor copilului și asistența socială. În cazul „minorului” – este un concept juridic mai larg, folosit în legislația civilă și penală, desemnând orice persoană care nu a împlinit vârsta majoratului (de obicei 18 ani). În unele situații juridice, un minor poate avea capacitate de exercițiu restrânsă sau poate deveni major înainte de 18 ani, prin căsătorie sau emancipare.
Articolul 32. Dobândirea calității de mediator [...] (2) Nu se consideră că are reputație ireproșabilă persoana care: a) a fost condamnată pentru	Legal Transition Programme EBRD	171.	Art. 32 alin. (2) lit. c) poate crea confuzii, pentru că nu este clar cine și cum verifică la dobândirea calității de mediator faptul că un candidat are un comportament incompatibil sau desfășoară o activitate incompatibilă cu normele de etică ale profesiei de mediator. Dacă se optează pentru păstrarea acestei prevederi, Comisia de etică din cadrul Uniunii Mediatorilor ar trebui să	Se acceptă Codul de etică urmează a fi aprobat de Adunarea Generală a mediatorilor. Licența de mediator se eliberează de Ministerul Justiției. Astfel, până la

infrațiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave săvârșite cu intenție, chiar dacă au fost stinse antecedentele penale, sau are antecedente penale pentru comiterea altor infrațiuni, ori are interdicții aplicate pentru comiterea acestora; b) a fost exclusă dintr-o profesie conexasă justiției sau din funcția de judecător, ori din organele de drept, urmare a comiterii unor abateri disciplinare sau în urma încălcărilor normelor deontologice; c) are un comportament incompatibil sau desfășoară o activitate incompatibilă cu normele de etică ale profesiei de mediator.			elaboreze ghiduri, note explicative cu privire la această cerință.	eliberarea/refuzul eliberării licenței, verificarea întrunirii condițiilor respective este efectuată de Ministerul Justiției.
Articolul 33. Formarea inițială și continuă a mediatorilor [...] (3) Formatorii și furnizorii de formare inițială și continuă a mediatorilor se acreditează odată la fiecare 5 ani de către Uniunea Mediatorilor. Regulamentul de acreditare a formatorilor și furnizorilor de	Legal Transition Programme EBRD	172.	Pentru ca reforma să aibă succes, publicul trebuie să-i vadă pe mediatori ca fiind bine pregătiți să ofere servicii de înaltă calitate. Rigorile față de furnizorii de formare inițială și continuă trebuie să fie mult mai ridicate. Furnizorii de formare ar trebui să fie supuși unor verificări pentru a constata dacă instruirile urmează un curriculum aprobat, că grupul de formatori propuși este cel care de facto oferă cursurile și că performanța furnizorilor lor este monitorizată în mod continuu, inclusiv prin realizarea de evaluări ad-hoc, verificarea feedback-ului de la participanții la curs și	Se acceptă Calitatea de furnizor de formare nu se obține pe termen nelimitat. Proiectul propune acreditarea furnizorilor de formare o dată la 5 ani, ceea ce presupune „verificarea activității acestora”. Detaliile despre procesul de acreditare

formare inițială și continuă a mediatorilor este aprobat de Ministerul Justiției, după consultarea cu Uniunea Mediatorilor.			verificarea ratei de promovare a absolvenților care se înregistrează pentru examen.	urmează a fi stabilite în regulamentul aprobat de Uniunea Mediatorilor. Totodată, pentru a asigura o verificare mai riguroasă, articolul respectiv a fost completat cu un alineat nou, dedicat verificărilor (a se vedea art. 14 alin. (4) din proiect).
		173.	Termenul de 5 ani din art. 33 alin. (3) pare a fi destul de mare. În condițiile în care este necesară e evaluare mai strictă a calității formărilor și formatorilor, acest termen ar putea fi redus. Regulamentul de acreditare ar trebui să conțină și prevederi privind obligația de a raporta Uniunii mediatorilor cu privire la instruirile efectuate, verificările pe care Uniunea le-ar putea efectua în perioada de acreditare, precum și faptul că Uniunea examinează plângerile depuse împotriva furnizorilor cu privire la calitatea instruirilor oferite.	Precizare La elaborarea actelor normative subordonate legii se va ține cont de aceste recomandări.
Articolul 35. Licența pentru desfășurarea activității de mediator [...] (7) Cetățeanul străin sau apatridul poate dobândi statut de mediator în Republica Moldova dacă corespunde cerințelor prevăzute la art. 32. [...]	Camera Notarială	174.	Cu referire la conținutul prevederilor art.35 alin.(7), autorul proiectului indică că: <i>Cetățeanul străin sau apatridul poate dobândi statut de mediator în Republica Moldova dacă corespunde cerințelor prevăzute la art.32.</i> Respectiv, art.32 are următorul conținut: <i>Articolul 32. Dobândirea calității de mediator</i> (1) <i>Profesia de mediator este de interes public. Activitatea de mediator este de liber-profesionist și nu poate fi raportată la activitatea de întreprinzător.</i> (2) <i>Calitatea de mediator poate fi dobândită de persoana fizică care întrunește următoarele condiții:</i> <i>a) nu este supusă unei măsuri de ocrotire judiciare;</i>	Se acceptă Prevederile cu referire la dreptul cetățenilor străini sau apatrizi de a dobândi statutul de mediator au fost excluse din proiect.

			<i>b) deține diplomă de studii superioare de licență;</i> <i>c) a absolvit cursurile de formare inițială a mediatorilor;</i> <i>d) a susținut examenul de calificare în profesia de mediator;</i> <i>e) este aptă din punct de vedere medical, pentru exercitarea profesiei de mediator;</i> <i>f) are o reputație ireproșabilă;</i> <i>(2) Nu se consideră că are reputație ireproșabilă persoana care:</i> <i>a) a fost condamnată pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave săvârșite cu intenție, chiar dacă au fost stinse antecedentele penale, sau are antecedente penale pentru comiterea altor infracțiuni, ori are interdicții aplicate pentru comiterea acestora;</i> <i>b) a fost exclusă dintr-o profesie conexă justiției sau din funcția de judecător, ori din organele de drept, urmare a comiterii unor abateri disciplinare sau în urma încălcărilor normelor deontologice;</i> <i>c) are un comportament incompatibil sau desfășoară o activitate incompatibilă cu normele de etică ale profesiei de mediator.</i> În acest context, organului profesional al notarilor nu îi este clar mecanismul de verificare a reputației ireproșabile a unu cetățean străin sau apartid. Mai mult ca atât, în art.36 al proiectului autorul oferă prin lege dreptul mediatorului să dețină acces la registrele de stat, care facilitează activitatea acesteia, fapt ce prezintă risc enorm din punct de vedere statal, or un cetățean străin nu poate beneficia de acces la date cu astfel de caracter. Prin urmare, Camera Notarială propune de a revizui cerințele față de persoana, care poate obține licența	
--	--	--	---	--

			pentru desfășurarea activității de mediator.	
Articolul 37. Obligațiile mediatorului Mediatorul este obligat: a) să acționeze cu profesionalism, promptitudine, diligență și bună-credință, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, bunele moravuri și normele de etică profesională; b) să asigure prezența sa la birou pe parcursul a cel puțin 20 de ore pe săptămână și să afișeze programul său de lucru la sediul biroului; c) să notifice Ministerul Justiției și Uniunea Mediatorilor despre locul desfășurării activității și despre modificarea sediului biroului, retragerii sau asocierii la o organizație de mediere; d) să țină arhivă și registre proprii, precum și să asigure evidența financiar-contabilă a plăților încasate; e) să participe anual la cursuri de formare continuă cu o durată de cel puțin 20 de ore academice și să prezinte Uniunii Mediatorilor dovada instruirilor efectuate la finele	Legal Transition Programme EBRD	175.	Art. 37 ar putea fi completat cu obligația de a înregistra cauzele de mediere și ține arhiva electronică a cauzelor în Sistemul de gestionare a cauzelor de mediere, cu respectarea cerințelor de securitate și confidențialitate.	Precizare Modul de utilizare de către mediatori a Sistemului informațional „Platforma integrată a profesiilor juridice”, inclusiv tipurile de documente care vor fi disponibile în cadrul acestuia, este reglementat de alte acte normative.

fiecărui an. Instruirea continuă nu este obligatorie pentru mediatorii - formatori, pe perioada acreditată; f) să achite contribuțiile la bugetul Uniunii Mediatorilor; să îndeplinească alte obligații prevăzute de prezenta lege, de statutul Uniunii Mediatorilor și Codului de etică al mediatorului.				
Articolul 39. Formele de organizare a activității de mediator [...] Articolul 40. Organizația de mediere [...]	Legal Transition Programme EBRD	176.	Formularea actuală a art. 39 și 40 creează impresia că cerințele privind evaluarea și controlul calității procesului de mediere este mult mai riguros controlat în cazul organizațiilor de mediere decât în cazul unui birou de mediere cu mai mulți asociați. Concentrarea mediatorilor în cadrul Centrelor de mediere a fost unul dintre factorii principali care au dus la succesul reformei în Italia. Prin obligarea mediatorilor de a face parte la un anumit Centru, s-a asigurat un control mai bun al calității serviciilor de mediere prin adoptarea regulilor interne, obligațiilor de raportare către Minister, exigențelor impuse față de membrii Centrelor, inclusiv obligativitatea asigurării de răspundere civilă profesională. Pentru mai multe detalii cu privire la regulile impuse formelor de organizare a mediatorilor în Italia, recomandăm consultarea Decretului Ministerial nr. 180/2010 (MD 180/2010) de reglementare a acreditării furnizorilor de mediere, a mediatorilor și stabilirea taxelor de mediere https://mediatorsbeyondborders.org/wp-content/uploads/2017/09/The-Italian-Mediation-	Se acceptă A se vedea art. 20 lit. e).

			<u>Law.pdf</u> . Adițional, indiferent de forma de organizare, mediatorii trebuie obligați să furnizeze date statistice depersonalizate pentru a asigura transparența și menținerea reputației profesionale, precum și pentru a ajuta Uniunea și Ministerul Justiției în formularea politicilor publice în domeniu. În contextul reformei propuse, acest lucru este imperativ pentru a putea vedea impactul reformei și a face ajustările necesare după perioada de pilotare.	
Articolul 41. Suspendarea și reluarea activității de mediator (1) Activitatea mediatorului se suspendă în următoarele cazuri: [...] b) la cererea scrisă a mediatorului, pentru un termen nelimitat dacă acesta nu a indicat un anumit termen; [...]	Legal Transition Programme EBRD	177.	La art. 41 alin. (1) lit. b) se recomandă includerea unui termen maxim pentru suspendare. Nu este clar cum suspendarea poate avea loc pe o perioadă nedeterminată, având în vedere că e necesară existența circumstanțelor care au dus la suspendarea, iar odată ce ele dispar, activitatea trebuie reluată. Mai mult decât atât, reluarea activității după un termen prea mare de suspendare ar trebui să fie condiționată de efectuarea unor instruiți pentru a asigura calitatea serviciilor mediatorului.	Se acceptă parțial Suspendarea „pentru o perioadă nedeterminată” are loc atunci când mediatorul se angajează pentru o perioadă nedeterminată într-o funcție incompatibilă cu activitatea de mediator. Proiectul a fost completat cu obligația de a urma cursuri de formare, dacă activitatea a fost suspendată pentru o perioadă mai mare de 2 ani (art. 24 alin. (8) din proiect).
Articolul 42. Încetarea activității mediatorului (1) Activitatea mediatorului încetează: a) la cerere; b) în caz de neremediere în termen de 1 lună a situației de	Cabinetul Individual al Mediatorului „Victor Cojocar”	178.	De introdus un nou alineat ”(8) La inițierea procedurii de încetare a activității mediatorului conform lit. a) - f) al alin. (1) al prezentului articol, mediatorul va prezenta Uniunii Mediatorilor sau Ministerului Justiției, după caz, actele care confirmă lipsa obligațiilor față de SFS, CNAS și CNAM” Pentru a exclude radierea entității înainte de a	Nu se acceptă În timp ce scopul de a asigura că mediatorii își îndeplinesc obligațiile fiscale și sociale este legitim, propunerea de a cere documente

incompatibilitate cu activitatea de mediator; c) în cazul expirării termenului stabilit la art. 41 alin. (1) lit. g), dacă mediatorul suspendat nu a achitat contribuțiile la bugetul Uniunii Mediatorului; d) în cazul aplicării sancțiunii disciplinare de retragere a licenței pentru desfășurarea activității de mediator; e) în cazul neîntineririi condițiilor prevăzute art. 32 alin. (2); f) în cazul condamnării printr-o hotărâre definitivă și irevocabilă pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenție; g) în caz de deces. [...] (7) Ordinul ministrului justiției privind suspendarea, reluarea și încetarea activității de mediere se publică în Registrul de stat al actelor juridice al Republicii Moldova și se aduce la cunoștința mediatorului, utilizându-se datele de contact din Registrul de stat al mediatorilor.			soluționa aspectele/obligațiile biroului legate de fisc, CNAM și CNAS	suplimentare pentru încetarea activității riscă să creeze întârzierea procesului de radiere și costuri administrative suplimentare pentru mediatori. Ar fi mai eficient să se aplice măsuri mai puțin intruzive și să se asigure transparența în procesul de verificare a îndeplinirii obligațiilor fiscale prin mecanisme deja existente.
Secțiunea 5.	Camera	179.	La fel, autorul proiectului propune includerea în	Nu se acceptă

Răspunderea disciplinară Articolul 43. Răspunderea disciplinară [...] Articolul 50. Sancțiunile disciplinare [...]	Notarială	proiect în <i>Capitolul IV a Secțiunii 5 cu denumirea “Răspundere disciplinară”</i>, care cuprinde <i>articolele 43-50</i>. Deoarece la <i>art.44 alin.(13)</i> se regăsește prevederea, prin care Comisia de disciplină a mediatorilor își desfășoară activitatea în baza <i>Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Comisiei de disciplină a mediatorilor</i>, aprobat de Ministerul Justiției, după consultarea Uniunii Mediatorilor, secțiunea menționată urmează să se regăsească în Regulamentul indicat, astfel, Camera Notarială recomandă autorului proiectului de a exclude articolele <i>43-50</i> din proiectul examinat.	Prevederile legale referitoare la răspunderea disciplinară a mediatorilor și activitatea Comisiei de disciplină nu se pot regăsi într-un regulament, deoarece un regulament este un act normativ secundar rolul căruia este de a detalia și de a reglementa proceduri sau norme deja stabilite prin lege. Legea constituie fundamentul oricărei reglementări, în special a drepturilor și obligațiilor, iar atribuțiile și responsabilitățile comisiei de disciplină, precum și mecanismele de sancționare, trebuie să fie stabilite la nivelul unei legi pentru a asigura claritatea, stabilitatea și aplicabilitatea uniformă a acestora. În primul rând, răspunderea disciplinară este un domeniu care implică garantarea respectării drepturilor fundamentale ale persoanelor și o procedură transparentă și echitabilă.
---	-------------------------	--	---

			Astfel, pentru a fi în conformitate cu principiile statului de drept, reglementările privind răspunderea disciplinară trebuie să fie stabilite într-un act legislativ care să asigure protecția celor implicați, fără a lăsa loc de interpretări sau abuzuri. În al doilea rând, activitatea Comisiei de disciplină trebuie reglementată prin lege pentru a garanta un cadru legal stabil, accesibil și previzibil. Dacă aceste prevederi ar fi incluse într-un regulament, s-ar putea ajunge la o reglementare mai puțin transparentă și mai ușor de modificat, deoarece reglementările secundare pot fi schimbate mai ușor decât cele legale. Astfel, un astfel de mecanism ar putea deveni vulnerabil în fața modificărilor ad-hoc și nu ar mai putea asigura protecția corespunzătoare a mediatorilor sau a celor care beneficiază de serviciile
--	--	--	--

				acestora. În concluzie, regulamentul trebuie să se limiteze la a detalia procedurile și aspectele tehnice ale implementării acestor reglementări.
Articolul 59. Comisia de etică (1) Comisia de etică este un organ independent, instituit în scopul examinării cazurilor de încălcare a Codului de etică al mediatorului și constatării abaterilor de la etica profesională. (2) Comisia de etică este formată din 5 membri aleși de către Adunarea Generală a Mediatorilor. Mandatul membrilor Comisiei de etică este de 4 ani. (3) Dacă, în termen de 30 de zile de la data expirării mandatului membrului Comisiei de etică sau de la data încetării mandatului acestuia din diferite motive, nu a fost ales un nou membru al Comisiei de etică, acesta este numit de către ministrul justiției. (4) Calitatea de membru	Camera Notarială	180.	La fel, atragem atenția că la art.59 din proiect, a fost comisă o eroare tehnică prin comasarea textului cu referire la două comisii, și anume Comisia de etică și Comisia de licențiere, astfel urmează să fie revizuit conținutul articolului cu renumerotarea articolelor și aducerea în concordanță conform scopului urmărit. Marcăm că, în conformitate cu prevederile art.54 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, conținutul proiectului se va expune într-un limbaj simplu, clar, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale, de ortografie și de punctuație. Astfel, pe parcursul textului proiectului s-au identificat un șir de omisiuni, spre exemplu: litere în plus (art.51 alin.(1), cuvinte lipite (art.45 alin.(4), semne de punctuație în plus (art.44 alin.(7), etc... În acest sens, Camera Notarilă recomandă revizuirea textului proiectului, cu înlăturarea tuturor erorilor, care pe final, să corespundă regulilor gramaticale stabilite de legiuitor. Totodată, potrivit pct.9 din Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008, prezenta directivă nu ar trebui să împiedice în niciun fel folosirea tehnologiilor moderne de comunicare în cadrul procedurii de mediere. Astfel, Camera Notarială propune să fie examinată posibilitatea includerii în proiect a modalității de participare la	Se acceptă Textul proiectului a fost revăzut în contextul eliminării erorilor tehnice. Cu referire la propunerea includerii în proiect a modalității de participare la procedurile de mediere prin intermediul mijloacelor de comunicare electronică, menționăm că astfel de prevederi se regăsesc la art. 49 și 31 din proiect.

al Comisiei de etică este incompatibilă cu calitatea de membru în Comisia de licențiere, în Comisia de disciplină, în Comisia de cenzori și în Consiliul Uniunii Mediatorilor.			procedurile de mediere prin intermediul mijloacelor de comunicare electronică.	
(5) Ședințele Comisiei de etică se consideră deliberative dacă la ele participă cel puțin 3 membri. Hotărârile Comisiei de etică se adoptă cu votul a cel puțin 3 membri. (6) În urma examinării cazurilor de încălcare a Codului de etică al mediatorului, Comisia de etică adoptă o hotărâre motivată privind: a) stabilirea comiterii încălcării Codului de etică și recomandarea modului de ameliorare a comportamentului; b) sesizarea Comisiei de disciplină referitor la abaterea disciplinară depistată; c) lipsa încălcărilor Codului de etică în acțiunile mediatorului. (7) Hotărârile Comisiei de etică se publică pe pagina web oficială a Uniunii	Legal Transition Programme EBRD	181.	În ce privește art. 44 și art. 59 divizează scopurile Comisiei de disciplină și a Comisiei de etică. Pentru informare, nu există standarde care ar impune existența a două comisii separate. De exemplu, Manualul CEPEJ recomandă următoarele: <i>”Legiitorii naționali sunt, de asemenea, încurajați să creeze organe disciplinare, care ar putea aplica sancțiuni disciplinare pentru abateri profesionale, de exemplu, încălcarea prevederilor unui cod de conduită sau neîndeplinirea atribuțiilor lor, cum ar fi neutralitatea sau imparțialitatea. Acest lucru ar putea, de asemenea, să îmbunătățească calitatea medierilor și să împiedice mediatorii, care nu sunt apți să își îndeplinească funcția, să medieze. (...) Organele de disciplină ar putea fi înființate separat sau ca parte a autorității sau organismului responsabil cu administrarea listei. Este esențial să se asigure că deciziile organului disciplinar pot fi atacate la o autoritate superioară sau la o instanță.”</i> În Georgia, în cadrul Asociației mediatorilor există o singură Comisie de etică formată din 9 membri aleși de Adunarea Generală pentru 4 ani și care se ocupă de procedurile disciplinare și aplicarea sancțiunilor. De menționat, plîngerile pot fi depuse inclusiv online, utilizând un formular stabilit de către Asociație. Scopul Comisiei este de a proteja profesia, ridica standardele profesionale, preveni încălcările, asigurare a procedurii echitabile pentru mediatorii în cadrul procedurii disciplinare pentru a spori încrederea publică în profesie. În Asociația Federală a Mediatorilor din Austria, de	Precizare S-a optat pentru crearea a două comisii separate: Comisia de etică, în cadrul Uniunii Mediatorilor și Comisia de disciplină, pe lângă Ministerul Justiției. Acest mod de organizare va asigura gestiunea eficientă a profesiei de mediator.

Mediatorilor, în termen de 3 zile lucrătoare de la adoptare.			exemplu, Comisia juridică este cea care se ocupă atât de aspecte informare cât și examinarea plângerilor. În Estonia, Asociația Mediatorilor are o Comisie pentru conduită profesională formată din 3 membri care examinează inclusiv plângerile privind abaterile profesionale.	
		182.	În sfârșit, un aspect adițional dar extrem de important care ar putea fi inclus în proiectul de Lege și supus discuțiilor în cadrul grupului de lucru ține de instituirea unor reguli privind asigurarea de raspundere civilă profesională a mediatorilor.	Se acceptă. A fost completat art. 19 lit. h) și art. 35 lit. o).
Articolul 63. Dispoziții finale Articolul 64. Dispoziții tranzitorii	Legal Transition Programme EBRD	183.	Proiectul oferă o perioadă tranzitorie ceea ce e absolut corect și necesar. Totuși, este nevoie de un termen mai mare (cel puțin un an) pentru implementarea integrală a reformei instituționale înainte de intrarea în vigoare a normelor privind ședința obligatorie. Acest termen ar permite și dezvoltarea unei practici suficiente în comisiilor din cadrul Uniunii mediatorilor, în special celor în domeniul disciplinei și eticii profesionale, al căror rol și nivel de încredere a publicului vor fi cruciale pentru reformă. Deși partenerii și donatorii ar putea sprijini creșterea gradului de conștientizare a publicului cu privire la viitoarea reformă, un an ar putea fi insuficient pentru a forma suficienți mediator, avocați și judecători. Având în vedere că în prezent există mai puțin de 100 de mediatori activi în registru și regiuni întregi sunt fără mediatori. Este nevoie de o analiză profundă a nevoilor de formare inițială și, eventual continuă, cu termen de implementare fezabil. În Italia, de exemplu, a introducerea ultimei reforme adoptate acum 2 ani, toți mediatorii au fost obligați să participe la un curs unic de 10 ore, axat în mod special	Precizare Proiectul propune ca prevederile ce țin de „prima ședință de mediere, care trebuie realizată în litigiile de muncă și familie” să intre în vigoare peste 12 luni. Pentru litigiile civile este stabilit un termen mai mare. Aceste termene sunt suficiente pentru a demara activitatea Uniunii mediatorilor și cea a comisiilor din domeniu.

			pe aceste reformele din 2023. La Art. 63 se recomandă includerea unui termen mai mare pentru elaborarea și adoptarea actelor necesare implementării reformei. Pe lângă regulamentele comisiilor din cadrul uniunii, actele ce trebuie dezvoltate de către Uniunea mediatorilor includ, de exemplu, Cerințe minime față de contractul de mediere, Regulamentul de păstrare a arhivei. Model de proces-verbal de încetare a procedurii de mediere, Standarde de formare inițială și continuă, Condiții de publicitate a profesiei etc. De asemenea, se recomandă ca intrarea în vigoare a prevederilor ce țin de ședința obligatorie înainte de adresarea în instanță să aibă loc după ce Uniunea și organele acesteia au fost formate și au dezvoltat cel puțin o practică de lucru. După cum s-a menționat anterior, ședința obligatorie ar trebui să fie inclusă inițiat pentru mai puține tipuri de litigii și pentru o perioadă fixă, de exemplu de 3-4 ani. Esențială în acest sens va fi colectarea de date în baza cărora să fie evaluat impactul reformei. După 1-2 ani, în baza datelor acumulate din Platforma Integrată a Profesiilor Juridice (Sistemul de gestiune a cauzelor de mediere) și PIGD, precum și interviurilor cu beneficiarii reformei, formularelor de feedback, recomandărilor și observațiilor făcute de aceștia, să fie decisă încetarea, continuare sau extinderea acestor prevederi și altor litigii relevante.	
EXPERTIZA ANTICORUPȚIE				
Art.22 potrivit proiectului de lege Articolul 22. Executarea tranzacției de mediere [...] (3) Tranzacția de mediere,	CNA	184.	Obiecții: Conform normei analizate, fiecare parte a litigiului este obligată să fie reprezentată de un avocat în cadrul procesului de mediere, această cerință fiind considerată de proiect esențială pentru ca tranzacția de împăcare să	Precizare Prevederea respectivă (a se vedea art. 52 alin. (3) din proiect) nu obligă părțile să fie asistate de avocați în

cu excepția celei încheiate pentru soluționarea unui conflict ce se referă la dreptul translativ de proprietate asupra unui bun imobil, este investită cu formulă executorie <u>dacă fiecare parte a litigiului este reprezentată de avocat în procesul de mediere</u> și tranzacția este semnată de mediator, de fiecare parte și de avocatul fiecărei părți.			fie investită cu formulă executorie. Astfel, deși, prezența avocaților este, în multe cazuri, o condiție necesară pentru ca un acord să fie considerat suficient de sigur și informat pentru a putea fi executat silit, asigurând un echilibru între protecția părților și accesul la mediere, totuși, introducerea unui caracter obligatoriu în acest context ar putea duce la o formalizare excesivă a procesului de mediere. Or, procesul de mediere ar trebui să fie adaptabil, oferind părților opțiunea de a alege dacă vor sau nu să fie asistate de avocați. Există riscul ca obligația de reprezentare să fie utilizată în mod abuziv, rezultând astfel o creștere artificială a cheltueilor de mediere. În plus, cerința de a fi reprezentat de un avocat contravine art. 19 alin. (7) al proiectului de lege, care stipulează că părțile au libertatea de a alege dacă doresc sau nu asistența unui avocat. Conform acestei reglementări, <i>"Pe parcursul procesului de mediere, părțile pot fi asistate de avocați, traducători și/sau interpreți, precum și de specialiști în domeniul respectiv."</i> Respectiv, părțile ar trebui să aibă libertatea de a decide dacă doresc să fie reprezentate de un avocat în timpul medierii. Dacă ambele părți sunt de acord și consideră că pot ajunge la o înțelegere fără ajutor juridic, impunerea unui avocat ar putea fi interpretată ca o intervenție nejustificată în libertatea lor. Recomandări: Reconsiderarea prevederilor analizate supra.	procesul de mediere. Regula generală este cea din art. 49 alin. (7) – libertatea de a decide referitor la oportunitatea unui avocat. Art. 52 alin. (3) reglementează condițiile în care tranzacția de mediere se investește cu formulă executorie, fără a fi necesară implicarea unui notar sau confirmarea acesteia de către instanță: – ambele părți au fost reprezentate de avocați, – tranzacția este semnată de mediator, de fiecare parte și de avocatul fiecărei părți; – conflictul nu se referă la dreptul translativ de proprietate asupra unui bun imobil.
Art.30 alin.(2) potrivit proiectului de lege Articolul 30. Informația oferită mediatorului în cauzele	CNA	185.	Obiecții: Norma analizată reglementează ambiguu răspunderea mediatorului pentru divulgarea informației puse la dispoziția lui la etapa de urmărire penală sau de judecare	Nu se acceptă Răspunderea disciplinară a mediatorului este reglementată în

penale și contravenționale [...] (2) Mediatorul poartă răspundere, <u>în condițiile legii</u>, pentru divulgarea informației puse la dispoziția lui la etapa de urmărire penală sau de judecare a cauzei penale ori de judecare a cauzei contravenționale.			a cauzei penale ori de judecare a cauzei contravenționale, nefiind clar în ce constă aceasta, presupune sau nu tragerea la răspundere și sancționarea acestora. Cu alte cuvinte, autorul omite să menționeze forma de răspundere: civilă, contravențională sau penală. În acest sens, norma precitată conține trimiteri defectuoase, fiind utilizată expresia „<i>în condițiile legii</i>”, fapt ce afectează coerența și predictibilitatea normei. Totodată, este dificil de stabilit prevederile concrete la care se face referire, din conținutul legii sau altor acte normative. Art.55 alin.(4) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative prevede că, „<i>În cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în același act normativ sau element structural, pentru evitarea reproducerii acesteia, se face trimitere la norma juridică relevantă fără a se preciza că aceasta face parte din același act normativ sau element structural, cu excepția cazurilor în care această precizare este necesară pentru a exclude orice echivoc.</i>” Lipsa reglementărilor clare privind forma de răspundere transformă prevederile instituite de proiect într-o formalitate, adică acestea nu vor produce efecte juridice. Recomandări: Recomandăm substituirea textului „<i>în condițiile legii</i>” prin stabilirea expresă a formei de răspundere (contravențională sau penală ori civilă).	perzentul proiect de lege. Răspunderea penală pentru încălcarea confidențialității urmăririi penale este reglementată de art. 315 Codul penal. Răspunderea civilă pentru prejudiciul material/moral cauzat este reglementată de Codul civil. Utilizarea expresiei generale „<i>în condițiile legii</i>” presupune că pentru fiecare tip de răspundere, în dependență de caz, se va aplica legislația corespunzătoare domeniului respectiv. Drept urmare, nu este necesar de a substitui expresia respectivă cu trimiteri la articole exprese din alte acte normative.
Art.50 alin.(2) potrivit proiectului de lege Articolul 50. Sancțiunile disciplinare [...]	CNA	186.	Obiecții: Formula propusă va crea ambiguități în ceea ce privește termenul de executare a sancțiunilor de avertisment și mustrare. Pe de o parte, norma indică	Se acceptă Textul a fost exclus.

(2) Sancțiunile prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) se execută în termenul stabilit de Uniunea Mediatorilor, dar nu mai târziu de 30 de zile de la data rămânerii definitive a hotărârii Comisiei de disciplină a mediatorilor.			faptul că acest termen este stabilit de Uniunea Mediatorilor, iar pe de altă parte, se specifică faptul că aceste sancțiuni se execută în termen de 30 de zile de la data la care hotărârea Comisiei de disciplină a mediatorilor devine definitivă. În consecință, norma nu definește un termen clar pentru aplicarea sancțiunilor menționate, ci, dimpotrivă, permite Uniunii Mediatorilor să stabilească acest termen în funcție de scopurile și interesele pe care le urmărește. Lipsa unui termen clar conferă Uniunii Mediatorilor o putere discreționară excesivă, care poate fi utilizată abuziv în anumite scopuri, favorizând unii mediatorii, în privința cărora a fost aplicată sancțiunea disciplinară sub formă de avertisment sau mustrare. În acest fel, există riscul ca mediatorii supuși unor sancțiuni disciplinare similare să fie tratați diferit în ceea ce privește termenul de executare a sancțiunilor respective. Prin urmare, este necesar să se reglementeze un termen concret pentru executarea sancțiunilor disciplinare de avertisment și mustrare, asigurând astfel echitatea, predictibilitatea și eficiența sistemului disciplinar. Recomandări: Recomandăm reexaminarea normei propuse la art.50 alin.(2) în vederea stabilirii unui termen concret pentru executarea sancțiunilor disciplinare prevăzute la alin.(1) lit.a) și b) al aceluiași articol al proiectului.	
Obiecție generală la proiect	CNA	187.	Obiecții: În acest context, proiectul stipulează că, participarea la mediere este benevolă, iar pentru anumite litigii, inițierea este reglementată de lege, recomandată sau, după caz, dispusă de instanța de judecată (art.5, art. 16). Pe de altă parte, pentru categorii specifice, precum cele	Nu se acceptă În cazul în care părțile se adresează unui mediator din proprie inițiativă, costul serviciilor mediatorului și modul de acoperire a

		civile (art.25), de familie (art.26) și de muncă (art.27), se impune caracterul obligatoriu al medierii, stabilind că este necesară organizarea cel puțin a unei ședințe de mediere înainte de a se depune cererea în instanță (art.14 alin.(6), art.25 alin.(2)), sub sancțiunea restituirii cererii de chemare în judecată conform art.170 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură civilă, conform căruia <i>”Judecătorul restituie cererea de chemare în judecată dacă reclamantul nu a respectat procedura de soluționare prealabilă a cauzei pe calea extrajudiciară, inclusiv prin mediere, prevăzută de lege pentru categoria respectivă de cauze sau de contractul părților.”</i> Totodată, potrivit proiectului persoana care recurge la mediere suportă cheltuieli sub formă de onorariu mediatorului, suma respectivă constituind cheltuieli de judecată dacă părțile nu au soluționat litigiul prin mediere. Situație aplicabilă litigiilor prevăzute la art.14 alin.(6) al proiectului. Conform art.38 al proiectului, ” <i>(3) Mediatorul are dreptul la onorariu, precum și la compensarea cheltuielilor ocazionate de mediere, în mărimea stabilită prin acord cu părțile. Mediatorul poate negocia cu partea care l-a contactat avansarea cheltuielilor legate de căutarea și contactarea celeilalte părți. [...] (5) Remunerarea mediatorului pentru ședința de mediere realizată până la adresarea în instanță pentru categoriile de litigii prevăzute la art. 14 alin. (6) constituie 10 % din salariul minim pe țară. Suma respectivă constituie cheltuieli de judecată, dacă părțile n-au soluționat litigiul prin mediere”.</i> Astfel, analizând per ansamblu prevederile proiectului, se observă că litigiile prevăzute la art.25, 26 și 27 ale proiectului impun recurgerea obligatorie la mediere, ceea ce implică și suportarea cheltuielilor	cheltuielilor se stabilesc în contractul de mediere. Astfel, dacă ulterior părțile se adresează în instanță, cheltuielile anterioare pentru serviciile mediatorului nu pot fi incluse în cheltuielile de judecată. În acest caz părțile beneficiază doar de reducerea taxei de stat. În cazul în care părțile se adresează unui mediator la recomandarea/dispunerea instanței sau procurorului, prima ședință va fi achitată de partea interesată, iar ulterior, dacă soluționarea litigiului va continua în instanță, atunci se va aplica art. 21 alin. (5) din proiect, conform căruia „[...] Suma respectivă [...] și constituie cheltuieli de judecată, dacă părțile n-au soluționat litigiul prin mediere”.
--	--	--	--

			aferente. Proiectul nu oferă claritate în ceea ce privește cheltuielile de judecată, inclusiv pentru onorariul mediatorului și pentru prima sesiune de mediere, lăsând neclar cine ar trebui să suporte aceste costuri în cadrul medierii și/sau ulterior adresării în instanța de judecată cu o cerere. Aceasta poate genera riscul ca o parte să fie obligată să plătească atât cheltuielile de mediere, cât și cele judiciare, conform Codului de procedură civilă, ceea ce descurajează părțile să apeleze la mediere. Recomandări: Reconsiderarea prevederilor proiectului.	
--	--	--	--	--